Татарстан Республикасы Азнакай районы Советы
КАРАРЫ

Азнакай шәһәре №177-27 «30» март 2018 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләрен шәһәр төзелешен проектлау нормативларын раслау турында

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.4 статьясы, «Россия Федерациясе җирле үзидарәсен оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Азнакай муниципаль районы Уставы нигезендә

Татарстан Республикасы Азнакай районы Советы карар кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләрен шәһәр төзелешен проектлау нормативларын, әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында түбәндәге веб-адрес буенча бастырып чыгарырга: http://pravo.tatarstan.ru һәм Азнакай муниципаль районының рәсми сайтында Интернет "мәгълүмат-коммуникацион челтәрендә түбәндәге веб-адрес буенча» урнаштырырга: http://aznakaevo.tatar.ru.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Азнакай район Советының торак-коммуналь хуҗалык, төзекләндерү, экология һәм җир мәсьәләләре буенча комиссиясенә йөкләргә.

Рәис М.З.Шәйдуллин

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Советы карары
«___» _______ 20__ года №____

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕН ШӘҺӘР ТӨЗЕЛЕШЕН ПРОЕКТЛАУ НОРМАТИВЛАРЫ

КЕРЕШ

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы (алга таба - авыл җирлекләре) авыл җирлекләрен шәһәр төзелешен проектлау нормативлары (алга таба - Нормативлар) авыл җирлекләрен үстерүнең иминлеген һәм тотрыклылыгын шәһәр төзү чаралары белән тәэмин итүгә, халык сәламәтлеген саклауга, табигать ресурсларын һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга, мәдәни мирас объектлары һәм мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия объектларны саклап калуга, территорияләрне табигый һәм техноген характердагы уңайсыз йогынтылардан саклау, шулай ук Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының билгеле бер законнарында гражданнарның, инвалидларны һәм халыкның аз мобиль төркемнәрен дә кертеп, социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү һәм транспорт инфраструктурасын төзекләндерү объектлары белән тәэмин итү өлешендә шартлар тудыруга юнәлдерелгән.

Нормативларның төп максаты - шәһәр төзелешен планлаштыру белән территорияне үстерүне социаль-икътисадый планлаштыруның үзара бәйләнешен, килештерелүен тәэмин итү. Нормативлар шулай ук территориаль планлаштыру документларының, шәһәр төзелешен зоналаштыру документларының һәм территорияне планлаштыру документларының сыйфатын бәяләү критерие булып тора.

Әлеге Нормативлар гамәлдәге федераль һәм республика нормаларының төп нигезләмәләрен конкретлаштыралар һәм үстерәләр.

Әлеге нормативлар Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай муниципаль районы законнары нигезендә эшләнгән.

Нормативларда кеше эшчәнлегенең уңайлы шартларын тәэмин итүнең минималь исәп-хисап күрсәткечләре бар (шул исәптән социаль һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, мондый объектларның халык өчен (инвалидларны да кертеп), инженер-транспорт инфраструктурасы объектлары, территорияне төзекләндерү).

Нормативы разработаны в соответствии с требованиями Градостроительного кодекса Российской Федерации, Федерального закона от 06.10.2003 №131-ФЗ" Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации", Закона Республики Татарстан от 25.12.2010 №98-ЗРТ "О градостроительной деятельности в Республике Татарстан", на основании статистических и демографических данных с учетом природно-климатических, социальных, экономических, национальных и территориальных особенностей сельских поселений.

Нормативларны раслау һәм аларга үзгәрешләр кертү гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

1. КУЛЛАНУ ӨЛКӘСЕ

1.1. Әлеге нормативлар гамәлдәге объектларны проектлауга һәм реконструкцияләүгә кагыла һәм Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләрен планлаштыруга һәм төзүгә төп таләпләрне үз эченә ала:

1	Әгерҗе авыл җирлеге	14	Сәпәй авыл җирлеге
2	Әлкәй авыл җирлеге	15	Сарлы авыл җирлеге
3	Әсәй авыл җирлеге	16	Сукаеш авыл җирлеге
4	Балтач авыл җирлеге	17	Татар Шуганы авыл җирлеге
5	Бирючевка авыл җирлеге	18	Түйкә авыл җирлеге
6	Вахит авыл җирлеге	19	Тымытык авыл җирлеге
7	Югары Стәрле авыл җирлеге	20	Уразай авыл җирлеге
8	Илбәк авыл җирлеге	21	Урманай авыл җирлеге
9	Кәкре Елга авыл җирлеге	22	Урсай авыл җирлеге
10	Карамалы авыл җирлеге	23	үчәлле авыл җирлеге
11	Мәлбагыш авыл җирлеге	24	Чалпы авыл җирлеге
12	Мәсәгут авыл җирлеге	25	Чемодурово авыл җирлеге
13	Микулино авыл җирлеге	26	Чубар Абдул авыл җирлеге

1.2. Авыл җирлекләре территориясендә шәһәр төзелешен нормалаштыру объектлары түбәндәгеләр:

функциональ зоналар: торак, иҗтимагый-эшлекле, җитештерү, рекреацион зоналар, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы зоналары, махсус билгеләнештәге, авыл хуҗалыгы файдалануындагы зоналар;

мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия тарихи-мәдәни мирас объектларын урнаштыру зоналары;

социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре челтәре;

Транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы зонасы

Авыл җирлекләре территориясендә шәһәр төзелешен нормалаштыру объектларының урнашуы территорияләрне планлаштыру проектларының составында яисә генераль планнары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре һәм проектлары нигезендә билгеләнә.

1.3. Генераль планнарны, җирдән файдалану проектларын һәм территорияне планлаштыру документларын эшләгәндә түбәндәгеләрне үтәргә кирәк:

конкрет мохит районнары өчен дифференциацияләнгән территориядән файдалануның интенсивлыгы;

мәдәни мирас объектларын, мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия булган объектларны саклау һәм тарихи планлаштыруны һәм төзелешне саклап калу таләпләре;

әйләнә-тирә мохитне һәм табигать комплексы территорияләрен саклау таләпләре;

санитария-гигиена нормалары һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләре;

инвалидлар һәм халыкның аз мобильле төркемнәре өчен шәһәр төзелеше объектларыннан файдалану таләпләре.

1.4. Әлеге нормативлар авыл җирлекләренең генераль планнары проектларын, шәһәр төзелешен зоналаштыру документларын һәм территорияне планлаштыру документларын әзерләгәндә, шулай ук күрсәтелгән документларга үзгәрешләр керткәндә кулланыла.

Нормативлар капиталь төзелеш объектлары өчен функциональ зоналар чикләрен, җир кишәрлекләре күләмнәрен, җирле әһәмияттәге капиталь төзелеш объектларын планлаштырып урнаштыру зоналары күләмнәрен, объектларның мөмкин булу радиусларын билгеләгәндә проект оешмалары тарафыннан исәпкә алына.

1.5. Муниципаль берәмлекнең җирле үзидарә органнары белән генераль планнар проектларын килештергәндә шәһәр төзелешен проектлау нормативлары исәпкә алына.

1.6. Нормативлар халык тарафыннан да, башка кызыксынган субъектлар да

генераль план проекты буенча гавами тыңлаулар уздырганда, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проекты, территорияне планлаштыру проекты һәм территорияне планлаштыру документациясе составында әзерләнгән территорияне ызанлау проекты буенча исәпкә алына.

1.7. Нормативы соответствуют требованиям Федерального закона от 30.12.2009 №384-ФЗ "Технический регламент о безопасности зданий и сооружений", который устанавливает минимально необходимые требования к зданиям и сооружениям (в том числе к входящим в их состав сетям инженерно-технического обеспечения и системам инженерно-технического обеспечения), а также к связанным со зданиями и с сооружениями процессам проектирования (включая изыскания), строительства, монтажа, наладки, эксплуатации и утилизации (сноса), в том числе требования:

механик иминлек;

янгын куркынычсызлыгы;

куркыныч табигый процессларда һәм күренешләрдә һәм (яисә) техноген йогынтыларда иминлек;

биналарда һәм корылмаларда кеше сәламәтлеге өчен имин яшәү шартлары;

биналар һәм корылмалардан файдаланучылар өчен иминлек;

инвалидлар һәм хәрәкәт мөмкинлекләре чикләнгән халыкның башка төркемнәре өчен биналардан һәм корылмалардан файдалану;

биналарның һәм корылмаларның энергетик нәтиҗәлелеген;

биналарның һәм корылмаларның әйләнә-тирә мохиткә йогынтысының куркынычсыз дәрәҗәсе.

Нормативы содержат требования пожарной безопасности, установленные Федеральным законом от 22.07.2008 №123-ФЗ «Технический регламент о требованиях пожарной безопасности» (ред. от 29.07.2017).

1.8. Махсус сакланылучы табигать территорияләрендә Нормативлар махсус сакланылучы табигать территорияләрен саклау өлкәсендәге кануннарга каршы килмәгән өлешендә кулланыла.

1.9. Табигый һәм яшелләндерелгән территорияләр территорияләрендә нормативлар күрсәтелгән территорияләрне саклау һәм алардан файдалану кагыйдәләренә каршы килмәгән өлешендә табигый һәм яшелләндерелгән территорияләрне саклау һәм алардан файдалану өлешендә кулланыла.

1.10. Нормативлар территорияләреннән файдалануның махсус шартлары булган зоналар территорияләрендә федераль һәм республика законнары таләпләренә каршы килмәгән өлешендә кулланыла, алар нигезендә территорияләрдән файдалануның махсус шартлары булган зоналар билгеләнгән.

1.11. Тарихи-мәдәни билгеләнештәге җирләрдә Нормативлар мәдәни мирас объектларын саклау һәм алардан файдалану өлкәсендәге законнарга каршы килмәгән өлешендә кулланыла.

1.12. Халыкның һәм территориянең, шул исәптән янгын деполарының, ашыгыч ярдәм күрсәтү подстанцияләренең, башка объектларның иминлеген тәэмин итә торган ашыгыч хезмәтләр объектларын урнаштыру федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.13. Нормативлар аларны раслаганнан соң гамәлгә керәләр.

2. Норматив сылтамалар

Нормативларда аларга 1 нче кушымтада китерелгән норматив хокукый актларга, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай муниципаль районы норматив-техник документларына һәм стандартларына сылтамалар файдаланылды.

Искәрмә: Нормативлардан файдаланганда гомуми файдаланудагы мәгълүмат системасында сылтама стандартларының һәм классификаторларның гамәлен - Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә стандартлаштыру буенча мәгълүмат порталында яисә агымдагы елның 1 гыйнварына ел саен басылып чыга

торган һәм агымдагы елда бастырып чыгарылган тиешле мәгълүмати күрсәткечләр буенча тикшерү максатка ярашлы.

Әгәр сылтама документы Татарстан Республикасы документы булса, Татарстан Республикасының гомуми файдаланудагы рәсми мәгълүмат системасында сылтама документларының гамәлдә булуын тикшерү максатка ярашлы булыр.

Әгәр сылтама документы үзгәртелгән (үзгәртелгән) булса, Нормативлардан файдаланганда алыштырылган (үзгәртелгән) документ белән эш итәргә кирәк. Әгәр сылтама материал алыштырылмаган булса, аңа сылтама бирелгән нигезләмә бу сылтамага кагылмый торган өлештә кулланыла.

3. БИЛГЕЛӘМӘ

Әлеге нормативларда аларга 2 нче кушымта нигезендә терминнар кулланылды.

4. АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕН ОЕШТЫРУ

4.1. ҮСЕШ КОНЦЕПЦИЯСЕ ҺӘМ ГОМУМИ АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕН ОЕШТЫРУ

4.1.1. Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләрен үстерү перспективалары Россия Федерациясен, Татарстан Республикасын һәм Азнакай муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы тәкъдимнәрен, Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең генераль планнарын исәпкә алып билгеләнергә тиеш.

Проектлаштырганда Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнарына, Россия Федерациясе Президенты, Татарстан Республикасы указларына, Россия Федерациясе Хөкүмәте, Татарстан Республикасы карарларына таянып эш итәргә, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы территориясен, Азнакай муниципаль районы, авыл җирлекләрен социаль-икътисадый үстерү фаразларына һәм программаларына кертелгән тәкъдимнәрне исәпкә алырга кирәк.

4.1.2. Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләрен үстерүнең стратегик юнәлешләре булып авыл җирлекләренең яшәү тирәлегенең сыйфатын яхшырту (шул исәптән социаль һәм инженерлык инфраструктурасы, төзекләндерү дәрәҗәсе) буенча чараларны торгызу һәм үстерү буенча федераль һәм республика программаларын гамәлгә ашыру, халыкның тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм авыл җирлекләрен үстерүнең тотрыклылыгын арттыру шарты буларак авыл халкының эшчәнлек төрләрен киңәйтү тора.

4.1.3 Авыл җирлекләрен үстерүне территориаль планлаштыру аларның урынын һәм Азнакай муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы, авыл җирлекләренең генераль планнары карарларында беркетелгән район һәм җирле (локаль) җирлекләрнең ролен исәпкә алырга тиеш.

Генераль планнарны һәм планлаштыру проектларын эшләгәндә, җирлек тибын аның үзенчәлекләре: халык саны, халык хуҗалыгы профиле, күчерү системасындагы роль, административ-территориаль һәм муниципаль җайланма һ.б. нигезендә исәпкә алырга кирәк.

4.1.4. Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең генераль планнарында территорияләрне үстерүнең оптималь чиратын күз алдында тоту зарур. Шул ук вакытта, территориаль үсеш, функциональ зоналар, инженерлык-транспорт инфраструктурасы, табигать ресурсларыннан нәтиҗәле файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча принципиаль карарларны да кертеп, исәп-хисап срогыннан читтә авыл җирлекләрен үстерү перспективаларын билгеләргә кирәк.

Кагыйдә буларак, исәп-хисап срогы 20 елга кадәр булырга тиеш, ә шәһәр төзелеше фаразын 30 - 40 ел колачларга мөмкин.

4.1.5. Торак районнарда комплекслы төзелеш территорияне инженерлык белән тәэмин итү һәм торак йортларны һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләрен комплекслы файдалануга кертү эшләрен алдан башкаруны күздә тота.

Төбәк эчендәге коммуникацияләрне салу беренче чиратта төзелеш эшләре башланган объектларга карата гамәлгә ашырылырга тиеш. Хезмәт күрсәтү предприятиеләрен комплекслы гамәлгә кертү, торак йортларның комплекслы тәэмин ителешен исәпкә алып, төзелешне оештыру проекты нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш (СНиП 1.05.03-87).

4.1.6. Авыл торак пунктлары, халыкның проект санына карап, исәп-хисап чорына 1 нче таблица нигезендә төркемнәргә бүленә.

1 нче таблица

АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕ СТРУКТУРАСЫ

Төркемнәр	Халык, мең кеше
Зур	1 дән 3 кә кадәр
Урта	0,2 дән 1 гә кадәр
Кече	0,05 дән 0,2 гә кадәр
	0,05 гә кадәр

Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләрендә халыкны күчереп утыртуның гомуми принцибы аларның үзара бәйләнештәге үсеш ареаллары чикләрендә җитештерү-икътисадый, мәдәни-көнкүреш һәм башка җирлекара багланышлар нигезендә торак урыннарның бербөтен системасын булдыру кабул ителә.

Шул ук вакытта халыкны күчерү системасын үстерү комплекслы рәвештә гамәлгә ашырылырга һәм хезмәт, территориаль һәм башка ресурслардан нәтиҗәле файдалану, җитештерүне оештыру һәм урнаштыру, табигый мохитне булдыру һәм яхшырту, социаль мәсьәләләрне хәл итү чаралары белән тәэмин ителергә тиеш.

Административ-территориаль төзелештәге роле буенча муниципаль берәмлекләрнең административ үзәкләре һәм гади торак пунктлары аерылып тора.

Җитештерү буенча авыл җирлекләре дифференциацияләнә:

башкарыла торган функцияләрнең төрлелеге дәрәҗәсе буенча (перспектив халыкны исәпләү методын сайлауга, иҗтимагый-эшлекле зоналар структурасына, тышкы транспорт зоналарын формалаштыруга йогынты ясый);

махсуслашуның әйдәүче тармагы буенча, шулай ук аны үстерү өчен фәнни-эксперименталь база булу (торак һәм җитештерү зоналарының нисбәтен һәм үзара урнашуын нигезләгәндә, ирекле икътисадый зоналарны, технопаркларны, логистик үзәкләрне, шулай ук әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын урнаштыруның максатчанлыгы исәпкә алына).

4.1.7. Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең һәм аларның торак пунктларының тарихи-мәдәни әһәмияте мәдәни мирас объектларының саны белән дә, аларның статусы белән дә (федераль, региональ яисә җирле әһәмияттәге) билгеләнә.

4.1.8. Исәп-хисап чорына халык санын Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләрен үстерү перспективалары һәм халыкны күчерү системасындагы урын турындагы мәгълүматларга нигезләнеп билгеләргә кирәк. Халык саны һәм хезмәт ресурслары тенденцияләре, халык санының һәм структурасының демографик фаразы, авыл җирлекләрен социаль-икътисадый үстерү планнары, шулай ук планировка чикләүләре исәпкә алынырга тиеш.

Халык санының факттагы күрсәткечләрен һәм авыл җирлекләренең демографик хәлен фаразлауны исәпкә алып, хисап күрсәткечләре өчен халыкның проект саны кабул ителә:

2017 елның 1 гыйнварына - 18,740 мең кеше;
урта сроклы перспективага (2020 ел)- 64,5 мең кеше;
исәп-хисап срогына (2035 ел)- 64,9 мең кеше.

4.1.9. Авыл җирлекләре территориясе өстенлекле функциональ файдалануны исәпкә алып түбәндәге төп зоналарга бүленә:

торак;
иҗтимагый-эшлекле;
җитештерү;
транспорт инфраструктурасы;
инженерлык инфраструктурасы;
рекреацион билгеләнештә;
махсус сакланылучы территорияләр;
авыл хуҗалыгы файдалануында;
махсус билгеләнештәге;
башкалар.

4.1.10. Шәһәр төзелеше зоналарында функциональ зоналар чикләрендә территориаль зоналар билгеләнә. Территориаль зоналарның составы, шулай ук аларның җир кишәрлекләреннән файдалану үзенчәлекләре, федераль, республика норматив хокукый актларында, шулай ук әлеге Нормативларда билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып, Азнакай муниципаль районының Җирдән файдалану һәм авыл җирлекләрен төзү кагыйдәләре белән билгеләнә.

4.1.11. Территориаль зоналарның составы, шулай ук аларның җир кишәрлекләреннән файдалану үзенчәлекләре Шәһәр төзелеше регламенты, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә, шәһәр төзелеше, җир, табигатьне саклау, санитария, башка махсус законнар, әлеге Нормативлар, шулай ук махсус нормалар белән билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып.

Территориаль зоналар составында гомуми файдаланудагы мәйданнар, урамнар, юллар, яр буйлары, скверлар, сулыклар һәм халыкның иҗтимагый мәнфәгатьләрен канәгатьләндерү өчен билгеләнгән башка объектлар биләгән җир кишәрлекләре бирелергә мөмкин.

4.1.12 Функциональ һәм территориаль зоналарның чикләре түбәндәгечә билгеләнергә мөмкин:

капма-каршы юнәлешләрнең транспорт агымнарын аерып торучы магистральләр, урамнар, машина юллары линияләренә;
кызыл сызыкларга;
җир кишәрлекләре чикләре;
торак пунктларның чикләре;
авыл җирлекләре чикләрендә;
табигать объектларының табигый чикләре;
башка чикләргә.

4.1.13. Территориаль зоналар бүлеп бирелгәндә һәм алардан файдалану регламентларын билгеләгәндә, территорияне махсус файдалануның билгеләнгән зоналарына бәйле рәвештә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә чикләүләрне дә исәпкә алырга кирәк. Алар арасында: тарихи-мәдәни тыюлыклар зоналары; тарихи һәм мәдәни ядкарьләрне саклау зоналары; махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары; санитар-яклау зоналары; су саклау зоналары һәм яр буе яклау полосалары; файдалы казылмалар ятмалары зоналары; табигый һәм техноген характердагы тискәре йогынтыга бәйле рәвештә төзелешне урнаштыру өчен чикләүләр булган зоналар (су басу һәм су басу, су басу грунтлары һ.б.).

Территорияләрдән файдалануның махсус шартлары булган зоналар чикләре, шул исәптән Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә торган мәдәни мирас объектлары территорияләре чикләре территориаль зоналар чикләре белән туры килмәскә мөмкин.

4.1.14. Уртача яклау функцияләрен башкаручы җитештерү һәм башка объектларның санитар-яклау зоналары әлеге объектлар урнашкан территориаль

зоналар составына кертелә. Допустимый режим использования и застройки санитарно-защитных зон необходимо принимать в соответствии с действующим законодательством, настоящими Нормативами, санитарными правилами, приведенными в СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200, а также по согласованию с местными органами санитарно-эпидемиологического надзора.

Табигый һәм техноген факторларның куркыныч йогынтысына дучар булган районнарда авыл җирлекләре территорияләрен зоналаштырганда биналарны һәм корылмаларны урнаштыру буенча әлеге Нормативларда китерелгән чикләүләрне исәпкә алырга кирәк.

4.2. Торак зоналар

Гомуми таләпләр

4.2.1. Торак зоналары торак фондын урнаштыру өчен билгеләнгән.

Торак зоналарда шулай ук халыкка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтүнең аерым торучы, төзелгән яисә кушып төзелгән объектларын, культ биналарын, автомобиль транспортын һәм җитештерү объектларын урнаштыру рөхсәт ителә, алар санитар-яклау зоналарын урнаштыруны таләп итми һәм яшәү тирәлегенә һәм кеше сәламәтлегенә йогынты ясау чыганагы булып тормый (тавыш, вибрация, магнит кырлары, радиация тәэсире, туфракны, һаваны, суны пычрату һәм башка зарарлы йогынты ясау).

Торак зоналары торак пунктлар чикләрендә урнашырга тиеш.

Искәрмә: Җирле үзидарә органнары карары буенча, бакчачылык (дача) участокларын урнаштыру өчен, территориянең торак пунктларында булырга мөмкин. Мондый территорияләр торак зонасына керә. Бу зоналарга карата социаль, транспорт һәм инженерлык инфраструктурасын үстерү киләчәктә даими яшәү мөмкинлеген тәэмин итә торган күләмнәрдә каралырга тиеш.

4.2.2. Торак зоналарның планлаштыру структурасын, территориянең шәһәр төзелеше һәм табигый үзенчәлекләрен исәпкә алып, торак пунктның зоналаштыру һәм планлаштыру структурасы белән үзара бәйләнештә формалаштырырга кирәк. Шул ук вакытта торак йортларны, җәмәгать биналарын һәм корылмаларын, урам-юл челтәрен, гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрне, шулай ук урнаштыру торак зоналары территориясендә санитария-гигиена нормалары һәм куркынычсызлык таләпләре буенча рөхсәт ителә торган башка объектларны үзара бәйләнештә урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

.

2 нче таблица

ТОРАК ЙОРТЛАР ТИПЛАРЫ БУЕНЧА ТОРАК ЗОНАЛАР МӘЙДАНЫНЫҢ ЭРЕЛӘНГӘН КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Төзелеш тибы	Торак зоналар мәйданының эре күрсәткечләре, 1 000 кешегә
Кече катлы төзелеш: секцион (4 катка кадәр), чикләнгән төзелеш (3 катка кадәр)	10
Җир кишәрлекләре (бер фатирлы торак йортлар)	20-40

4.2.4. Торак төзелеше күләмнәрен һәм структурасын билгеләү өчен авыл җирлекләре буенча торак урыннарның гомуми мәйданы белән исәп-хисап минималь тәэмин ителеше Азнакай муниципаль районының факттагы статистик белешмәләре нигезендә һәм Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең әлеге нормативларга 4 нче кушымтаның 3 нче таблицасы һәм 1 нче таблицасы нигезендә перспективага исәпләнгән генераль планнары нигезендә кабул ителә.

3 нче таблица

ФАКТТАГЫ ҺӘМ ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ ХАЛЫКНЫ ТОРАК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Күрсәткеч исеме	Фактик хисап күрсәткечләре, кв. метр/кеше		Исәп-хисап чорларына күрсәткечләр, кв. метр/кеше	
	2013 ел	2016 ел	2020 ел	2035 ел
Авыл торак пунктларында торак урыннарның гомуми мәйданын исәпләү минималь тәэмин итү	26,1		32,7	43,7
Искәрмә: Расчетлы күрсәткечләр перспективага, 2020, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарның гомуми мәйданының факттагы исәп-хисап минималь тәэмин ителешен исәпкә алып, төзәтелә.				

4.2.5. Торак төзелеше күләмнәренең һәм типларының исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вәзгыятьне һәм халыкның керемнәрен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

4.2.6. Торак төзелешен реконструкцияләгәндә, кагыйдә буларак, гамәлдәге капиталь торак һәм иҗтимагый төзелеш сакланып калырга һәм яңартылырга тиеш. Яңа биналар һәм корылмалар төзү, гамәлдәге торак һәм иҗтимагый биналарның аскы катларыннан функциональ файдалану, биналарның өске төзелеше, мансард катларын төзү, санитар-гигиена, янгынга каршы һәм әлеге Нормативларның башка таләпләрен үтәгәндә җир өсте һәм җир асты киңлеген файдалану рөхсәт ителә.

4 нче таблица

УҢАЙЛЫЛЫК ДӘРӘҖӘСЕ БУЕНЧА ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯЛӘНГӘН ТОРАК ФОНДА СТРУКТУРАСЫ

Торак йорт һәм уңайлылык дәрәҗәсе буенча фатирлар тибы	Торак йорт һәм бер кешегә исәпләгәндә фатир нормасы, кв. метр	Торак йортка һәм фатирга күченү формуласы	Торак төзелешенең гомуми күләмендә өлеш, процентлар
Престижный (бизнес-класс)	40	K 7430000 K 7430000	$\frac{10}{15}$
Массакүләм (эконом-класс)	30	k = № K 7430000	$\frac{25}{50}$
Социаль (муниципаль торак)	20	K 7430000 k = №	$\frac{60}{30}$
Махсуслаштырылган	-	K 7430000 K 7430000	$\frac{7}{5}$
Искәрмә: 1. k йортындагы яисә фатирындагы торак бүлмәләрнең гомуми саны һәм анда яшәүче			

кешеләр саны.
2. Торак урыннарының махсуслаштырылган типлары - кунакханә тибындагы йортлар, махсуслаштырылган торак комплекслары.
3. Санауда - беренче чиратта, ваклаучыга - хисап срогына.
4. Күрсәтелгән норматив күрсәткечләр чынбарлыкта урнашу нормасын билгеләү өчен нигез була алмый

4.2.8. Торак зонасын урнаштыру өчен санитария-гигиена һәм инженер-геология мөнәсәбәтләрендә уңайлырак территорияләр сайланырга тиеш, алар инженерлык әзерлегенең, планлаштыру эшләренең һәм табигый мохитнең табигый торышын саклау буенча шактый чаралар таләп ителми.

Торак зоналарын оештырганда тулаем җирлекнең зоналавын һәм структурасын, территориянең шәһәр төзелешен һәм табигый үзенчәлекләрен исәпкә алырга, торак һәм иҗтимагый төзелешләрнең, урам-юл челтәренең, гомуми файдаланудагы территорияләрнең үзара бәйләнештә урнашуын тәэмин итәргә кирәк.

4.2.9. Торак зоналарны савыктыру суны, һаваны, туфракны пычрату һәм югары шау-шу, электромагнит һәм радиация кырларын юкка чыгару хисабына тәэмин ителә.

Торак зоналарның аерым өлешләре чикләрендә урнаштыру өчен рөхсәт ителә торган объектлар исемлеге җирдән файдалану һәм авыл җирлеген төзү кагыйдәләре составында расланган шәһәр төзелеше регламентлары белән билгеләнә.

ТОРАК ЗОНАЛАРНЫ ОЕШТЫРУ ПРИНЦИПЛАРЫ

4.2.10. Торак зоналарны оештыруның структур нигезе аларның функциональ-планлаштыру әгъзасы булуның характеры. Торак зоналары торак төзелеше участокларына (бер фатирлы торак йорт участогы, күпфатирлы торак йорт участогы, торак район) бүленә.

4.2.11. Күпфатирлы торак йорт участогы торак район территориясендә урнашкан.

Күпфатирлы торак йорт участогында түбәндәгеләр оештырылырга тиеш:

торак бинаның керү төркемнәренә керү юллары, шул исәптән махсуслаштырылган автомобиль транспорты (янгын, ашыгыч ярдәм, башка махсуслаштырылган транспорт) өчен;

торак бинаның керү төркемнәренә якын килүне һәм участок территориясе буйлап хәрәкәт итүне тәэмин итү өчен җәяүлеләр коммуникацияләре;

автомобиль кую урыннары һәм торак бинага килүчеләр;

торак бинада торак булмаган билгеләнештәге биналарда урнашкан учреждениеләргә һәм предприятиеләргә керүчеләрнең җиңел автомобильләрен кую урыннары;

каты көнкүреш калдыкларын сортларга аеру һәм чүп җыю контейнерларын урнаштыру урыннары.

Күпфатирлы торак йортның участогы чикләрендә урнашкан яшелләндерү территорияләре составында балаларның уеннары һәм халыкның ялы өчен мәйданчыклар оештырылырга тиеш.

4.2.12. Бер фатирлы торак йорт участогы торак район территориясендә урнашкан.

Бер фатирлы торак йорт участогында яшәүчеләрнең җиңел автомобильләрен саклау өчен урыннар оештырылырга тиеш.

Бер фатирлы торак йорт участогында каты көнкүреш калдыкларын сортировкалау һәм чүп җыю өчен контейнерлар урнаштыру өчен урын оештырылырга тиеш.

4.2.13. Торак район территориясе составына түбәндәгеләр керергә тиеш:

торак төзелеше участоклары;

иҗтимагый-эшлекле төзелеш участоклары, шул исәптән социаль инфраструктура объектлары участоклары;

ял итү территорияләре (скверлар, бакчалар, парклар);

район территориясенә коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары участоклары;

җирле әһәмияттәге урамнар, юллар.

Торак район территориясендә түбәндәгеләр урнаштырылырга тиеш:

җирле әһәмияттәге урамнар, авыл җирлеге территориясендә һәм халкына транспорт хезмәте күрсәтүне тәэмин итә торган юллар челтәре;

социаль инфраструктура объектлары, торак төркемнәре территориясендә урнаштыру өчен мәҗбүри булган объектлар, шулай ук күпфункцияле мәдәни үзәкләр, физкультура-сәламәтләндерү комплекслары, балалар-яшүсмерләр спорт комплекслары, фельдшер-акушерлык пунктлары, универсаль сәүдә үзәкләре, махсуслаштырылган кибетләр, көнкүреш хезмәте күрсәтүнең комплекслы предприятиеләре, кафе, халыкка социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре;

халыкның торак район территориясе буенча хәрәкәт итүе өчен җәмәгать транспорты тукталышларына, объектларга һәм массакүләм килү территорияләренә имин йөрүен тәэмин итүче җәяүлеләр коммуникацияләре;

халыкның җиңел автомобильләрен саклау урыннары;

торак район территориясендә урнашкан торак булмаган билгеләнештәге объектларга эшләүче һәм килүчеләр өчен җиңел автомобильләр кую урыннары;

велосипед юллары.

Торак районы территориясендә, дини билгеләнештәге объектларны, җитештерү билгеләнешендәге объектларны, транспорт һәм инженерлык инфраструктураларын да кертеп, иҗтимагый-эшлекле билгеләнештәге башка объектлар кишәрлекләрен урнаштыру рөхсәт ителә, бу очракта объектның кишәрлеге территориясе күләме 2,0 гектардан артмый.

Торак район территориясендә урамнан тыш һәм тышкы транспортның коры җирдә линия объектларын урнаштыру рөхсәт ителми.

4.2.14. Торак пункт торак зонасы чикләрендә төзелеш алып бару характеры нигезендә аз катлы торак төзелеше тибы аерылып тора:

- 3 катка кадәр биеклектәге берфатирлы торак йортларда индивидуаль йорт төзү;
- 3 катка кадәр биеклектәге блокланган торак йортлар төзү;
- 3 - 4 катлы күпфатирлы торак йортлар төзү.

Төзүнең күрсәтелгән тибы җирле шартларга бәйле рәвештә, кагыйдә буларак, дифференциацияләнә: торак пункт системасында урнашу, уңайлылык дәрәҗәсе, архитектура һәйкәлләренең булуы һәм сакланышы, төзелеш тарихи чоры буенча һ.б.

Торак төзелешен оештыруга карата таләпләр җирдән файдалану һәм авыл җирлеген төзү кагыйдәләре белән беркетелә.

4.2.15. Торак фондының сакланып калуы яисә җимерелергә тиешле күләмнәрен, аның икътисадый һәм тарихи кыйммәтен, техник торышын, яшәү өчен яраклы торак фондын максималь саклауны исәпкә алып, билгеләнгән тәртиптә билгеләргә кирәк.

4.2.16. Барлыкка килгән торак төзелешен реконструкцияләү планлаштыру структурасын һәм урамнар челтәрен тәртипкә салуны, җәмәгать хезмәте күрсәтү системасын камилләштерүне, территорияне яшелләндерүне һәм төзекләндерүне, торак һәм җәмәгать биналарын модернизацияләүне һәм капиталь ремонтлауны күздә тотарга тиеш.

4.2.17. Авыл җирлекләрендә күбесенчә утар тибындагы торак йортларны күз алдында тотарга кирәк. Торак биналарның күпфатирлы типлары бары тик тиешле нигезләмәдә генә кулланыла ала.

4.2.18. Площадь участков в блокированной и индивидуальной усадебной застройке сельских поселений принимается в соответствии с решением органов местного самоуправления (с дифференциацией в зависимости от размещения застройки в структуре населенного пункта) и учитывая СП 42.13330.2016.

Аз катлы блоклы төзелеш участогының минималь күләмнәрен 30 кв. метр, авыл җирлекләрендә утарда 600 кв. метр кабул итү рөхсәт ителә.

4.2.19. Торак, торак һәм иҗтимагый биналар арасындагы араларны инсоляциягә таләпләр нигезендә кабул итәргә кирәк (СанПиН 2.2.1/2.1.1.1076-01) һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләре («янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент " 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы (ред.29.07.2017)).

4.2.20. Торак һәм иҗтимагый биналар өчен өзлексез инсоляция дәвам итә торган нормалаштырылган озынлыгы фатирлар тибына, биналарның функциональ билгеләнешенә, торак пунктның планлаштыру зоналарына, географик киңлеккә бәйле рәвештә дифференциацияләнгән билгеләнә: Азнакай муниципаль районы өчен 22 марттан 22 сентябрьгә кадәр көненә 2 сәгатьтән дә ким түгел.

Торак биналарда инсоляция озынлыгы 1-3 бүлмәле фатирның бер бүлмәсендә һәм кимендә дүрт бүлмәле һәм аннан да ким булмаган ике бүлмәле фатирда тәэмин ителергә тиеш.

Иноляция озынлыгының өзеклеге арта бара, аның вакытында бер чор кимендә 1,0 сәгать булырга тиеш. Шул ук вакытта нормалаштырылган инсоляциянең суммар озынлыгы һәр зона өчен 0,5 сәгатькә арттырылырга тиеш.

Ике бүлмәле һәм өч бүлмәле фатирларда кимендә ике бүлмәле һәм өч бүлмәле фатирларда 0,5 сәгатькә инсоляция дәвамлылыгы кими, һәм күп бүлмәле фатирларда (дүрт һәм аннан да күбрәк бүлмәле), шулай ук торак пунктның үзәк зонасында урнашкан торак төзелешен реконструкцияләгәндә, аның үсешенең генераль планы белән билгеләнгән.

4.2.21. Торак, иҗтимагый һәм административ биналар, сәнәгать оешмалары корылмалары һәм корылмалары арасындагы янгынга каршы ераклыкларны, утка чыдамлык дәрәҗәсенә һәм аларның конструктив янгын куркынычы классына карап, әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 1 - 6 таблицалары нигезендә кабул итәргә кирәк.

4.2.22. Торак бина төзелеше территориясендә араларны алырга кирәк (СП 53.13330.2011):

торак бина тәрәзәләреннән күрше участокта урнашкан хуҗалык корылмаларына кадәр - санитар-көнкүреш шартлары буенча күрше участок чигенә кадәр минималь ара булмаган ераклык булырга тиеш:

торак төзелеше (яки йорт) - 3 м;

вак терлек һәм кош-корт тоту өчен төзелгән корылмалар - 4 м;

башка төзелешләр - 1 м;

озын буйлы агачларның кәүсәләре - 4 м, уртача буйлы агачлар - 2 м;

куаклык - 1 м.

Торак төзелеше (яки йорт), хуҗалык корылмалары һәм күрше участокның чиге арасындагы ераклык йортның цокольдән яки стенасыннан, корылмадан (цоколь булмаганда) үлчәнә, әгәр йорт һәм корылма элементлары (эркер, болдыр, лапас, түбә шәме һ. б.) диварларның яссылыгыннан 50 см дан да артык тормаса. Әгәр элементлар 50 см дан артык булса, ара чыгыш ясаучы өлешләрдән яки аларны проекциясеннән җиргә үлчәнсә (түбәнең консольный навесы, баганаларда урнашкан икенче кат элементлары һ. б.).

Күрше участок чигеннән 1 м ераклыкта урнашкан хуҗалык корылмалары кишәрлегендә төзелгән очракта, түбә скатын, яңгыр сулары агып төшмәсен өчен, күрше участокка юнәлтергә кирәк.

Санитар-көнкүреш шартлары буенча корылмалар арасындагы минималь ераклык, м:

торак йорттан яисә торак йорттан душка, мунчага (саунага), җыештырылганга кадәр - 8;

коедан алып җыештыру һәм компост җайланмасына кадәр - 8.

Әлеге ераклыклар чиктәш участокларда урнашкан корылмалар арасында сакланырга тиеш.

4.2.23. Әлеге Нормативларга 9нчы кушымта нигезендә янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып, йорт хуҗаларының үзара ризалыгы буенча торак йортларны, шулай ук катнаш җир кишәрлекләрендә хуҗалык корылмаларын ябу рөхсәт ителә. Указанные нормы распространяются и на пристраиваемые к существующим жилым домам хозяйственные постройки (СП 42.13330.2016).

4.2.24. Торак зоналарның яшел территорияләре торак төркемнәрен яшелләндерүнең бердәм системасы рәвешендә формалаша. Яшелләндерү системасы

түбәндәгеләрне үз эченә ала: җәяүлеләр һәм транспорт коммуникацияләре (газоннар, агач һәм куакларны рядовой утырту), торак төзелеше кишәрлекләреннән тыш яшелләндерелгән мәйданчыклар (спорт, уен, этләрне йөртү өчен һ.б.), гомуми файдаланудагы яшелләндерү объектлары (скверлар, бакчалар).

Торак районның төзелеш чикләрендә төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрнең чагыштырма авырлыгы (төзелеш территориясенең яшелләндерү дәрәҗәсе) 25 процենттан да ким булмаска тиеш. Торак районында гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр мәйданы кимендә 6 кв. метр/кешене кабул итәргә кирәк.

Гомуми белем бирү оешмасы территориясен яшелләндерү аның территориясенең кимендә 50 процентын исәпләүне күздә тота. Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары территорияләрен яшелләндерү төзелештән азат булган территориянең кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш. Агачларны 15 метрдан да ким булмаган ераклыкта утырталар, ә куакларны - учреждение бинасыннан кимендә 5 метр ераклыкта утырталар. Гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары территорияләрен урман һәм бакча массивлары белән чиктә урнаштырганда яшелләндерү мәйданын 10 процентка кыскартырга рөхсәт ителә.

Нормы посадки деревьев и кустарников на 1 гектар озеленяемой площади объектов озеленения в жилых зонах приведены в таблице 5 (Правила создания, охраны и содержания зеленых насаждений в городах Российской Федерации).

5 нче таблица

ТОРАК ЗОНАЛАРДА АГАЧЛАР ҺӘМ КУАКЛАР УТЫРТУ НОРМАЛАРЫ

Яшел территория	1 гектар мәйдандагы агачлар саны	1 гектар мәйдандагы куаклар саны
Торак районнар бакчалары	180 - 200	1440 - 1600
Торак территорияләре	150 - 170	750 - 850
Балалар бакчалары участоклары	180 - 220	1440 - 1760
Мәктәпләр участоклары	100 - 120	1000 - 1200

Торак биналарның йорт яны территориясен яшелләндергәндә, торак йортларның стеналарыннан алып усакларының күчәренә кадәр ара 5 метрга кадәр җитәргә тиеш. Зур зурлыктагы агачлар өчен ара 5 метрдан артык, куаклыклар өчен - 1,5 метр булырга тиеш. Высота кустарников не должна превышать нижнего края оконного проема помещений первого этажа (СанПиН 2.1.2.2645-10).

4.2.25. Аз катлы һәм күп катлы төзелеш зонасында киртәләр (коймалар) катгый рәвештә кызыл сызыклар буенча һәм җир бүлеп бирү чиге (җир кишәрлекләренең ызан чикләре) буенча куелырга тиеш.

Йортларның биеклеге (койма) авыл җирлекләренең җирдән файдалану һәм төзелешләр кагыйдәләре, урнашкан төзелешләрне, мәдәни мирас объектларын һәм территориаль зоналар төрләрен саклау таләпләрен исәпкә алып регламентлаштырыла.

Янгынга каршы техника һәм хезмәт транспорты йөрүне тәэмин итү максатларында бирелә торган җир кишәрлекләре һәм аларның коймалары чикләре урман массивлары (утыртмалар) чикләреннән кимендә 5 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

Коймалар һәм башка файдаланыла торган коймалар тышкы кыяфәтле булырга тиеш: кирәк булганда буялган, пычрактан чистартылган, проемотлары, зарарланган участоклары, вертикальдән тайпылышлары, чит япмалар, белдерүләр һәм язулар булырга тиеш.

Чүп-чар җыю, төзелеш яки башка материалларны озак вакытка җыеп кую рөхсәт ителми.

Лицей (урам) коймаларын буяуның төсле карары муниципаль районның

архитектура һәм шәһәр төзелеше өлкәсендә идарә органы белән килештерелергә тиеш.

4.2.26. Аларны арттыру, номенклатураны киңәйтү, шулай ук реконструкцияләнә торган торак биналарда урнаштыру җирле үзидарә органнары һәм санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары белән килештереп рөхсәт ителә.

4.2.27. Торак бинаның подвал, цоколь, беренче һәм икенче катларында, кешегә зарарлы йогынты ясый торган объектлардан тыш, иҗтимагый билгеләнештәге төзелгән һәм корылган биналарны урнаштыру рөхсәт ителә.

Фатирларның цоколь һәм подвал катларында торак урыннарын урнаштыру рөхсәт ителми.

Торак биналарда тавыш бирү, инфразвука, вибрация, электромагнит кырлары буенча гигиена нормативларын үтәгән очракта җәмәгать билгеләнешендәге биналар, инженерлык җиһазлары һәм коммуникацияләр урнаштыру рөхсәт ителә. Торак биналарга төзелгән җәмәгать корылмалары бинаның торак өлешеннән изоляцияләнгән керү юлларына ия булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспортын туктату өчен участоклар йорт яны территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

Мондый торак йортларның подвал һәм цоколь катларында автомашиналар һәм мотоцикллар өчен төзелгән һәм төзелгән-кушып төзелгән стоянкалар урнаштыру рөхсәт ителә, бу очракта түшәм түшәмнәренең герметиклыгы һәм автотранспорттагы газларны бүлеп чыгару җайланмасы булу шарт.

Гараж-стоянкаларның торак биналары астында урнашканда аларны бинаның торак өлешеннән торак булмаган билгеләнештәге этаж белән аерып алырга кирәк. Балалар белән эшләү өчен биналарны, дәвалау-профилактика өчен билгеләнгән бүлмәләрне гаражлар өстендә урнаштыру рөхсәт ителми.

Сәнәгать производстволарының торак урыннарында урнашу рөхсәт ителми.

4.2.28. Синтетик келәм эшләнмәләрен сату кибетләрен REI 150 ут чыдамлылыгы чикле торак биналарның караңгы участокларына тоташтыру рөхсәт ителә.

4.2.29. Торак биналарның цоколь һәм подвал катларында төрле җайланмаларда һәм төрле җайланмаларда җиңел янып китүче һәм янучан сыеклыкларны, сыеклыкларны, сыекландырылган газларны, шартлаткыч матдәләрне куллану һәм саклау өчен биналар; балалар өчен биналар; кино заллары, конференц-заллар һәм 50 дән артык урыны булган башка заллар, сауналар, шулай ук дәвалау-профилактика учреждениеләре урнаштыру рөхсәт ителми.

4.2.30. Фатирларның торак бүлмәләре тәрәзәләре һәм йортның торак өлешенә керү урыны урнашкан торак йорт ишегалды ягыннан җәмәгать билгеләнешендәге биналарны күчерү халыкны шау-шудан һәм выхлоп газларыннан яклау максатларында рөхсәт ителми.

Торак биналарга төзелгән җәмәгать урыннарына йөкләмәне үтәргә кирәк: тәрәзәләре булмаган торак биналар торбаларыннан; җир асты туннельләреннән; махсус чит ил бүлмәләре булган урамнар ягыннан.

Допускается не предусматривать указанные загрузочные помещения при площади встроенных общественных помещений до 150 кв. метров (СП 54.13330.2016).

4.2.31. Төзелгән яңа төзелеш шартларында мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын торак йортларга 80 урынга якын сыешлы итеп төзелгән һәм торак йортларга (яки төзелгәннәренә) кушып төзелгән биналарда 150 урынга кадәр сыешлы итеп урнаштыру рөхсәт ителә. Здание дошкольной образовательной организации отделяется от жилого здания капитальной стеной (СанПиН 2.4.1.3049-13).

4.2.32. Беренче катларда, шулай ук төп урамга чыга торган торак йортларның подвалларында һәм цоколь катларында урнашкан керү төркемнәренә карата таләпләр Россия Федерациясе Торак кодексы белән билгеләнә.

4.2.33. Торак төзелеше участогы территориясендә торак йортның аскы катларында, әгәр түбәндәгеләр күздә тотылса, торак булмаган объектларны урнаштыру рөхсәт ителә:

торак территориясеннән аерымланган килүчеләр өчен урыннар;

төзелгән объектка хезмәт күрсәтүче автомобильләрне кую өчен аерымланган подъездлар һәм мәйданчыклар;

вентиляция өчен мөстәкыйль шахталар;

торак булмаган биналарны янгынга каршы, тавыш изоляцияләү япмалары һәм бүлгеләр белән аеру.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын һәм гомуми белем бирү оешмаларын торак йортларның беренче катларында урнаштыру өстәмә рәвештә урыннарның яктыртылу, инсоляция, мәйданнар һәм кубатураларының норматив күрсәткечләрен, чисталыктагы төп урыннарның биеклеген кимендә 3 метрга тәэмин итүне һәм балалар бакчасы бинасына керә торган җирдән 30 метрдан артмаган, ә торак йорт тәрәзәләреннән кимендә 15 метр ераклыкта җәяү йөрү мәйданчыкларын оештыруны таләп итә.

Торак төзелешендә урнаштырыла торган торак булмаган әһәмияттәге объектлар торак зоналарына куела торган таләпләргә туры килергә тиеш.

4.2.34. Әгәр күчерелмәле урынга торак урыннарга керүне тәэмин итә торган урыннардан башка керү мөмкин булмаса яисә күчерелмәле урын торак урынның бер өлеше булса йә әлеге урынның милекчесе яисә башка граждан тарафыннан даими яшәү урыны буларак файдаланылса, шулай ук күчерелмәле урынга милек хокукы нинди дә булса затларның хокуклары белән йөкләнгән булса, күчерелмәле урынга күчерү рөхсәт ителми (Торак кодексы Россия Федерациясе).

Күпфатирлы йорттагы фатирны торак булмаган урынга күчерү мондый фатир күрсәтелгән йортның беренче катында яисә беренче каттан югарырак урнашкан, әмма торак булмаган урынга күчерелә торган фатир астында урнашкан урыннар торак булмаган очракларда гына рөхсәт ителә (Россия Федерациясе Торак кодексы).

4.2.35. Баскыч маршлары һәм пандусларның тигезлеге, баскычларның биеклеге, баскычларның киңлеге, баскыч мәйданнарының киңлеге, баскычлар, подвал, идән өсте тигезлегенең биеклеге, шулай ук ишек уемнарының үлчәмнәре кешеләрнең хәрәкәт итү куркынычсызлыгын һәм җиһазларның һәм җиһазларның уңайлылыгын тәэмин итәргә тиеш. Кирәкле очракларда кулдан ясалган эш каралырга тиеш. Төрле биеклектәге һәм баскычларның тирәнлеге булган баскычларны куллану рөхсәт ителми. Число подъемов в одном марше между площадками (за исключением криволинейных лестниц) должно быть не менее 3 и не более 16 (СП 1.13130.2009).

Урман маршлары һәм мәйданчыклары тоткалы коймалар булырга тиеш.

Тышкы ишек алдыннан (эвакуация чыгу юлы) тышкы ишек полотносының киңлеге кимендә 1,5 тирәнлектәге горизонталь тышкы мәйданчык булырга тиеш.

Тышкы баскычлар (яки аларның өлешләре) һәм бинага керү урыннарында, билгеләнүгә һәм җирле шартларга бәйле рәвештә, тротуар дәрәҗәсеннән 0,45 метрдан артык биеклектәге мәйданчыклар киртәләр булырга тиеш.

Җир өсте катларында баскычлар маршын 1:2 дән артмаска кирәк.

Подваль һәм цоколь катларга илтүче баскычларны, шулай ук кешеләрне эвакуацияләү өчен билгеләнгән булмаган җир өсте катларындагы баскычларны 1:1,5 кабул итү рөхсәт ителә. Кешеләрнең хәрәкәт итү юлларында пандусларны клонлаштыруны артык кабул итмәскә кирәк:

бина, корылма эчендә - 1:6;

медицина оешмалары стационарларында - 1:20;

тышкы яктан - 1:8;

инвалидларның бинаның эчке һәм тышкы коляскаларында йөрү юлларында - 1:12.

Тышкы баскычларны тротуар киңлеге кимендә 1,5 метр калсын өчен проектлаштырырга кирәк.

Баскычларның биеклеге төшүне кисәтү өчен җитәрлек булырга һәм кимендә 0,9 метр булырга тиеш. Ограждения из металлических конструкций должны выполняться в соответствии с ГОСТ 25772-83.

4.2.36. Көймә һәм балконнар пыялалануының конструктив элементлары, кагыйдә буларак, 1,0 метр ераклыктагы һәм киңлеге 0,7 метрдан да ким булмаган биеклекләре 1,2 метр булган пыяла ячейкалар янәшәсендәге бүлмә идәне тигезлегеннән урнашырга тиеш.

Шул ук вакытта пыяла көпшәле көймә һәм балконнар ачыла торган булырга тиеш.

Алданмый торган баскычлы күзәнәкләрдә һава зонасы аша күчеш сыйфатында

кулланыла торган логотилар ачык булырга тиеш, пыяласыз булырга тиеш.

При остеклении лоджий и балконов должны быть обеспечены нормируемые величины инсоляции и коэффициенты естественной освещенности в жилых помещениях квартир и на кухнях (Территориальные строительные нормы "Остекление лоджий и балконов" (утверждены постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13.12.2001 №885)).

Яңа торак йортлар төзегәндә балконнарны һәм көймәләрне пыялалауны күз алдында тотарга кирәк.

4.2.37. Торак зонаны планлаштырганда һәм төзегәндә урам-юл челтәрен, җәмәгать пассажир транспорты челтәрен, җәяүлеләр йөрү юлларының озынлыгын, җәяүлеләр хәрәкәтен һәм инженерлык белән тәэмин итүне әлеге нормативларның "Транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы зоналары" (4.6) "транспорт инфраструктурасы" (5.2) һәм "инженерлык инфраструктурасы" (5.3) бүлекләре таләпләре нигезендә проектларга кирәк.

4.2.38. Торак, торак һәм иҗтимагый, шулай ук Төзелештә урнаша торган җитештерү биналары арасындагы араларны гамәлдәге санитария нормалары һәм кагыйдәләре, "микроклиматны җайга салу" 6.8 бүлегендә китерелгән инсоляция нормалары таләпләре һәм янгынга каршы таләпләр нигезендә әлеге 10 нчы кушымтаның 1 - 6 таблицалары нигезендә инсоляция һәм яктырту исәп-хисаплары нигезендә кабул итәргә кирәк.

Ике - өч катлы торак биналарның озын яклары арасында 15 метрдан да ким булмаган ара (көнкүреш шартлаулары) кабул итәргә кирәк, дүрт каттагы биеклеге - 20 метрдан ким түгел; шул ук биналарның торак бүлмәләрдән тәрәзәләре 10 метрдан да ким булмаган озынча яклары һәм торцалары арасында. Күрсәтелгән ераклыклар, торак биналарның (бүлмәләрнең һәм кухняларның) тәрәзәдән тәрәзәгә каралмавы тәэмин ителсә, инсоляция һәм яктырту нормаларын үтәгәндә кыскартылырга мөмкин.

4.2.39. Авыл җирлекләрендә торак йортларның тәрәзәләреннән алып терлек һәм кош-корт өчен сарайлар блокларына кадәр санитар аермалар кабул ителә: ялгыз яки икеле - 15 метрдан ким булмаган, 8 блокка кадәр - 25 метрдан да ким булмаган.

Терлекләр өчен чүпләнгән сарайларның төзелеш мәйданы 800 кв. метрдан артмаска тиеш.

4.3. ИҖТИМАГЫЙ-ЭШЛЕКЛЕ ЗОНАЛАР, КАТНАШ ЗОНАЛАР

ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

4.3.1. Иҗтимагый-эшлекле зоналар сәламәтлек саклау, мәдәният, сәүдә, җәмәгать туклануы, социаль һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, административ, культ биналары, эшлекле, финанс билгеләнешендәге объектлар, автомобиль транспорты стоянкалары, гражданнарның тормыш эшчәнлеген тәэмин итүгә бәйле башка объектлар урнаштыру өчен билгеләнгән.

4.3.2. Авыл җирлекләрендә җирлек үзәге функциясен үтәүче иҗтимагый-эшлекле зона җирлекнең административ үзәгендә формалаша.

Авыл торак пунктларында торак пунктка хезмәт күрсәтү өчен кирәкле иҗтимагый-эшлекле зона формалаша.

ИҖТИМАГЫЙ ҮЗӘКЛӘРНЕҢ ҺӘМ ИҖТИМАГЫЙ-ЭШЛЕКЛЕ ЗОНА ОБЪЕКТЛАРЫНЫҢ СТРУКТУРАСЫ ҺӘМ ТИПОЛОГИЯСЕ

4.3.3. Иҗтимагый үзәкләрне урнаштыру җирлек составындагы торак пункт зурлыгын, аларның урнашу системасындагы һәм төзелә торган хезмәт күрсәтү үзәкләре системасындагы ролен исәпкә алып кабул ителә.

Җәмәгать үзәгендә урнаштырырга планлаштырылган биналар һәм корылмаларны классификацияләү үз максаты белән проектлаштырганда икътисадый максатка ярашлы карарлар сайлауга ярдәм итү.

Җәмәгать үзәкләрендә биналар урнашуын проектлаганда җирлек составындагы

торак пунктлар территориясендә объектның җирлек хезмәт күрсәтү дәрәҗәсе буенча әһәмиятен билгеләргә кирәк.

Проектлана торган биналарны аерым хезмәт күрсәтү дәрәҗәсенә илтеп җиткерүне түбәндәге шартлар нигезендә башкарырга кирәк:

хезмәтләргә ихтыяҗ формалаштыручы халыкның социаль-демографик структурасы буенча:

авыл җирлеге халкы саны;

торак пунктның яисә планировка элементларының халык саны;

күрсәтелә торган хезмәтләрне куллану ешлыгы буенча:

даими - көндәлек;

кирәк булганда - периодик яки эпизодик;

төп урын буенча:

муниципаль районның административ үзәге, муниципаль районның эре торак пункты;

җирлекнең административ үзәге яисә җирлекнең эре торак пункты;

торак пункт яисә аерым планлаштыру элементлары.

4.3.4. Иҗтимагый үзәкләрнең, иҗтимагый-эшлекле зонадагы объектларның һәм хезмәт күрсәтү төрләренең структурасын һәм типологиясен, иҗтимагый үзәкне формалаштыру урынына карап, әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә кабул итәргә тәкъдим ителә.

4.3.5. Мәдәни мирас объектлары урнашкан җирлекнең иҗтимагый-эшлекле зоналары өчен мәдәни мирас объектларының аларны реставрацияләүне, җайлаштыруны, консервацияләүне, юкка чыккан тарихи-архитектура мохитен торгызуны үз эченә алган сакланышын тәэмин итү чаралары эшләнә.

4.3.6. Җәмәгать-эшлекле зонада урнаштыру өчен рөхсәт ителгән объектлар исемлеге җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.

Иҗтимагый-эшлекле зонада урнаштыру өчен рөхсәт ителгән объектлар исемлегенә түбәндәгеләр кертелергә мөмкин:

күпфатирлы торак йортлар, башлыча, хезмәт күрсәтү учреждениеләре белән;

ябык һәм ачык автостоянкалар;

халыкка хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы коммуналь һәм җитештерү предприятиеләре, мәйданы 200 кв. метрдан артмаган, төзелгән яисә бинаның производство территориясеннән башка бер өлешен биләгән, экологик куркынычсыз;

җирле үзидарә органнары тарафыннан билгеләнгән урнаштыру чикләүләре булмаганда күңел ачу индустриясе предприятиеләре;

Җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренең Шәһәр төзелеше регламенты таләпләре нигезендә башка объектлар.

4.3.7. Күпфункцияле иҗтимагый зона чикләрендә территорияләр арасындагы мөнәсәбәтләрне түбәндәгеләр кабул итәргә тиеш:

иҗтимагый төзелеш участоклары - кимендә 40 процент;

торак төзелеше участоклары - 25 проценттан артык түгел;

җитештерү объектлары участоклары - 10 проценттан артык түгел.

Шул ук вакытта иҗтимагый-эшлекле территория чикләрендә торак йорт кишәрлегендә фондның гомуми күләмендә торак булмаган фонды өлеше 60 процентка кадәр тәшкил итәргә мөмкин.

Искәрмә: Күпфункцияле иҗтимагый зоналар чикләрендә аерым участокларның төзелеш коэффициенты 1,0 га җитәргә мөмкин.

НОРМАТИВ ПАРАМЕТРЛАР
ИҖТИМАГЫЙ-ЭШЛЕКЛЕ ЗОНА ТӨЗЕЛЕШЛӘРЕ

4.3.8. Иҗтимагый-эшлекле зоналарны төрле функциональ билгеләнештәге биналар белән планлаштыру һәм төзү әлеге бүлек, шулай ук әлеге нормативларның "торак зоналары" бүлеге таләпләрен исәпкә алып башкарыла.

Территорияләре чикләрендә урнашкан мәдәни мирас объектлары, саклау зоналары булган иҗтимагый-эшлекле зоналарны планлаштыру һәм төзүне әлеге нормативларның

"тарих һәм мәдәният ядкарьләрен саклау" бүлеге таләпләрен исәпкә алып башкарырга кирәк.

4.3.9. Хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләренең санын һәм сыйдырышлылыгын, иҗтимагый-эшлекле зонадагы җир кишәрлекләренең күләмен, аларны урнаштыруны, объектның функциональ билгеләнешеннән чыгып, әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 3 нче, 4 нче таблицалары нигезендә социаль нормативлар буенча билгеләргә кирәк.

Әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 3 нче, 4 нче таблицаларында күрсәтелмәгән объектлар өчен исәп-хисап күрсәткечләрен проектлау биремендә билгеләргә кирәк.

Торак пунктның иҗтимагый-эшлекле зонасында урнашкан биналарның санын, составын һәм сыйдырышлылыгын билгеләгәндә, иҗтимагый үзәкнең әһәмиятен исәпкә алып, башка торак пунктлардан килүчеләрне өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

4.3.10. Иҗтимагый-эшлекле зона территориясеннән файдалану интенсивлыгы объектларның төрләре белән билгеләнә һәм әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 3 нче, 4 нче таблицаларында китерелгән Параметрлар белән регламентташтырыла.

Иҗтимагый-эшлекле зона территориясеннән файдалануның интенсивлыгы төзелешнең тыгызлыгы (мең кв.метр/гектар) һәм территориядә төзелешнең проценты белән характерлана.

Территориядә күпфункцияле иҗтимагый-эшлекле зонада урнашкан объектлар төзелешенең процентын кимендә 50 процент кабул итәргә тәкъдим ителә.

4.3.11. Җәмәгать-эшлекле зонада биналарны кызыл сызыклардан чигенеп урнаштырырга кирәк. Кызыл линия буенча биналарны урнаштыру, тиешле нигезләрдә төзелгәннәрне реконструкцияләү шартларында рөхсәт ителә.

4.3.12. Иҗтимагый-эшлекле зонаның инженерлык инфраструктурасы объектларын һәм челтәрләрен урнаштыру әлеге Нормативларның "Инженерлык инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

4.3.13. Транспорт инфраструктурасы объектларын урнаштыру һәм җиңел автомобильләрне кую өчен машина урыннары санын исәпләү әлеге нормативларның "транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге, шулай ук әлеге бүлек таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

4.3.14. Эре учреждениеләргә, хезмәт күрсәтү предприятиеләренә, сәүдә үзәкләренә һ.б. килү өчен төп машина юллары, ә аерым урнашкан биналарга икенче дәрәҗәдәге машина юллары каралырга тиеш, аларның күләмнәрен 47 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Магистраль урамнарда иҗтимагый-эшлекле зонада урнашкан объектларга Йөк автомобиль транспортының килүе Ян яисә параллель урамнардан, җәяүлеләр юлын кисешмичә оештырылырга тиеш.

4.3.15. Иҗтимагый-эшлекле зона территорияләрен яшелләндерүнең минималь мәйданын "рекреацион зоналар"бүлеге таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк.

4.3.16. Иҗтимагый-эшлекле зоналарның экологик иминлеге (тавыш дәрәҗәсе, атмосфера һавасының, туфракның пычрануы, радиоактив пычрану һ.б. буенча) әлеге нормативларның "әйләнә-тирә мохитне саклау" бүлеге таләпләре нигезендә тәэмин ителә.

4.3.17. Иҗтимагый-эшлекле зоналарда куркынычсызлык шартлары "янгын куркынычсызлыгы"бүлеге нигезендә тәэмин ителә.

Торак һәм иҗтимагый биналар арасындагы минималь араларны инсоляция һәм яктырту хисаплары, янгынга каршы таләпләрне һәм санитария өзеклекләрен исәпкә алу нигезендә кабул итәргә кирәк. Иҗтимагый һәм торак биналарны инсоляцияләүгә һәм яктыртуга таләпләр әлеге нормативларның "әйләнә-тирә мохитне саклау" бүлегендә китерелгән.

4.3.18. Аз катлы торак төзелеше территориясенең иҗтимагый үзәге мәдәният, сәүдә-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын, административ, физкультура-савыктыру һәм ял итү биналарын һәм корылмаларын урнаштыру өчен каралган.

Үзәктә төзелеш объектлары исемлегенә кертелгән яисә янкормаланган хезмәт күрсәтү учреждениеләре булган күпфатирлы торак йортлар кертелергә мөмкин.

Иҗтимагый үзәктә үзара бәйле пространстволар-мәйданчыклар (ял итү, спорт, күчмә хезмәтләр күрсәтү өчен) һәм җәяүлеләр юллары системасын формалаштырырга кирәк.

Җәмәгать үзәге чикләрендә транспорт чараларын гомуми куюны күздә тотарга кирәк.

4.3.19. Азкатлы төзелеш территориясенең иҗтимагый үзәген төзү аерым биналардан да, торак йортларга янкормалы күпфункцияле халыкка комплекслы хезмәт күрсәтү биналарыннан да формалаша.

Аерым җәмәгать биналары белән чагыштырганда биналар өчен участок мәйданының исәп - хисап күрсәткечләрен киметергә кирәк: янкормалы биналар-25 процентка, янкормалы биналар - 50 процентка кадәр (мәктәпкәчә оешмалардан, җәмәгать туклануы предприятиеләреннән тыш).

4.3.20. Азкатлы торак төзелеше территорияләренә көндәлек хезмәт күрсәтү учреждениеләре исемлегенә түбәндәге объектлар керергә тиеш: мәктәпкәчә оешмалар, гомуми белем бирү мәктәпләре, спорт-ял комплексы, амбулатор-поликлиника учреждениеләре, даруханә киосклары, сәүдә-көнкүреш объектлары, элемтә бүлеге, банк бүлеге, тәртип саклау пункты, административ үзидарә үзәге, шулай ук мәйданчыклар (спорт, ял, күчмә хезмәтләр, балалар уеннары).

КАТНАШ ЗОНАЛАР

4.3.21. Катнаш зоналар, кагыйдә буларак, торак һәм җитештерү төзелешләре өстенлек иткән торак пунктларның урнашкан өлешләрендә формалаша. Моннан тыш, мондый зоналарда шулай ук иҗтимагый фәнни һәм проект оешмаларын урнаштыру мөмкин.

Катнаш зоналарның җитештерү объектлары параметрлары чикләнә:

участокның мәйданы 5 гектардан артмый;

янгын куркынычы булмаган һәм куркынычы булмаган җитештерү процесслары;

шау-шу, вибрация, электромагнит һәм ионлаштыра торган нурланышлар булмау;

атмосфера һавасының, җир өсте һәм җир асты суларының төзелеш өчен билгеләнгән нормалардан югарырак пычрануы булмау;

санитар-яклау зоналарының зурлыгы 50 метрдан артмый;

подъездлы тимер юлларга ихтыяҗ булмау яки йөк автомобильләре агымы тәүлегенә 50 машинадан артык.

4.3.22. Катнаш зоналар территорияләре өчен түбәндәгеләр нормалаштырыла:

зона чикләрендә урнаштыру өчен мөмкин булган җитештерү объектлары параметрлары;

санитария-гигиена һәм янгынга каршы таләпләр буенча мохит куркынычсызлыгы шартлары;

автомобиль кую урыннары белән тәэмин ителеш;

Тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау һәм куллану таләпләре.

4.3.23. Предприятиеләрнең әйләнә-тирә мохиткә тискәре экологик йогынтысын бетерү катнаш зоналар формалаштыру өчен мәҗбүри булып тора.

Гамәлдәге торак һәм җитештерү корылышын реконструкцияләгәндә һәм тәртипкә китергәндә предприятиеләрдән файдалану чикләрен киңәйтү рөхсәт ителми.

Предприятиеләрне техник яктан яңадан кораллландыру шулай ук әйләнә-тирә мохитнең начарлануына һәм аның санитар-яклау зонасын арттыруга ярдәм итәргә тиеш түгел. Предприятиеләрнең яшәү тирәлегенә йогынтысының барлык төрләре иң чик мөмкин булган концентрациягә (алга таба - ПДК) һәм иң чик мөмкин булган дәрәҗәгә (алга таба - ПДУ) кадәр киметелергә тиеш.

Искәрмә: Җитештерүнең зарарлы йогынтысын бетерү мөмкин булмаган очракта, предприятие милекчеләренә аның куәтен киметүне тәэмин итәргә, үзгәртеп җибәрергә яисә кишәрлекне бушатырга мәҗбүр итә торган шартлар тудырырга мәҗбүр итәргә кирәк.

4.3.24. Авыл җирлекләренең катнаш зоналарында, санитария-гигиена таләпләрен

һәм зооветеринария таләпләрен үтәгәндә, җитештерү корылмаларыннан торак йортларга кадәр төрле махсуслашкан крестьян-фермер хуҗалыклары (шул исәптән 50 метрдан артмаган санитар-яклау зоналары булган терлекчелек фермалары) һәм шулай ук авыл хуҗалыгы чималын эшкәртү, техникага хезмәт күрсәтү, традицион кәсепләр остаханәләре һ.б. урнаштырылырга мөмкин.

4.4. ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ

4.4.1. Җитештерү территорияләре параметрлар буенча аерыла:

җитештерүнең зарарлы класслары - I, II, III, IV, V класслар (зарарлы булу сәбәпле);

җитештерүнең зарарлы класслары - I, II, III, IV, V класслар (зарарлы булу сәбәпле);

биләп тора торган территориянең зурлыгы: 0,5 гектарга кадәр; 0,5 - 5,0 гектар; 5,0 - 25,0 гектар; 25,0 - 200,0 гектар һәм аннан да күбрәк;

территориядән файдалануның интенсивлыгы:

төзелеш тыгызлыгы коэффициенты - 2,5 - 3,0; 1,0 - 2,0; ким дигәндә 1,0;

төзелеш коэффициентына - 0,4 - 0,5; 0,3 - 0,4; ким дигәндә 0,3;

эшләүчеләр саны: 50 кешегә кадәр; 50 - 500 кеше; 500 - 5000 кеше; 5000 - 10000 кеше; 10000 дән артык кеше;

йөк әйләнеше зурлыгы (күбрәк ике йөк ташкыныннан кабул ителә - килү яки җибәрү):

тәүлеккә - 2 гә кадәр; 2 дән 40 ка кадәр; 40 тан артык;

бер елга - 40; 40 меңнән 100 меңгә кадәр; 100 меңнән артык;

куллану ресурсларының зурлыгы:

су куллану (тәүлеккә мең куб метр) - 5 кә кадәр; 5 тән 20 гә кадәр; 20 дән артык,

җылылык куллану (Гкал/сәг) - 5 кә кадәр; 5 тән 20 гә кадәр; 20 дән артык.

4.4.2. Җитештерү зоналарын оештыру өчен түбәндәгеләр килештерелә:

экологик иминлек;

җитештерү объектларын урнаштыруга шәһәр төзелеше таләпләре;

яшел утыртмалар, иҗтимагый киңлекләр биләгән территорияләр;

санитар-яклау зоналарын оештыруга шартлар һәм таләпләр;

киртәләр материалларына, реклама урнаштыруга таләпләр;

сәнәгать объектларының дизайнына һәм төзеклегенә таләпләр.

ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ СТРУКТУРАСЫ, КЛАССИФИКАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРНЕҢ УРНАШУЫ

4.4.3. Җитештерү предприятиеләре яңаларын төзү һәм булганнарын киңәйтү өчен җитештерү зонасы, аэроклиматик характеристикаларны, җирлекнең рельефын, атмосферада сәнәгать калдыклары таралу закончалыкларын, атмосфераны пычрату мөмкинлекләрен исәпкә алып, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре таләпләре, Азнакай муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы, Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең генераль планнары нигезендә халыкның торак, рекреацион зоналарына, күпләп ял итү зоналарына карата берләштерелгән яктан проектлана.

4.4.4 Җитештерү зоналарын авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрдә яисә авыл хуҗалыгы өчен яраксыз җирләрдә урнаштырырга кирәк. Мондый җирләр булмаган очракта авыл хуҗалыгы җирләрендә начар сыйфатлы җирләр сайлап алынырга мөмкин.

Размещение производственной зоны и объектов, не связанных с созданием лесной инфраструктуры на землях лесного фонда, запрещается, за исключением объектов, указанных в пункте 1 статьи 21 Лесного кодекса Российской Федерации.

Файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарында җитештерү зонасын урнаштыру җир асты байлыкларыннан файдалану буенча федераль агентлык яисә аның территориаль органнары рөхсәте белән җир асты байлыкларының дәүләт фонды идарәсе федераль органы тарафыннан рөхсәт ителә.

4.4.5. Елгаларның һәм сулыкларның су саклау зоналарында җитештерү зоналарын урнаштыру су объектларын пычранудан, чүпләнүдән һәм суларны саегудан саклауны тәэмин итә торган корылмалар белән су һәм табигатьне саклау законнары нигезендә җиһазландырылганда рөхсәт ителә.

Елгаларның яр буе участокларында һәм башка сулыкларда җитештерү зонасы урнашканда, предприятиеләр мәйданчыкларының планлаштыру тамгасы, су агымының яшерен һәм авышлыгын исәпкә алып, исәп-хисап иң югары горизонтыннан, шулай ук гидротехник корылмаларга йөкләнеш һәм йогынты ясау таләпләре нигезендә билгеләнә торган дулкын биеклегеннән ким дигәндә 0,5 метрга югарырак кабул ителергә тиеш. Исәп-хисап горизонты өчен суны халык хуҗалыгы һәм оборона әһәмияте булган предприятиеләр өчен арттыруның иң югары дәрәҗәсен - 100 елга бер тапкыр, ә калган предприятиеләр өчен - 50 елга бер тапкыр, ә куллану срогы 10 елга кадәр булган предприятиеләр өчен - 10 елга бер тапкыр арттыру ихтималы булган иң югары дәрәҗәдә кабул итәргә кирәк.

4.4.6. Җитештерү зонасын урнаштыру рөхсәт ителми:

рекреацион зоналар составында;

Махсус сакланылучы территорияләр җирләрендә, шул исәптән:

эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналарының барлык пояслрында, дәвалау-савыктыру җирләрен санитар саклау зоналарында;

мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында мәдәни мирас объектларын дәүләт саклавы өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт органы белән килештерелмичә;

предприятиеләрне төзүгә һәм эксплуатацияләүгә янарга мөмкин булган актив карст, оползней, оседания яисә өслек ишелү зоналарында тау эшләнмәләре йогынтысында;

органик һәм радиоактив калдыклар белән пычранган кишәрлекләрдә Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча Идарәсендә билгеләнгән сроклар тәмамланганчыга кадәр;

гидротехник корылмаларны җимерү нәтиҗәсендә су басу һәм катастрофик су басу зоналарында.

4.4.7. Яшәү тирәлегенә һәм кеше сәламәтлегенә йогынты ясау чыганаклары булган объектлар һәм производстволар, корылмалар өчен, әйләнә-тирә мохиткә пычраткыч матдәләр бүлеп чыгара торган куәткә, эксплуатацияләү шартларына, сыйфатына һәм санына, төзелеп килүче шау-шуга, вибрациягә һәм башка зарарлы физик факторларга бәйле рәвештә, шулай ук сәнәгать объектларының һәм производстволарның санитария классификациясе нигезендә аларның яшәү тирәлегенә һәм кеше сәламәтлегенә тискәре йогынтыны киметү буенча каралган чараларны исәпкә алып, санитария-саклау зоналарының түбәндәге ориентир күләмнәре билгеләнә:

I сыйныф предприятиеләре өчен - 1000 метр;

II сыйныф предприятиеләре өчен - 500 метр;

III сыйныф предприятиеләре өчен - 300 метр;

IV сыйныф предприятиеләре өчен - 100 метр;

V сыйныф предприятиеләре өчен - 50 метр.

Санитар-яклау зоналарының күләме СанПиН таләпләре нигезендә билгеләнде 2.2.1/2.1.1.1200-03.

4.4.8. Санитар-яклау зонасының якынча күләме атмосфера һавасының көтелгән пычрануын (фонны исәпкә алып) һәм атмосфера һавасына физик йогынты дәрәҗәләрен исәпләгән санитар-яклау зонасы проекты белән нигезләнергә һәм СанПиН таләпләре нигезендә натураль тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләре белән расланырга тиеш. 2.2.1/2.1.1.1200-03.

4.4.9. Атмосфера һавасының аеруча чиста булуын таләп итә торган предприятиеләрне атмосфера һавасын пычрату чыганаклары булган күрше предприятиеләргә карата өстенлек итүче юнәлештәге җилләрнең коры ягы ягыннан урнаштырырга кирәкми.

4.4.10. Балыкчылык предприятиеләрен проектлау санитария-гигиена һәм ветеринария-санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла һәм бары тик Татарстан Республикасы буенча ветеринария һәм фитосанитар күзәтчелек буенча федераль хезмәт органнары белән килештереп кенә рөхсәт ителә. Отвод земельных участков для предприятий рыбного хозяйства следует осуществлять в соответствии с требованиями СН 455-73.

4.4.11. Атмосфера һавасын, су объектларын, туфракны пычрату чыганаклары булган, шулай ук торак төзелешенә карата тавыш, вибрация, электромагнит һәм радиоактив йогынтылар чыганаклары булган җитештерү зоналарын әлеге нормативларның "әйләнә-тирә мохитне саклау" бүлеге таләпләре нигезендә урнаштырырга кирәк

4.4.12. Территориянең җитештерү зоналарын реконструкцияләгәндә, башка функциональ билгеләнештәге территорияләргә кушылуны исәпкә алып, үзгәртеп корырга кирәк:

җитештерү зоналарының иҗтимагый-эшлекле зоналарга кушылган полосасында җитештерү зоналарының иҗтимагый үзәкләрен һәм зоналарын формалаштыруга да кертеп, иҗтимагый-административ объектларын урнаштырырга кирәк;

торак зоналарына тоташу полосасында җитештерү зонасы чигендә саңгырау коймалар урнаштырырга ярамый. Торак районның коммуналь объектларын, яшел үсентеләрне урнаштыру өчен янәшәдәге санитар-яклау зонасы составына керүче полосадан файдалану тәкъдим ителә;

җитештерү зоналарының автомобиль һәм тимер юл юллары янәшәсендәге полосада зур склад биналарын, эре габаритлы подъездларны, борылыш мәйданчыкларын таләп итә торган предприятиеләре белән компакт җитештерү төзелеш участокларын урнаштыру тәкъдим ителә.

АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАСЫ

4.4.13. Авыл җирлегенең җитештерү зонасына, мөмкин булганча, торак зонага карата һәм җирлекнең рельефы буенча түбәнрәк яктан ия булырга кирәк.

Производство зонасын оештырганда объектлар һәм корылмаларны бер мәйданчыкта берләштерергә кирәк.

4.4.14. Плотность застройки площадок сельскохозяйственных предприятий следует принимать по СНиП II-97-76 исходя из санитарных, ветеринарных и противопожарных требований и норм технологического проектирования.

4.4.15. Санитарно-защитные зоны для сельскохозяйственных производств и объектов и санитарные разрывы до жилой застройки устанавливаются в соответствии с СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200.

Зур санитар-яклау зоналарын таләп итә торган җитештерү объектларын торак зонасыннан иң ерак урнашкан сәнәгать зонасына, бер яктан, башка җитештерү объектларына (агулы химикатлар складларыннан тыш) урнаштырырга кирәк. В разрыве между ними и жилой зоной допускается размещать объекты меньшего класса вредности с учетом требований действующих СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200.

4.5. Рекреация зоналары

4.5.1. Рекреацион зоналар составында гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр, массакүләм ял итү зоналары, махсус сакланылучы табигый территорияләр, скверлар, парклар, буалар, күлләр, сусаклагычлар, пляжлар, шулай ук ял итү, туризм, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән башка территорияләр бүленергә мөмкин.

4.5.2. Рекреация зоналары һәм махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары территорияләрендә рекреация, сәламәтләндерү һәм табигатьне саклау билгеләнешендәге объектларны эксплуатацияләүгә турыдан-туры бәйле булмаган яңа сәнәгать, коммуналь-склад һәм башка объектлар төзү һәм гамәлдәгеләрен киңәйтү рөхсәт ителми (п.9.2 сп 42.13330.2016).

4.5.3. Торак пунктта яшел утыртмаларны аның зурлыгын һәм әһәмиятен, аның

планировка структурасын, төзелешнең архитектура-киңлек композициясен һәм җирле шартларны исәпкә алып, бердәм система рәвешендә күз алдында тотарга кирәк.

Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм булганнарын реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел утыртмаларны максималь саклауны һәм файдалануны күздә тотарга кирәк.

Гомуми кулланыштагы яшелләндерелгән территорияләр

4.5.4 Гомуми файдаланудагы яшел территорияләр - шәһәр төзелешен нормалаштыру объектлары - парклар, скверлар, яр буйлары, халыкның кыска вакытлы ял итү өчен башка урыннар рәвешендә тәкъдим ителгән.

4.5.5. Авыл җирлекләрендә гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрнең һәм табигать каркасы белән бәйле башка ачык киңлекләрнең өзлексез системасын күз алдында тоту зарур. Его основными структурными элементами являются особо охраняемые природные территории (ООПТ) (п. 9.3 СП 42.13330.2016).

4.5.6. Яңа рекреацион объектны проектлау һәм рекреацион зоналарның гамәлдәге территорияләрен реконструкцияләүне 6 нчы таблица нигезендә чик рекреацион йөкләнешнең якынча дәрәҗәсе һәм һәркем файдалана алырлык радиус белән күздә тотарга кирәк.

4.5.7. Урман паркларына бер мәртәбә килүчеләр саны 10-50 кеше / гектар булганда-аларның хәрәкәтен оештыру өчен юл - сукмак челтәрен, ә Алан кырыйларында туфракны саклау утыртмаларын, бер мәртәбә килүчеләр саны 50 кеше/гектар һәм аннан күбрәк булганда - урман ландшафтын парк ландшафтына әйләндерү чараларын күздә тотарга кирәк (СП 42.13330.2016 п.9.10).

4.5.8. Парк - халыкның күмәкләшеп ял итү өчен билгеләнгән алга киткән төзекләндерү системасы булган, күпфункцияле яисә махсуслаштырылган рекреацион эшчәнлекнең яшелләндерелгән территориясе. Реконструкция шартларында парк территориясенең зурлыгы шәһәр төзелеше вәзгыяте белән билгеләнә.

4.5.9. Парк территориясе элементларының нисбәтен кабул итәргә кирәк, паркның гомуми мәйданының процентын:

яшел утыртмалар һәм сулыклар территорияләре - 65 - 70;

аллеялар, юллар, мәйданчыклар - 25 - 28;

бина һәм корылмалар - 5 - 7.

6 нче таблица

ЯҢА РЕКРЕАЦИОН ОБЪЕКТНЫҢ ҺӘРКЕМ ФАЙДАЛАНА АЛЫРЛЫК БУЛУЫН БИЛГЕЛӘҮ ҺӘМ
РЕКРЕАЦИЯ ЗОНАЛАРЫНЫҢ ГАМӘЛДӘГЕ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕН РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ

Рекреацион объект тибы	Алдагы рекреацион йөкләнеш - бер тапкыр килүчеләр саны, кеше/гектар	Уңайлылык радусы
Урманнар:		-
караңгы ылыслылар	иң күбе 1 - 3	
аксыл чәчлеләр	3 нән артык түгел	
киң яфраклы катнаш	8 нән артык түгел	
урман болыннары	20 нән артык түгел	
Лугопарклар	10 нән артык түгел	транспорт белән барып җитү мөмкинлеге 15 -

		20 минут
Ял итү зоналары парклары	70 нән артык түгел	транспорт белән барып җитү мөмкинлеге 15 - 20 минут
Скверлар	100 һәм аннан күбрәк	300 - 400 м

Искәрмә:
1. Бер рекреация объекты территориясендә иң чик рекреация йөкләнеше төрле дәрәҗәдә булган зоналар бүленергә мөмкин.
2. Фактик рекреацион йөкләнеш үлчәүләр белән билгеләнә, кителә торган йөкләнеш - түбәндәге формула буенча исәпләнә:

$$R = \frac{N}{S},$$

биредә:
R - рекреацион йөкләнеш, кеше/гектар;
№ - рекреация объектларына килүчеләр саны, кеше;
S - рекреация территориясе мәйданы, гектар.
3. Бер үк вакытта рекреация территориясендә булган килүчеләр саны рекреация объектының алу мөмкинлеге радиусында яшәүче халык санының 10 - 15 процентын кабул итәргә тәкъдим ителә

4.5.11. Парк территориясендә комплекслы төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәге юллар керә: төп юлларның каты өслекләре, өслекләрне бәйләү элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен кечкенә контейнерлар, мәйданчыкларны җиһазлау, яктырту җиһазлары.

7 нче таблица

ПАРК ТЕРРИТОРИЯСЕН ФУНКЦИОНАЛЬ ОЕШТЫРУ

Файдалану төрләре буенча паркның функциональ зоналары	Парк зоналарының җир кишәрлекләре күләмнәре	
	паркның гомуми мәйданының%ы	кв. метр/кеше
Мәдәни-агарту чаралары зонасы	3 - 8	10 - 20
Массакүләм чаралар зонасы (тамашалар, аттракционнар һәм башкалар).	5 - 17	30-40
Физкультура-савыктыру чаралары зонасы	10 - 20	75 - 100
Балаларның ял итү зонасы	5 - 10	80 - 170
Уңыш зонасы	40 - 75	200
Хуҗалык зонасы	2 - 5	-

4.5.12. Агачлардан, куаклардан декоратив композицияләр булдыру, әлеге климат зонасына хас үсемлек төрләрен, шулай ук махсус паркларда үсемлекләрнең экзотик

төрләрен кулланып, яшелләндерүнең төрле төрләрен һәм алымнарын: вертикаль (пергол, трельяж, шпалерлар), мобиль (контейнерлар, вазоннар) куллануны тәкъдим итә.

4.5.13. Сквер көндәлек кыска вакытлы ял итү һәм халыкның җәяүле хәрәкәтен үткәрү өчен билгеләнгән компактлы яшелләндерелгән территориядән гыйбарәт.

4.5.14. Бакча территориясе элементларының нисбәтен 8 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

8 нче таблица

СКВЕР ТЕРРИТОРИЯСЕ ЭЛЕМЕНТЛАРЫНЫҢ НИСБӘТЕ

Теркәлгән скверлар:	Территория элементлары (гомуми мәйданнан процентлар)	
	яшел утыртмалар һәм сулыклар территорияләре	аллеялар, юллар, мәйданчыклар, кече формалар
Торак районнарда, торак урамнарда, биналар арасында, аерым биналар алдында	70 - 80	30 - 20

4.5.15. Бакча территориясендә комплекслы төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: юлларның һәм мәйданчыкларның каты өслекләрен каплау элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр яисә чүп-чар өчен кечкенә контейнерлар, яктырту җайланмалары, архитектура-декоратив яктырту җайланмалары.

Юлларны күбесенчә плитә куәте рәвешендә проектларга тәкъдим ителә, өслекнең колористик чишелешен, декоратив-гамәли бизәлеш элементларын урнаштыруны, декоратив киртәләрнең түбән булуын күздә тотарга тәкъдим ителә.

4.5.16. Биналар һәм корылмалардан алып яшел утыртмаларга кадәр араларны 9 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 нче таблица

БИНАЛАРДАН ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРДАН ЯШЕЛ УТЫРТМАЛАРГА КАДӘР АРАЛАР

Бина, корылма	Арада, метрда, бинадан, корылмадан алып усакларга кадәр	
	Агач кәүсәсе	куаклык
Бина һәм корылманың тышкы дивары	5,0	1,5
Тротуар кыры һәм бакча юлы	0,7	0,5
Җирле әһәмияттәге урамнарның кыска өлеше, юл кырые яки канау кашкасы киселешенең чите	2,0	1,0
Мачта һәм яктырту челтәре терәге, күпер терәге һәм эстакада	4,0	-
Яр табаннары, террасалар һ. б.	1,0	0,5
Идән асты яки терәк стенаның эчке кыры	3,0	1,0

Җир асты челтәрләре: газүткәргеч, канализация	1,5	-
җылылык челтәре (каналсыз прокладка вакытында канал стенасы, тоннель яки тышча)	2,0	1,0
суүткәргеч, дренаж	2,0	-
Көч кабеле һәм элемтә кабеле	2,0	0,7
Искәрмә: 1. Алынган нормалар крон диаметры 5 метрдан артмаган агачларга карый һәм зуррак диаметрлы агачлар өчен арттырылырга тиеш. 2. Биналар янындагы агачлар торак һәм җәмәгать биналарының инсоляцияләренә һәм яктыртылуларына комачауламаска тиеш (9.6 пункт, 42.13330.2016)		

4.5.17. Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр төзекләндерелергә һәм кече архитектура формалары белән җиһазландырылырга тиеш: фонтаннар һәм бассейннар, баскычлар, пандуслар, терәк диварлар, беседкалар, яктырткычлар һ.б. (п. 9.15 СП 42.13330.2016).

4.5.18. Әйләнә-рекреация территорияләренең юл челтәрен (юллар, аллеялар, сукмаклар) җәяүлеләр хәрәкәтенең төп юллары юнәлешләре нигезендә мөмкин кадәр минималь тайпылышлар белән һәм тукталыш пунктларына, уен һәм спорт мәйданчыкларына иң кыска араны билгеләүне исәпкә алып, мөмкин кадәр мөмкин кадәр мөмкин булган кадәр киметү зарур. Ширина дорожки должна быть кратной 0,75 метра (ширина полосы движения одного человека) (п. 9.16 СП 42.13330.2016).

4.5.19. Авыл җирлекләренең яшел зоналарында, авыл җирлекләре төркемнәрен утырту материалы белән тәэмин итүне исәпкә алып, агач һәм куак үсемлекләре питомникларын һәм төсле-оранжерея хуҗалыкларын күз алдында тотарга кирәк. Питомникларның мәйданы 80 гектардан да ким булмаска тиеш.

Питомникларның мәйданын, халыкның гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителеш дәрәҗәсенә, санитар-яклау зоналары күләмнәренә, бакчачылык ширкәтләрен үстерүгә, табигать-климат үзенчәлекләренә һәм башка җирле шартларга бәйле рәвештә, 3 - 5 кв. метр/кеше исәбеннән кабул итәргә кирәк. Общую площадь цветочно-оранжерейных хозяйств следует принимать из расчета 0,4 кв. метра/человека (п. 9.17 СП 42.13330.2016).

Ял итү зонасы

4.5.20. Массакүләм ял итү һәм су коену өчен кулланыла торган су объектларын рекреацияләү зоналарын проектлаганда, аларны урнаштыру урынын сайлау билгеләнгән тәртиптә килештерелә. Шул ук вакытта түбәндәге таләпләрне исәпкә алырга кирәк:

су объектының су сыйфаты һәм территориянең санитар-эпидемиологик һәм гигиена таләпләренә туры килү;

суга җайлы һәм куркынычсыз якын килүләр булу яисә урнаштыру мөмкинлеге;

рекреация зонасына керү юллары булу;

су объектының куркынычсыз рельефы һәм уңайлы гидравлик режимы;

4.5.21. Су объектларын рекреацияләү зонасы, җирле шартларны исәпкә алып, гидротехник корылмалардан, агып төшүче суларны агызу урыннарыннан, шулай ук пычрануның башка чыганакларыннан читләштерелергә тиеш.

4.5.22. Ял итү зоналарында урнашкан пляжлар (елга һәм күлләр) территорияләре күләме бер килүчегә кимендә 8 кв. метр, балалар өчен бер килүчегә кимендә 4 кв. метр булырга тиеш.

4.5.23. Пляжларда бер үк вакытта килүчеләр санын пляжларның бер үк вакытта йөкләнешен исәпкә алып исәпләргә кирәк:

шифаханәләр - 0,6 - 0,8;

ял һәм туризм учреждениеләре - 0,7 - 0,9;

балаларның ялы һәм сәламәтләндерү учреждениеләре - 0,5 - 1,0;

җирле халык өчен гомуми файдаланудагы - 0,2;

отдыхающих без путевок - 0,5 (п. 9.27 СП 42.13330.2016).

4.5.24. Ял итү зонасы территориясендә медицина хезмәте күрсәтү пунктын, коткару станциясен, җәяүлеләр юлларын, инженерлык җайланмаларын (эчәргә яраклы су белән тәэмин итү, су агызу, пычранган су агымы сулыкка эләгүдән саклау), яшелләндерү, чүп җыю урыннарын, күләгәле түбәләрне, җәмәгать бәдрәфләрен (ГОСТ 17.1.5.02-80 "су объектларының рекреация зоналарына гигиена таләпләре").

4.6. ТРАНСПОРТ ҺӘМ ИНЖЕНЕРЛЫК ИНФРАСТРУКТУРАЛАРЫ ЗОНАЛАРЫ

4.6.1. Инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары зоналары тимер юл, автомобиль, һава һәм торба үткәргеч транспорты корылмаларын һәм коммуникацияләрен, элемтә объектларын һәм инженерлык җиһазларын урнаштыру өчен каралган.

4.6.2. Транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы объектларын авыл җирлеге территориясендә урнаштырганда санап үтелгән объектларның авыл җирлегенең торак, Иҗтимагый төзелешенә һәм рекреацион зоналарына зарарлы йогынтысын булдырмауны күздә тоту зарур, бу зарарлы йогынты чыганакларыннан норматив өзеклекләр билгеләү белән тәэмин ителә. Норматив өзеклекләр СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200 нигезендә билгеләнә.

Халыкның иминлегенә турыдан-туры зарарлы йогынты ясый торган корылмалар һәм коммуникацияләр авыл җирлекләреннән читтә урнаша.

4.6.3. Транспорт, элемтә, инженерлык җиһазлары корылмаларына һәм коммуникацияләренә бүлеп бирелгән чикләрдәге территорияләр объектларның техник һәм эксплуатация характеристикаларын исәпкә алып төзелә.

4.6.4. Әлеге территорияләрне оештыруга карата таләпләр һәм проектлаганда файдаланырга тиешле норматив документлар исемлеге әлеге нормативларның 5.2 һәм 5.3 бүлекчәләрендә китерелгән.

4.6.5. Корылмалар һәм коммуникацияләр, аларның санитар-яклау зоналары чикләрендәге территорияләрне төзекләндерү бурычлары корылмаларның милекчеләренә йөкләнә.

4.7. АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫНДА ФАЙДАЛАНУ ЗОНАЛАРЫ

ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

4.7.1. Авыл җирлекләре торак пунктлары территорияләре чикләрендә билгеләнә торган функциональ зоналар составына авыл хуҗалыгыннан файдалану зоналары (шул исәптән авыл хуҗалыгы җирләре зоналары), шулай ук авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектлар биләгән һәм авыл хуҗалыгы, дача хуҗалыгы, бакчачылык алып бару, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектларны, шәхси ярдәмче хуҗалыкны үстерү өчен билгеләнгән зоналар кертелергә мөмкин.

4.7.2. Дача хуҗалыгы, бакчачылык, яшелчәчелек алып бару өчен билгеләнгән яңа төзелә торган объектларны авыл җирлекләре территорияләре чикләрендә торак пунктлар чикләреннән читтә урнаштыру тәкъдим ителә.

4.7.3. Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектлар биләгән һәм авыл хуҗалыгы, дача хуҗалыгы, бакчачылык алып бару, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектларны үстерү өчен билгеләнгән зоналарны кертү исәбенә торак пунктларның чикләрен үзгәртүне Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 24 статьясындагы 2 - 14 өлешләрендә билгеләнгән тәртиптә авыл җирлегенең генераль планына үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

4.7.4. Авыл хуҗалыгы җирләре зоналары-кагыйдә буларак, торак пунктлар чикләреннән тыш җирләр, сөрүлекләр, печәнлекләр, көтүлекләр, ятмалар, күпьеллык утыртмалар

(бакчалар һ.б.) биләгән җирләр.
4.7.5. Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектлар - авыл хуҗалыгы продукциясен җитештерү, саклау һәм беренчел эшкәртү өчен файдаланыла торган биналар, корылмалар, Корылмалар биләгән зоналарга шулай ук җирләрне тискәре табигый, антропоген һәм техноген факторлар йогынтысыннан яклауны тәэмин итү өчен билгеләнгән хуҗалык эчендәге юллар, коммуникацияләр, агач-куак үсемлекләре биләгән җирләр керә.йомык сулыклар һәм авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге объектларны үстерү өчен резерв җирләр.
4.7.6. Авыл хуҗалыгыннан файдалану зоналарында профильле тармакларны үстерүгә бәйле булмаган максатларда барлык төр авыл хуҗалыгы җирләрен тартып алу чикләнә. Әлеге зоналарда авыл хуҗалыгының төп тармакларын үстерү шартларына тискәре йогынты ясый торган җитештерү эшчәнлегенең барлык төрләре дә мөмкин кадәр чикләнә.

АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ОБЪЕКТЛАРЫН УРНАШТЫРУ БИЛГЕЛӘНЕШЛӘР (ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАСЫ)

ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

4.7.7. Авыл җирлекләренең һәм торак пунктларның җитештерү зоналарын территориаль планлаштыру документлары нигезендә урнаштырырга кирәк.

4.7.8. Авыл җирлекләренең һәм торак пунктларның җитештерү зоналарында (алга таба җитештерү зоналары) терлекчелек, кошчылык һәм җәнлекчелек предприятиеләрен, Авыл хуҗалыгы продукциясен саклау һәм эшкәртү, авыл хуҗалыгы машиналарын һәм автомобильләрен ремонтлау, техник хезмәт күрсәтү һәм саклау, төзелеш конструкцияләре, җирле материаллардан эшләнмәләр һәм детальләр әзерләү предприятиеләрен, машина сынау предприятиеләрен урнаштырырга кирәк. станцияләр, ветеринария учреждениеләре, теплицалар һәм теплицалар, промысел цехлары, матди складлар, транспорт, энергетика һәм башка объектлар, проектлана торган предприятиеләр белән бәйле, шулай ук җитештерү зонасы объектларының эчке һәм тышкы элемтәләрен тәэмин итә торган коммуникацияләр.

4.7.9. Россия Федерациясе Җир кодексы нигезендә җитештерү зоналарын һәм аларга бәйле коммуникацияләрне урнаштыру өчен авыл хуҗалыгы өчен яраксыз җирләрдә йә иң начар сыйфатлы авыл хуҗалыгы җирләрендә мәйданчыклар һәм трассалар сайларга кирәк.

4.7.10. Җитештерү зоналарын сөрүлекләрдә, сугарулы һәм киптерелгән, күпьеллык җиләк-җимеш утыртмалары, саклагыч урманнар биләгән җирләрдә урнаштыру аерым очракларда гына рөхсәт ителә.

4.7.11. Җитештерү зоналарын урнаштыру рөхсәт ителми:

файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарында җир асты байлыкларыннан файдалану буенча Федераль агентлык яисә аның территориаль органнары рөхсәтеннән башка;

предприятиеләрне, биналарны һәм корылмаларны төзүгә һәм эксплуатацияләүгә куркыныч тудырырга мөмкин булган ишелү зоналарында;

эчәр сулар белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналарында;

дәвалау-савыктыру урыннарының барлык санитария саклау зоналарында;

яшел зоналар җирләрендә;

органик һәм радиоактив калдыклар белән пычранган җир кишәрлекләрендә Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы буенча идарәсе (Татарстан) һәм Ветеринария һәм фитосанитария күзәтчелеге буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы буенча идарәсе билгеләгән сроклар тәмамланганчы;

махсус сакланылучы табигать территорияләре җирләрендә, шул исәптән мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында, мәдәни мирас объектларын дәүләт саклавы өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт органы рөхсәтеннән башка.

4.7.12. Билгеләнгән объектлар төзү яки аларны эксплуатацияләү аларның табигый шартларын бозмаса һәм аларның сакланышына янамаса, авыл хуҗалыгы предприятиеләрен, махсус сакланылучы территорияләрнең саклау зоналарында җитештерү зоналары биналарын һәм корылмаларын урнаштыру рөхсәт ителә.

Билгеләнгән объектларны урнаштыру шартлары махсус сакланылучы табигать территорияләре карамагында булган ведомстволар белән килештерелергә тиеш.

4.7.13. Су объектларын пычранудан, чүпләнүдән һәм суларны саегудан тәэмин итә торган корылмалар белән су саклау зоналарында елгаларның һәм сулыкларның су саклау зоналарында җитештерү зоналары урнаштыру рөхсәт ителә.

4.7.14. Елгаларның яисә сулыкларның яр буе участокларында җитештерү зоналары урнашканда, зоналар мәйданчыкларының планлаштыру билгеләре, су агымының тирәвен һәм авышлыгын, шулай ук дулкынның һәм аның нагонының исәп биеклеген исәпкә алып, исәп-хисап горизонтыннан кимендә 0,5 метрга югарырак кабул ителергә тиеш.

Түләү срогы 10 елдан артык булган предприятиеләр өчен, исәп-хисап горизонты өчен, 50 елга бер тапкыр кабаттан чыгу ихтималы булган, 10 елга кадәр эксплуатацияләү срогы булган предприятиеләр өчен - 10 елга бер тапкыр иң югары су дәрәҗәсен кабул итәргә кирәк.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен сулыкларның яр буе участокларында урнаштырганда һәм предприятиеләрнең алар белән турыдан-туры элемтәсе булмаганда, кимендә 40 метр киңлектәге текә яр буе полосасын күздә тотарга кирәк.

4.7.15. Җитештерү зоналарын радиостанцияләр, шартлагыч матдәләр, көчле тәэсир итүче агулы матдәләр складлары һәм башка предприятиеләр һәм махсус билгеләнештәге объектлар урнашкан районда урнаштырганда, проектлана торган зоналардан күрсәтелгән объектларга кадәр араны, күрсәтелгән объектларның санитар-яклау зоналарын үтәгәндә, гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк (СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03).

4.7.16. Җитештерү зоналарын яңа проектлана торган аэродромнар урнашкан районнарда Урнаштыру Россия Федерациясе Һава кодексы таләпләрен үтәгән очракта рөхсәт ителә.

Аэродром чикләреннән 10 чакрым ераклыкта төзелергә тиешле биналар һәм корылмалар, элемтә линияләре һәм югары вольтлы электр тапшыру линияләре; аэродром чикләреннән 10 километрга кадәр ераклыкта төзелергә тиешле биналар һәм корылмалар, элемтә һәм югары вольтлы элемтә линияләре урнаштыру килештерелергә тиеш, аларның өске ноктасының абсолют күрсәткече аэродромның абсолют ноктасыннан 50 метрга һәм аннан да артыграк булган аэродром чикләреннән 10 чакрым ераклыкта төзелергә тиеш.

4.7.17. Атмосферага шактый күләмдә төтен, тузан яисә тәмсез исләр бүлеп чыгара торган авыл хуҗалыгы предприятиеләре, җитештерү зоналары табигый җилләтү белән тәэмин ителмәгән территорияләрдә урнаштырырга рөхсәт ителми.

4.7.18. Җитештерү зоналарында минераль ашламалар складлары һәм үсемлекләрне химик яклау чаралары урнаштырылганда, зарарлы матдәләрнең сулыкларга эләгүен булдырмый торган кирәкле чаралар үтәлергә тиеш.

Үсемлекләрне яклауның минераль ашламалары һәм химик чаралары складларын балыкчылык сулыкларыннан кимендә 2 километр ераклыкта урнаштырырга кирәк. Кирәкле очракта, балыкчылык һәм су биологик ресурсларын саклау өлкәсендә территориаль органнар белән килештерелгән очракта, күрсәтелгән складлардан балыкчылык сулыкларына кадәр араны киметергә рөхсәт ителә.

4.7.19. Авыл җирлегенең җитештерү зонасында мөмкин кадәр торак төзелешенә карата һәм җирлекнең рельефы буенча түбәнрәк яктан урнаштырырга кирәк.

Җитештерү зонасын оештырганда объектлар һәм корылмаларны торак зонасына карата берьяклы урнашулы бер мәйданчыкта туплау мөмкинлеге буенча файдаланырга кирәк.

Җитештерү зоналары территорияләре тимер яки автомобиль юлларының аерымланган участокларына, шулай ук елгаларга аерылырга тиеш түгел.

4.7.20. Җитештерү зоналарын планлаштырганда һәм төзегәндә түбәндәгеләрне күз алдында тотарга кирәк:

селитеб зонасы белән планировка бәйләнеше;

бер җир кишәрлегендә авыл хуҗалыгы һәм сәнәгать предприятиеләренә икътисадый яктан координацияләү һәм ярдәмче һәм хезмәт күрсәтү билгеләнешендәге гомуми объектларны оештыру;

табигать-климат, геологик һәм башка җирле шартларны исәпкә алып, комплекслы технологик һәм инженер-техник таләпләр үтәү һәм бердәм архитектура ансамблен булдыру;

җитештерү ташлаулары һәм агынтылар белән пычранудан әйләнә-тирә мохитне саклау чаралары;

возможность расширения производственной зоны сельскохозяйственных предприятий.

ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ ТӨЗЕЛЕШЛӘРЕ

4.7.21. Җитештерү зонасы территориясеннән файдалануның интенсивлыгы авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын төзү тыгызлыгы белән билгеләнә.

Җитештерү зонасының авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын төзүнең минималь тыгызлыгы күрсәткечләре әлеге нормативларга 5 нче кушымтаның 2 нче таблицасында каралганнан ким булмаска тиеш.

4.7.22. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен, биналарны һәм корылмаларны урнаштыру өчен җир кишәрлегенең мәйданы, төзелеш тыгызлыгының минималь нормативын исәпкә алып, проектлауга бирелгән задание буенча билгеләнә.

4.7.23. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен, җитештерү зоналары биналарын һәм корылмаларын урнаштырганда алар арасындагы ераклыкларны төзелешнең тыгызлыгыннан, санитария, ветеринария, янгынга каршы таләпләрдән һәм технологик проектлау нормаларыннан чыгып, әлеге Нормативлар таләпләренә туры китереп билгеләп куярга кирәк.

4.7.24. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре биналарыннан һәм корылмаларыннан янгынга каршы ераклыкларны «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» (ред.29.07.2017) 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк.

Тәрәзә уемнары аша яктыртыла торган биналар арасындагы ераклык каршы торучы биналарның иң зур биеклеге (кәрниз түбәсенә кадәр) булырга тиеш.

4.7.25. Әйләнә-тирә мохиткә җитештерү зыяннарын бүлеп чыгару чыганагы булган авыл хуҗалыгы предприятиеләре, җитештерү зоналары биналары һәм корылмалары санитар-яклау зоналары белән әлеге нормативларга 5 нче кушымта таләпләре нигезендә кабул ителә торган торак һәм җәмәгать биналарыннан аерылырга тиеш.

Санитар-яклау зоналары территориясе җирдән файдаланудан алынмый һәм авыл хуҗалыгы ихтыяҗлары өчен мөмкин кадәр күбрәк файдаланылырга тиеш.

Размер санитарно-защитных зон, а также условия размещения на их территории объектов, зданий и сооружений определяются в соответствии с требованиями СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03.

4.7.26. Селитеб зонасы ягыннан 100 метрдан артык киңлектәге санитар-яклау зоналары чигендә киңлеге кимендә 30 метр булган агач-куаклыклар полосасы, ә зонаның киңлеге 50 метрдан 100 метрга кадәр булганда 10 метрдан да ким булмаган киңлектәге полоса булырга тиеш.

4.7.27. Санитар-яклау зоналары 500 метрдан артык булган предприятиеләр һәм объектлар авыл торак пунктларының торак зонасыннан аеруча ерак урнашкан, башка җитештерү объектларына (агулы химикатлар складларыннан тыш) якын урнашкан җитештерү территориясенең аерым бер өлешендә авыл торак пунктларының җитештерү зоналарының аерымланган җир кишәрлекләрендә урнаштырырга кирәк. Предприятиеләр һәм объектлар арасындагы өзеклектә, санитар-яклау зоналарының күләме 500 метрдан артып китә, торак зонасы белән санитар классификация буенча

азрак куркыныч булган объектларны урнаштыру рөхсәт ителә, моңа азык-төлек чималы һәм азык-төлек продуктларының күпләп сату складлары фармацевтика предприятиеләре, эчәргә яраклы су әзерләү һәм саклау корылмалары комплекслары керми, алар продукциянең сыйфатына йогынты ясый ала.

4.7.28. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен, авыл торак пунктларының җитештерү зоналары биналарын һәм корылмаларын әлеге объектлар өчен бертөрле җитештерү процесслары үзенчәлекләре, санитария, зооветеринария һәм янгынга каршы таләпләр, йөк әйләнеше, хезмәт күрсәтү транспорты, су, җылылык, электр энергиясе төрләрен берләштерергә кирәк, шул ук вакытта участокларны оештырып:

предприятиеләр мәйданчыклары;

ярдәмче производстволарның гомуми объектлары;

складлар.

4.7.29. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын түбәндәге функциональ зоналарга бүләргә кирәк:

җитештерү;

коммуналь-склад.

Күрсәтелгән зоналарга бүлү төзелешнең конкрет шартларын һәм проектлауга йөкләмәне исәпкә алып башкарыла.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын проектлаганда аларны урнаштыру нормаларын исәпкә алырга кирәк.

4.7.30. Үсемлекләрне яклау өчен минераль ашламалар һәм химик чаралар складларын торак, иҗтимагый һәм җитештерү биналарына карата юнәлдерелгән яктан урнаштырырга кирәк.

4.7.31. Терлекчелек һәм кошчылык фермаларын, ветеринария учреждениеләрен һәм сәнәгать нигезендә сөт, ит һәм йомырка җитештерү предприятиеләрен тозлы яктан башка авыл хуҗалыгы объектларына һәм авыл хуҗалыгы территориясенә карата урнаштырырга кирәк.

Терлекчелек һәм кошчылык предприятиеләрен проектлаганда азык саклагычларын һәм тупас азык складларын технологик проектлауның тиешле нормалары буенча алырга кирәк.

4.7.32. Ветеринария учреждениеләрен (ветеринария үткәрүчеләрдән тыш), котельныйларны, ачык типтагы тирес саклагычларны терлекчелек һәм кошчылык биналарына һәм корылмаларына карата очлы яктан урнаштырырга кирәк.

4.7.33. Теплицаларны һәм парларны җир өстеннән иң югары дәрәҗәдә грунт сулары булган көньяк яки көньяк-көнчыгыш битләрендә җир өстеннән кимендә 1,5 метр озынлыкта проектларга кирәк.

Җир кишәрлекләрен планлаштырганда теплицаларны һәм парникларны төп корылмаларны функциональ билгеләнеше буенча төркемләргә кирәк (теплицалар, парниклар, җылытыла торган грунтлы мәйданчыклар), шул ук вакытта хезмәт сыйдырышлы процессларны механикалаштыру өчен кирәкле шартлар тәэмин итә торган юллар һәм юллар системасы да каралырга тиеш.

4.7.34. Авыл хуҗалыгы продукциясенең складларын, санитар-яклау зоналарын исәпкә алып, җир өстеннән иң югары дәрәҗәдә җилләтелә торган җир кишәрлекләрендә җир өстеннән кимендә 1,5 метр ераклыктагы җир кишәрлекләрендә урнаштырырга кирәк.

Авыл хуҗалыгы продукциясен (яшелчә, бәрәңге, сөт, терлек һәм кош-корт, йон, майлы культураларны) беренчел эшкәртү өчен биналар һәм бүлмәләр уртак предприятие таләпләренә туры китереп проектлана 105.13330.2012.

4.7.35. Авыл хуҗалыгы предприятиеләренең ярдәмче производстволар объектларын проектлаганда, җитештерү һәм ярдәмче биналарын технологик, төзелеш һәм санитария нормаларын үтәп берләштерергә кирәк.

Трансформатор подстанцияләр һәм бүлү пунктлары 6 - 10 кВ көчәнешле, вентиляция камералары һәм җайланмалары, яньчек сыеклыкларны һәм газларны күчерү буенча насос җайланмалары, җиңел янып китүче һәм янучан сыеклыклар складларыннан тыш, арадаш чыгым складларын җитештерү биналарына төзелгән яки

аларга төзелгән итеп проектлаштырырга кирәк.

4.7.36. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре территорияләренә хезмәт күрсәтүче янгын деполары «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законның 17 бүлеге таләпләре нигезендә проектлана (29.07.2017 редакциясе).

Янгын сүндерү депосы гомуми челтәр юлларына скотопрогоннар кисешкән башка чыккан җир участокларында проектлана.

Янгын депосының урнашу урынын «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 ел, №123-ФЗ Федераль законның 76 статьясында билгеләнгән торак пункттагы чакыру урынына беренче бүлекчәнең килү вакытын (29.07.2017 ел редакциясе) һәм А, Б һәм Б категорияләрендәге производстволары өстенлек иткән предприятиеләргә хезмәт күрсәтү радиусын исәпкә алып сайларга кирәк.в - 2 километр, г һәм Д - 4 километр.

Күрсәтелгән радиусны арттырган очракта, авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларында 1 автомобильгә янгын постын күз алдында тотарга кирәк. Янгын сүндерү постын җитештерү яки ярдәмче биналарга кертергә рөхсәт ителә.

4.7.37. Ачык һавада яисә җылытыла торган биналарда эш урыннарыннан санитар-көнкүреш биналарына кадәр (җыемнардан тыш) ераклык 500 метрдан артмаска тиеш.

4.7.38. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын, шул исәптән терлекчелек һәм кошчылык мәйданчыкларын, җитештерү зонасында проектлауга бирелгән бирем нигезендә каралырга тиеш.

4.7.39. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыгының төп юл пунктын төп алым яки подъезд ягыннан карарга кирәк.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләренең 5 гектардан артык мәйданы кимендә ике керү юлы булырга тиеш, алар арасындагы ераклык 1500 метрдан артмаска тиеш.

4.7.40. Үткәрү пунктлары алдында шушы пункттан файдаланучы 1 эшкә 0,15 кв. метр исәбеннән (иң зур сменада) мәйданчыкны күздә тотарга кирәк.

4.7.41. Гражданнарга караган автотранспорт кую мәйданчыкларын күз алдында тотарга кирәк: исәп-хисап чорына - 2 автомобиль, перспективага - ике чиктәш сменада 100 эшләүчегә 7 автомобиль. Күрсәтелгән мәйданчыкларның җир кишәрлекләре күләмен 1 автомобильгә 25 кв. метр исәбеннән алырга кирәк.

4.7.42. Төзелеш һәм өслекләрдән азат булган участокларда, шулай ук предприятие мәйданчыгы периметры буенча яшелләндерүне күздә тотарга кирәк. Площадь участков, предназначенных для озеленения, должна составлять не менее 15 процентов площади сельскохозяйственных предприятий, а при плотности застройки более 50 процентов - не менее 10 процентов.

Биналардан һәм корылмалардан агачларга һәм куакларга кадәр араны 9 нчы таблица буенча кабул итәргә кирәк .

4.7.43. Яшел утыртмалар полосасының киңлеген 10 нчы таблица буенча алырга кирәк.

10 нче таблица

ЯШЕЛ УТЫРТМАЛАР ПОЛОСАЛАРЫНЫҢ КИҢЛЕГЕН БИЛГЕЛӘҮ
ШИРИННЫҢ ҖИРЛЕ ХАЛКЫНЫҢ МӨРӘКТӘПЛӘРЕ

Полоса	Полосаның киңлеге кимендә метр
Куаклыклар белән бер рәттә агачлар яки агачлар рядовой утырткан газ:	
бер рәт утырту;	2
ике рәтле утырту	5

Бер рәт биеклектәге куаклар утыртылган газ:	
1,8 метрдан артык;	1,2
1,2 метрдан 1,8 метрга кадәр;	1
1,2 метрга кадәр	0,8
Төркем яки куртин агачлары утыртылган газ	4,5
Төркем яки куртин утыртмалары булган газ	3
Газон	1

4.7.44. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә яшелләндерү зоналарында хезмәт ияләренең ял итү өчен иң күп санлы сменага 1 кв. метр исәбеннән уңайлыклары булган ачык мәйданчыкларны күз алдында тотарга кирәк.

4.7.45. Тимер юл транспортын проектлаганда, авыл торак пунктларының селитеб зонасында предприятиеләрнең тимер юл йөрү юлларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләре биналарына тимер юлларны кертү тупик булырга тиеш. Йөк тимер юллар тапшыруы бары тик тиешле нигезләрдә генә рөхсәт ителә.

4.7.46. Расстояния от зданий и сооружений сельскохозяйственных предприятий до оси железнодорожного пути общей сети, а также до оси внутриплощадочных железнодорожных путей следует принимать в соответствии с требованиями СНиП II-97-76.

4.7.47. Автомобиль юлларын һәм тротуарларны проектлаганда авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларында йөрү юлларын транспорт һәм җәяүлеләр юлларын, инженерлык челтәрләрен, яшелләндерү полосаларын компактлы урнаштыру шартларыннан кабул итәргә кирәк, әмма каршылыклы биналар һәм корылмалар арасындагы янгынга каршы, санитария һәм зооветеринар ераклыклардан ким булмаска тиеш.

4.7.48. Биналар һәм корылмалардан автомобиль юлларының машина юлы читенә кадәр араны 11 нче таблица буенча алырга кирәк.

11 нче таблица

БИНАЛАРДАН ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРДАН АВТОМОБИЛЬ ЮЛЛАРЫНЫҢ ЙӨРҮ ӨЛЕШЕ КЫРЫНА КАДӘР АРАНЫ БИЛГЕЛӘҮ

Биналар һәм корылмалар	Ара, метр
Биналар диварларының тышкы чиге: бинага керү булмаганда һәм бинаның озынлыгы 20 метрга кадәр булганда;	1,5
шул ук, 20 метрдан артык;	3
электр карлары, автокарлар, автопогрузчиклар һәм ике күчәрле автомобильләр өчен бинага кергәндә;	8
бинага кергәндә өч күчәрле автомобиль	12
Предприятие мәйданчыкларын күзәтү	1,5
Эстакадагы терәкләрне, яктырту баганаларын, мачталарны һәм башка корылмаларны яктырту	0,5

Предприятиенең саклана торган өлешен күзәтү	5
1 520 мм параллель урнашкан колеяның күчәрләре	3,75

4.7.49. «Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент " 22.07.2008 ел, №123-ФЗ Федераль законның 98 статьясы таләпләре нигезендә (29.07.2017 ел редакциясе) Биналарга, корылмаларга һәм корылмаларга янгын сүндерү автомобильләре, шул исәптән:

биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның бөтен озынлыгы буенча:

бер яктан - бина, корылма яисә төзелеш киңлеге 18 метрдан артмаган очракта;

ике яктан - киңлектә - 18 метрдан артык, шулай ук йомык һәм ярымйомык ишегалларын төзегәндә;

һәр яктан - төзелеш мәйданы 10 000 кв. метрдан артык яисә киңлеге 100 метрдан артыграк булган биналар өчен.

Шул ук вакытта янгын сүндерү автомобильләре узуны тәэмин итә торган юл читеннән яки планлаштырылган өслектән бинаның стеналарына кадәр ара, метрдан артмаска тиеш:

25 - биналар биеклеге 12 метрдан артмаганда;

8 - бина биеклеге 12 метрдан артык булса да, 28 метрдан артмаса;

10 - бина биеклеге 28 метрдан артык.

«Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законның 67 статьясы (29.07.2017 редакциясе) таләпләрен үтәгәндә автомобиль юлларының йөрү өлеше кырыеннан ераклыкны арттырырга рөхсәт ителә.

4.7.50. «Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 ел, №123-ФЗ Федераль законы (29.07.2017 ел редакциясе) таләпләре нигезендә янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганаклары булган сулыкларга, шулай ук янгын сүндерү өчен суы кулланылырга мөмкин булган корылмаларга борылу өчен мәйданчыклары булган керү юлларын күз алдында тотарга кирәк.янгын сүндерү автомобильләре, аларны урнаштыру һәм 12 х 12 метрдан да ким булмаган су алу.

4.7.51. Җитештерү зонасында тышкы транспорт элемтәләре һәм юллар челтәре әлеге нормативларның "транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләре нигезендә нормалаштырыла.

4.7.52. Җитештерү зоналарының авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларында инженерлык коммуникацияләренең бердәм системасы буларак аларны берләштереп салуны күздә тотып, инженерлык коммуникацияләренең бердәм системасын проектларга кирәк.

4.7.53. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен хуҗалык-эчү, җитештерү һәм янгынга каршы су белән тәэмин итү системасын проектлаганда су чыгымы җитештерү технологиясе һәм әлеге нормативларның "инженерлык инфраструктурасы зоналары" бүлеге ("Су белән тәэмин итү" бүлекчәсе) таләпләре нигезендә кабул ителә.

4.7.54. Тышкы челтәрләрне һәм канализация корылмаларын проектлаганда, су өсте суларын бөтен бассейннан чыгаруны күздә тотарга кирәк.

4.7.55. Электр тапшыру, элемтә һәм башка линия корылмалары линияләрен, авыл хуҗалыгы җирләре белән тәэмин ителмәгән территориядән кергән коммуникациягә иректле керү мөмкинлеген тәэмин итәрлек итеп, юл, урман полосалары буйлап чәчү әйләнешенең кырлары чикләрендә урнаштырырга кирәк.

4.7.56. Инженерлык челтәрләрен проектлаганда әлеге нормативларның "инженерлык инфраструктурасы зонасы" бүлеге таләпләрен үтәргә кирәк.

4.7.57. Авыл торак пунктларының җитештерү зоналарын реконструкцияләгәндә түбәндәгеләрне күз алдында тотарга кирәк:

җитештерү объектларын бер җир кишәрлегендә туплау;

яңа авыл хуҗалыгы предприятиеләрен киңәйтү һәм урнаштыру өчен җир кишәрлекләрен ачыклау өчен җитештерү зоналарын планлаштыру һәм төзү;

кече эшлекле килү юлларын һәм юлларны бетерү;

алга таба үсеш өчен җир кишәрлекләре булмаган вак һәм искергән предприятиеләрне һәм объектларны, шулай ук авыл зонасына, күрше предприятиеләргә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган предприятиеләрне һәм объектларны юк итү;

җитештерү территорияләрен һәм санитар-яклау зоналарын төзекләндерү, төзелешнең архитектура дәрәҗәсен күтәрү;

автомобиль транспортын туктату өчен мәйданчыклар оештыру.

4.7.58. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрен һәм җитештерү зоналары объектларын киңәйтү өчен җир кишәрлекләрен резервлау күрсәтелгән предприятиеләр яисә объектлар мәйданчыкларыннан читтәге җирләр исәбеннән рөхсәт ителә.

4.7.59. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларында җир кишәрлекләрен резервлау тиешле техник-икътисадый нигезләү биремнәре нигезендә проектлауны күздә тота.

4.7.60. Махсуслаштырылган умартачылык хуҗалыкларын проектлау махсуслаштырылган умартачылык хуҗалыклары (фермалар) өчен ветеринария-санитария кагыйдәләре һәм аларны проектлаганда һәм төзегәндә СССР Авыл хуҗалыгы министрлыгының Баш ветеринария идарәсе тарафыннан расланган таләпләр, министрлыкның Баш ветеринария идарәсе тарафыннан расланган умарталарны тотуның ветеринария-санитария кагыйдәләре таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла. СССР авыл хуҗалыгының 15.12.1976, бал кортларының авыруларын, агулануларын һәм төп корткычларын кисәтү һәм бетерү чаралары турында инструкцияләр, Россия Федерациясе Авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Ветеринария департаменты тарафыннан 17.08.1998 № 13-4-2/1362 расланган.

4.7.61. Махсуслаштырылган умартачылык хуҗалыкларын урнаштыру Татарстан Республикасы буенча ветеринария һәм фитосанитар күзәтчелек федераль хезмәте органнары белән килештереп гамәлгә ашырыла.

Махсуслаштырылган умартачылык хуҗалыклары ябык режимда эшлиләр. Чит затларның җитештерү зоналарына керү, шулай ук хуҗалыкларга хезмәт күрсәтү белән бәйле булмаган теләсә кайсы транспорт төренә керү тыела.

4.7.62. Умартачылык хуҗалыкларын территориаль аерымланган зоналарга: административ-хуҗалык, стационар пасекларга (товар, репродуктив һәм карантин) һәм даими күчмә урыннарга бүлүне исәпкә алып проектларга кирәк.

Административ-хуҗалык зонасында бал, балавыз эшкәртү, умарта һәм тары әзерләү, тукландыру, сотый саклау цехлары, умарта ояларын, тара һәм инвентарьларны саклау өчен лапаслар, ветеринария пункты һәм санитар пропускник (цехка керү ишеге янында бал, балавыз эшкәртү, тукландыру) урнаштырыла.

Умарталыклардан административ-хуҗалык зонасына кадәр аерма кимендә 5000 метр булырга тиеш.

4.7.63. Умарталыкларны (умарталарны) урнаштыру шартлары һәм тәртибе җир законнары таләпләре, ветеринария-санитария таләпләре нигезендә, ә урман кишәрлекләрендә урнашкан умарталыклар (умарталар) өчен - Россия Федерациясе Урман кодексы нигезендә билгеләнә.

Умарталыклар территориясен ким дигәндә ераклыкта урнаштыралар:

500 метр - шоссе һәм тимер юллардан, пилорлардан, югары вольтлы электр линияләреннән;

1000 метр - терлекчелек һәм кошчылык корылмаларыннан;

5000 метр - кондитер һәм химия сәнәгате предприятиеләреннән, аэродромнардан, радиолокация, радио- һәм телетапшырулар станцияләреннән һәм микродулкынлы нурланышның башка чыганакларыннан.

Умарталыкларның күләме һәм умарталарның саны җирле шартларга бәйле рәвештә билгеләнә. Умарталар арасындагы ераклык 3 метрдан да ким булмаска тиеш, умарталар рәте арасында - 10 метрдан да ким булмаска тиеш.

4.7.64. умартачылык хуҗалыклары биналары һәм корылмалары арасындагы араларны, технологик һәм планировка таләпләренә бәйле рәвештә аларны арттыру

зарурлыгы килеп чыкмаса, янгынга каршы тигез өзеклекләр кабул итәргә кирәк.

4.7.65. Крестьян (фермер) хуҗалыгы (алга таба - фермер хуҗалыгы) аларның шәхси катнашуларына нигезләнгән гомуми милектәге һәм җитештерү һәм башка хуҗалык эшчәнлеген (авыл хуҗалыгы продукциясен җитештерү, эшкәртү, саклау, күчереп йөртү һәм сатуны) гамәлгә ашыручы гражданнар берләшмәсе булып тора.

Фермер хуҗалыгы бер граждан тарафыннан төзелергә мөмкин.

4.7.66. Фермер хуҗалыкларын төзү һәм аларның эшчәнлеге "крестьян (фермер) хуҗалыгы турында"2003 елның 11 июнендәге 74-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә җайга салына.

4.7.67. Фермер хуҗалыгының төп эшчәнлеге - авыл хуҗалыгы продукциясен җитештерү һәм эшкәртү, шулай ук үз производствосында авыл хуҗалыгы продукциясен транспортировкалау (ташу), саклау һәм сату.

Фермер хуҗалыкларын проектлаганда әлеге бүлекнең норматив таләпләренә, шулай ук әлеге Нормативларның тиешле бүлекләренә таянырга кирәк.

4.7.68. Гамәлдәге авыл хуҗалыгы предприятиеләре, умарталыклар, фермер хуҗалыклары һәм авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге башка объектлар базасында экологик туризмны үстерү максатларында, шулай ук авыл торак пунктлары территориясендә кунак йортлары урнаштырылырга мөмкин.

Авыл кунак йорты - авыл торак пунктына туристик максатлар белән килгән гражданнарны урнаштыру чарасы (рухи һәм башка ихтыяҗларны канәгатьләндерү, тормыш эшчәнлегенә ярдәм итү, физик көчләрне торгызу һәм үстерү максатларында табигый, тарихи, социаль-көнкүреш һәм башка объектлардан файдалану) һәм вакытлыча булу урыныннагы чыганаклардан керем алуга бәйле эшчәнлек белән шөгыльләнү максатларыннан башка.

4.7.69. Авыл кунак йортын уңайлы экологик шартлары булган территориядә, магистраль транспорт һәм инженерлык коммуникацияләреннән еракта, әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган сәнәгать предприятиеләреннән һәм башка объектларны, шулай ук тавыш һәм күңелсез ис чыганакларын урнаштырырга кирәк.

Авыл кунак йортының уңайлы подъезды, тирә-юне төзекләндерелгән территориясе, автотранспорт чараларын саклау урыны булырга тиеш.

4.8. МАХСУС БИЛГЕЛӘНЕШТӘГЕ ЗОНАЛАР

ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

4.8.1. Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең махсус билгеләнештәге зоналары составына зиратлар, үләт базлары, җитештерү һәм куллану калдыкларын урнаштыру (саклау һәм күмү) объектлары һәм башка объектлар керә ала, аларны урнаштыру күрсәтелгән зоналарны бүлеп чыгару юлы белән генә тәэмин ителергә мөмкин һәм башка функциональ зоналарда мөмкин.

4.8.2. Махсус билгеләнештәге зонада урнашкан предприятиеләр, производстволар һәм объектлар өчен әйләнә-тирә мохиткә бүлеп чыгарыла торган пычраткыч матдәләрнең куәтенә, характерына һәм санына һәм башка зарарлы физик факторларга бәйле рәвештә санитария классификациясе нигезендә санитария-саклау зоналары СанПиН таләпләре нигезендә билгеләнә. 2.2.1/2.1.1.1200-03.

Санитар-яклау зоналарын оештыру әлеге нормативларның "әйләнә-тирә мохитне саклау" бүлеге таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

4.8.3. Санитар-яклау зоналары махсус билгеләнештәге территорияләр зоналарын чикләрне мәҗбүри билгеләп, мәгълүмати тамгалар белән аерып тора.

ЗИРАТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.4. Зиратларны, җирләү билгеләнешендәге биналарны һәм корылмаларны

урнаштыру, киңәйтү һәм реконструкцияләү" күмү һәм җирләү эше турында" 12.01.1996 №8-ФЗ Федераль законы, СанПиН 2.1.1279-03 һәм әлеге нормативлар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

4.8.5. Территорияләрдә зиратлар урнаштыру рөхсәт ителми:

үзәкләштерелгән су һәм минераль сулар чыганакларын санитар саклау зоналарының беренче һәм икенче поясларында;

дәвалау-савыктыру җирләрен санитария, тау-санитария саклау зоналары;

көчле саклана торган токымнар өстенә чыгып һәм су йөртүчән офыкларны аерып алу урыннарында;

грунт суларының иң биек урында торулары белән җир өстеннән 2 метрдан да кимрәк ераклыкта булуы, шулай ук каты өслекләргә һәм сазланган катламнарга салынуы белән;

халык хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен файдаланыла торган күлләр, елгалар һәм башка ачык сулыклар ярларында коену һәм мәдәни-савыктыру максатларында.

4.8.6. Зират урнаштыру өчен җир кишәрлеген сайлау түбәндәге факторларны санитар-эпидемиологик бәяләү нигезендә башкарыла:

санитар-эпидемиологик вәзгыять;

шәһәр төзелеше билгеләнешендә һәм территорияне ландшафт зоналаштыруда;

геологик, гидрогеологик һәм гидрогеохимик мәгълүматлар;

туфрак-географик һәм туфрак һәм туфрак сортларының үз-үзен чистартуга сәләте;

эрозия потенциалы һәм пычранулар миграциясе;

транспорт белән барып җитү.

Зират астына бирелә торган участок түбәндәге таләпләрне канәгатьләндерергә тиеш:

торак пунктка, ачык сулыкларга каршы, шулай ук хуҗалык-эчәргә яраклы һәм көнкүреш максатлары өчен грунт суларын файдаланганда, бер якка авышлык булу;

язгы ташу вакытында су басмаска;

грунт суларының максималь торуы шартларында җир өстеннән кимендә 2,5 метр ераклыкта тору дәрәҗәсенә ия булу;

1,5 метр тирәнлектә һәм 6 - 18 процент күләмендә туфрак дымлылыгы белән түбәнрәк коры, пористик туфрак (комлы, комлы) булырга;

торак территориясенә карата юнәлдерелгән яктан урнашырга.

4.8.7. Зиратны төзү расланган проект нигезендә гамәлгә ашырыла, анда түбәндәгеләр каралган:

зиратны әйләнә-тирә мохитне яклауны тәэмин итү чаралары белән урнаштыру урынының нигезлелеге;

традицион типтагы зиратлар өчен су үткәрмәүчән катлам булу;

дренаж системасы;

территориянең тулаем күләме;

санитар-яклау зонасын оештыру һәм төзекләндерү;

яшел утыртмаларның характеры һәм мәйданы;

килү юлларын һәм автостоянкаларны оештыру;

күмү зонасының барлык типтагы зиратлар өчен күмү зонасын, күмү типлары буенча аерылып торган участокларга бүлеп, планлаштырып хәл итү зиратның гомуми мәйданының 65-70 процентын тәшкил итәргә тиеш;

зират территориясен функциональ зоналарга (керү, ритуаль, административ-хуҗалык, күмү, зират периметры буенча яшел яклау) бүлү;

канализация, су-, җылылык, электр белән тәэмин итү, территорияне төзекләндерү.

4.8.8. Зират өчен җир кишәрлегенең күләме конкрет торак пунктта яшәүчеләрнең санын исәпкә алып билгеләнә, ләкин 40 гектардан артык була алмый. Шул ук вакытта халык санының, үлүчеләр коэффициентының, гамәлдәге җирләү хезмәте күрсәтү объектларының булуы, кабул ителгән схема һәм күмү, дин тоту ысуллары, бер күмүгә җир кишәрлеге нормалары исәпкә алына.

Мәрхүмне күмү өчен зиратлар территорияләрендә җир участогы күләме җирле

үзидарә органы тарафыннан үлгән ир яисә хатынның якын туганының шул ук җир кишәрлегендә җирләүне гарантияләү өчен билгеләнә.

4.8.9. Яңа булдырыла торган күмү урыннары селитеб территориясе чикләреннән кимендә 300 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

4.8.10. Үлгән җирнең гәүдәсен (калдыкларын) кабергә күмү юлы белән зиратларны түбәндәге ераклыкларда урнаштыралар:

торак, иҗтимагый биналардан, спорт-савыктыру һәм шифаханә-курорт зоналарыннан:

100 метр - зират мәйданы 10 гектар һәм аннан да кимрәк;

300 метр - зират мәйданы 10 гектардан 20 гектарга кадәр;

500 метр - зират мәйданы 20 дән 40 гектарга кадәр;

50 метр - авыл, ябык зиратлар һәм мемориаль комплекслар өчен;

су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән чыганагы су алу корылмаларыннан, су чыганагын санитар саклау зоналары поясларының һәм фильтрлау вакытының ераклыгы җитәрлек булуын раслап, кимендә 1000 метр;

коелар, каптажлар, чишмәләр һәм су белән тәэмин итүнең башка табигый чыганаклары файдаланыла торган авыл торак пунктларында зиратлар һәм торак пункт арасындагы грунт сулары агымы буенча югарырак санитар-саклау зонасы грунт суларын чистарту нәтиҗәләре һәм лаборатория тикшеренүләре мәгълүматлары нигезендә тәэмин ителә.

4.8.11. Санитар-яклау зоналары территориясе планлаштырылырга, төзекләндерелергә һәм яшелләндерелергә, транспорт һәм инженерлык коридорлары булырга тиеш. Яшелләндерү проценты үсемлекләр дөньясының территориянең су режимын җайга салуда катнашу шартларыннан чыгып исәпләү юлы белән билгеләнә.

4.8.12. Зиратлар, күмү билгеләнешендәге биналар һәм корылмалар санитар-яклау зоналары территорияләрендә күрсәтелгән объектларга хезмәт күрсәтүгә бәйле булмаган биналар һәм корылмалар төзү рөхсәт ителми, моңа гыйбадәт кылу һәм йола объектлары керми.

Санитар-яклау зоналары һәм зиратлар территориясендә үзәкләштерелгән хуҗалык-эчәр су белән тәэмин итү челтәрләрен салу тыела.

4.8.13. Зиратларда һәм башка биналарда һәм күмү корылмаларында су белән тәэмин итү системасын күздә тотарга кирәк. Су белән тәэмин итүнең һәм канализациянең үзәкләштерелгән системалары булмаганда, шахта коеларын су сибү һәм санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп, чүп таптыру тибындагы җәмәгать бәдрәфләрен төзү рөхсәт ителә.

4.8.14. Зиратлар, биналар һәм күмү корылмалары участокларында 20 метрдан да ким булмаган киңлектәге яшел үсентеләр зонасы, автокатафалклар һәм автотранспорт стоянкалары, чүп җыю урналары, аларга килү юллары булган чүп-чар җыю мәйданчыклары каралган.

4.8.15. Зиратлар һәм күмү урыннарын күчергәндә территорияләрне һәм участокларны рекультивацияләүне уздырырга кирәк. Торак территорияне планлаштыру өчен юк ителә торган урыннардан грунтлар файдалану рөхсәт ителми.

Күмү урыны территориясен куллану аны күчергәннән соң егерме ел узгач рөхсәт ителә. Бу очракларда җирләү урыны территориясен бары тик яшел утыртмалар астында гына кулланырга мөмкин. Бу территориядә биналар һәм корылмалар төзү тыела.

Зиратлар күчерелгәннән соң санитар-яклау зоналарының, шулай ук зират чоры тәмамланганнан соң яңа каберлекләр өчен ябык зиратларның күләме үзгәрешсез кала бирә.

4.8.16. Җирләү бюроларын, күмәкләштерү хезмәте күрсәтү бюроларын аерымланган кишәрлекләрдә торак төзелеше чикләрендә, транспорт керү өчен уңайлы урында, торак төзелешенә кимендә 50 метр ераклыкта, дәвалау, балалар, мәгариф, спорт-сәламәтләндерү, мәдәни-агарту учреждениеләре һәм халыкны социаль тәэмин итү учреждениеләре территорияләрендә урнаштырырга кирәк.

4.8.17. Матәм йолалары йортлары гамәлдәге яисә яңадан проектлана торган зиратлар территориясендә, коммуналь зоналар территорияләрендә, торак төзелеше

чикләрендә һәм торак зоналарыннан читтә аерымланган җир кишәрлекләрендә урнаштыралар.

Матәм йолалары йортларыннан торак биналарга, дәвалау, балалар, белем бирү, спорт-савыктыру, мәдәни-агарту учреждениеләре һәм социаль тәэмин итү учреждениеләре территорияләренә кадәр ераклык матәм йоласы характерын исәпкә алып регламентлаштырыла һәм кимендә 100 метр булырга тиеш.

ҮЛӘТ БАЗЛАРЫН УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.18. Терлек каберлекләре (биотермик чокырлар) биологик калдыкларны (хайван һәм кош үләннәрен; терлек сую пунктларында, хладобойняларда, сәүдә оешмаларында һәм башка оешмаларда ачыкланган ветеринария конфискатларын; терлекчелек һәм азык булмаган чималны эшкәрткәндә алына торган башка калдыкларны зарарсызландыру, яндыру яки күмү өчен каралган.

Үләт базлары (биотермик чокырлар) Россия Федерациясенең Баш дәүләт ветеринария инспекторы тарафыннан расланган биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләре таләпләренә туры китереп проектлана 04.12.1995 № 13-7-2/469.

4.8.19. Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәте идарәсенең Татарстан Республикасы буенча идарәсенең санитар-эпидемиологик бәяләмәсе һәм кеше иминлеге булган очракта, Татарстан Республикасы буенча ветеринария һәм фитосанитар күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы буенча идарәсе тәкъдиме буенча җирле үзидарә органнары җир участогын яки аерым биотермик чокыр төзү өчен сайлау һәм бүлеп бирүне уздыралар.

4.8.20. Тау каберлекләрен (биотермик чокырларны) мәйданы 600 кв. метрдан да ким булмаган коры җир кишәрлегендә урнаштыралар. Грунт суларының тору дәрәҗәсе җир өстеннән кимендә 2 метр булырга тиеш.

4.8.21. Санитар-яклау зонасының зурлыгы үләт базыннан (биотермик чокырдан) алып:

торак, җәмәгать биналары, терлекчелек фермалары (комплекслары) - 1000 метр;

терлек һәм көтүлекләр - 200 метр;

Аларның категориясенә карап, автомобиль, тимер юллар - 50 - 300 метр.

4.8.22. Махсус сакланылучы территорияләрдә (шул исәптән махсус сакланылучы табигать территорияләрендә, су саклау зоналарында, су белән тәэмин итү чыганакларын саклау зоналарында) үләт базларын (биотермик чокырларны) урнаштыру катгый тыела.

4.8.23. Терлек зираты (биотермик чокыр) территориясен керү капкасы кимендә 2 метр биеклектәге саңгырау койма белән проектлыйлар. Койманың эчке ягыннан бөтен периметр буйлап 0,8 - 1,4 метр тирәнлеге һәм киңлеге кимендә 1,5 метр булган траншея һәм траншея аша күчеш күпере проектлана.

4.8.24. Терлек базлары янында хайваннарның үле гәүдәләрен ачу, дезинфекцияләү чараларын, инвентарьны, махсус киемнәрне һәм инструментларны саклау өчен бина проектлыйлар.

4.8.25. Үләт базларына (биотермик чокырларга) керү юллары әлеге нормативларның "транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләре нигезендә карала.

4.8.26. Аерым очракларда Татарстан Республикасы Баш дәүләт ветеринария инспекторы рөхсәте белән, әгәр соңгы күмү мизгеленнән башлап:

биотермик чокырга кимендә 2 ел узды;

Җир чокырына - кимендә 25 ел.

Сәнәгать объекты азык-төлек һәм азык-төлек продуктларын кабул итү, җитештерү һәм эшкәртү белән бәйле булырга тиеш түгел.

ҖИТЕШТЕРҮ ҺӘМ КУЛЛАНУ КАЛДЫКЛАРЫ БЕЛӘН ЭШ ИТҮ ОБЪЕКТЛАРЫН УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.27. Җитештерү һәм куллану калдыкларын туплау, саклау, Күмү һәм зарарсызландыру объектларын урнаштыруны "җитештерү һәм куллану калдыклары турында" 24.06.1998 №89-ФЗ, "экология экспертизасы турында" 23.11.1995 №174-ФЗ, 21.07.1997 №116-ФЗ Федераль законнары таләпләрен исәпкә алып гамәлгә ашырырга кирәк. куркыныч җитештерү объектларының сәнәгать куркынычсызлыгы турында", СНиП 2.01.28-85, СанПин 42-128-4690-88, СанПин 2.1.7.1322-03, СанПин 2.2.1/2.1.1.1200-03, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь комплекс буенча дәүләт комитетының "Россия Федерациясе торак пунктлары территорияләрен чистартуның генераль схемаларын эшләү тәртибе турында методик тәкъдимнәрне "раслау хакында" 21.08.2003 ел, № 152 карарлары, СП 2.1.7.1038-01, каты көнкүреш калдыклары өчен полигоннарны проектлау, эксплуатацияләү һәм рекультивацияләү буенча инструкцияләр, расланган 02.11.1996 Россия Федерациясе Төзелеш министрлыгы тарафыннан.

Калдыклар белән эш итү объектларын урнаштыру бары тик сәнәгать җирләрендә һәм башка махсус билгеләнештә генә мөмкин.

4.8.28. Калдыкларны урнаштыру объектларын төзү калдыклар белән эш итү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органнары тарафыннан үз компетенциясе нигезендә бирелгән рөхсәтләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Калдыкларны урнаштыру объектлары төзелеше урынын билгеләү Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә махсус (геологик, гидрологик һәм башка) тикшеренүләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Эксплуатацияләнүе калдыклар белән эш итүгә бәйле предприятиеләрне, биналарны, төзелешләрне, корылмаларны һәм башка объектларны төзү, реконструкцияләү, консервацияләү һәм бетерү шәһәр төзелеше эшчәнлеге, дәүләт экспертизасы турындагы законнар нигезендә уздырыла торган дәүләт экспертизасының уңай бәяләмәсе булганда рөхсәт ителә.

Калдыкларны урнаштыруга һәм зарарсызландыруга бәйле объектларның проект документациясе "экология экспертизасы турында" 23.11.1995 №174-ФЗ Федераль законның 11 статьясы нигезендә дәүләт экология экспертизасы объекты булып тора.

4.8.29. Торак пунктлар, урман-парк, дәвалау-савыктыру, рекреацион зоналар, шулай ук су саклау зоналары чикләрендә, эчәр сулар һәм хуҗалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү максатларында файдаланыла торган җир асты су объектларының су җыю мәйданнарында калдыкларны күмү тыела.

Файдалы казылмалар ятмалары урыннарында һәм тау эшләрен алып бару урыннарында, әгәр файдалы казылмалар ятмалары урыннарын пычрату һәм тау эшләрен алып баруның иминлеге куркынычы барлыкка килсә, калдыкларны күмү тыела.

Калдыкларны урнаштыру объектларының дәүләт реестрына кертелмәгән объектларда калдыклар урнаштыру тыела.

4.8.30. Җитештерү һәм куллану калдыкларын саклау һәм күмү өчен объектларны җитештерү һәм куллану калдыкларын (чүп яндыру һәм чүп эшкәртү объектлары) зарарсызландыру объектлары белән комплекста урнаштырырга кирәк.

4.8.31. Калдыклар белән эш итү объектларының санитар-яклау зоналары күләмнәре Россия Федерациясе дәүләт баш санитария табибының "СанПиН санитар-эпидемиологик кагыйдәләренең һәм нормативларының яңа редакциясен гамәлгә кертү турында" 25.09.2007 ел, №74 карары белән билгеләнгән. 2.2.1/2.1.1.1200-03 "санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе".

ҖИТЕШТЕРҮ КАЛДЫКЛАРЫН УРНАШТЫРУ ҺӘМ ЗАРАРСЫЗЛАНДЫРУ ОБЪЕКТЛАРЫ

4.8.32. Җитештерү калдыкларын урнаштыру һәм зарарсызландыру объектлары (алга таба - объектлар) җитештерү калдыкларын озак вакытлар саклау, аларны күмү һәм зарарсызландыру өчен, аларны эксплуатацияләүнең бөтен чорына һәм ябылганнан соң халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итү шарты белән билгеләнгән.

Җитештерү калдыкларын урнаштыру һәм зарарсызландыру объектлары СанПиН

2.1.7.1322-03, СНиП 2.01.28-85, СанПиН таләпләре нигезендә проектлана 2.2.1/2.1.1.1200-03.

4.8.33. Объектларны торак зонасыннан читтә һәм аерымланган территорияләрдә норматив яклау зоналарын тәэмин итеп урнаштырырга кирәк.

Объектлар торак төзелешенә карата үлчәнгән яктан урнаштырылырга тиеш.

4.8.34. Объектларны урнаштыру рөхсәт ителми:

су чыганакларын санитар саклау зоналары территориясендә;

дәвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны саклау зоналарында;

халыкның күпләп ял итү зоналарында һәм дәвалау-савыктыру учреждениеләре территориясендә;

ял итү зоналарында;

су йөртүчән офыкларны аерып алу урыннарында;

сазланучы һәм су басучы территорияләрдә;

сулыкларның һәм сулыкларның билгеләнгән су саклау зоналары чикләрендә.

4.8.35. Объект участогының күләме калдыкларның җитештерүчәнлеге, төре һәм классы, эшкәртү технологиясе, 20 - 25 елга эксплуатацияләүнең хисап срогы һәм калдыклардан файдалануның аннан соңгы мөмкинлеге белән билгеләнә.

4.8.36. Объектлар кишәрлекләренең функциональ зоналаштыру объектның билгеләнүенә һәм сыйдырышлылыгына, калдыкларны эшкәртү дәрәҗәсенә бәйле һәм кимендә 2 зонадан (административ-хуҗалык һәм җитештерү зоналарыннан) торырга тиеш.

4.8.37. Санитар-яклау зоналарының зурлыгы торак пунктларга һәм ачык сулыкларга кадәр, шулай ук мәдәни-сәламәтләндерү максатларында кулланыла торган объектларга кадәр, җирле шартларны исәпкә алып, әмма 3000 метрдан да ким булмаган күләмдә билгеләнә.

4.8.38. Күмү участокларын ким дигәндә ераклыкта урнаштырырга кирәк:

200 метр - авыл хуҗалыгы җирләреннән, гомуми челтәрдәге автомобиль һәм тимер юллардан;

50 метр - ял итү максатларында файдалану өчен билгеләнмәгән урман һәм урман утыртмалары чикләреннән.

4.8.39. Объекты размещения отходов производства должны быть обеспечены централизованными сетями водоснабжения, канализации, очистными сооружениями (локальными), в том числе для очистки поверхностного стока и дренажных вод в соответствии с требованиями раздела "Зоны инженерной инфраструктуры" настоящих Нормативов.

КАТЫ КӨНКҮРЕШ КАЛДЫКЛАРЫН УРНАШТЫРУ ҺӘМ ЗАРАРСЫЗЛАНДЫРУ ОБЪЕКТЛАРЫ

4.8.41. Каты көнкүреш калдыклары полигоннары (алга таба - каты көнкүреш калдыклары) каты көнкүреш калдыкларын изоляцияләү һәм зарарсызландыру өчен билгеләнгән махсус корылмалар булып тора һәм халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген гарантияләргә тиеш.

Полигоннар зурлыгы ягыннан теләсә нинди торак пунктлар өчен оештырылырга мөмкин. Торак пунктлар төркемнәре өчен үзәкләштерелгән полигоннарны проектлау тәкъдим ителә.

Полигоны ТБО проектируются в соответствии с требованиями СП 2.1.7.1038-01, Инструкции по проектированию, эксплуатации и рекультивации полигонов для твердых бытовых отходов, утвержденной 02.11.1996 Министерством строительства Российской Федерации.

4.8.42. ТБО полигоннары торак зонасыннан читтә, аерымланган территорияләрдә норматив санитар-яклау зоналарын тәэмин итеп урнаштырыла.

Җир кишәрлеген таратканда полигонны эксплуатацияләү срогы һәм әлеге территорияне хуҗалык куллану (рекультивация) өчен яраклы хәлгә кайтару чаралары билгеләнә.

4.8.43. Санитар-яклау зонасы күләме түбәндәгеләр өчен төзелә:

компостирование участоклары - 500 метр;

камилләштерелгән чүп-чар - 1000 метр.

Санитар-яклау зонасы күләме, табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләрне алга таба башкарып чыгып, атмосферада зарарлы матдәләрне тарату исәбе белән төгәлләштерелергә тиеш. Зона чикләре, әгәр ул норматив зона чикләреннән чыкса, 1 ПДК изолиниясе буенча билгеләнә.

Санитар-яклау зонасында яшел үсентеләр булырга тиеш.

4.8.44. Полигоннарны урнаштыру рөхсәт ителми:

су чыганакларын һәм минераль чыганакларны санитар саклау зоналары территориясендә;

курортларны саклауның барлык зоналарында;

ярык токымнар өстенә чыгу урыннарында;

су йөртүчән офыкларны аерып алу урыннарында;

халыкның күпләп ял итү һәм сәламәтләндерү учреждениеләре урнаштыру урыннарында.

Каты көнкүреш калдыклары полигонын урнаштыру өчен участокны сайлаганда климат-еографик һәм туфрак үзенчәлекләрен, урынның геологик һәм гидрологик шартларын исәпкә алырга кирәк.

Каты көнкүреш калдыклары полигоннары балчыклар яки авыр сугиналар табылган участокларда урнаша, ә грунт сулары 2 метрдан артык тирәнлектә ята. 1 метрдан артык тирәнлектәге сазлык полигоны һәм ачкычлар рәвешендәге грунт сулары чыккан участоклар өчен файдаланылмый.

4.8.45. Каты көнкүреш калдыклары полигоны калдыкларның атмосфера явым-төшемнәрен юу һәм алар янәшәсендәге җир мәйданнарын һәм ачык сулыкларны пычрату мөмкинлеген юкка чыгара торган тигез территориядә урнашкан. Чокырлар территориясендәге каты көнкүреш калдыклары полигоннарына җир кишәрлеге бүлеп бирү, аның югары агымыннан башлап, ерымнар территориясендә рөхсәт ителә, бу суларны ачык сулыкларга чыгару өчен, өске суларны җыюны һәм чыгаруны тәэмин итәргә мөмкинлек бирә.

4.8.46. Полигонны үзара бәйле ике территориаль өлештән: каты көнкүреш калдыкларын складлау өчен мәшгуль территориядән һәм хуҗалык-көнкүреш объектларын урнаштыру өчен территорияләрдән проектлыйлар.

4.8.47. Хуҗалык зонасы персонал өчен җитештерү-көнкүреш бинасын урнаштыру, машиналар һәм механизмнар урнаштыру өчен стоянкалар проектлана. Для персонала предусматривается обеспечение питьевой и хозяйственно-бытовой водой в необходимом количестве, комната для приема пищи, туалет в соответствии с требованиями раздела "Зоны инженерной инфраструктуры" настоящих Нормативов.

4.8.48. Хуҗалык зонасы территориясе бетонлана яки асфальтлана, яктыртыла, җиңел киртәсе бар.

4.8.49. Каты көнкүреш калдыклары полигонының бөтен территориясе периметры буенча 2 метрдан артык тирәнлектәге җиңел киртә яки 2 метр биеклектәге киптерү траншеясы проектлана. Полигон коймасында җитештерү-көнкүреш бинасы янындагы шлагбаум ясала.

4.8.50. Полигоннан чыкканда чүп ташучыларның йөрү өлеше өчен бетон ванна җайланмасы белән контроль-дезинфекция җайланмасы каралган. Ванна күләмнәре чүп-чар ташу калдыкларын эшкәртүне тәэмин итәргә тиеш.

4.8.51. Полигонның яшел зонасында контроль скважиналар проектлана, шул исәптән: бер контроль скважина - грунт сулары агымы буенча полигоннан югарырак, 1 - 2 скважина грунт суларына ТБО туплануын исәпкә алу өчен полигоннан түбәнрәк.

4.8.52. Грунт һәм өске суларның сыйфатын контрольдә тоту буенча корылмаларның автотранспорт өчен керү юллары булырга тиеш.

КАР КАБУЛ ИТҮ ПУНКТЛАРЫН УРНАШТЫРУ ЗОНАЛАРЫ

4.8.54. Торак пунктлар территорияләреннән кар-боз катламнарын җыю, саклау һәм утильләштерү, шул исәптән юллардан, ясалма корылмалардан (күперләрдән,

эстакададан, юлүткәргечләрдән) пычранган кар катламын җыю, саклау һәм утильләштерү өчен махсус корылмалар - кар чистарту пунктлары каралган.

Кар яву пунктлары канализация системасына тоташтырылган кар өемнәре һәм кар эретү шахталары рәвешендә булырга мөмкин.

Кар кабул итү пунктларын проектлауны автомобиль юлларын кардан саклау һәм чистарту буенча ОДМ 218.5.001-2008 тармак юл методик документының методик киңәшләре, селитеб территорияләреннән, предприятиеләр мәйданчыкларыннан су агымын җыю, чыгару һәм чистарту системаларын исәпләү һәм аны су юлларына чыгару шартларын билгеләү буенча тәкъдимнәр нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк. 28.12.2005 "су белән тәэмин итү, канализация фәнни-тикшеренү һәм конструкторлык-технологик институты" федераль дәүләт унитар предприятиесе тарафыннан расланган объектлар, гидротехник корылмалар һәм инженер гидрогеологиясе" ("НИИ ВОДГЕО" ФДУП), шулай ук әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге норматив документлар белән раслана.

4.8.55. Кар көрәү пунктларының саны һәм аларның урнашу урыннары түбәндәге шартлардан чыгып билгеләнә:

кар чыгару эшләренең оперативлыгын тәэмин итү;

кар чыгарганда транспорт чыгымнарын минимальләштерү;

читкә чыгарылырга тиешле кар күләмнәрен;

канализация коллекторларының һәм чистарту корылмаларының куәтләренең үткәрү сәләтен;

аларга каршылыксыз транспорт килү тәэмин ителеше.

4.8.56. Су объектларының су саклау зоналарында, бозлык капламы өслегендә һәм су объектының су җыелмасында, шулай ук җир асты инженерлык челтәрләрендә "коры" кар суларын агызу рөхсәт ителми.

4.8.57. Кар чистарту пунктларыннан алып торак төзелешенә кадәр санитар-яклау зонасы күләмен кимендә 100 метрга кабул итәргә кирәк.

4.8.58. «Коры» кар сулары астына бирелгән участокның каты өслеклеге; рельефка тал сулары эләгүдән мөмкин булмаган бөтен периметр буйлап җимерелүе; су җыю лоткалары һәм кар суларын локаль чистарту корылмаларына күчерү системасы; бөтен периметр буйлап киртә; контроль-үткәрү пункты булырга тиеш.

4.8.59. Җәй көне автотранспорт стоянкасын (парковкасын) оештыру яисә башка максатлар өчен кар чистарту территориясен файдалану рөхсәт ителә.

5. АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН БУЛДЫРУ

5.1. СОЦИАЛЬ ИНФРАСТРУКТУРА

5.1.1. Социаль инфраструктура учреждениеләренә һәм предприятиеләренә гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, медицина оешмалары, социаль тәэмин итү оешмалары, яшьләр белән эшләү учреждениеләре, спорт һәм физкультура-сәламәтләндерү учреждениеләре, мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре, сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, идарә оешмалары һәм учреждениеләре, кредит-финанс учреждениеләре һәм элемтә предприятиеләре, административ оешмалар һәм башкалар (алга таба - оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре) керә.

5.1.2. Хезмәт күрсәтү оешмаларының, учреждениеләренең һәм предприятиеләренең санын һәм сыйдырышлылыгын, аларның җир кишәрлекләренең күләмен әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасында китерелгән социаль тәэмин ителеш нормативлары буенча кабул итәргә кирәк.

Җир кишәрлекләренең санын, сыйдырышлылыгын, күләмен исәпләгәндә, хезмәт күрсәтү оешмаларын, учреждениеләрен һәм предприятиеләрен урнаштырганда, халыкның төрле социаль төркемнәренең, шул исәптән физик мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең ихтыяҗларын канәгатьләндерү зарурлыгыннан чыгып, тәэмин ителешнең әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасында китерелгән социаль нормативлардан ким булмаган социаль нормативларын кабул итәргә кирәк.

Әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасында күрсәтелмәгән хезмәт күрсәтү оешмаларының, учреждениеләренең һәм предприятиеләренең санын, сыйдырышлылыгын, аларның урнашуын һәм җир кишәрлекләренең күләмен проектлауга бирелгән задание буенча билгеләргә кирәк.

5.1.3 Авыл торак пунктларында вакытлыча яшәү белән бергә бакчачылык, яшелчәчелек берләшмәләренең, дача хуҗалыкларының һәм торак фондының сезонлы халык өчен хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү түбәндәге күрсәткечләр буенча кабул итәргә рөхсәт ителә 1 000 кеше

сәүдә учреждениеләре - 80 кв. метр сәүдә мәйданы;

көнкүреш хезмәте күрсәтү учреждениеләре - 1,6 эш урыны;

янгын сүндерү депосы - 0,2 янгын сүндерү автомобиле.

5.1.4. Хезмәт күрсәтү системасын формалаштырганда учреждениеләр һәм объектлар белән тәэмин ителеш дәрәҗәсе каралырга тиеш.

5.1.5. Авыл торак пунктларында азкатлы торак төзелеше территорияләрендә хезмәт күрсәтүне оештыру өчен, оешмаларны, учреждениеләрне һәм предприятиеләрне индивидуаль эшчәнлек формасын кулланып урнаштыру рөхсәт ителә, алар күбесенчә беренче һәм цоколь (мәктәпкәчә мәгариф оешмаларыннан тыш) катларда урнашкан һәм йортларның торак өлешләреннән аерымланган керү урыннарын урнаштыру. Шул ук вакытта төзелгән учреждениеләрнең гомуми мәйданы 150 кв. метрдан артмаска тиеш. Күрсәтелгән учреждениеләр һәм предприятиеләр үзәктә эшләү әһәмиятенә ия булырга һәм торак белеменең үзәк өлешенә урнаштырылырга мөмкин.

5.1.6. Автомобильләрне ремонтлау һәм прокатка бирү буенча төзелгән һәм кушып төзелгән остаханәләр, көнкүреш техникасын ремонтлау, шулай ук ритуаль хезмәтләр күрсәтү биналарын торак зонасы чигендә урнаштырырга кирәк.

5.1.7. Халык сәламәтлегенә зарарлы йогынты ясый торган предприятиеләрне (рентген кабинетларын, аппаратларны (СанПиН 2.6.1.1192-03 таләпләре нигезендә стоматологик аппаратлардан тыш), төзелеш материаллары кибетләрен, Мәскәү-химия кибетләрен һ.б.) азкатлы төзелеш территориясендә урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.8. Авыл торак пунктлары территориясендә учреждениеләрне һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләрен беренче зарури объектларга бүлүне, 50 дән башлап, җирлекнең административ үзәгендә урнашкан югары дәрәҗәдәге база объектларын күздә тотарга кирәк.

5.1.9. Хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре белән тәэмин ителешнең тиешле дәрәҗәсен, халыкның категорияләре буенча колачлау дәрәҗәсен һәм җир кишәрлекләренең күләмнәрен исәпләү әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы нигезендә билгеләнә.

Әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасында күрсәтелмәгән хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре өчен җир кишәрлекләренең санын, сыйдырышлылыгын, урнашу шартларын һәм күләмнәрен проектлауга бирелгән задание буенча билгеләргә кирәк.

5.1.10. Авыл торак пунктларында учреждениеләрнең һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләренең санын, составын һәм сыйдырышлылыгын билгеләгәндә өстәмә рәвештә зонада урнашкан башка торак пунктлардан килүче халыкны өстәмә рәвештә 30 минуттан да артык булмаган урынга күчерергә кирәк.

5.1.11. Авыл торак пунктларында хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, аларны көндәлек, вакытлы һәм эпизодик хезмәт күрсәтү объектларына бүлү системасын исәпкә алырга кирәк.

5.1.12. Көндәлек (якынча) хезмәт күрсәтүнең социаль әһәмиятле объектлары белән минималь тәэмин ителешнең исемлеге һәм исәп күрсәткечләре 12 нче таблицада китерелгән.

12 нче таблица

КӨНДӘЛЕК (ЯКЫНЧА) ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮНЕҢ СОЦИАЛЬ ӘҺӘМИЯТЛЕ ОБЪЕКТЛАРЫ БЕЛӘН МИНИМАЛЬ ТӘЭМИН ИТЕЛЕШ ИСЕМЛЕГЕ ҺӘМ ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Предприятиеләр һәм учреждениеләр	Үлчәү берәмлекләре	Минималь тәэмин ителеш
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	1000 кешегә урын	Демографик структура буенча 1 - 6 яшь төркеменең 85% ын колачлау
ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫ	1000 кешегә урын	Демографик структура буенча 7-18 яшьлек яшь төркеменең 100%ын колачлый
Азык-төлек кибетләре	1000 кешегә сәүдә мәйданының кв. метры	Барлыгы - 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы нигезендә, шул исәптән 100 кв. метрга кадәр - хезмәт күрсәтү радиусы чикләрендә, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусы чикләрендә, муниципаль район чикләрендә
Беренче кирәк булган товарларның иркле булмаган кибетләре	1000 кешегә сәүдә мәйданының кв. метры	Барлыгы - 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы нигезендә, шул исәптән 200 кв. метрга кадәр - хезмәт күрсәтү радиусы чикләрендә, калган мәйдан - хезмәт күрсәтү радиусы чикләрендә, муниципаль район чикләрендә
Җәмәгать туклануы предприятиеләре	1000 кешегә урын	8
Даруханә пункты	торак төркеменә объектлар	1
- элемтә бүлекчәләре	торак төркеменә объектлар	1
Банк бүлекчәсе	1000 кешегә операция урыны	1
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре (остаханәләр, ательелар, чәчтарашханә һ.б.)	1000 кешегә эш урыны	2
Кабул итү пункты кер юу, химик чистарту	торак төркеменә объектлар	1
Мәдәният учреждениеләре	1000 кешегә гомуми мәйданның кв. метры	50
Күпфункцияле комплекста көндәлек хезмәт күрсәтүнең спорт-күнегү залы	1000 кешегә идән мәйданы кв. метр	70 - 80

Яссы спорт корылмалары	1000 кешегә кв. метр	1950
Тәртип саклау пункты	Торак төркемгә гомуми мәйданның кв. метры	10
Мисалга: 200 дән азрак кеше яшәгән авыл торак пунктларына башлангыч сыйныфлар белән берләштерелгән мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын күз алдында тотарга кирәк. Мондый оешмаларның минималь тәэмин ителешен һәм аларның сыйдырышлылыгын проектлауга бирем буенча җирле шартларга бәйле рәвештә кабул итәргә кирәк.		

5.1.13. Һәр торак пунктта яшәүчеләрне беренче чиратта хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин итү җәяүлеләр йөри алу мөмкинлеге чикләрендә 30 минуттан да артмаска тиеш (2 - 2,5 чакрым). Югары хезмәт күрсәтү дәрәҗәсендәге учреждениеләрне, шул исәптән вакытлы учреждениеләрне, урнаштыру җирлек чикләрендә җәяүлеләр өчен 60 минуттан да артык булмауны күздә тотарга кирәк.

5.1.14. Авыл торак пунктларында хезмәт күрсәтү өчен түбәндәгеләр кабул ителә:

гомуми белем бирү оешмалары:

белем бирүнең I баскычы укучылары өчен - җәяүлеләр өчен 2 километр һәм транспорт белән барып җитү мөмкинлегенең 15 минутыннан да артык булмаган өлеше (бер якка);

II һәм III баскыч укучылары өчен - җәяүлеләр өчен 4 километрдан артык булмаган һәм транспорт белән барып җитү мөмкинлегенең 30 минутыннан да артмаган (бер якка).

Укучыларга II - III баскычларга хезмәт күрсәтүнең чик радиусы 15 километрдан артмаска тиеш;

сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре - 2000 метрга;

амбулаторияләр, фельдшер-акушерлык пунктлары һәм даруханәләр җәяүлеләр өчен 30 минуттан да артык булмаган юл.

5.1.15. Оешмадан 1 чакрым ераклыкта яшәүче авыл гомуми белем бирү оешмалары укучылары транспорт хезмәте күрсәтелергә тиеш. Укучыларны ташу балаларны йөртү өчен билгеләнгән транспортта башкарыла.

Укучыларның җыелу урынына иң чик җәяүле килүе тукталышта 500 метрдан да артмаска тиеш.

Транспортны туктату өч яктан әйләндереп алынган лапас белән җиһазландырылачак, юлның машина юлыннан киртә белән якланган, юл ягыннан 250 метрдан да ким булмаган өслек һәм күзәтү өслеге бар.

5.1.16. Условия безопасности при размещении организаций, учреждений и предприятий обслуживания по нормируемым санитарно-гигиеническим и противопожарным требованиям обеспечиваются в соответствии с требованиями разделов "Охрана окружающей среды" и "Пожарная безопасность" настоящих Нормативов.

5.1.17. Торак биналарның, гомуми белем бирү, мәктәпкәчә белем бирү һәм медицина оешмаларының җир кишәрлекләре чикләреннән авыл торак пунктларында хезмәт күрсәтү оешмалары, учреждениеләре һәм предприятиеләренең чикләренә кадәр минималь ераклыкларны инсоляция һәм яктырту исәпләүләре, янгынга каршы һәм көнкүреш өзеклекләрен үтәү, әмма 13 нче таблицада китерелгәннән ким булмаган күләмдә исәпкә алу нигезендә кабул итәргә кирәк.

13 нче таблица

ТОРАК БИНАЛАРНЫҢ, ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ, МӘКТӘПКӘЧӘ БЕЛЕМ БИРҮ ҺӘМ МЕДИЦИНА ОЕШМАЛАРЫНЫҢ ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ, УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕНЕҢ ҺӘМ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕНЕҢ ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕ

ЧИКЛӘРЕНӘ КАДӘР МИНИМАЛЬ ЕРАКЛЫКЛАР

Оешмаларның, учреждениеләрнең һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләренең җир кишәрлекләре чикләре	Оешмалар, учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре биналарыннан (кишәрлекләре чикләреннән) ераклыклар, метрлар		
	кызыл сызыкка кадәр	торак биналарның җир кишәрлекләре чикләренә кадәр	гомуми белем бирү, мәктәпкәчә белем бирү һәм медицина оешмалары чикләренә кадәр
Мәктәпкәчә белем бирү һәм гомуми белем бирү оешмалары (бина стеналары)	10	инсоляция, яктылык нормалары һәм янгынга каршы таләпләр буенча	
Икенчел чимал кабул итү пунктлары	-	20	50
Янгын сүндерү депосы	10	50	50
Традицион җирләү зираты, гектар:			
1000 гә кадәр	6	300	300
20дән 40 ка кадәр	6	500	500
Ябык зиратлар (соңгы күмүдән соң 25 ел узгач)	6	100	100
Искәрмә: 1. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының участоклары җайга салынмый торган хәрәкәт белән турыдан-туры урамнарга тоташтырырга тиеш түгел. 2. Икенчел чимал кабул итү пунктларын яшел утыртмалар полосасы белән аерырга һәм аларга автомобиль транспорты өчен керү юлларын күздә тотарга кирәк. 3. Яңа урнашкан хастаханәләрнең участоклары турыдан-туры магистраль урамнарга тоташтырырга тиеш түгел			

5.1.18. Территориаль планлаштыру документларын һәм территорияне планлаштыру документларын әзерләгәндә социаль әһәмиятле объектларның төп төрләрен гамәлдәге норматив документлар, шулай ук пп таләпләре нигезендә проектларга кирәк. 5.1.19-5.1.25 әлеге нормативлар.

5.1.19. Социаль әһәмиятле объектлар территорияләреннән сәнәгать, коммуналь, авыл хуҗалыгы предприятиеләренә, транспорт юлларына һәм магистральләргә кадәр ераклыклар күрсәтелгән объектларның һәм корылмаларның санитар-яклау зоналарына таләпләр нигезендә билгеләнә.

Санитар-яклау зоналары территориясендә объектларны урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.20. Хезмәт күрсәтү предприятиеләре территориясенә керү һәм керү юллары, хуҗалык корылмаларына, чүп җыю өчен контейнер мәйданчыгына керү юллары әлеге нормативларның "транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләре нигезендә проектлана.

5.1.21. Социаль әһәмияткә ия объектлар территориясе аша магистраль инженерлык коммуникацияләре (су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән

тәэмин итү, электр белән тәэмин итү) узарга тиеш түгел.

Инженерное обеспечение объектов проектируется в соответствии с требованиями раздела "Зоны инженерной инфраструктуры" настоящих Нормативов.

5.1.22. Хезмәт күрсәтү оешмаларын, учреждениеләрен һәм предприятиеләрен нормалаштырыла торган санитария-гигиена һәм янгынга каршы таләпләр буенча урнаштырганда куркынычсызлык шартлары әлеге нормативларның "әйләнә-тирә мохитне саклау" һәм "янгын куркынычсызлыгы" бүлекләре таләпләре нигезендә тәэмин ителә.

5.1.23. Урынның катлаулы рельефларында балалар өчен уен мәйданчыкларының су басуын һәм пычрануын кисәтү өчен, су ташу һәм яңгыр суларын мәктәпкәчә белем бирү оешмасы участогыннан чыгару күздә тотыла.

Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары участокларын аэрацияләү шартлары буенча өстенлек итүче җил агымнары, аэродинамик күләгә тизлеге түбән булган зонада урнаштыралар.

Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының төрләре СанПиН 2.4.1.3049-13 нигезендә билгеләнә.

5.1.24. Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары белән минималь тәэмин ителеш әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә кабул ителә.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларыннан файдалану радиуслары авыл торак пунктлары өчен әлеге нормативларның 5.1.14 пункты буенча кабул ителә.

Җир кишәрлегенең мәйданы әлеге нормативларга 3 нче кушымта таләпләре нигезендә кабул ителә.

5.1.25. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары бинналары торак төзелеш зонасында, предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-яклау зоналарыннан читтә, санитар шартлаулар, гаражлар, автостоянкалар, автомагистральләр, тимер юл транспорты объектлары, очып китү һәм һава транспорты утырту маршрутларында урнашырга тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарын урнаштырганда, инсоляциянең норматив дәрәҗәләрен тәэмин итү һәм биналарны һәм уен мәйданчыкларын табигый яктырту өчен торак һәм иҗтимагый биналардан санитар аермалар сакланырга тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының яңа төзелә торган объектлары аерым урнашкан бинада урнаштырырга тәкъдим ителә. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының сыйдырышлылыгы проектлауга бирем белән билгеләнә.

Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары биналары торак йортларга, административ һәм иҗтимагый билгеләнештәге биналарга (сәнәгать предприятиеләренең административ биналарыннан тыш), шулай ук торак йортларга төзелгән һәм торак йортларга, административ иҗтимагый билгеләнештәге биналарга (сәнәгать предприятиеләренең административ биналарыннан тыш) төзелгән аерым урнашкан булырга мөмкин.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын торак йортларга төзелгән биналарда, төзелешле-янкормалы биналарда (яки янкормалы) балалар өчен мөстәкыйль керү юлы булган аерым территорияләр булганда һәм автотранспорт өчен чыгу (керү) мөмкинлеге булган территориядә урнаштыру рөхсәт ителә.

5.1.26. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасы өч каттан да артык булмаган биеклеккә ия булырга тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары биналарының өченче катында өлкән мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен төркемнәр, шулай ук балалар белән эшләү өчен өстәмә биналар урнаштырырга тәкъдим ителә.

3 яшькә кадәрге балалар өчен төркем ячейкалары 1 нче катта урнашкан.

5.1.27. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясендә түбәндәге функциональ зоналар бирелә:

уен зонасы;

хуҗалык зонасы.

Уен һәм хуҗалык зонасы арасындагы ераклык 3 метрдан да ким булмаска тиеш.

5.1.28. Уен территориясе зонасы үз эченә ала:

- төркем мәйданчыклары - һәр төркем өчен индивидуаль - кечкенә һәм иртә

яшьтәге балалар өчен 1 балага кимендә 7 кв. метр исәбеннән (3 яшькә кадәр) һәм мәктәпкәчә яшьтәге 1 балага кимендә 9,0 кв. метр исәбеннән (3 яшьтән алып 7 яшькә кадәр) һәм төркем изоляциясе принцибын үтәп;

физкультура мәйданчыгы (бер яки берничә).

Ясле яшьтәге балалар өчен төркем мәйданчыклары әлеге төркемнәр биналарыннан чыгу юлларына якын урнашкан.

Продолжительность инсоляции групповых и физкультурных площадок дошкольных образовательных организаций определяется в соответствии с гигиеническими требованиями к инсоляции и солнцезащите помещений жилых и общественных зданий и территорий (СанПиН 2.4.1.30049-13).

Балаларны кояштан һәм явым-төшемнән яклау өчен һәр төркем мәйданчыгы территориясендә бер балага кимендә 1 кв. метр мәйданлы күләгә навесы урнаштыралар. 15 кешедән ким булган төркемнәр өчен күләгә навесының мәйданы 20 кв. метрдан да ким булмаска тиеш.

Күләгәдәге навесларны агачтан яки башка төзелеш материалларыннан ясалган, балаларның сәламәтлеге өчен зарарсыз булган идәннәр белән җирдән кимендә 15 сантиметр ераклыкта җиһазландырырга тәкъдим ителә.

Ясле һәм мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен күләгә навеслары өч яктан киртәләнә, киртәнең биеклеге 1,5 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ясау бәйрәме көннәрендә 2 яшькә кадәрге балалар өчен уен коралларын мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасына тоташтырырга һәм ял яки йокы оештыру өчен веранда буларак кулланырга рөхсәт ителә. Биналарга терәлеп торучы күләгә навеслары төркем ячейкалары бүлмәләрен күләгәләргә һәм табигый яктылыкны төшерергә тиеш түгел.

5.1.29. Хуҗалык зонасы ашханәнең җитештерү бүлмәләренә керә торган якта урнашырга һәм урамнан мөстәкыйль керүгә ия булырга тиеш.

Хуҗалык зонасы территориясенә мөстәкыйль рәвештә керү мөмкинлеге булмаган очракта, автотранспортның хуҗалык мәйданчыгына керү юлы мәктәпкәчә белем бирү оешмасында балалар булмаган чорда гамәлгә ашырыла.

Хуҗалык зонасы территориясендә урын-җир кирәк-яракларын киптерү һәм келәм эшләнмәләрен чистарту урыннары каралырга тиеш.

Хуҗалык зонасы территориясендә яшелчәсаклагыч урнаштырылырга мөмкин.

Хуҗалык зонасында бинадан кимендә 15 метр ераклыкта чүп-чар җыю мәйданчыгы җиһазландырылачак. Каты өслекле мәйданчыкта капкачлы контейнерлар урнаштырыла. Мәйданчык күләме контейнерларның нигезләнгән мәйданыннан артып китәргә тиеш. Чүп-чар һәм азык-төлек калдыкларын җыю өчен башка махсус конструкцияләрдән файдалану, шул исәптән аларны торак төзелешенең контейнер мәйданчыкларында мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясе белән чиктәш оешмаларда урнаштырган килеш файдалану рөхсәт ителә.

5.1.30. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясен яшелләндерү төзелештән азат булган территориянең 50 процентын исәпләп чыгаруны күздә тота. Яшел утыртмаларны төркемле мәйданчыкларны хуҗалык зонасыннан аерып алу өчен кулланалар. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясен урман һәм бакча массивлары белән чиктә урнаштырганда яшелләндерү мәйданын 10 процентка кыскартырга рөхсәт ителә.

Агачлар 15 метр ераклыкта түгел, ә куаклар мәктәпкәчә белем бирү оешмасы бинасыннан 5 метр ераклыкта утыртыла. Территорияне яшелләндерү вакытында балалар арасында агуланулар, шулай ук чәнечкеле куаклар барлыкка килүне кисәтү максатларында агулы җимешле агач һәм куаклар утыртылмый.

Периметр буенча мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясе яшел үсентеләр коймасы һәм полосасы белән яңартыла.

5.1.31. Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары биналары салкын һәм кайнар су белән тәэмин итү, канализация системалары белән җиһазланган булырга тиеш. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларын су белән тәэмин итү һәм канализацияләү үзәкләштерелгән булырга тиеш.

Торак пунктта үзәкләштерелгән су белән тәэмин ителеш булмаганда (салкын һәм кайнар) мәктәпкәчә белем бирү оешмасында су азык-төлек блогына, медицина блогы бүлмәләренә, кер юу (постирочная), барлык төркем ячейкаларына бәдрәф бирү тәэмин ителә.

Анализлашмаган районнарда мәктәпкәчә мәгариф оешмалары биналары чүп үләннәре яисә локаль чистарту корылмалары корылган очракта эчке канализация белән җиһазландырачак.

Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары биналары җәмәгать биналарында һәм корылмаларында җылылык, вентиляция һәм һаваны кондиционлаштыру таләпләре нигезендә җылылык һәм вентиляция системалары белән җиһазландырыла. Күчмә җылыту приборларын, шулай ук инфракызыл нурланыш белән җылыткычларны куллану рөхсәт ителми.

5.1.32. Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясенә керү һәм керү юллары, хуҗалык корылмаларына бару юллары, чүп-чар җыю өчен контейнер мәйданчыгына керү һәм керү юллары (асфальт, бетон һ.б.) каты өслекле булырга тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясендә терәк-хәрәкәт аппараты бозылган балалар өчен юллар һәм тротуарларның тайпылышы 5 проценттан артмый, ә аларның киңлеге 1,6 метрдан да ким түгел. Борылышта һәм 6 метр саен алар ял итү өчен мәйданчыклар булырга тиеш.

Сукыр һәм начар күрүчеләр өчен мәктәпкәчә белем бирү оешмасы территориясендә балаларның йөрү куркынычсызлыгы өчен йөрү юллары киңлеге кимендә 3 метр булырга һәм ике дәрәҗәдәге ике яклы киртәгә ия булырга тиеш: 90 сантиметр биеклектә перила һәм 15 сантиметр биеклектә планка.

Яктырту балалар йөргәндә киртә булырга мөмкин булган барлык предметлар өчен дә каралган: агачлар, куаклар, баганалар һәм башкалар.

Урам чатлары янында, биналар янында, баганалар һәм башка киртәләр янында борылышлар янында юлның акрынаюы өчен сигнал булып торучы өслекләрнең эре бөртекле структурасы булырга тиеш. Асфальт юлларның киңлеге нинди булуга карап, дугосыман профиль булырга тиеш (юлның уртасын ян яклардан 5 - 15 сантиметрга югары күтәрәләр).

5.1.33.Гомуми белем бирү оешмалары белән минималь тәэмин ителеш әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә кабул ителә.

Гомуми белем бирү оешмаларыннан файдалану радиуслары авыл торак пунктлары өчен әлеге нормативларның 5.1.14 п.буенча кабул ителә.

Гомуми белем бирү оешмаларын проектлаганда җир кишәрлекләренең күләмнәре әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы таләпләре нигезендә кабул ителә.

5.1.34.яңа төзелә торган гомуми белем бирү оешмаларының сыйдырышлылыгы бер сменада гына укыту өчен исәпләнгән булырга тиеш (СанПиН 2.4.2.2821-10).

5.1.35.Җир кишәрлеге территориясе койма белән әйләндереп алынырга һәм аның буенда яшеллекләр үсәргә тиеш.

Җир кишәрлеген яшелләндерү аның территориясенең кимендә 50 процентын исәпләп чыгару күздә тотыла. Гомуми белем бирү оешмасы территориясен урман һәм бакча массивлары чигендә урнаштырганда яшелләндерү мәйданын 10 %ка кыскартырга рөхсәт ителә. Агачлар 15 метрдан да ким булмаган ераклыкта, ә куаклар гомуми белем бирү оешмалары биналарыннан кимендә 5 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

Участокны яшелләндерү вакытында агулану килеп чыгуны булдырмау максатларында агулы җимешле агач һәм куаклар утыртылмый.

5.1.36. Гомуми белем бирү оешмасы территориясендә түбәндәге зоналар бирелә: ял итү зонасы, физкультура-спорт һәм хуҗалык зоналары. Уку-тәҗрибә зонасы бүленеп бирелә.

Уку-тәҗрибә зонасын оештырганда физкультура-спорт зонасын һәм ял итү зонасын кыскарту рөхсәт ителми.

функциональ зоналарның мәйданын 14 нче таблица нигезендә 1 нче сыйныфка исәпләнгән күрсәткечләр буенча кабул итәргә тәкъдим ителә.

Физкультура-спорт зонасын спорт залы ягыннан урнаштырырга тәкъдим ителә. Физкультура-спорт зоналарын уку бүлмәләре тәрәзәләре ягыннан урнаштырганда уку бүлмәләрендә тавыш дәрәҗәсе торак, иҗтимагый биналар һәм торак төзелеше территорияләре өчен гигиена нормативларыннан артмаска тиеш.

Гомуми белем бирү оешмаларын проектлаганда һәм төзегәндә, территориядә озайтылган көн төркеменә йөрүче укучыларның хәрәкәтчән уеннарын һәм ялын оештыру, шулай ук саф һавада чаралар үткәрүне күздә тоткан белем бирү программаларын гамәлгә ашыру өчен ял итү зонасын күздә тотарга кирәк.

Хуҗалык зонасы ашханәнең җитештерү бүлмәләренә керү ягыннан урнашкан һәм урамнан мөстәкыйль керү мөмкинлегенә ия.

14 нче таблица

ФУНКЦИОНАЛЬ ЗОНАЛАРНЫҢ МӘЙДАНЫН БИЛГЕЛӘҮ

№ т/б	Зоналар	Үлчәү берәмлеге	Мәгариф оешмаларында мәйдан					
			башлангыч гомуми белем	төп гомуми белем	урта гомуми белем			
			1 объект 11 сыйныф	1 объект 11 сыйныф	1 объект (11нче сыйныфлар)	2 объект (22 сыйныф)	3 объект (33 сыйныф)	4 объект (22+22 сыйныф)
1	Физкультура-спорт	1 нче сыйныфка зонага кв. метр	850/213	5450/605	5610/510	6140/280	7760/235	7920/180
2	Уку-тәҗрибә	1 нче сыйныфка зонага кв. метр	240/60	1008/112	1200/109	1430/65	1980/60	2508/57
3	Ял итү	1 нче сыйныфка зонага кв. метр	480/120	700/78	700/78	1400/64	2100/64	2800/64
4	Хуҗалык	1 нче сыйныфка зонага кв. метр	500/125	500/56	500/45	625/28	750/23	750/17
Оешмага барлыгы		1 нче сыйны	2070/518	7658/851	8010/728	9595/436	12590/382	13378/318

	фка зонала р буенча кв. метр						

5.1.37. Хуҗалык зонасы территориясендә калдыклар җыю өчен чүп җыючылар (контейнерлар) урнаштыра торган мәйданчык җиһазландырылачак. Мәйданчык азык-төлек өсте ишегеннән һәм уку класслары һәм кабинетлары тәрәзәләреннән кимендә 25,0 метр ераклыкта урнаштырыла һәм су үткәрми торган каты өслекле белән җиһазландырыла, аның зурлыгы контейнерларның һәр якка 1,0 метр мәйданны тәшкил итә. Чүп җыентыгының тыгыз ябылган капкачлары булырга тиеш.

5.1.38. Гомуми белем бирү оешмаларында су белән тәэмин итү һәм канализация үзәкләштерелгән, җылылык белән тәэмин итү - җирле котельныйлардан булырга тиеш.

Үзәкләштерелгән канализация челтәре булмаганда, локаль чистарту корылмалары булган канализациянең җирле системалары проектлана.

5.1.39. Лечебно-профилактические организации (далее - ЛПО) размещаются в соответствии с требованиями СанПиН 2.1.3.2630-10.

ЛПО туфракны санитар-химик, микробиологик, паразитологик күрсәткечләр, радиация факторы буенча урнаштыру участогында гигиена нормативларына, атмосфера һавасында зарарлы матдәләр микъдары, электр магнит нурланышы дәрәҗәсе, шау-шу, вибрация, инфразвука гигиена нормативларыннан артып китмәскә тиеш.

5.1.40. ЛПО участогында аңа функциональ яктан бәйле булмаган оешмалар биналары урнашырга тиеш түгел.

5.1.41. Торак һәм иҗтимагый биналарда аерым ишек булганда түбәндәгеләрне урнаштыру рөхсәт ителә:

алмашка 100 дән дә артык булмаган амбулатор-поликлиника ЛПО (фельдшер-акушерлык пунктларын да кертеп) керә;

стоматология кабинетлары.

Торак биналарның цоколь катларында түбәндәгеләрне урнаштыру рөхсәт ителә:

табибларны кабул итү кабинетлары (1 метрдан да артык булмаган бүленү белән һәм табигый яктырту коэффициентының нормалаштырылган күрсәткечен үтәгәндә);

стоматология медицина оешмалары;

фельдшер-акушерлык пунктлары, амбулаторияләр.

5.1.42. Торак һәм иҗтимагый биналарда дерматологны амбулатор-поликлиника консультатив кабул итүдән тыш, йогышлы авыруларга (шул исәптән туберкулез авыруларына) ярдәм күрсәтүче ЛПО урнаштыру рөхсәт ителми.

Торак биналарда алкоголь һәм наркотик бәйлелектән интегүче затларга ярдәм күрсәтү өчен ЛПО урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.43. Медицина оешмаларының сыйдырышлылыгы, шулай ук аларның җир кишәрлекләре мәйданнары әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы нигезендә билгеләнә.

Медицина оешмаларыннан файдалану радиуслары авыл торак пунктлары өчен әлеге нормативларның 5.1.14 пункты буенча кабул ителә.

Амбулаторияләрнең җир кишәрлекләре күләмнәрен, СанПиН 2.1.3.2630-10 таләпләрен исәпкә алып, әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы нигезендә кабул итәргә киңәш ителә.

5.1.44. ЛПО территориясе дәвалау-саклау режимын тәэмин итү кирәклеген исәпкә алып төзекләндерелергә, яшелләндерелергә, чикләнергә һәм яктыртылырга тиеш.

Агачлар - биналарның яктылыгы 15 метрдан да ким булмаган ераклыкта, куаклыклар 5 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнашырга тиеш.

5.1.45. ЛПО хуҗалык зонасы территориясендә тәрәзәдән кимендә 25 метр

ераклыкта каты өслекле калдыклар һәм урам ягыннан керү өчен контейнер мәйданчыгы урнаштыралар. Мәйданчык зурлыгы контейнерларның һәр якка 1,5 метр мәйданны арттырырга тиеш. Контейный мәйданчык чит җирләрдән сакланырга, койма һәм япма булырга тиеш.

Медицина оешмалары калдыклары белән мөрәҗәгать гамәлдәге норматив документлар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

5.1.46. Аптеклар аерым урнашкан аз катлы биналарда урнаштырылырга, торак һәм иҗтимагый биналарга якын урнашкан күп катлы торак һәм иҗтимагый биналарның беренче катларында төзелергә мөмкин.

Авыл торак пунктларында даруханәләрне бер территориядә яки бер бинада, ләкин аерым керү урыны булган ЛПО (поликлиникалар, амбулаторияләр һ.б.) белән комплекска урнаштыру максатка ярашлы.

Даруханәләрнең җир кишәрлеге мәйданын әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә кабул итәргә кирәк.

Ашыгыч медицина ярдәме станцияләрен (подстанцияләрен), ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү пунктларын, фельдшер-акушерлык пунктларын проектлаганда җир кишәрлегенең санын, аннан файдалану радиусын, урнашуын әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.1.47. Авыл торак пунктлары территориясендә яшьләр белән эшләү буенча республика һәм муниципаль учреждениеләрне (яшьләр сәясәтенең күппрофильле учреждениеләре) урнаштыру каралырга тиеш.

5.1.48. Яшьләр белән эшләү буенча республика һәм муниципаль учреждениеләр түбәндәге төрләргә мөмкин:

күпфункцияле яшьләр үзәкләре, шул исәптән ял итү, мәдәни-ял итү, мәдәни-мәгълүмати, мәдәни-спорт, яшьләр-спорт үзәкләре, социаль хезмәт күрсәтү үзәкләре, социаль-психологик ярдәм үзәкләре, эзләү эше үзәкләре, хәрби-патриотик тәрбия үзәкләре һәм башкалар;

яшәү урыны буенча күппрофильле яшүсмерләр, яшьләр, яшүсмерләр-яшьләр клублары;

профильле һәм тар махсуслаштырылган учреждениеләр (клублар, үзәкләр), шул исәптән яшь гаилә клублары, яшь сайлаучы клублары, компьютер клублары яки интернет-клублар, хәрби-патриотик эзләү клублары һ.б.

5.1.49. Муниципаль берәмлектә яшьләр санының уртача күрсәткече халыкның гомуми саныннан 25 процент һәм муниципаль берәмлек учреждениеләренең яшьләр эшләре буенча органнар (балалар һәм яшьләр белән эшләүне гамәлгә ашыручы учреждениеләр) тарафыннан муниципаль берәмлекләрнең халыкны тәэмин итү нормативлары муниципаль берәмлектә яшьләрнең гомуми саныннан 10 процент тәшкил итә:

авыл җирлекләре өчен-яшәү урыны буенча кимендә бер күп профильле үзәк (клуб) яки гамәлдәге мәдәният учреждениеләре, өстәмә белем бирү учреждениеләре һәм башка яисә яшьләр белән эшләү буенча берничә (кимендә ике) төрле тар профильле һәм (яисә) махсуслаштырылган учреждениеләр базасында Яшьләр белән эшләү бүлеге (секторы) ;

5.1.50. Күпфункцияле яисә күппрофильле муниципаль учреждение (үзәк, клуб) эшчәнлегенең якынча норматив күрсәткечләре учреждениенең гомуми мәйданына бәйле рәвештә 15 нче таблицада китерелгән.

15 нче таблица

КҮПФУНКЦИЯЛЕ ЯИСӘ КҮППРОФИЛЬЛЕ МУНИЦИПАЛЬ УЧРЕЖДЕНИЕ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ЯКЫНЧА НОРМАТИВ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ (ГОМУМИ МӘЙДАНЫ-300 КВ. МЕТРГА КАДӘР)

Учреждениенең гомуми мәйданы	100 кв.	100 - 200	200 - 300

	метрдан да кимрәк	кв. метр	кв. метр
Шул исәптән техник бүлмәләр	30 кв. метрга кадәр	30 - 60 кв. метр	60 - 120 кв. метр
Дәресләр өчен кабинетлар саны	кимендә 2	2 - 3	3 - 5
Студияләрдә, секцияләрдә, берләшмәләрдә яшь төркемнәренең гомуми саны (учреждениенең алты көнлек эше һәм төркемнең уртача составы 12 - 15 кеше булганда)	6 - 10	10:15	15-20
Укучылар саны	70 - 120 кеше	120 - 180 кеше	180 - 240 кеше

5.1.51. Спорт һәм физкультура-савыктыру учреждениеләре челтәрен әлеге нормативларның "рекреацион зоналар" бүлеге ("спорт зоналары" бүлекчәсе) таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Спорт һәм физкультура-савыктыру учреждениеләренең сыйдырышлылыгы, шулай ук аларның җир кишәрлекләренең мәйданнары әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә билгеләнә.

5.1.52. Сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләрен торак пунктлар территориясендә урнаштырырга, аларны, кагыйдә буларак, җәмәгать үзәкләре составында яшәү һәм эшләү урыннарына якынайтырга кирәк.

Сәүдә предприятиеләрен урнаштыруны проектлаганда, стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасын эшләгәндә, тиешле срокка Татарстан Республикасы буенча билгеләнә торган сәүдә объектлары мәйданына халыкның минималь тәэмин ителеше нормативларын исәпкә алырга кирәк.

5.1.53. Сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре белән минималь тәэмин ителеш әлеге нормативларга 3 нче кушымтаның 4 нче таблицасы нигезендә кабул ителә, шулай ук:

авыл торак пунктлары өчен-12 нче таблица буенча.

Сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре файдалана алу өчен түбәндәгеләр кабул ителә:

авыл торак пунктлары өчен-әлеге нормативларның 5.1.14 п.буенча.

5.1.54. Сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең җир кишәрлекләре мәйданы әлеге нормативларга 3 нче кушымта нигезендә билгеләнә.

5.1.55. 54.13330.2016 уртак предприятиесе таләпләренә туры китереп, төзелгән һәм янкормалы сәүдә, җәмәгать туклануы һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын, кешегә тискәре йогынты ясый торган объектлардан тыш, торак биналарның цоколь, беренче һәм икенче катларында урнаштыру рөхсәт ителә.

Җәмәгать туклануы предприятиеләрен торак биналарның йорт яны территорияләрендә урнаштыру рөхсәт ителми.

5.1.56. Җитештерү территорияләрендә ябык һәм ачык челтәргә хезмәт күрсәтү предприятиеләре каралырга тиеш.

Ябык челтәрдәге җәмәгать туклануы предприятиеләре сәнәгать предприятиеләре территориясендә урнашалар һәм 44.13330.2011 уртак предприятиесе нигезендә, хезмәткәрләр санын исәпкә алып, исәпләнәләр, шул исәптән:

сменада эшләүчеләр саны 200дән артык кеше булганда ярымфабрикатларда эшләүче ашханәне күздә тотарга кирәк (нигезләгәндә чимал белән эшләүче

ашханәләрне күздә тоту рөхсәт ителә);

сменада эшләүчеләр саны 200 кешегә кадәр булганда - аш-су тарату бүлмәсе;

сменада эшләүчеләр саны 30дан кимрәк булганда, азык кабул итү бүлмәсен күздә тоту рөхсәт ителә.

5.1.57. Производство зоналары һәм торак районнар территорияләре чигендә урнаштырыла торган ачык челтәр учреждениеләре күрсәткечләре якындагы районнар халкына 16 нчы таблица буенча эшләүчеләрне исәпкә алу коэффициенты белән исәпләнә.

16 нче таблица

ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ ҺӘМ ТОРАК РАЙОННАР ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ ЧИГЕНДӘ УРНАША ТОРГАН АЧЫК ЧЕЛТӘР УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Күренешләр: эшләүчеләр (мең кеше)/халык (мең кеше)	Коэффициент	Хезмәт күрсәтү радиусы чикләрендә хисап күрсәткечләре (1000 кешегә)			
		сәүдә, кв. метр		җәмәгать туклануы, урыннар	көнкүреш хезмәте күрсәтү, эш урыннары
		азык-төлек сәүдә мәйданнары	азык-төлек булмаган сәүдә мәйданнары		
0,5	1	70	30	8	2
1	2	140	60	16	4
1,5	3	210	90	24	6

5.1.58. Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәтенең Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча идарәсе белән килештереп, санитария һәм гигиена таләпләрен үтәгән мөстәкыйль җир кишәрлегендә ваклап сату базарларын проектларга кирәк.

Ишегалды территориясендә торак биналар базарларын проектлау өчен җир кишәрлеге урнаштыру рөхсәт ителми, грунт сулары күп булган сазлыклы урыннарда, чүплекләр, дуңгызчылык, терлекчелек комплекслары янында.

Ваклап сату базарларын урнаштыруны СанПиН таләпләре нигезендә 50 метр зурлыктагы санитар-яклау зонасын тәэмин итү шарты белән гамәлгә ашырырга кирәк. 2.2.1/2.1.1.1200-03.

Базарны планлаштыру, яңадан планлаштыру һәм төзү Татарстан Республикасының ваклап сату базарларын оештыру өлкәсендәге законнар актларында билгеләнгән таләпләр нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

5.1.59. Базарларның җир кишәрлекләре күләмнәрен проект карары белән шәһәр төзелеше ситуациясеннән һәм тәэмин ителешнең исәп-хисап күрсәткечләреннән чыгып билгеләргә кирәк.

Җир кишәрлекләренең күләмен, сыйдырышлылыгына карап, ваклап сату базарының 1 кв. метрына 7 кв. метрдан 14 кв. метрга кадәр кабул итәргә кирәк:

14 кв. метр - сәүдә мәйданы 600 кв. метрга кадәр булганда;

5.1.60. Территорияне рациональ файдалану мөмкинлеген исәпкә алып, базарның иң чик сәүдә мәйданын 1000 кешегә 24 кв. метр сәүдә мәйданын исәпләп чыгарырга кирәк.

Бер сәүдә урынының мәйданы әлеге нормативларга 3 нче кушымта таләпләре нигезендә кабул ителә һәм 6 кв. метр сәүдә мәйданы тәшкил итә.

Гражданнар өчен 1,5 кв. метрдан да ким булмаган сәүдә мәйданын тәэмин

иткәндә лотоклардан сезонлы сәүдә оештыру рөхсәт ителә.

Сәүдә урыннары ябык ваклап сату базарында (бина, корылмалар), шулай ук ваклап сату базары территориясенең ачык мәйданчыгында проектлана ала.

Ваклап сату базарында товар җитештерүчеләр товарларын сату эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен сәүдә урыннары саны муниципаль берәмлек администрациясе тарафыннан билгеләнә, әмма сәүдә урыннарының гомуми санының 50 процентыннан да ким түгел.

5.1.61. Ваклап сату базарлары территорияләрендә төзелешнең минималь тыгызлыгын кимендә 50 процент тәэмин итәргә тәкъдим ителә.

5.1.62. 2013 елның 1 гыйнварыннан базарларда, авыл хуҗалыгы базарларыннан һәм авыл хуҗалыгы кооператив базарларыннан тыш (ә 2015 елның 1 гыйнварыннан - авыл хуҗалыгы базарларында, авыл хуҗалыгы кооператив базарларында) товар сату (эшләр башкару, хезмәтләр күрсәтү) эшчәнлеген оештыру өчен, ваклап сату базары биналары булган бары тик капиталь биналар, корылмалар гына файдаланылырга тиеш. Әлеге максатлар өчен вакытлы биналар, корылмалар куллану тыела.

5.1.63. Базар хезмәт күрсәтүче персонал һәм килүчеләр автомобильләрен вакытлыча саклау (парковкалау) өчен стоянкалар белән тәэмин ителергә тиеш.

Автомобильләрне вакытлыча саклау урыннары белән тәэмин ителеш, ваклап сату базарлары территориясендә автотранспорт (автостоянкалар) тукталышы зоналарын урнаштыру, шулай ук автостоянкалардан, керү һәм алардан чыгу юлларын әлеге Нормативларның "Транспорт инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

5.1.64. Җиңел автомобильләрне кую өчен машина-урыннарның таләп ителгән исәп-хисап саны 1 сәүдә урынына, ягъни 10 кв. метрга исәпләгәндә проектлана.

Иҗтимагый-эшлекле зоналарда урнашкан базарларда, сәүдә мәйданы 1000 кв. метрга кадәр булганда, машина урыннарының исәп-хисап саны проектлана һәм 50 сәүдә урынына 25 машина урыны тәшкил итә.

Базарны проектлаганда, хезмәт күрсәтүче персоналның һәм килүчеләрнең транспортын парковкалау өчен, аерым бина мәйданчыгында автомобиль юлларының юл өлеше ягыннан күз алдында тотарга кирәк. Мәйданчык торак биналарның йорт яны территориясендә урнашырга тиеш түгел. Автомобильләрне кую урыныннан теләсә кайсы ноктага кадәр ераклык 400 метрдан да артмаска тиеш.

Автомобильләрне вакытлыча саклау өчен стоянкалар мәйданы исәпләгәндә, базарның гомуми мәйданына кертелми.

5.1.65. Чүп-чар һәм азык-төлек калдыкларын җыю мәйданчыкларын сәүдә зонасы чикләреннән кимендә 25 метр ераклыкта базарның хуҗалык зонасында урнаштырырга кирәк.

5.1.66. Ваклап сату базары территориясе төзекләндерелергә, яшелләндерелергә һәм киртәләнергә тиеш.

5.1.67. Ваклап сату базарларын су белән тәэмин итү һәм канализацияләү үзәкләштерелгән, җылылык белән тәэмин итү - җирле котельныйлардан, автоном чыганаклардан булырга тиеш.

Ваклап сату базарлары территориясендә хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итүнең сүүткәргечләрен, көнкүреш һәм җитештерү канализациясенең мөстәкыйль чыгарылмалары булган аерым системаларын, яңгыр канализациясе җайланмаларын проектлаштырырга кирәк.

5.1.68. Торак пунктлар территориясендә 1000 кешегә 3 кв. метр исәбеннән авыл хуҗалыгы продукциясе белән сәүдә итүне оештыру өчен вакытлы мәйданчыклар булдыруны күздә тотарга кирәк.

5.2. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ

5.2.1. Урам-юл челтәре системасы җирлекнең планлаштыру структурасының нигезен тәшкил итә һәм барлык функциональ зоналар, башка җирлекләр, тышкы транспорт объектлары һәм гомуми челтәрнең автомобиль юллары белән уңайлы, тиз

һәм куркынычсыз транспорт элемтәләрен тәэмин итәргә тиеш.

5.2.2. Транспорт инфраструктурасын төзү һәм коммуникацияләр барлык функциональ зоналар составында да булырга мөмкин.

Җитештерү территорияләре составына керүче транспорт инфраструктурасы зоналары транспорт инфраструктурасы объектларын һәм корылмаларын, шул исәптән тимер юл, автомобиль, һава транспорты корылмаларын һәм коммуникацияләрен урнаштыру өчен, шулай ук санитария-яклау зоналарын, махсус саклау билгеләнешендәге җирләр зоналарын, санитария шартлауларын, зоналарын урнаштыру өчен, әлеге Нормативлар таләпләре нигезендә мондый объектлар өчен төзелешне чикләү зоналарын билгеләү өчен билгеләнгән.

5.2.3. Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләрен тотрыклы үстерү максатларында транспорт проблемаларын хәл итү торак пунктлар чикләреннән транзит агымнарын алып чыгу һәм автомобильчеләргә хезмәт күрсәтүнең югары дәрәҗәсен тәэмин итү белән алга киткән тышкы элемтәләрнең транспорт инфраструктурасын булдыруны күздә тота.

Авыл җирлекләренең генераль планнарын эшләгәндә, җирлекнең планлаштыру структурасы һәм аның янәшәсендәге территорияләр белән үзара бәйләнештә бердәм транспорт һәм урам-юл челтәре системасын күздә тотарга кирәк.

5.2.4. Авыл җирлекләрендә яшәүчеләр өчен яшәү урыннарыннан җитештерү объектларына кадәр күченү (җәяүлеләр яисә транспорттан файдаланып) өчен вакыт чыгымнары авыл хуҗалыгы предприятиесе чикләрендә 30 минуттан артмаска тиеш.

5.2.5. Автомобильләштерү дәрәҗәсе 2025 елга кадәр - 420 җиңел автомобиль.

ТЫШКЫ ТРАНСПОРТ

5.2.6. Тышкы транспорт (тимер юл, автомобиль, һава) урам-юл челтәре һәм транспорт төрләре белән үзара бәйләнештә комплекслы система буларак проектлаштырырга кирәк, ул пассажирлар йөртү уңайлыгының югары дәрәҗәсен, транспорт корылмалары һәм коммуникацияләр төзүнең һәм эксплуатацияләүнең экономиялелеген, шулай ук җирле һәм транзит ташуларның рациональлеген тәэмин итә.

5.2.7. Пассажирларга хезмәт күрсәтүне яхшырту һәм моның өчен төрле транспорт төрләре өчен үзара хезмәттәшлекне тәэмин итү өчен төрле транспорт төрләренең (автостанцияләрнең) берләштерелгән транспорт төеннәрен проектлау максатка ярашлы булыр.

5.2.8. Тышкы транспорт корылмалары һәм коммуникацияләре өчен җирләрне бүлеп бирү билгеләнгән тәртиптә бүлеп бирүнең гамәлдәге нормалары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Бу җирләрдән файдалану һәм иминлек тәэмин итү режимы тиешле дәүләт күзәтчелеге органнары тарафыннан билгеләнә.

5.2.9. Корылмаларны һәм тышкы транспорт объектларын нормаль эксплуатацияләүне тәэмин итү максатларында гамәлдәге законнар нигезендә саклау зоналары билгеләнә.

5.2.10. Автомагистральләр, тимер юл транспорты линияләре, автостоянкалар өчен, шулай ук һава судноларын очып китү һәм утырту зонасында очышның стандарт маршрутлары буйлап химик, биологик һәм/яки физик йогынты чыганагыннан бу йогынтыны гигиена нормативлары күрсәткечләренә кадәр киметә торган ераклык билгеләнә (алга таба - санитария өзелүе). Санитария аермасының зурлыгы һәр конкрет очракта атмосфера һавасын һәм физик факторларны (шау-шу, вибрация, электромагнит кыры һәм башкалар) пычрату исәпләүләре нигезендә табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр үткәрелеп билгеләнә.

5.2.11. Тимер юллар, гомуми челтәрдә билгеләнүгә бәйле рәвештә, тиз йөрешле, аеруча йөкләнешле, I, II, III һәм IV категорияләргә бүленә.

5.2.12. Юллар категориясе һәм җирлекнең рельефы нигезендә тимер юлларның бүленгән полосасы билгеләнә. Тимер юлларны бүлеп бирү полосасына (алга таба - бүлеп бирелгән полоса) тимер юллар янәшәсендәге җир кишәрлекләре, тимер юллар

белән эш итүче яисә мондый юлларны урнаштыру өчен билгеләнгән җир кишәрлекләре, шулай ук тимер юл станцияләрен, су үткәргеч һәм ныгытма җайланмаларын, тимер юллар буйлап урманнарны саклау полосаларын, элемтә линияләрен, электр белән тәэмин итү, җитештерү һәм башка биналар, корылмалар, тимер юл транспортының башка объектларын урнаштыру өчен биләгән яисә билгеләнгән җир кишәрлекләре керә.

5.2.13. Җир кишәрлекләренең күләмнәре, шул исәптән бүлеп бирелгән полосаларның күләмнәре, Россия Федерациясенең җир законнарында билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проект-смета документациясе белән билгеләнә. Бүлеп бирелгән полосаларны билгеләү һәм куллану тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

5.2.14. Гомуми файдаланудагы тимер юлларны проектлау Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы, "Россия Федерациясендә тимер юл транспорты турында" 2003 елның 10 гыйнварындагы 17-ФЗ номерлы Федераль закон, СНиП 32-01-95, СНиП 32-04-97 таләпләре нигезендә тимер юл транспорты өлкәсендә федераль башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5.2.15. Тимер юл транспортының аерым объектларын төзү өчен җир кишәрлекләре күләме әлеге Нормативларда китерелгән төзелеш тыгызлыгы нормаларын үтәп минималь дәрәҗәдә кирәк булырга тиеш.

5.2.16. Тимер юлларны елга һәм сулык ярлары буйлап проектлаганда, яр буйлары юылу мөмкин булган полосада ныгытмалы һәм көйләү корылмалары һәм җайланмалары булган комплекста абразионлы урман үсентеләрен күздә тотарга кирәк.

5.2.17. Тимер юлларны һәм тимер юл транспортының башка объектларын имин эксплуатацияләүне тәэмин итү, шулай ук халыкның, тимер юл транспорты хезмәткәрләренең һәм пассажирларның тимер юл юлларыннан һәм башка тискәре йогынтылардан куркынычсызлыгын тәэмин итү максатларында сак зоналары билгеләнә.

Теркәлгән тимер юл трассасын үткәч, җир полосасының киңлеге куркыныч табигать факторлары булган җирлектә проектлана торган тимер юл трассасын үткәндә, җир өслегенең нигезен деформацияләүнең мөмкин булган чагылышын исәпкә алып проектланырга тиеш.

Куркыныч табигать факторлары чагылышы шартлары буенча бүленгән полосаның киңлеге җир полотносының аркылы профильләре конструкциясе буенча алынган бүленгән полоса киңлегеннән артып киткән очракта, өстәмә полоса махсус саклау билгеләнешендәге зонага бүлеп бирелә.

Саклау зоналарын билгеләү һәм куллану тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

5.2.18. Тимер юл транспорты җирләре Россия Федерациясенең җир, шәһәр төзелеше, экология, санитария, янгынга каршы һәм башка законнары нигезендә файдаланылырга тиеш.

5.2.19. Тимер юллар өчен санитар өзеклекнең зурлыгы әлеге нормативларның 5.2.10 п.таләпләре нигезендә билгеләнә, ләкин 100 метрдан да ким түгел.

Санитария өзелеше территориясендә, тимер юлның бүленгән полосасыннан тыш автомобиль юлларын, транспорт корылмаларын һәм корылмаларны, автостоянкаларны, электр тапшыру һәм элемтә линияләрен урнаштыру рөхсәт ителә. Шул ук вакытта яшелләндерү санитар өзелү мәйданының кимендә 50 процентын тәшкил итәргә тиеш.

5.2.20. Тимер юллар линияләрен бер-берсе белән төрле дәрәҗәдә кисеп үтүне түбәндәге категорияләр линияләре өчен күз алдында тотарга кирәк:

I, II - торак пунктлар территориясеннән читтә;

III, IV - селитеб территориясеннән читтә.

Торак пунктлар территориясе чикләрендә тимер юлларның урамнар һәм автомобиль юллары, шулай ук электр җәмәгать пассажир транспорты линияләре белән бер дәрәҗәдә кисешүен СНиП 32-01-95, СП 34.13330.2012 һәм СНиП 2.05.09-90 таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.2.21. "Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында" 08.11.2007 елгы 257-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә автомобиль юллары

аларның әһәмиятенә бәйле рәвештә түбәндәгеләргә бүленәләр::

федераль әһәмияттәге автомобиль юллары;

региональ яисә муниципальара әһәмиятле автомобиль юллары;

җирле әһәмияттәге автомобиль юллары;

хосусый автомобиль юллары.

5.2.22. СП таләпләре нигезендә 34.13330.2012 автомобиль юллары билгеләнешенә һәм хәрәкәтнең исәпләнгән интенсивлыгына карап I-а, і-б, II, III, IV һәм V категорияләргә бүленә.

5.2.23. Торак пунктлар чикләрендә урнашкан автомобиль юлларыннан тыш, автомобиль юллары өчен юл буе полосалары билгеләнә.

Автомобиль юллары классына һәм (яисә) категориясенә карап, аларның үсеш перспективаларын исәпкә алып, һәр юл буе полосасының киңлеге түбәндәге күләмдә билгеләнә:

75 метр - I һәм II категорияле автомобиль юллары өчен;

50 метр - III һәм IV категорияле автомобиль юллары өчен;

25 метр - V категорияле автомобиль юллары өчен.

5.2.24. Федераль, региональ яисә муниципаль, җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының юл буе полосалары чикләрен билгеләү турындагы яисә мондый юл буе полосаларының чикләрен үзгәртү турындагы карар юл хуҗалыгы өлкәсендә дәүләт хезмәтләре күрсәтү һәм дәүләт мөлкәте белән идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең вәкаләтле органы, җирле үзидарә органы тарафыннан тиешенчә кабул ителә.

Федераль, региональ яисә муниципальара, җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының юл буе полосаларын билгеләү һәм алардан файдалану тәртибе тиешенчә Россия Федерациясе Хөкүмәте, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы, җирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә ала.

5.2.25. Проектирование автомобильных дорог осуществляется в соответствии с требованиями Градостроительного кодекса Российской Федерации, Федерального закона от 08.11.2007 №257-ФЗ "Об автомобильных дорогах и о дорожной деятельности в Российской Федерации и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации", СП 34.13330.2012.

Юллар категорияләрен билгеләгәндә, план элементларын проектлаганда, озынча һәм аркылы профильләрне перспектив чорны 20 елга тигез итеп кабул итәргә кирәк. Исәп-хисап перспективалы чорының башлангыч елында юл проектын (яки юлның мөстәкыйль участогын) эшләп бетерү елын кабул итәргә кирәк.

5.2.26. Автомобиль юллары трассасын салу, ясалма һәм юл буе корылмаларын, җитештерү базаларын, керү юлларын һәм төзелеш ихтыяҗлары өчен башка вакытлы корылмаларны урнаштыру урыннарын билгеләү әйләнә-тирә мохиткә минималь йогынтыны исәпкә алып башкарылырга тиеш, шул исәптән:

автомобиль юллары трассаларын Азнакай муниципаль районы авыл җирлегенең генераль планы белән билгеләнгән транспорт зонасында төзергә кирәк;

авыл хуҗалыгы җирләрендә трассаны чәчү әйләнешенең яисә хуҗалыкларның чикләре буйлап салырга кирәк;

елга, күлләр һәм башка су объектлары буйлап трассаның үзләре өчен билгеләнгән су саклау зоналарыннан һәм яр буе яклау полосаларыннан читтә төзергә кирәк;

ял йортлары, пансионатлар урнашкан районнарда һ.б. трассаларны алар тирәсендә билгеләнгән санитария зоналарыннан читтә төзергә кирәк;

автомобиль юлларының урман массивлары буйлап, урманнарны яклау категориясен һәм экологик тикшеренүләр күрсәткечләрен исәпкә алып, урман юлларын һәм янгынга каршы өзелүләрне, предприятиеләрнең һәм урманчылыкларның чикләрен файдаланып мөмкин кадәр күбрәк салырга кирәк;

Махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары буенча трассалар салу рөхсәт ителми.

При проектировании автомобильных дорог через болота с поперечным (по отношению к трассе дороги) движением воды в водонасыщенном горизонте необходимо предусматривать мероприятия в соответствии с требованиями СП 34.13330.2012.

5.2.27. Гомуми челтәрнең I, II, III категорияләрдәге автомобиль юлларын алар янына килү юллары булган торак пунктларны читләтеп узып проектларга кирәк. Торак пунктларны карап йөргәндә, мөмкин булганча, тиешле юлдан төзергә кирәк.

Автомобиль юлларының җир полотносы кашкасыннан төзелешкә кадәр араны кимендә 17 нче таблицада китерелгәнне кабул итәргә кирәк.

17 нче таблица

АВТОМОБИЛЬ ЮЛЛАРЫНЫҢ ҖИР ӨСЛЕГЕННӘН
ТӨЗЕЛЕШКӘ КАДӘР АРА

Автомобиль юллары категорияләре	Кашыннан ераграк җир өслеге, метр, бер дә ким түгел	
	торак төзелешкә кадәр	бакчачылык, яшелчәчелек, дача берләшмәләренә кадәр
I, II, III	100	50
IV	50	25

Төзелешне шау-шудан саклау өчен, әлеге Нормативларның 6.5 бүлекчәсе нигезендә тавыш саклау чараларын, шул исәптән, 10 метрдан да ким булмаган киңлектәге яшел үсентеләр полосасын һәм тавыш саклау җайланмаларын күздә тотарга кирәк.

5.2.28. Хәрәкәтнең тизлеге тәүлеккә кимендә 4 000 прив. берәмлек булган участокларда автомобиль юллары буйлап, ә велосипед хәрәкәтенең яисә мопедларның интенсивлыгы бер юнәлештә 200 велосипед (мопед) һәм иң интенсив хәрәкәт яисә тәүлегенә 1000 берәмлек булганда 30 минут эчендә бер юнәлештә 200 велосипед (мопед) һәм 30 минуттан артык берәмлек велосипед юлларын күздә тотарга кирәк.

Велосипед юллары, кагыйдә буларак, киңлеге мөстәкыйль җир полотносында кимендә 2,2 метр булган берьяклы хәрәкәт өчен, туйлар табанында яки читтәге ярыкларда, шулай ук махсус ясала торган бермаларда (аерым очракларда - юл кисәге читлегеннән кимендә 1 метр ераклыкта) проектларга кирәк.

Бер полосалы велосипед юлларын, кагыйдә буларак, юлның өстенлекле ягыннан (җәйге чорда өстенлек итүче җилләр исәбендә), ә юлның ике ягында да урнаштырырга кирәк.

Ташландык шартларда һәм күпер корылмаларына якын килгәндә юл кырыенда велосипед юллары ясау рөхсәт ителә. Бу очракларда юл читен бордюр аша 0,20 - 0,25 метр биеклектәге бордюр белән аерырга кирәк, ә юлларны вертикаль бордюр гранисыннан 0,75 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.2.29. Велосипед юллары юл буе полосасында урнашкан (җирдән файдаланучылар белән килештереп). Велосипед юлының параллельлеге автомобиль юлы полотносына мәҗбүри түгел.

Велосипедлы юлларның төп исәп-хисап параметрлары 18 нче таблицада китерелгән.

18 нче таблица

ВЕЛОСИПЕД ЮЛЛАРЫНЫҢ ТӨП ИСӘПЛӘНГӘН ПАРАМЕТРЛАРЫ

«Нормалаштырыла торган параметр	Күрсәтелә торган күрсәткечләр	
	яңа төзелештә	төзекләндерү вакытында һәм

		уңайсыз шартларда минималь
Хәрәкәтнең исәп тизлеге, км/сәг	25	15
Юл өлешенең киңлеге, метр, хәрәкәт өчен:		
берьяклы	1,0	0,75
ике полосалы берьяклы	1,75	1,50
ике полосалы каршы хәрәкәт белән	2,50	2,00
Җәяүлеләр һәм велосипед хәрәкәте бүленеше булган велосипед юллары	4,00 <1>	3,25 <2>
Җил-җәяүлеләр юлы җәяүлеләр һәм велосипед хәрәкәте бүленешсез	2,50 <3>	2,00 <4>
Велосипед полосасы	1,20	0,90
Велосипед юлының киңлеге, метр	0,5	0,5
Планда кәкреләрнең иң кечкенә радиусы, метрлар:		
вираж булмаганда	50	15
вираж төзегәндә	20	10
Вертикаль кәкре, метрларның иң кечкенә радиусы:		
- кабарынкы;	500	400
- батынкы	150	100
Иң зур буй авышлык, %	60	70
Юлның аркылы юнәлеше, %	20	20
Виртаж клоны, радиус вакытында:		
10 - 20 метр	40 дан артык	30
20 - 50 метр	30	20
50 - 100 метр	20	15-20
Габарит биеклек буенча, метр	2,50	2,25
Кечкенә ераклык ян киртәгә кадәр, метр	0,50	0,50
<1> җәяүлеләр юлы киңлеге 1,5 метр, велосипед юлы - 2,5 метр. <2> җәяүлеләр юлы киңлеге 1,5 метр, велосипед юлы - 1,75 метр. <3> Хәрәкәт интенсивлыгы вакытында - 30 велосипед/сәг.		

<4> Хәрәкәт интенсивлыгы вакытында - 30 велосипед/сәг. һәм 50 җәяүле

5.2.30. Автомобиль юлларын проектлаганда автомобиль хәрәкәтенә автомобиль транспортының хәрәкәт иминлеген һәм эш нәтиҗәлелеген күтәрүгә ярдәм итә торган юл буйлап тулысынча хезмәт күрсәтүне тәэмин итүче предприятиеләр һәм корылмалар күздә тотыла.

5.2.31. Автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә юл сервисы объектларын урнаштыруны территорияне планлаштыру документлары һәм техник регламентлар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк. Автомобиль юлының юл буе полосалары чикләрендә юл сервисы объектларын урнаштыру автомобиль юлы хуҗасының язма ризалыгы булганда гамәлгә ашырылырга тиеш.

Автомобиль юлын юл сервисы объектлары белән тәэмин итү автомобиль юлында күренүне начарайтырга тиеш түгел, юл хәрәкәте куркынычсызлыгының башка шартлары, шулай ук автомобиль юлын һәм анда урнашкан корылмаларны һәм башка объектларны эксплуатацияләү һәм карап тоту шартлары.

Юл сервисы объектлары транспорт чаралары тукталышлары һәм туктап тору урыннары, шулай ук автомобиль юлыннан керү мөмкинлеген тәэмин итү максатларында керү юллары, чыгу юллары һәм кушылган урыннар белән җиһазланган булырга тиеш. Автомобиль юлы башка автомобиль юлына тоташканда, юл йөрү юллары һәм съездлар күчеш-тизлек полосалары белән җиһазландырылырга һәм автомобиль юлын юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү максатларында төзекләндерү элементлары белән тәэмин ителергә тиеш.

5.2.32. Автосервис предприятиеләре һәм объектлары функциональ әһәмияте буенча өч хезмәт күрсәтү төркеменә бүленергә мөмкин:

пассажирлар йөртүне;

хәрәкәтчән состав;

йөк ташулар.

Пассажирлар ташуга хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән автосервис предприятиеләренә һәм объектларына түбәндәгеләр керә: автобус тукталышлары, пассажир автостанцияләре, мотельләр, кемпинглар, җәмәгать туклануы һәм сәүдә предприятиеләре, ял мәйданчыклары, тукталыш мәйданчыклары.

Хәрәкәтле составка хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән предприятиеләргә һәм автосервис объектларына түбәндәгеләр керә: техник хезмәт күрсәтү станциясе (алга таба - СТО), автозаправка станцияләре (алга таба - АЗС), юу пунктлары, карау эстакадалары, мәйданчык-стоянка.

Йөк ташуларга хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән автосервис предприятиеләренә һәм объектларына түбәндәгеләр керә: транспорт-экспедиция предприятиеләре, йөк автостанцияләре, контроль-диспетчерлык пунктлары, ял мәйданчыклары, машина кую урыннары.

5.2.33. Автомобиль хәрәкәтенә хезмәт күрсәтү биналарын һәм аларның комплексларын турыдан-туры юл буенда яки аннан ераклыкта, торак пунктның планировка карарларына яисә табигый шартларга бәйле рәвештә урнаштырырга мөмкин.

Объектны проектлау дигәндә, юл йөрү өлешеннән төп юлның минималь ара 200 - 300 метр тәшкил итә.

Кагыйдә буларак, юл буенда турыдан-туры проектлаштырырга кирәк булган корылмаларга түбәндәгеләр керә:

автобус тукталышлары;

ял мәйданчыклары;

комплекслар янындагы автотранспорт өчен мәйданчыклар, шулай ук юллар янындагы кибетләр һәм җәмәгать предприятиеләре һәм биналар янында;

Ягулык салу станциясе

СТО;

контроль-диспетчерлык пунктлары;

Җәмәгать туклануы предприятиеләре
юу пунктлары (АЗС һәм СТО белән комплекста).

5.2.34. Калган урыннарны һәм утырту мәйданчыкларын һәм пассажирлар өчен павильоннарны автобус тукталышлары урыннарында күз алдында тотарга кирәк. Тукталыш мәйданчыкларының киңлеген юлның төп полосаларының тигез киңлегендә, ә озынлыгын бер үк вакытта туктаучы автобуслар санына бәйле рәвештә, әмма кимендә 10 метр кабул итәргә кирәк.

I нче категория юлларында автобус тукталышларын җир полотносыннан читтә урнаштырырга кирәк, куркынычсызлык максатыннан аларны машина юлыннан аерып алырга кирәк.

I категория юлларында автобус тукталышлары берсен икенчесенә каршы урнаштырырга кирәк, ә II - V категория юлларында аларны якындагы павильоннар арасындагы кимендә 30 метр ераклыкка күчерергә кирәк.

I - III категория юлларында автобус тукталышларын 3 чакрымнан да ешрак түгел, ә курорт районнарында һәм халык күп яши торган урыннарда - 1,5 чакрымнан да ешрак билгеләргә кирәк.

5.2.35. Ял итү, туристлык транспорты тукталышлары I һәм II категория юлларында 15 - 20 километр, III категория юлларында 25 - 35 километр һәм IV категория юлларында 45 - 55 километр араны күздә тотарга кирәк.

Әлеге мәйданчыкларның сыйдырышлылыгы 1 категория юлларында тәүлеккә 30000 транспорт берәмлегенә кадәр, 10 - 15 - II һәм III категорияләр юлларында, 10 - IV категория юлларында бер үк вакытта 20 - 50 транспорт берәмлеген туктатуга исәп тотарга кирәк. I категория юлларында мәйданчыклар икеяклы урнашканда, аларның сыйдырышлылыгы югарыда күрсәтелгән урыннар белән чагыштырганда ике тапкырга кими.

Ял итү мәйданчыклары, туристлык транспорты тукталышлары төзекләндерелергә тиеш.

Ял итү мәйданчыклары территориясендә бәдрәфләр, эчәргә яраклы су чыганаклары, чүп-чар җыю урыннары, азык кабул итү урыннары, автомобильләрне техник карау корылмалары һәм сәүдә пунктлары каралырга мөмкин.

5.2.36. АЗС һәм юл СТО урнаштыру икътисадый һәм статистик эзләнүләр нигезендә башкарылырга тиеш.

Автомобиль станцияләренең куәте һәм алар арасындагы ераклыкны хәрәкәт ешлыгына карап 19 нчы таблица буенча алырга тәкъдим ителә.

19 нче таблица

ЯГУЛЫК САЛУ СТАНЦИЯЛӘРЕНЕҢ КУӘТЕН ҺӘМ АЛАР АРАСЫНДАГЫ ЕРАКЛЫКЛАРНЫ БИЛГЕЛӘҮ

Хәрәкәт ешлыгы, транспорт берәмлеге/тәүлек	АЗСның куәте, тәүлеккә ягулык салу	АЗС арасындагы ераклык, километр	АЗС урнаштыру
1000 нән 2000 гә кадәр	250	30-40	берьяклы
2000 дән 3000гә кадәр	500	40-50	берьяклы

Искәрмә: АЗС кисешкән зонада урнашкан очракта, аның куәте барлык хезмәт күрсәтә торган юлларның озынлыгын, хәрәкәт ешлыгын һәм әлеге участокларда башка исәп-хисап күрсәткечләрен исәпкә алып, төгәлләштерелергә тиеш.
Исәпләүләрдә беренче перегоннарда ягулык салуга мохтаҗ автомобильләр өлеше якынча 50 процент тәшкил итә, дип кабул итәргә кирәк. Шуңа ярашлы рәвештә автотранспортның заправкаларга ихтыяҗы 0,5 коэффициенты белән кабул ителә.
Алдагы бүгүләрдә, әмма мондый торак пунктлардан 100 чакрым ераклыкта түгел, заправкага мохтаҗ автомобильләр өлеше хәрәкәт гомуми интенсивлыгының 75 процентын тәшкил итә. Бу очракта төзәтмәләр коэффициенты - 0,75.

Юл буена бөтен транспорт исәпкә алына.

5.2.37. Юл СТО ларында постлар санын, алар арасындагы ераклыкка һәм хәрәкәт ешлыгына карап, 20 нче таблица буенча кабул итәргә тәкъдим ителә.

20 нче таблица

Юл төзелешендә даими рәвештә даими хезмәт күрсәтүчеләр саны

Хәрәкәт ешлыгы, транспорт берәмлеге/тәүлек	Алар арасындагы ераклыкка карап, СТОда постлар саны километр					ТИО урнаштыру
	80	100	150	200	250	
1 000	1	1	1	2	3	берьяклы
2 000	1	2	2	3	3	берьяклы
3 000	2	2	3	3	5	берьяклы

Юл төзелеше объектларында АЗС урнаштыру максатка ярашлы.

5.2.38. Транзит мотельләр һәм кемпингларның сыйдырышлылыгын (йокы урыннары саны) үтеп баручы автотуристлар санын һәм халыкара пассажирлар йөртү автомобильләренең интенсивлыгын исәпкә алып проектлауга йөкләмә буенча кабул итәргә кирәк.

Мотельләр һәм кемпинглар арасындагы ераклыкны 500 километрдан да артык кабул итмәскә кирәк.

Мотельләрне комплексы рәвештә проектлау максатка ярашлы, шул исәптән юл СТО, АЗС, туклану һәм сәүдә пунктларын да кертеп.

Автомобиль сервисы объектларында кирәк булганда туклану һәм сәүдә пунктларын урнаштырырга кирәк.

Сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре саны һәм аларның сыйдырышлылыгы, узып баручы автотуристлар санын, автомобильләрнең хәрәкәтенең интенсивлыгын, шулай ук якындагы торак пунктларда яшәүчеләрнең ихтыяҗларын исәпкә алып, проектлауга йөкләмә буенча кабул итәргә кирәк (алар булган очракта).

5.2.39. Автосервис объектларын төзү өчен участокларның якынча бүленгән мәйданы 21 нче таблицада бирелгән.

5.2.40 Торак пункт территориясе аша гомуми челтәр юллары салынган очракта, аларны әлеге Нормативларның "Урамнар һәм юллар челтәре" бүлекчәсе таләпләрен исәпкә алып, проектлаштырырга кирәк.

5.2.41. Яңа аэродромнар (вертодромнар) урнаштыру халыкны күпләп ял итү зоналарыннан һәм торак пунктлардан читтә 32-03-96 таләпләре нигезендә проектлана.

5.2.42 Авыл итеб территориясе чикләрен аэродромның очу кырына карата исәп-хисап ясап якынайткан өчен күрсәтелгән факторларны исәпкә алу нигезендә алынган иң күп араны алырга кирәк.

5.2.43. Аэродром һәм аерымланган корылмалар өчен җир участокларының күләмен 22 нче таблица буенча билгеләргә кирәк.

21 нче таблица

АВТОСЕРВИС ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ ӨЧЕН УЧАСТОКЛАР БҮЛЕП БИРҮНЕҢ ЯКЫНЧА МӘЙДАНЫ

№ т/б	Автосервис предприятиеләре һәм объектлары исемнәре	Җир кишәрлегенең якынча мәйданы,

		гектары
1	500 заправкага стоянка белән ягулык салу станциясе	0,8
2	10 пассажирга автопавильон	0,08
3	20 пассажирга автопавильон	0,1
4	Җиңел автомобильләр СТО 5 постка кадәр	Бер постка 0,13
5	Пассажир автостанциясе 10 кеше сыйдырышлы	0,45
6	25 кеше сыйдырышлы Пассажир автостанциясе	0,65
7	50 кеше сыйдырышлы Пассажир автостанциясе	0,75
8	5 автомобильгә стоянка-мәйданчык	0,03 - 0,08
9	5 автопоездга стоянка-мәйдан	0,07
10	Юл хәрәкәте иминлеге буенча Дәүләт инспекциясе Юл-патруль хезмәте	0,1
11	Ял итү, карау эстакадасы, бәдрәф	0,01 - 0,04
12	Ял итү, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, бәдрәф	0,7 - 1,0
13	АЗС, туалет, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре	1,5
14	АЗС, СТО, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, юу пункты, ял бүлмәләре	3,5
15	Кемпинг, АЗС, СТО, туалет, медицина пункты, юу пункты, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, мәйданчык-стоянка	5,0
16	Мотель, кемпинг, мәйданчык-стоянка, бәдрәф, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, АЗС, СТО, юу пункты, медицина пункты	9,5
17	Пассажир автостанциясе, мәйданчык-стоянка, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, ял бүлмәләре, юл хәрәкәте иминлеге буенча Дәүләт инспекциясенең Юл-патруль хезмәте посты	0,45 - 0,9
18	Йөк автостанциясе, мәйданчык-стоянка, юу пункты, ял бүлмәсе, медицина пункты, туалет	2,0 - 4,0

Искәрмә:
1. Проектны проектлана торган артезиан скважинасыннан су белән тәэмин иткәндә күрсәтелгән мәйданга 1 гектар өстәргә.
2. Проектлана торган чистарту корылмаларына канализация стокларын ташлаганда, чистарту корылмалары төренә карап, күрсәтелгән мәйданга 0,4 - 1,0 гектар өсти башларга.
3. Котельныйны проектлаганда комплекс мәйданына 0,4 дән 0,7 гектарга кадәр өстәргә

22 нче таблица

АЭРОДРОМ ҺӘМ АЕРЫМЛАНГАН КОРЫЛМАЛАР ӨЧЕН ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕНЕҢ ЗУРЛЫКЛАРЫ

Аэродром классы	Җир участокларының күләме, гектар	
	аэродром	аерымланган корылмалар
А	255	32
Б	200	28
В	155	23
Г	75	15
Д	40	15
Е	15	-

Искәрмә:
1. Очу-утыру полосасы исәп-хисап күрсәткечләренә туры килсә, җир кишәрлекләренең күләмнәре билгеләнгән шартлар өчен (атмосфера басымы 730 мм терекөмеш баганасы, һава температурасы + 30 град. С), ә бина һәм корылмаларның составы аэропортларны технологик проектлау нормаларында каралган исемлеккә туры килә. Күрсәтелгән исәп белешмәләре һәм биналар һәм корылмалар составы үзгәргәндә җир кишәрлекләре күләмнәре проектлауга бирем нигезендә төзәтелә.
2. Югарыда күрсәтелгән җир кишәрлекләре күләме аэродромнар өчен бер очу полосасы белән билгеләнгән. Ике һәм аннан да күбрәк очучы полосалы аэродромнар төзегәндә җир кишәрлекләренең зурлыгы проект тарафыннан билгеләнә.

5.2.44. Техник-икътисадый нигезләүләр булган очракта, җирле һава линияләре самолетлары өчен вертодромнар яисә очып китү полосалары оештырырга кирәк.

Шул ук вакытта вертолетларның утырту мәйданчыклары торак пунктларның селитеб территориясеннән очып китү (утыру) юнәлешендә 2 километр якынрак урнашырга һәм утырту мәйданчыгының ян чиге белән селитеб территориясе арасындагы 300 метрдан да ким булмаган аерма булырга тиеш.

5.2.45. Азнакай муниципаль районының аэродромнар районнарында һәм авыл җирлекләренең башка территорияләрендә гамәлдәге аэродромнарны (вертодромнарны) үстерүгә, капиталь төзелеш объектларын урнаштыруга (реконструкцияләүгә) бәйле мәсьәләләр һава судноларының очышлары иминлеген тәэмин итүне, янәшәдәге торак пунктларның тотрыклы үсеш мөмкинлекләрен әлеге нормативларга 8 нче кушымта таләпләре нигезендә исәпкә алып хәл итепергә тиеш.

5.2.46. Аэродромнар (вертодромнар) өчен санитар-яклау зонасы күләме атмосфера һавасының пычрануын һәм атмосфера һавасына физик йогынтыны тарату исәпләүләре (тавыш, вибрация, электромагнит кыры һәм башкалар) һәм шулай ук халыкның сәламәтлеге өчен хәвефне бәяләү һәм үлчәү нәтиҗәләре нигезендә һәр конкрет очракта билгеләнә.

5.2.47. Торбаүткәргечләрне урнаштыру һәм проектлауны 36.13330.2012 СПНЫҢ, махсус ведомство норматив документларының һәм әлеге бүлекнең таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

5.2.48. Магистраль торбаүткәргечләр өчен җирләр СН 452-73 таләпләре нигезендә бүлеп бирелә.

магистраль җир өсте торбалары өчен җир полосаларының киңлеге билгеләнгән тәртиптә расланган проект белән билгеләнә.

5.2.49. Торба үткәргечләр трассаларын проектлаганда территорияләрнең инженерлык-геологик яктан иң уңайлы участоклары сайланырга тиеш.

Торба үткәргечләр трассасын сайлаганда, якындагы 20 елга торак пунктларның, сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләренең, автомобиль һәм тимер юлларның һәм башка объектларның перспектив үсешен, шулай ук торба үткәргечне эксплуатацияләү чорында төзү һәм аңа хезмәт күрсәтү шартларын исәпкә алырга, магистраль торба үткәргечләрне төзү һәм эксплуатацияләү процессында табигый шартларның үзгәрешләрен фаразлауны үтәргә кирәк.

5.2.50. СП таләпләре нигезендә 36.13330.2012 эш шартларына, эретеп ябыштырылган кушылмаларны җимермәүче контроль күләменә һәм сынау басымы зурлыгына бәйле рәвештә магистраль торбаүткәргечләр һәм аларның участоклары түбәндәге категорияләргә бүленә: В, I, II, III, IV.

Магистраль торба үткәргечләр участокларының категорияләрен 3 нче таблица таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк <*> СП 36.13330.2012

5.2.51. Магистраль торба үткәргечләрне (газүткәргечләрне, нефть үткәргечләрне) проектлаганда, аларны җир асты салуны күздә тотарга кирәк.

Җир өслегендә торба үткәргечләрне (җир өсте прокладкасы) яисә терәкләрдә (җир өсте прокладкасы) салу сазлыклы җирлекләрдә, шулай ук табигый һәм ясалма киртәләр аша кичүләрдә башкарыла. Шул ук вакытта торбаүткәргечләрне ышанычлы һәм имин эксплуатацияләүне тәэмин итүче махсус чаралар да каралырга тиеш.

5.2.52. При надземной прокладке трубопроводов высоту от уровня земли или верха покрытия дорог до низа трубы следует принимать в соответствии с требованиями СП 18.13330.2011, но не менее 0,5 метра.

5.2.53. Торба үткәргечләрне торба үткәргечләр сузганда, торба яисә пролет төзелешле араны кисешкәндә алырга кирәк:

чокырлар һәм балчыклар - 5 процентлы тәэмин ителеш вакытында су дәрәҗәсенә кимендә 0,5 метр;

бозлык булырга мөмкин булган агымсыз, сусыз елгалар һәм зур чокырлар - 1 процентлы тәэмин ителеш һәм бозлыкның иң югары горизонтыннан кимендә 0,2 метр су дәрәҗәсенә кадәр.

Җаексыз елгаларда заломнар яисә корчеход булган очракта, торба яисә пролет корылмаларның түбәннән күтәрелүе һәр конкрет очракта билгеләнә, ләкин югары суларның горизонты өстендә кимендә 1 метр булырга тиеш (бер процентлы тәэмин ителеш елы буенча).

5.2.54. Җир асты торба үткәргеч салу тирәнлеге, әйләнә-тирә мохитне саклау таләпләрен исәпкә алып, торба үткәргеч эшенең ышанычлылыгын тәэмин итүче кабул ителгән конструктив карар белән билгеләнә.

5.2.55. Торба үткәргечләр салганда, өемнәрдә су үткәрү корылмаларын төзү каралган булырга тиеш.

5.2.56. Торба үткәргечләрне салу ялгыз яисә параллель рәвештә башка гамәлдәге яисә проектлана торган магистраль торба үткәргечләргә - техник коридорда гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Магистраль торба үткәргечләрнең техник коридоры астында бер трасса буенча параллель сузылган торба үткәргечләр системасын аңларга кирәк.

Аерым очракларда торбаүткәргечләр эшенең ышанычлылыгын тәэмин итү шартларында нефть үткәргечләрнең һәм газүткәргечләрнең бер техник коридорында уртак прокладка җибәрү рөхсәт ителә.

5.2.57. Азыкларны бер техник коридор чикләрендә транспортлауның мөмкин (суммар) күләмнәре һәм бу коридорлар арасындагы ераклык билгеләнгән тәртиптә расланган нормалар һәм кагыйдәләр нигезендә билгеләнә.

5.2.58. Торак пунктлар, сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре, аэродромнар һәм башка шундый объектлар территорияләре буенча магистраль торба үткәргечләр салу рөхсәт ителми.

Барлык категориядәге автомобиль юллары күперләре буенча һәм электр кабельләре, элемтә кабельләре һәм башка торба үткәргечләре булган бер траншеядә торба үткәргечләр салу рөхсәт ителми, моңа 36.13330.2012 СП 7.7 пунктында каралган очраклар керми.

5.2.59. Җир асты һәм җир өсте торбаүткәргечләре күчәреннән торак пунктларга, аерым Сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләренә, биналарга һәм корылмаларга кадәр аралар торбаүткәргечләрнең классына һәм диаметрына, объектларның җаваплылык дәрәҗәсенә һәм аларның иминлеген тәэмин итү кирәклегенә бәйле рәвештә, 22.07.2008 ел №Федераль законның 4 СП 36.13330.2012 таблицасы таләпләре нигезендә кабул ителергә тиеш 123-ФЗ «Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» (ред.29.07.2017).

Газүткәргечләрнең, нефтьүткәргечләрнең газ бүлү, компрессор һәм нефть суырту станцияләреннән торак пунктларга, сәнәгать предприятиеләренә, биналарга һәм корылмаларга кадәр араларны торбаүткәргечнең классына һәм диаметрына, күрсәтелгән станцияләрнең категориясенә һәм аларның иминлеген тәэмин итү кирәклегенә карап, 5 СП таблицасы таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк 36.13330.2012.

5.2.60. Проектлана торган һәм гамәлдәге торба үткәргечләрнең үзара кисешкән урыннар аерым очракларда гына, магистраль торба үткәргечләр күчәреннән торак пунктларга, сәнәгать предприятиеләренә һәм корылмаларына кадәр минималь араларны үтәү мөмкин булмаганда гына рөхсәт ителә.

5.2.61. 110 кВ көчәнешле һәм аннан да югарырак көчәнешле магистраль торба үткәргечләр кисешкән урыннарда кимендә 60 почмаклы торба үткәргеч салу гына күздә тотыла.

5.2.62. Торбаүткәргечләрнең табигый һәм ясалма киртәләр (елгалар, сусаклагычлар, каналлар, күлләр, буалар, инешләр, ермаклар һәм сазлыклар, чокырлар, чокырлар һәм автомобиль юллары) аша чыгуы СП таләпләре нигезендә проектлана 36.13330.2012.

5.2.63. Эксплуатацияләүнең нормаль шартларын тәэмин итү һәм магистраль торба үткәргечләрнең һәм аларның әйләнә-тирәсендәге объектларның зарарлану мөмкинлеген бетерү өчен саклау зоналары билгеләнә, шул исәптән:

нефть, табигый газны транспортлаучы торба үткәргечләр буйлап - торба үткәргечнең күчәреннән 25 метр ераклыкта уза торган шартлы сызыклар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә;

күпҗепле торба үткәргечләр буйлап - кырый торба үткәргечләр күчәрләреннән югарыда күрсәтелгән ераклыкта уза торган шартлы сызыклар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә;

су асты кичүләре буйлап - су өслегеннән төпкә кадәр булган су пространствосы участогы рәвешендә, ул параллель яссылыклар арасында, һәр яктан 100 метр ераклыктагы иң кырый җепләр күчәрләреннән ераклыкта урнашкан;

продукцияне транспортка, баш һәм арадаш насос станцияләренә, резервуар паркларына, компрессор һәм газ бүлү станцияләренә, продукцияне үлчәү үзәкләренә, налив һәм агызу эстакадаларына, газны җир асты саклау станцияләренә, нефть җылыту пунктларына - күрсәтелгән объектларның территорияләре чикләреннән барлык якларга 100 метр ераклыкта ераклыкта урнашкан җир кишәрлеге рәвешендә әзерләүнең технологик җайланмалары тирәсендә.

5.2.64. Торба үткәргечләрнең сак зоналарына керә торган җир кишәрлекләре җирдән файдаланучылардан алынмый һәм алар тарафыннан саклау зоналары таләпләрен мәҗбүри үтәгән килеш кулланыла.

5.2.65. Торба үткәргечләр трассалары һәм табигый һәм ясалма киртәләр белән кисешкән урыннар җир өслегеннән 1,5 - 2 метр биеклектәге, турыдан-туры күренү чикләрендә урнашкан, әмма 500 метрдан да ким булмаган биеклектәге һәм борылыш почмакларындагы мәгълүмати билгеләр белән билгеләнә.

5.2.66. Торба үткәргечләрнең сак зоналарында торба үткәргеч транспорты предприятиесенең язма рөхсәтеннән башка түбәндәгеләр тыела:

теләсә нинди биналар һәм корылмалар төзү. Аммиакопровода күчәреннән 1000 метр ераклыкта массакүләм спорт ярышлары, тамашачылар катнашында ярышлар уздыру, һәвәскәр балыкчылык, вакытлы кыр торакларын һәм теләсә кайсы билгеләнештәге станокларны урнаштыру, терлекләр өчен утаулар тыела;

барлык төрдәге агач һәм куаклар утырту, материалларны берләштерү, балык промысел участокларын бүлеп бирү, балык, су хайваннары һәм үсемлекләре чыгару, суүсемнәр урнаштыру;

торба үткәргечләр, автомобиль транспорты, тракторлар һәм механизмнар трассасы аша чыгу һәм чыгу юлларын салу;

мелиоратив җир эшләре җитештерү, сугару һәм киптерү системалары төзү;

төрле ачык һәм җир асты, төзелеш, монтаж һәм шартлату эшләрен җитештерү, грунт планировкасы;

скважиналар, шурфлар төзүгә һәм грунт пробаларын (туфрак үрнәкләреннән тыш) алуга бәйле геологик-съемка, геологик разведка, эзләү, геодезик һәм башка тикшеренү эшләре башкару.

5.2.67. Торба үткәргечләрне саклау зоналарында торба үткәргечләрне нормаль эксплуатацияләүне бозуга яисә аларны зарарлауга китерә торган гамәлләр башкару тыела, аерым алганда:

мәгълүмат билгеләрен, контроль-үлчәү пунктларын күчерү, туплау һәм бозу;

линия арматурасы, катод һәм дренаж саклау станцияләре, линия һәм күзәтү коелары һәм башка линия җайланмалары челтәрләренең коймалары бозылу, краннарны һәм арткы ишекләрне ачу һәм ябу, элемтә чараларын сүндерү яки кертү, энергия белән тәэмин итү һәм торбаүткәргечләр телемеханикасы;

чүплекләр оештыруны, кислота, тоз һәм селте эремәләрен аеруны;

яр буе ныгыту корылмаларын, су үткәрү җайланмаларын, җир һәм башка корылмаларны (җайланмаларны), торбаүткәргечләрне җимерүдән саклый торган җимерү, ә янәшәдәге территорияне һәм әйләнә-тирә урынны - авария хәлендәге транспортлана торган продукциядән бушату;

якорьларны ташларга, бирелгән якорьлар, чылбырлар, лотлар, волокушалар һәм траллар белән узарга, төпләндерү һәм җир казу эшләрен башкарырга;

ут ачу һәм нинди дә булса ачык яки ябык ут чыганакларын урнаштыру.

5.2.68. Саклау зоналарында эшләрне оештыру һәм башкару Россия Госгортехнадзорының (Россиянең Федераль Тау һәм сәнәгать күзәтчелеге) 22.04.1992 №9 карары белән расланган магистраль торбаүткәргечләрне саклау кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ УРАМНАРЫ ҺӘМ ЮЛЛАРЫ ЧЕЛТӘРЕ

5.2.69. Авыл торак пункты һәм авыл җирлеге чикләрендәге урам челтәренең төп исәп-хисап параметрлары 23 нче таблица нигезендә кабул ителә.

23 нче Таблица

УРАМ ЧЕЛТӘРЕНЕҢ ТӨП ИСӘПЛӘҮ ПАРАМЕТРЛАРЫ АВЫЛ ТОРАК ПУНКТЫ ҺӘМ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ

Авыл урамы һәм юл категориясе	Төп билгеләү	Хәрәкәтнең исәп тизлеге, км/сәг	Хәрәкәт полосасының киңлеге, метр	Хәрәкәт полосалары саны	Тротуарның җәяүлеләр өлешенең киңлеге, метр
Поселка юлы	Авыл җирлегенең гомуми челтәрнең тышкы юллары белән бәйләнеше	60	3,5	2	-

Төп урам	Торак территорияләрнең иҗтимагый үзәк белән бәйләнеше	40	3,5	2 - 3	1,5 - 2,25
Торак төзелештәге урам:					
төп	Торак территорияләр эчендә һәм интенсив хәрәкәт юнәлешләре буенча төп урам белән элемтә	40	3,0	2	1,0 - 1,5
икенче дәрәҗәдәге (тыкрык)	Төп торак урамнар арасындагы бәйләнеш	30	2,75	2	1,0
юл	Квартал түрендә урнашкан торак йортларның урам белән бәйләнеше	20	2,75 - 3,0	1	0 - 1,0
Хуҗалык юлы, терлекләр аулау	Шәхси терлекләрне кәтү һәм йөк транспортын индивидуаль җир кишәрлекләренә йөртү	30	4,5	1	-

5.2.70. Авыл җирлеге чикләрендә торак пунктларны тоташтыручы юллар, бердәм иҗтимагый үзәкләр һәм җитештерү зоналары, мөмкин булганча, хуҗалык чикләре яисә чәчү әйләнешенең кырлары буенча салырга кирәк.

5.2.71. Кызыл сызыклар чикләрендә урамнарның киңлеге һәм аркылы юнәлеше, аларны төзекләндерү дәрәҗәсен хәрәкәтнең фаразлана торган агымына, инженерлык коммуникацияләрен, типларын, катларын һәм төзелешнең гомуми архитектура-планлаштыру чишелешен салу шартларына бәйле рәвештә, кагыйдә буларак, 15 - 25 метр эчендә билгеләргә кирәк.

Тротуарларны төзелеш тибына бәйсез рәвештә торак урамнарның ике ягы буенча да күз алдында тотарга кирәк.

Икенчел дәрәҗәдәге урамнарда һәм бер полосалы хәрәкәт белән йөрүләрдә, һәр 200 метр саен, 7 х 15 метр зурлыктагы, юл өлеше киңлеген дә кертеп, йөрүче мәйданчыкларны күздә тотарга кирәк.

Хуҗалык юллары терлекләр белән берләштерелгән урыннарны кабул итәргә рөхсәт ителә. Шул ук вакытта алар төп урамнарны кисеп үтәргә тиеш түгел. Хуҗалык юлларының ябылуы йөк автомобильләренең, тракторларның һәм башка транспорт чараларының йөкләнешен түзәргә тиеш.

5.2.72. Авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә һәм оешмаларда (алга таба - йорт эчендәге юллар) эчке автомобиль юллары, аларның билгеләнешенә һәм йөк ташуның исәп-хисап күләменә бәйле рәвештә, 24 нче таблица нигезендә категорияләргә бүләргә кирәк.

24 нче таблица

ХУҖАЛЫК ЭЧЕНДӘГЕ АВТОМОБИЛЬ ЮЛЛАРЫНЫҢ КАТЕГОРИЯЛӘРЕ
АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕНДӘ ҺӘМ ОЕШМАЛАРЫНДА

Йорт эчендәге юлларны билгеләү	Йөк ташуның хисап күләме, мең тонна нетто, аена "пик"	Юл категориясе
Авыл хуҗалыгы предприятиеләренең һәм оешмаларының үзәк утарларын аларның бүлекчәләре, терлекчелек комплекслары, фермалары, продукцияне әзерләү, саклау һәм беренчел эшкәртү пунктлары һәм башка авыл хуҗалыгы объектлары белән тоташтыручы автомобиль юллары, шулай ук авыл хуҗалыгы объектларын гомуми файдаланудагы юллар белән һәм, ярдәмче кыр юлларыннан һәм йорт эчендәге юллардан тыш, үзара тоташтыручы автомобиль юллары	10 дән күбрәк	I - с
	10 гә кадәр	II-с
Аерым авыл хуҗалыгы җирләренә яисә аларның состав өлешләренә транспорт хезмәте күрсәтү өчен билгеләнгән кыр ярдәмче юллары	-	III - с

5.2.73. Айга ике юнәлештә дә йөк ташуның хисап күләмен, төзелеш эчендәге юл категориясен билгеләү өчен, суммар рәвештә "пик" перспективага авыл хуҗалыгы предприятиеләрен һәм оешмаларын үстерү планнары нигезендә (кимендә 15 елга) билгеләргә кирәк.

5.2.74. Әйләнә-тирәдәге юллар биләгән авыл хуҗалыгы җирләренең мәйданы минималь булырга һәм җир өслеген, су үткәргеч канауларны һәм юлның һәр ягыннан 1 метр киңлектәге саклау полосаларын үз эченә алырга тиеш. Бу полоса кисеп алынган туфрак яисә каш аша салына торган юлның һәр ягына яисә су отводы канатының тышкы чигеннән кайтарыла.

5.2.75. Эчке юлларны проектлау өчен транспорт чаралары хәрәкәтенең хисап тизлеген 25 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

25 нче таблица

ХУҖАЛЫК ЭЧЕНДӘГЕ ЮЛЛАРНЫ ПРОЕКТЛАУ ӨЧЕН ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫ ХӘРӘКӘТЕНЕҢ ИСӘПЛӘНГӘН ТИЗЛЕКЛӘРЕ

Юлларның категориясе	Хәрәкәтнең исәп тизлеге, км/сәг		
	Төп	юллар участокларында рөхсәт ителә торган	
		авыр	аеруча авыр
I - с	70	60	40
II-с	60	40	30
III - с	40	30	20

5.2.76. Планның һәм юл эчендәге юлларның төп параметрларын 26 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

26 нче таблица

ХУҖАЛЫК ЭЧЕНДӘГЕ ЮЛЛАР ПЛАНЫНЫҢ ҺӘМ БУЙ ПРОФИЛЕНЕҢ ТӨП ПАРАМЕТРЛАРЫ

План һәм буй профиль параметрлары	Хәрәкәтнең хисап тизлеге, км/сәгать вакытында параметрларның әһәмияте				
	70	60	40	30	20
Иң зур буй авышлык, %	60	70	80	90	90
Күренү ераклыгы, метр:					
Юл өсләре	100	75	50	40	25
каршы автомобиль	200	150	100	80	50
Кәкре, метрлы иң кечкенә радиуслар:					
планда	200	150	80	80	80
буй профильдә:					
- кабарынкы;	4000	2500	1000	600	400
- батынкы	2500	2000	1000	600	400
Авыр шартларда чигенгәннәр	800	600	300	200	100

5.2.77. Җир өслегенең һәм автомобиль юлларының аркылы юнәлештәге төп параметрларын 27 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

27 нче таблица

ҖИР ӨСЛЕГЕНЕҢ ҺӘМ ХУҖАЛЫК ЭЧЕНДӘГЕ ЮЛЛАРНЫҢ МАШИНА ҮТӘ ТОРГАН ӨЛЕШЕНЕҢ АРКЫЛЫ ПРОФИЛЕНЕҢ ТӨП ПАРАМЕТРЛАРЫ

Аркылы профильнең параметрлары	категорияләр юллары өчен параметрларның әһәмияте		
	I-с	II-с	III-с
Хәрәкәт полосалары саны	2	1	1
Киңлеге, метрлар:			
хәрәкәт полосалары	3	-	-
хәрәкәт итү өлеше	6	4,5	3,5
җир полотносы	10	8	6,5
Юл читләре	2	1,75	1,5
юл кырыйларын ныгыту	0,5	0,75	0,5
Искәрмә: 1. Автопоездларның регуляр булмаган хәрәкәте булмаганда яисә даими булмаган категория юллары өчен юлның киңлеге 3,5 метрга тигез, ә обойларның киңлеге - 2,25 метр (шул исәптән ныгытылганнары - 1,25 метр) кабул итү рөхсәт ителә. 2. Чикләүләр тибындагы киртәләр кую таләп ителә торган юл участокларында киң габаритлы авыл хуҗалыгы машиналарының даими хәрәкәтендә (5 метрдан артык киңлектә) җир өслеге киңлеге арттырылырга тиеш (юл читләрен җимерү исәбенә).			

3. Авыл хуҗалыгының кыйммәтле җирләрендә төзелә торган җир полотносының киңлеген тигез кабул итү рөхсәт ителә: 8 метр - I категорияле юллар өчен; 7 метр - II-с категорияле юллар өчен; 5,5 метр - III категорияле юллар өчен. Авыл хуҗалыгы җирләренә сугарулы, киптерелгән һәм башка сугарулы җирләр, күпьеллык җиләк-җимеш үсентеләре утыртылган кишәрлекләр, шулай ук туфракның табигый югары уңдырышлы кишәрлекләре һәм аларга тиңләштерелә торган башка җир җирләре керә.

5.2.78. Киң габаритлы авыл хуҗалыгы машиналарын һәм транспорт чараларын даими хәрәкәтләндерү күздә тотыла торган эчке юлларда әлеге юл өчен кабул ителгән өслекле өслекле мәйданчыклар төзелешен бер юл катламын һәм, димәк, җир өслеген җимерү хисабына проектлаштырырга кирәк.

Мәйданчыклар арасындагы араны каршы транспорт чарасы күрү ераклыгын тигез кабул итәргә кирәк, әмма кимендә 0,5 километр. Шул ук вакытта мәйданчыклар, кагыйдә буларак, басуларга съездлар урыны белән берләштерелергә тиеш.

Җир өслеге буйлап йөрү өчен мәйданчыкларның киңлеген авыл хуҗалыгы машиналарының һәм транспорт чараларының фаразланган хәрәкәте 3 метрга кадәр, 3 метрдан 6 метрга кадәр һәм 6 метрдан 8 метрга кадәр, ә озынлыгы - машиналарның һәм транспорт чараларының (автопоездны да кертеп) озынлыгына карап, әмма 15 метрдан да ким булмаган озынлыкта 8, 10 һәм 13 метрга тигез итеп кабул итәргә кирәк. Бер полосалы юл өлешеннән разъезд өчен мәйданчыкка күчү участоклары 15 метрдан да ким булмаган озынлыкта, ә ике полосалы юл өлеше өчен 10 метрдан да ким булмаска тиеш.

5.2.79. Поперечные уклоны одно- и двухскатных профилей дорог следует принимать в соответствии со СНиП 2.05.11-83.

5.2.80. Терлекчелек комплекслары, кошчылык фабрикалары, фермалар, теплица комбинатлары һәм башка шундый объектлар чикләрендә урнашкан эчке мәйданчык юллар, аларның билгеләнешенә карап, түбәндәге бүлекләргә бүленә:

авыл хуҗалыгы объекты мәйданчыгы чикләрендә технологик һәм хуҗалык йөртүләрен тәэмин итә торган җитештерү, шулай ук мәйданчык территориясе чикләреннән читтә урнашкан хуҗалык эчендәге юллар белән элемтә;

янгын сүндерү машиналарының һәм башка махсус транспорт чараларының (авто- һәм электрокарлар, автопогрузчиклар һ.б.) регуляр йөрмәвен тәэмин итүче ярдәмче җайланмалар.

5.2. 81. Юллар билгеләнүгә һәм транспорт чаралары хәрәкәтен оештыруга бәйле рәвештә юлларны 28 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

28 нче таблица

МАШИНА ЙӨРҮ ӨЛЕШЕНЕҢ ҺӘМ МӘЙДАН ЭЧЕНДӘГЕ ЮЛ КЫРЫЙЛАРЫНЫҢ КИҢЛЕГЕ

Параметрлар	Юллар, метрлар өчен параметрларның әһәмияте	
	җитештерү	ярдәмче
Транспорт чаралары хәрәкәтендә йөрү өлешенең киңлеге:		
ике яклы	6,0	-
берьяклы	4,5	3,5
юл кырые киңлеге;	1,0	0,75

Юл читен ныгыту киңлеге	0,5	0,5

5.2.82. Җитештерү юлларының машина кую өлешенең киңлеген тигез итеп кабул итү рөхсәт ителә:

тулы киңлеккә беркетелгән юллар белән 3,5 метр - гамәлдәге төзелешнең уңайсыз шартларында;

28 нче таблица нигезендә беркетелгән юл читләре булган 3,5 метр - боҗралы хәрәкәт вакытында, каршы хәрәкәт булмаганда һәм транспорт чараларын узып киткәндә;

1,5 метр киңлектәге һәм икенче яктан борт ташы белән ныгытылган 4,5 метр, каршы як хәрәкәт яисә транспорт чараларын узып китү һәм берьяклы тротуар төзү мөмкинлеге булганда.

Искәрмә: Һәр борт ташы ягыннан юлларның уемын өстәмә рәвештә 0,5 метрдан да ким булмаган күләмдә киптерергә кирәк.

5.2.83. Тракторлар, авыл хуҗалыгы, төзелеш һәм башка үзйөрешле машиналар (трактор юллары) хәрәкәте өчен аерым җир өслегендә проектлау зарур. Бу юллар җәйге чорда хакимлек итүче җилләр өчен билгеләнгән ягы булган тиешле эчке автомобиль юллары белән янәшә урнашырга тиеш.

5.2.84. Трактор юлының хәрәкәт полосасының һәм аерымланган җир полотносының киңлеге мөрәҗәгать итүче составның колея киңлегенә карап 29 нчы таблица нигезендә билгеләнергә тиеш.

29 нче таблица

ТРАКТОР ЮЛЫНЫҢ ХӘРӘКӘТ ПОЛОСАСЫ ҺӘМ АЕРЫМЛАНГАН
ҖИР ӨСЛЕГЕ КИҢЛЕГЕ

Транспорт чараларының, үзйөрешле һәм тагылма машиналарның, метрларның тирәнлеге	Хәрәкәт полосасының киңлеге, метр	Җир өслегенең киңлеге, метр
2,7 һәм аннан да кимрәк	3,5	4,5
2,7 дән 3,1 гә кадәр	4	5
3,1 дән 3,6 га кадәр	4,5	5,5
3,6 дан 5 кә кадәр	5,5	6,5

Трактор юлларында (кирәк булганда) юл йөрү өчен мәйданчыклар урнаштыру рөхсәт ителә.

5.2.85. Пересечения, примыкания и обустройство внутрихозяйственных дорог следует проектировать в соответствии с требованиями СНиП 2.05.11-83.

ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫН САКЛАУ, ПАРКОВКАЛАУ ҺӘМ АЛАРГА ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ КОРЫЛМАЛАРЫ ҺӘМ ҖАЙЛАНМАЛАРЫ

5.2.86. Торак территорияләр чикләрендә һәм йорт яны территорияләрендә җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковкалау) өчен торак биналарның подъездларыннан 200 метрдан да артмаган ачык мәйданчыклар булдырырга кирәк. Уңайлылык дәрәҗәсе буенча торак фонды категориясенә карап, машина урыннарының исәпләнгән санын 30 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

30 нчы Таблица

КАТЕГОРИЯГӘ КАРАП МАШИНА УРЫННАРЫНЫҢ ИСӘПЛӘНГӘН САНЫ
ТОРАК ФОНДЫНЫҢ УҢАЙЛЫЛЫК ДӘРӘҖӘСЕ БУЕНЧА
ХУҖАЛЫКЛАР, ПАРКОВКЛАР ӨЧЕНЧЕ ҺӘМ ӨСТӘЛЕКЛӘРЕ

Торак йортның уңайлылык дәрәҗәсе буенча тибы	Автотранспортны вакытлыча саклау урыннары саны, 1 фатирга машина урыны-урыны
Массакүләм	0,24
Социаль	0,16

5.2.87. Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковкалау) өчен ачык мәйданчыклар мәйданын 31 нче таблицада китерелгән нормалар нигезендә исәпләп чыгарырга кирәк.

5.2.88. Җәмәгать биналары, учреждениеләр, предприятиеләр, вокзаллар янындагы объектлар янындагы тукталышларда, рекреацион территорияләрдә җиңел автомобильләрне кую өчен кирәкле исәпләнгән машина урыннары санын тәкъдим ителгән Ж СП 42.13330.2016 кушымтасы һәм тәкъдим ителгән 31 нче таблица нигезендә билгеләргә рөхсәт ителә.

31 нче таблица

ҖИҢЕЛ АВТОМОБИЛЬЛӘРНЕ ПАРКОВКАЛАУ ӨЧЕН КИРӘКЛЕ ИСӘПЛӘНГӘН МАШИНА УРЫННАРЫ САНЫ

Биналар һәм корылмалар, рекреация территорияләре һәм ял объектлары	Исәп-хисап берәмлеге	Исәп-хисап берәмлекләренең түбәндәге санына 1 машина урыны
Биналар һәм корылмалар		
Дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары учреждениеләре	$м^2$ общей площади	200 - 220
Административ-идарә итү учреждениеләре, җәмәгать оешмалары биналары һәм биналары	$м^2$ общей площади	100 - 120
Коммерция-эшлекле үзәкләр, офис биналары һәм биналары, иминият компанияләре	$м^2$ общей площади	50 - 60
Биналар һәм күпфункцияле комплекслар	По СП 160.1325800	
Күпфункцияле зоналар составына урнаштырыла торган җитештерү биналары, коммуналь-склад объектлары	Ике чиктәш сменада эшләүчеләр, кеше.	6 - 8
Азык-төлек һәм (яисә) азык-төлек булмаган төркемнәргә (универсамнар, универмаглар һ.б. вакыт-вакыт таләп ителә торган товарларның киң ассортименты булган сәүдә билгеләнешендәге объектлар.	$м^2$ общей площади	40-50
Базарлар даими:		
универсаль һәм азык-төлек булмаган	$м^2$ общей площади	30-40
- азык-төлек һәм авыл хуҗалыгы	$м^2$ общей площади	40-50
Даими рәвештә җәмәгать туклануы	Утырту урыннары	4 - 5

предприятиеләре (кафелар)		
Коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары: - мунчалар	Бер тапкыр килүчеләр	5 - 6
- ателье, парикмахер салоннары	$м^2$ общей площади	10:15
- ритуаль хезмәтләр салоннары	$м^2$ общей площади	20 - 25
- химчисткалар, кер юу бүлмәләре, ремонтлау остаханәләре һ.б.	Кабул итүче эш урыны	1 - 2
китапханәләр, интернет-кафе	Даими урыннар	6 - 8
Дини конфессияләр объектлары (чиркәүләр, мәчетләр һ.б.)	Бер тапкыр килүчеләр	8 - 10 Әмма объектка кимендә 10 машина урыны
Күңел ачу учреждениеләре: күңел ачу үзәкләре, дискотекалар	Бер тапкыр килүчеләр	4 - 7
Бильярд, боулинглар	Бер тапкыр килүчеләр	3 - 4
Медицина оешмалары биналары һәм урыннары	По СП 158.13330	
Сәламәтләндерү комплекслары (фитнес-клублар, ФОК, спорт һәм тренажер заллары)	$м^2$ общей площади	25 - 55
Муниципаль балалар физкультура-сәламәтләндерү объектлары: - тренажерные залы площадью 150 - 500 $м^2$	Бер тапкыр килүчеләр	8 - 10
- ФОК с залом площадью 1000 - 2000 $м^2$	Бер тапкыр килүчеләр	10
Махсуслаштырылган спорт клублары һәм комплекслары (теннис, тау чаңгысы үзәкләре һ.б.)	Бер тапкыр килүчеләр	3 - 4
Катки с искусственным покрытием общей площадью более 3000 $м^2$	Бер тапкыр килүчеләр	6 - 7
Ял итү территорияләре һәм ял объектлары		
Ял зоналарында Пляжлар һәм парклар	100 бер тапкыр килүче	15-20
Урман кисүчеләр һәм тыюлыклар	100 бер тапкыр килүче	7-10
Кыска вакытлы ял базалары (спорт, чаңгы,	100 бер тапкыр	10:15

балык тоту, аучылык һ.б.)	килүче	
Аз үлчәмле флотның яр буе базалары	100 бер тапкыр килүче	10:15
Ял йортлары, профилакторияләр, предприятиеләрнең ял базалары һәм туристлык базалары	100 ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	3 - 5
- җәмәгать туклануы предприятиеләре, сәүдә	Залларда 100 урын яисә бер тапкыр килүчеләр һәм персонал	7-10
Искәрмә: Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау өчен стоянкалардан массачыл ял итү зонасындагы объектларга кадәр җәяүлеләр өчен чыгу юлларының озынлыгы 1000 метрдан артмаска тиеш. Биналар һәм корылмалар исемлеге биналарны һәм корылмаларны, мәйданчыкларны һәм биналарны проектлауны регламентлаучы тиешле кагыйдәләр җыелмасында төгәлләштерелә.		

5.2.89. Төрле функциональ билгеләнештәге объектларга хезмәт күрсәтүче автостоянкаларда инвалидларга караган шәхси автотранспорт чараларын кую өчен урыннар бүлеп бирергә кирәк.

5.2.90. Җиңел автомобильләрне аерым участокта кую өчен ачык автостоянка төзегәндә аның күләмнәре, шартлауларның һәм юлларның киңлеген исәпкә алып, бер автомобиль биләгән уртача мәйдан белән билгеләнә.

Бер автотранспорт чарасын кую өчен участокның мәйданын бер машина урынына, кв. метрга алырга кирәк:

автобуслар өчен - 40 кв. метр;

йөк автомобильләре өчен - 40 кв. метр;

для легковых автомобилей - 25 (22,5) <1> кв. метров;

велосипедлар өчен - 0,9 кв. метр.

1 машина урынының минималь зурлыгын түбәндәгеләр кабул итәргә тәкъдим ителә:

автобуслар өчен - 3 х 20 метр;

йөк автомобильләре өчен - 3 х 10 метр;

җиңел автомобильләр өчен - 2,5 х 5 метр.

5.2.91. Ике яклы хәрәкәт вакытында автостоянкада йөрү киңлеге кимендә 6 метр, берьяклы булганда - 3 метрдан да ким булмаска тиеш.

5.2.92. Җиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковкалау) өчен автостоянкалардан җәяүлеләр өчен чыгу юлларын түбәндәгеләрне кабул итәргә кирәк:

торак биналарга керү юлларына кадәр - 100 метрдан артык түгел;

башка учреждениеләргә һәм халыкка хезмәт күрсәтү предприятиеләренә һәм административ биналарга кадәр - 250 метрдан артык түгел;

паркларга керү юлларына кадәр - 400 метрдан артык түгел.

2.93. Противопожарные расстояния от объектов по обслуживанию автомобилей до соседних объектов следует принимать в соответствии с требованиями Федерального закона от 22.07.2008 №123-ФЗ "Технический регламент о требованиях пожарной безопасности" (ред. от 29.07.2017)..

5.2.94. АЗСларны 1200 җиңел автомобильгә бер ягулык салу колонкасы исәпләп чыгарырга кирәк, аларның җир кишәрлекләре күләмен, шул исәптән станцияләр өчен дә:

2 колонкага - 0,1 гектар;

5 колонкага - 0,2 гектар;

5.2.95. АЗСларны 1200 җиңел автомобильгә бер ягулык салу колонкасы исәпләп чыгарырга кирәк, аларның җир кишәрлекләре күләмен, шул исәптән станцияләр өчен дә:

2 колонкага - 0,1 гектар;

5 колонкага - 0,2 гектар;

5.2.96. На территории АЗС при наличии в здании операторской или в отдельно стоящем здании магазина сопутствующих товаров и (или) кафе быстрого питания следует предусматривать площадки для временной стоянки транспортных средств вместимостью не более 10 машино-мест (7 легковых и 3 автопоезда) с учетом требований НПБ 111-98*.

5.2.97. Ягулык салу станцияләре өчен санитар-яклау зоналары СанПиН таләпләре нигезендә кабул ителә 2.2.1/2.1.1.1200-03, шул исәптән АЗС өчен:

йөк һәм җиңел автотранспортны сыек һәм газ ягулыгы белән 100 метрга ягулык салу өчен;

3 ягулык салу колонкасы җиңел автотранспортны сыек ягулык белән тутыру өчен генә, шул исәптән хезмәт күрсәтү объектлары (кибетләр, кафелар), - 50 метр.

5.2.98. Ягулык салу станциясеннән башка объектларга кадәр янгынга каршы ераклыкларны «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент " 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк (29.07.2017 редакциясе).

5.3. ИНЖЕНЕРЛЫК ИНФРАСТРУКТУРАСЫ

ОЕШТЫРУНЫҢ ГОМУМИ ПРИНЦИПЛАРЫ ИНЖЕНЕРЛЫК ҖИҺАЗЛАРЫ СИСТЕМАЛАРЫ

5.3.1. Төзелешнең инженерлык җайланмалары системасын авыл җирлекләрен үстерүне территориаль планлаштыру документлары һәм билгеләнгән тәртиптә эшләнгән һәм расланган су, канализация, җылылык, газ һәм электр белән тәэмин итү схемалары нигезендә проектларга кирәк. Күрсәтелгән тармак схемаларында технологиянең, куәтнең, челтәрләр күләменең принципиаль мәсьәләләре хәл ителергә, схеманы гамәлгә ашыру чираты буенча тәкъдимнәр бирелергә тиеш. Проектларда ресурслардан, энергияне сак тоту ысулларыннан нәтиҗәле файдалану, инженерлык корылмалары эшендә куркынычсызлыкны җайга салу һәм тәэмин итү өчен заманча чаралардан файдалану мәсьәләләре чагылдырылырга тиеш.

5.3.2. Су белән тәэмин итү, канализация, җылылык һәм газ белән тәэмин итү челтәрләрен һәм корылмаларын проектлаганда, СП 31.13330.2012, СП 32.13330.2012, СНиП 2.04.07*, СП 62.13330.2011, ГОСТ Р 54954-2012, гамәлдәге санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләре, шулай ук әлеге Нормативлар таләпләре белән эш итәргә кирәк.

5.3.3. Инженерлык челтәрләрен һәм корылмаларны проектлаганда грунт суларының мөмкин булган үзгәрешләрен өйрәнүгә һәм әлеге үзгәрешләрнең челтәрләрнең эксплуатация ышанычлылыгына йогынтысын өйрәнүгә аерым игътибар бирелергә тиеш.

5.3.4. Тарихи барлыкка килгән төзелештә урнаштырыла торган инженерлык җиһазлары объектлары тиешле нигезләрдә өлешчә яисә тулысынча җир асты киңлегендә урнаштырылырга мөмкин.

Су белән тәэмин итү

5.3.5 Су белән тәэмин итү схемасын һәм системасын сайлауны торак пункт үзенчәлекләрен, су белән тәэмин итүнең төрле этапларында суның таләп ителә торган чыгымнарын, су белән тәэмин итү чыганакларын, су басымына карата таләпләрне, суның сыйфатын һәм аны бирүнең тәэмин ителешен исәпкә алып башкарырга кирәк.

5.3.6 Проектирование систем водоснабжения населенного пункта, в том числе выбор источников хозяйственно-питьевого и производственного водоснабжения, размещение водозаборных сооружений, а также определение расчетных расходов и др.

следует производить в соответствии с требованиями СП 30.13330.2016, СП 31.13330.2012, СП 42.13330.2016, СанПиН 2.1.4.1074-01, СанПиН 2.1.4.1175-02, ГОСТ 2761-84*, СанПиН 2.1.4.1110-02.

Торак-граждан, җитештерү билгеләнешендәге барлык объектлар, кагыйдә буларак, су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары белән тәэмин ителергә тиеш.

5.3.7 Торак пунктның уртача тәүлеклек су кулланууы хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары һәм сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре ихтыяҗлары өчен су чыгымнары суммасы буларак билгеләнә.

Торак пунктны су белән тәэмин итү системаларын проектлаганда халыкның хуҗалык-эчү ихтыяҗларына су куллануның уртача тәүлеклек (ел өчен) чагыштырма нормаларын әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 1 нче таблицасы таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк.

Ясалма су куллану җәмәгать биналарында хуҗалык-эчә торган һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен су чыгымнарын үз эченә ала, сәламәтләндерү учреждениеләре (ял йортлары, балалар лагерьлары һ.б.) өчен су чыгымнарыннан тыш.

Кулланучыларның төрле категорияләрендәге аерым объектлар буенча хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗларына су чыгымы әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 2 нче таблицасы нормалары нигезендә билгеләнә.

5.3.8 Авыл җирлеген су белән тәэмин итү системасын проектлаганда түбәндәге исәп-хисап чыгымнарына таянырга кирәк:

тәүлеклек максималь чыгымнар (тәүлеклек куб метр/тәүлек) - су алу корылмаларын, су әзерләү станцияләрен һәм су саклау савытларын исәпләгәндә;

максималь сәгатьлек чыгымнар (куб. метр/сәгать) - су саклау өчен савытларда аерым торбаүткәргечләр буенча су бирүче насос станцияләренең максималь җитештерүчәнлеген билгеләгәндә;

Суүткәргечләргә су бирүче насос станцияләренең максималь сәгатенә (л/с) суның секундлык чыгымнары, су белән тәэмин итү системасының су сыйдырышлыгыннан башка һәм күрсәтелгән торбаүткәргечләрнең гидравлик исәпләве булганда магистраль һәм бүлү торбаүткәргечләренең максималь бирүен билгеләгәндә;

су куллануның тәүлеклек тигезсезлеге - 1,2; су куллануның сәгатьлек тигезсезлеге - 1,4 коэффициентларын кабул итәргә кирәк.

5.3.9. Хисап күрсәткечләре су куллану күләмен алдан исәпләп чыгару һәм торак пунктны су белән тәэмин итү системаларын, шул исәптән аларның аерым структур элементларын проектлау өчен 32 нче таблицада китерелгән тәкъдим ителгән күрсәткечләр нигезендә кулланыла.

32 нче таблица

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ
СУ КУЛЛАНУ КҮЛӘМЕН АЛДАН ИСӘПЛӘҮЛӘР ӨЧЕН
ТОРАК ПУНКТНЫ СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫН ПРОЕКТЛАУ

Күрсәткеч	Үлчәү берәмлеге	Авыл торак пунктлары территорияләре		
		суүткәргеч, канализация һәм кайнар су белән тәэмин ителгән	суүткәргеч һәм канализация белән җиһазландырылган	су колонкаларыннан файдаланган
Халыкның тыгызлыгы	кеше/гектар	7,5 - 100	7,5 - 100	7,5 - 100
Хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗларына суның чыгымнары	тәүлегенә бер литр/кеше	230	150	50

Су файдалану	Тәүлеген ә куб метр	1,7 - 23,0	1,1 - 15,0	0,4 - 5,0

5.3.10 сәнәгать һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре, сәламәтләндерү учреждениеләре ихтыяҗларына, шулай ук исәпкә алынмаган чыгымнарга һәм су сибүгә чыгымнар һәр конкрет очракта СП таләпләре нигезендә аерым билгеләнә 31.13330.2012.

5.3.11 Су алу корылмаларының типларын һәм урнашу схемаларын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитария шартларыннан чыгып сайларга кирәк.

Яңаларны проектлаганда һәм булганнарын киңәйткәндә, аларның күрше участокларда булган һәм проектлана торган су җыю урыннары белән үзара тәэсир итешү шартлары, шулай ук аларның әйләнә-тирә мохиткә йогынтысы исәпкә алынырга тиеш (өске катлам, үсемлекләр һ.б.).

Су җыю корылмаларын су куллануның перспективалы үсешен исәпкә алып проектларга кирәк.

5.3.12 Су үткәрү челтәрләре боҗра белән проектлана. Сүүткәргечләрнең тупик сызыкларын куллану рөхсәт ителә:

җитештерү ихтыяҗларына су бирү өчен - һәлакәтне бетерү вакытына су белән тәэмин итүдә тәнәфес ясау мөмкинлеге булганда;

хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларга су бирү өчен - торбаларның диаметры 100 мм дан артмаган очракта;

янгынга каршы яки хуҗалык-янгын сүндерү ихтыяҗларына су тотылуга бәйсез рәвештә су бирү өчен - линияләр озынлыгы 200 метрдан да артмаган.

Биналар һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләренең тышкы суүткәргеч челтәрләре бөгелү рөхсәт ителми.

5.3.13 Хуҗалык-эчә торган суүткәргечләр челтәрләрен эчәргә яраклы булмаган сыйфатта су бирүче суүткәргечләр челтәрләре белән тоташтыру рөхсәт ителми.

5.3.14. Противопожарный водопровод должен проектироваться в соответствии с требованиями Федерального закона от 22.07.2008 №123-ФЗ «Технический регламент о требованиях пожарной безопасности» (ред. от 29.07.2017).

5.3.15 хуҗалык-эчү суүткәргечләре һәм берләштерелгән җитештерү-эчү суүткәргечләре проектларында СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләренә туры китереп санитар саклау зоналарын күздә тотарга кирәк.

Су белән тәэмин итү чыганакларының һәм эчәргә яраклы суүткәргечләрнең санитар саклау зоналары чикләре әлеге нормативларның 9 нчы кушымтасының 3 нче таблицасында китерелгән.

5.3.16 магистраль суүткәргечләр төзү өчен җирләрне бүлеп бирү полосасының киңлеге һәм җир кишәрлекләренең мәйданы СН 456-73 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.17 суүткәргеч корылмаларны урнаштыру өчен мәйданчыклар сайлау, шулай ук аларның территорияләрен планлаштыру һәм төзү "инженерлык челтәрләрен урнаштыру" бүлекчәсе таләпләре һәм санитар саклау зоналары таләпләре нигезендә башкарылырга тиеш.

Су агымнары һәм сулыкларның яр буе участокларында урнаштырыла торган суүткәргеч корылмалар мәйданчыкларының планлаштыру тамгасы су күләменең күләменнән кимендә 0,5 метрга югарырак кабул ителергә тиеш.

5.3.18 Су әзерләү корылмаларын аларның җитештерүчәнлегенә карап урнаштыру өчен территориянең якынча исәпләү күләмнәрен тәүлеккә мең куб метр тәшкил итә, ләкин шуннан артык түгел, проект буенча кабул итәргә кирәк:

тәүлегенә 0,1 мең куб метрга кадәр - 0,1 гектар;

тәүлегенә 0,1 меңнән 0,2 мең куб метрга кадәр - 0,25 гектар;

тәүлеккә 0,2 мең куб метрга кадәр - 0,4 гектар;

тәүлегенә 0,4 меңнән 0,8 мең куб метрга кадәр - 1,0 гектар;

0,8 меңнән 12 мең куб метрга кадәр тәүлеккә - 2 гектар;
тәүлегенә 12 меңнән 32 мең куб метрга кадәр - 3 гектар;
тәүлеккә 32 мең куб метрдан артык - 4 гектар;
тәүлекнең 80 меңнән 125 мең куб метрына кадәр - 6 гектар;
тәүлеккә 125 меңнән 250 мең куб метрга кадәр - 12 гектар;
тәүлеккә 250 мең куб метрга кадәр - 18 гектар;
тәүлеккә 400 меңнән 800 мең куб метрга кадәр - 24 гектар.

5.3.19 Сууткәргеч корылмалар мәйданчыгында көчле кулланыла торган агулы матдәләрне саклау өчен чыгым складларын түбәндәгеләр урнаштырырга кирәк:

кешеләр даими була торган биналардан һәм корылмалардан (склад хуҗалыгына карамаучылардан) кимендә 30 метр ераклыкта сулыклардан һәм су агымнарыннан;

от зданий без постоянного пребывания людей согласно СП 18.13330.2011;

көчле агулы матдәләрне саклаганда торак, иҗтимагый һәм җитештерү биналарыннан (мәйданчыктан тыш) түбәндәгеләр:

стационар савытларда (цистерналарда, танкларда) - кимендә 300 метр ераклыкта;

контейнерларда яки баллоннарда - 100 метрдан да ким булмаган ераклыкта..

5.3.20 авыл җирлекләре торак пунктларында канализация системаларын проектлауны СНиП 2.04.01-85*, СП 32.13330.2012, СП 42.13330.2016 таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

Торак-граждан, җитештерү билгеләнешендәге барлык объектлар, кагыйдә буларак, канализациянең үзәкләштерелгән системалары белән тәэмин ителергә тиеш.

Су объектларына санитар чистартылмаган, зарарсызландырылмаган агып төшүче суларны (су объектларына йогынтының мөмкин нормативларын һәм су объектларында зарарлы матдәләрнең иң чик мөмкин булган концентрацияләре нормативларын арттыруны булдырмаудан чыгып), шулай ук техник регламентлар таләпләренә туры килми торган агып төшүче суларны агызу тыела.

5.3.21 Торак пунктларны канализацияләү проектлары су белән тәэмин итү проектлары белән бер үк вакытта су куллану балансын мәҗбүри анализлау һәм агып төшүче суларны чыгару белән бергә эшләнергә тиеш. Шул ук вакытта чистартылган агымлы, яңгыр суларын җитештерү һәм су белән тәэмин итү өчен файдалану мөмкинлеген карарга кирәк.

5.3.22 Торак пунктларны, шул исәптән аларның аерым структур элементларын, канализацияләү системаларын проектлаганда, көнкүрештәге чыгым суларын тәүлеклек уртача исәпләнгән исәпләнгән исәпләнгән исәпләнгән исәпләнгән су белән тәэмин итүне территориядә һәм яшел утыртмаларда су тотуны исәпкә алмыйча, уртача тәүлеклек уртача уртача уртача уртача тәүлеклек су куллануга тигез итеп алырга кирәк.

Елга агып төшүче суларның тәүлеклек (бер ел эчендә) агып төшүен, су агызу системасына карап, барлык агып төшүче сулар буенча уртача тәүлеклек чыгымнарның күләме дип билгеләргә кирәк.

Аерым торак һәм җәмәгать биналарыннан агып төшүче суларның исәп-хисап чыгымнарын билгеләү өчен, тупланган чыгымнарны исәпкә алу кирәк булганда, чагыштырмача су агызуны 2.04.01-85* СНиП һәм әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 2 нче таблицасы таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләреннән агып төшүче суларның тәүлеккә исәпләнгән уртача хезмәт чыгымнары, шулай ук исәпкә алынмаган чыгымнар өстәмә рәвештә торак пунктның тәүлеклек уртача сулыгын чыгаруның 25 проценты күләмендә кабул итүгә рөхсәт ителә.

Анализлашмаган районнарда бер кешегә уртача 25 л/тәүлекне кабул итәргә кирәк.

5.3.23 Әлеге Нормативларның 5.3.22 п. буенча торак пунктта агып төшүче суларның уртача тәүлеклек чыгымын исәпләп чыгарырга кирәк.

Хисап күрсәткечләре торак пунктны канализацияләү системаларын проектлау һәм су бүлеп бирү күләмен алдан исәпләп чыгару өчен кулланыла.

5.3.24 Территориаль планлаштыру документларын әзерләгәндә, уртача тәүлеклек (бер елда) су агызып алу авыл торак пунктларында бер кешегә 150 л/тәүлеккә рөхсәт

ителә.

Искәрмә: Уртача тәүлеклек сулыкның урындагы шартларга һәм төзекләндерү дәрәҗәсенә карап, 10 - 20 процентка үзгәртелүе рөхсәт ителә.

5.3.25 Төбәк суүткәргечнең зурлыгын түбәндәге су бүлеп бирү коэффициентларын кулланып билгеләргә тәкъдим ителә:

аз катлы төзелеш территориясе өчен:

авыл - 0,9;

җирле сәнәгать булганда - 0,8 - 0,9.

5.3.26 торак пунктларның канализация системаларын, аларның резерв территорияләрен урнаштыруны, шулай ук чистарту корылмаларын урнаштыруны 32.13330.2012 СП һәм СанПиН нигезендә башкарырга кирәк. 2.2.1/2.1.1.1200-03.

5.3.27 Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәт идарәсе белән килештереп, канализациянең үзәкләштерелгән системасы булмаганда, Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча слива станцияләрен күз алдында тотарга кирәк. Размеры земельных участков, отводимых под сливные станции, следует принимать в соответствии с требованиями СП 32.13330.2012, размеры их санитарно-защитных зон - в соответствии с требованиями СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03.

Слив станцияләрне диаметры 400 мм дан да ким булмаган канализация коллекторлары тирәсендә проектларга кирәк, шул ук вакытта слива станциясеннән керә торган агып төшүче сулар саны коллектор буенча гомуми исәп-хисап чыгымының 20 процентыннан артмаска тиеш.

5.3.28 канализация корылмалары төзү өчен мәйданчыклар сайлау, аларның территорияләрен планлаштыру, төзү һәм төзекләндерү "инженерлык челтәрләрен урнаштыру" бүлекчәсе таләпләренә һәм санитар-саклау зоналарын урнаштыру таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Шул ук вакытта агып төшүче суларның чистарту корылмаларын һәм канализация явым-төшемнәрен туплауны торак районнарга һәм авыл территорияләренә урнаштыру рөхсәт ителми.

Су бүлеп бирү системалары корылмаларын урнаштыру өчен кишәрлекләрнең якынча зурлыгын һәм алардан торак һәм җәмәгать биналарына кадәрге араны 33 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

33 нче таблица

СУ АГЫЗУ СИСТЕМАЛАРЫ КОРЫЛМАЛАРЫН УРНАШТЫРУ ӨЧЕН ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕ ҺӘМ АЛАРДАН ТОРАК ҺӘМ ИҖТИМАГЫЙ БИНАЛАРГА КАДӘР АРА ЯКЫНЧА ҮЛЧӘМНӘР

Объектның исеме	Җир кишәрлек үлчәме, метр	Торак һәм иҗтимагый биналарга, метрларга кадәр ераклык
Өске агымлы суларның чистарту корылмалары	җитештерүчәнлеккә һәм корылма төренә карап	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03
Эчке рикварь канализация насос станциясе	10 х 10	20
Тоннель коллекторлар шахталары тирәсендә эксплуатация мәйданчыклары	20 х 20	кимендә 15 (коллекторлар күчәреннән)

34 нче таблица

.

КАНАЛИЗАЦИЯНЕ ЧИСТАРТУ КОРЫЛМАЛАРЫ ӨЧЕН ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕНЕҢ КҮЛӘМНӘРЕ

Канализациянең чистарту корылмалары җитештерүчәнлеге, мең куб метр/тәүлек	Җир кишәрлеге күләме, гектар		
	чистарту корылмалары	ләм мәйданчык лары	агып төшүче суларны тирән чистартуның биологик буалары
0,7 кә кадәр	0,5	0,2	-
0,7 дән 17 гә кадәр	4	3	3
17 дән 40 ка кадәр	6	9	6
40 тан 130 га кадәр	12	25	20
130 дан 175 кә кадәр	14	30	30
175 тән 280 гә кадәр	18	55	-
Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәтенең Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча идарәсе белән килештереп, тәүлеккә 280 мең куб метрдан артык җитештерүчәнлек җитештерүче җир кишәрлекләренең күләмнәрен тәүлеккә кабул итәргә кирәк.			

35 нче таблица

КАНАЛИЗАЦИЯ ЧИСТАРТУ КОРЫЛМАЛАРЫ ӨЧЕН САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАЛАРЫ

Агып төшүче суларны чистарту корылмалары	Чистарту корылмаларын исәпләп чыгарганда метрларда, тәүлегенә мең куб метр ераклык			
	0,2 гә кадәр	0,2 дән 5 кә кадәр	5тән 50 гә кадәр	50дән 280 гә кадәр
Су станцияләре һәм авария-җайга сала торган резервуарлар, локаль чистарту корылмалары	15	20	20	30
Урланган явым-төшемнәр өчен ләм мәйданчыклары булган механик һәм биологик чистарту корылмалары, шулай ук ләм мәйданчыклары	150	200	400	500
Ябык биналарда утырманы термомеханик эшкәртү белән механик һәм биологик чистарту материаллары	100	150	300	400
Басулар:				
а) фильтрлау;	200	300	500	1000
б) сугару	150	200	400	1000

Биологик буалар	200	200	300	300
Искәрмә: 1. Мәйданы 0,5 гектарга кадәр булган фильтрлау кырлары өчен, коммуналь типтагы кырларны 1,0 гектарга кадәр сугару өчен, агып төшүче суларны механик һәм биологик чистарту корылмалары өчен санитар-яклау зоналары тәүлегенә 100 метр зурлыкта кабул итәргә кирәк. 2. Санитар-яклау зоналары тәүлегенә 15 куб. метрга кадәр үткәрү сәләте җир асты фильтрациясе кырлары өчен 50 метр зурлыкта кабул ителергә тиеш. 3. Санитар-яклау зоналарының сылау станцияләреннән 300 метрны кабул итәргә кирәк. 4. Ачык типтагы өске каттагы чистарту корылмаларыннан торак территориягә кадәр санитар-яклау зоналары 100 метр, ябык типтагы - 50 метр кабул итәргә кирәк. 5. От очистных сооружений и насосных станций производственной канализации, не расположенных на территории промышленных предприятий, как при самостоятельной очистке и перекачке производственных сточных вод, так и при совместной их очистке с бытовыми, размеры санитарно-защитных зон следует принимать такими же, как для производств, от которых поступают сточные воды, но не менее указанных в таблице 35. 6. Кар эретү пунктларыннан алып торак территориясенә кадәр санитар-яклау зоналарының күләмен 100 метрга кабул итәргә кирәк				

5.3.29 Су агымнары һәм сулыкларның яр буе участокларында урнашкан канализация корылмалары һәм насос станцияләре мәйданчыкларының планировка тамгасын су үткәргеч суларның иң югары офыгыннан кимендә 3 процентка югарырак кабул итәргә кирәк.

5.3.30 Выбор, отвод и использование земель для магистральных канализационных коллекторов осуществляется в соответствии с требованиями СН 456-73.

5.3.31 Агымдагы суларның чистарту корылмалары мәйданын елның җылы чорында өстенлек итүче җилләр өчен билгеләнгән яктан торак төзелешкә һәм торак пунктка су агымы буенча түбәнрәк юнәлештә урнаштырырга кирәк.

Җитештерү һәм яңгыр канализациясен чистарту корылмаларын, кагыйдә буларак, сәнәгать предприятиеләре территориясендә урнаштырырга кирәк.

5.3.32 канализация чистарту корылмалары өчен җир кишәрлекләренең күләмнәрен 34 нче таблицада күрсәтелгәннәрдән артмаска тиеш.

5.3.33 Локаль канализация системаларының чистарту корылмаларының җир кишәрлекләре күләмен грунт шартларына һәм агып төшүче сулар санына карап кабул итәргә кирәк, әмма 0,25 гектардан артык түгел.

Җир кишәрлеге чикләнергә, төзекләндерелергә һәм яшелләндерелергә тиеш.

5.3.34 Канализация чистарту корылмалары өчен санитар-яклау зоналарын СанПиН таләпләре нигезендә 2.2.1/2.1.1.1200-03 35 нче таблица буенча кабул итергә кирәк.

Яңгыр сулары канализациясе

5.3.35 Җир өсте суларын җибәрү су агымнарына һәм сулыкларга яңгыр канализациясе челтәреннән ыргытылган торак пункт территориясенең агып төшкән бөтен бассейныннан проектланырга тиеш. Өсле агымны үткәрми торган сулыкларга, юыла торган чокырларга, йомык уйсулыкларга, сазлыклы территорияләргә чыгаруны проектлау рөхсәт ителми.

5.3.36 Территорияне планлаштыру һәм төзү проектлары өске суларны агызу өчен табигый шартларны мөмкин кадәр күбрәк саклауны күздә тотарга тиеш. Өске суларны үткәрүне кыенлаштыра торган биналарны һәм корылмаларны урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.37 яңгыр канализациясен проектлаганда торак пунктлар территорияләре өчен яңгыр суларының исәп-хисап чыгымнарын таләпләр нигезендә билгеләргә кирәк

Көтүне оештыру рельефны оештыру һәм су үткәргеч җайланмаларның ачык яки ябык системасын: су торбалары (су агызу торбалары), лотоклар, кюветлар, тизәйткечләр, яңгыр сулары агызу коеларын төзү мәсьәләләрен комплекслы хәл итү белән тәэмин ителергә тиеш.

5.3.38 Районнардагы авыл торак пунктларында бер-ике катлы төзелешләр, шулай ук урамнар, юллар, машина юллары һәм тротуарлар белән кисешкән урында күперләр яки торбалар корылган парклар территориясендә су үткәргеч ачык җайланмаларны (канау, кювет, лотоклар) куллану рөхсәт ителә.

Рекреация территорияләрендә җир өсте һәм җир асты суларын яңгыр канализациясе һәм ачык типтагы дренаж рәвешендә бүлеп бирү системасын проектлау рөхсәт ителә.

5.3.39 Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча идарәсе, су объектларын җайга салу һәм саклау органнары, су биологик ресурсларын саклау органнары белән ярашлы рәвештә нигезләнгән һәм килештерелгән очракта җир өсте суларын су агызу рөхсәт ителә.

5.3.40. Яңгыр суларын киптерүчеләрне проектлау түбәндәге участокларда каралган:

озакка сузылган участокларда (күтәрелү);

чатларда һәм җир өсте сулары кушылдыгы ягыннан җәяүлеләр өчен кичүләрдә;

озакка сузылган төшү участоклары ахырында түбәнәйтелгән урыннарда;

урамнар лотокларының пычкы профилендә түбән урыннарда;

урамнар, ишегалды һәм парк территорияләрендә җир өсте сулары агып төшмәгән урыннарда.

5.3.41. Урам һәм юл йөрү юллары лоткаларында яңгыр анасы коеларын проектлауны 36 нчы таблица нигезендә башкарырга кирәк.

36 нче таблица

ЯҢГЫР КАБУЛ ИТҮ КОЕЛАРЫНЫҢ ПАРАМЕТРЛАРЫ
ҺӘМ ТЫКРЫКЛАРНЫҢ МАШИНА ЙӨРҮ ӨЛЕШЛӘРЕ

Урамның юл өлеше авышуы, %	Яңгыр сулары коелары, метр аралары
4 гә кадәр	50
5 - 10	60 - 70
10 - 30	70 - 80
30 дән артыграк	60 нән артык түгел

Искәрмә:
Бер горизонталь су кабул итү рәшәткәсенең үткәрү сәләте түбәндәге формула буенча исәпләнә:
при $H \le 1{,}3W/l\, Q = 1/5lH$ куб. метров в секунду,
при $H \ge 1{,}3W/l\, Q = 2WH$ куб. метров в секунду,
биредә:
H - полный напор, равный $H1 + V/2$;
H1 - рәшәткә, метрларга якын урында су ташкынының тирәнлеге;
V - су тизлеге, секундына метрлар;
W - рәшәткәнең барлык тишекләренең мәйданы, кв. метр;
l - су өсте фронтының озынлыгы, метр - рәшәткә периметрына тигез, ә рәшәткә бер ягы белән лотка бортына тоташканда - аның өч ягының озынлыгы суммасы.
Урам киңлеге 30 метрдан артык һәм 30 промилле авышлыктан артык булган кызыл сызыкларда яңгыр сулары коелары арасындагы ераклык 60 метрдан артмаска тиеш,

күрсәтелгән ара артып киткән очракта, шактый үткәрү сәләте рәшәткәләре булган парлашкан яңгыр сулары коелары төзергә кирәк. Юллар, юллар, бульварлар, скверлар, су бүлекләрендә трассирлашкан урамнар өчен яңгыр сулары коелары арасындагы ераклыкны 2 тапкырга арттыру рөхсәт ителә.

5.3.42. Яңгырлы сулар агышын җайга салу өчен буаларны яки резервуарларны проектларга, шулай ук эчәргә яраклы су чыганагы булмаган, су коену һәм спорт өчен яраксыз һәм балык хуҗалыгы максатларында файдаланылмый торган ныгытылган чокырларны һәм булган буаларны кулланырга кирәк.

5.3.43. Эрозиягә (авышлык һәм грунт характеристикалары буенча) дучар булган торак төзелеш территорияләре участокларында су үткәргечнең гомуми системасына өстәмә рәвештә өске суларны бүлеп чыгаруны күздә тотарга кирәк.

5.3.44. Агынты суларны чистартуны уртак предприятие таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк 32.13330.2012, агынты суларны чистарту өчен корылмаларны проектлау 2.04.03-85 СНиП, СанПиН 2.1.5.980-00.

5.3.45. Кулланучылар хокукларын яклау һәм Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәт идарәсе һәм Татарстан Республикасы буенча кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәт идарәсе һәм, ачык типтагы өске агымның чистарту корылмалары өчен корылмалардан - 100 метр, ябык типтагы чистарту корылмаларыннан - 50 метр файдалану шартларына бәйле рәвештә, санитар-яклау зонасын торак төзелешенә кадәр кабул итәргә кирәк.

МЕЛИОРАЦИЯ СИСТЕМАЛАРЫ ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРЫ ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

5.3.46. Мелиорация (сугару һәм киптерү) системаларын һәм корылмаларын СП 100.13330.2016, СП 58.13330.2012, СП 39.13330.2012, СП 101.13330.2012, СП 38.13330.2012 таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

5.3.47. Җирләрнең торышын тикшереп тору өчен мелиоратив системаларны һәм корылмаларны проектлаганда күзәтү скважиналары челтәрен һәм су чыгымнарын үлчәү чараларын күрергә кирәк. Мелиорация системасы мәйданы 20 мең гектардан артык булганда, өстәмә рәвештә туфракның дымлылыгын һәм корылышын, мәгълүматны автоматик эшкәртү чаралары белән сугару һәм дренаж суларының сыйфатын тикшереп тору лабораторияләрен, шулай ук метеорология станцияләрен һәм су-баланс мәйданчыкларын проектларга кирәк.

5.3.48. Мелиорация системаларында 100.13330.2016 уртак предприятиесе таләпләре нигезендә саклагыч урман утыртмаларын күздә тотарга кирәк.

5.3.49. Мелиорация системаларын урнаштырганда"әйләнә-тирә мохитне саклау турында"2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 43 статьясы таләпләрен үтәргә кирәк.

СУГАРУ СИСТЕМАЛАРЫ

5.3.50. Сугару системасы составына табигый яисә ясалма су чыганакларында сусаклагычлар, су җыю һәм балык саклау корылмалары, чүп ташлау станцияләре, насос станцияләре, сугару, су җыю-агызу һәм дренаж челтәрләре, шәрә каналлар, челтәрдәге корылмалар, су сиптерү һәм су сиптерү машиналары, урнаштыру һәм җайланмалар, идарә һәм автоматлаштыру чаралары, җирләрнең мелиорация халәтен, электр белән тәэмин итү һәм элемтә объектларын, эрозиягә каршы корылмаларны, эксплуатацияләү хезмәтенең җитештерү һәм торак биналарын, юлларны, урман саклагыч утыртмалар, дамбалар керә.

5.3.51. Мелиорация каналлары өчен җир полосаларын (сугару, су җыю-агызу, коллектор-дренаж) эшләр башкарылган вакытта авыл хуҗалыгы культуралары биләмәгән җирләрдә, төзелеш чираты нигезендә, гамәлдәге су һәм җир законнарын

исәпкә алып, СН 474-75 таләпләре нигезендә бүлеп бирергә кирәк.

5.3.52. Балык хуҗалыгы сулыкларында су җыю җайланмаларын проектлаганда, балык һәм су биологик ресурсларын саклау өлкәсендә территориаль органнар белән килештереп, балыкны су җыю корылмаларына эләгүдән саклау өчен балык саклау корылмалары урнаштыруны күздә тотарга кирәк. Балыкны яклау корылмалары булган су җыю урыннары урыны урыны урыны булмаган районнарда, кышлаучы районнарда, интенсив миграция участокларында һәм балыкларның личинкаларын һәм яшьләрен, тыюлыклы зоналарда урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.53. Магистраль каналдан (торбаүткәргечтән, лоткадан), аның ботакларын, төрле тәртипләрне һәм сугару җайланмаларын бүлүчеләрдән торучы яшерен челтәрне торбаүткәргечләр яки ачык каналлар һәм лотоклар рәвешендә проектларга кирәк.

5.3.54. Магистраль каналларда һәм бүлүчеләрдә чокырлар, чокырлар, җирле түбәнлекләр, сулыклар белән кисешкән урыннарда урнашкан авария хәлендәге су сбросы корылмаларын проектларга кирәк, ә суны тотучы эре урыннарда секундына 5 куб метрдан артык - концернлы ташландык корылмалар.

5.3.55. Су җыю-ташлау челтәрен полив участоклар, чәчү әйләнеше кырлары чикләрендә, тальвег, уйсулык, ерымнар максималь файдаланылган урыннар буенча проектларга кирәк.

5.3.56. Су чыганакларында, Су кабул итү урыннарында, каналларда исәп-хисап чыгымнары һәм су дәрәҗәсе күләмен, су җыю мәйданында агым барлыкка килү үзенчәлекләрен исәпкә алып, 33-101-2003 уртак предприятиеләре нигезендә билгеләргә кирәк.

КИПТЕРҮ СИСТЕМАЛАРЫ

5.3.57. Киптерү системаларын проектлаганда территориянең кирәгеннән артык юеш булуының сәбәпләре һәм су балансын тәшкил итүчеләрнең һәркайсының зурлыгы ачыкланырга тиеш.

Киерелә торган массивта артык мавыгу сәбәпләренә бәйле рәвештә түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

мәйданның әйләнә-тирәсендәге сулыклардан өске сулар керүдән яклау - тау каналларын проектлау, тальвега сулыклардагы сулыклардагы су агышын җайга салу юлы белән;

СНиП 2.06.15 - 85 таләпләрен исәпкә алып, сулыкларны һәм су агымнарын су басудан саклау-киртә дамбаларын проектлау, сулыкларда су басуны җайга салу, елгалар суларының үткәрү сәләтен арттыру, күрше су җыю мәйданнары арасында агымны яңадан бүлү юлы белән;

киптерә торган массивта өске стокны бүлеп чыгару - ябык һәм ачык типтагы көйләүче челтәрләрне проектлау юлы белән;

җир асты суларының дәрәҗәләрен тотып алу һәм түбәнәйтү - кеше каналларын яки дреннарны, вертикаль дренаж скважиналарының сызыкча системасын проектлау, системалы горизонталь дренажны өйрәнү юлы белән; җир асты сулары дәрәҗәләрен киметү өчен ябык киптерү челтәрен проектлау юлы белән;

сулыклардан һәм су агымнарыннан фильтрацион сулар белән су басудан саклау - 2.06.15-85 СНиП таләпләрен исәпкә алып, яр буе дренажларын яки вертикаль дренаж скважиналарының линия системасын проектлау юлы белән.

5.3.58. киптерү системасы составына түбәндәгеләр керә: суүткәргеч, койма челтәре, насос станцияләре, дамбалар, челтәрләрдәге корылмалар, идарә һәм автоматлаштыру чаралары, җирләрнең мелиорация торышын контрольдә тоту, электр белән тәэмин итү һәм элемтә объектлары, эрозиягә каршы корылмалар, эксплуатацияләү хезмәтенең җитештерү һәм торак биналары, юллар һәм урман яклау утыртмалары.

5.3.59. Җирләрне шушы төр авыл хуҗалыгы өчен рөхсәт ителә торган срокларга язгы һәм җәйге-көзге тезгеннәрне су басуга дучар ителгән елгалар тугайларында, шушы төр авыл хуҗалыгы өчен рөхсәт ителә торган сазлыклы урыннарда һәм сусаклагычларга терәлеп торучы су басу җирләрендә, вак ташу зоналарын бетерү өчен, киртә дамбалары

корылган киптерү системаларын проектлаштырырга кирәк.

5.3.60. Тирән үткәрүче каналлар төзүне булдырмас өчен, тирән сулы елгалар, күлләр, сусаклагычлар сулары белән сугарыла торган территорияләрдә, тирән үткәрү каналлары төзүне булдырмау өчен, тимер һәм автомобиль юллары буйларындагы кишәрлекләрдә гамәлдәге су үткәрү корылмаларын торгызуның максатка ярашлы булмавы аркасында, киптерү системаларын насослар белән су агызу өчен киртәләү дамбаларын урнаштырмыйча гына проектларга кирәк.

5.3.61. Авыл хуҗалыгы җирләрен киптерү өчен горизонталь дренаж проектларга кирәк. Вертикаль дренаж бертөрле ком, теләсә нинди куәттәге торфлы, 2 метрга кадәр куәттәге супес һәм җиңел сугиналар белән корылган территорияне киптерү вакытында куллану рөхсәт ителә, алар тәүлегенә 150 кв. метрдан артык үткәргеч суалчаннар белән каплана.

Авыл хуҗалыгы җирләрен фильтрацион сулар белән елгаларны, сусаклагычларны, күлләрне су басудан саклау яки объектка керә торган җир асты суларын тоту өчен вертикаль дренажның линияле системасын тәүлеккә 300 кв. метрдан да ким булмаган түшәмә токымнар уздырганда кулланырга кирәк.

САНИТАР ЧИСТАРТУ

5.3.62. Санитар чистарту объектлары: йорт яны территорияләре, урам юллары, мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар территорияләре, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, парклар, скверлар, җәмәгать файдалануындагы мәйданнар һәм башка урыннар, ял итү урыннары.

Югары эпидемия куркынычы һәм халыкның сәламәтлеге өчен куркыныч тудыру сәбәпле, махсус чистарту объектлары дип медицина учреждениеләре, ветеринария объектлары, пляжларны санарга кирәк.

5.3.63. Торак пунктлар территорияләрен санитар чистартуны СанПин 42-128-4690-88, СП 42.13330.2016 таләпләре, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь комплекс буенча дәүләт комитетының 27.09.2003 №170 карары белән расланган Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары, шулай ук органнарның норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.җирле үзидарә.

5.3.64. Көнкүреш калдыкларын туплау нормалары авыл җирлекләре территориясендә гамәлдә булган каты көнкүреш калдыкларын туплауның расланган нормативлары нигезендә, ә расланган нормативлар булмаган очракта - 37 нче таблица буенча кабул ителә.

Тупланган көнкүреш калдыкларының исәп-хисап саны әледән-әле (биш елга бер тапкыр) факттагы мәгълүматлар буенча ачыкланырга, ә норма төзәтелергә тиеш.

37 нче таблица

КӨНКҮРЕШ КАЛДЫКЛАРЫН ТУПЛАУ НОРМАЛАРЫ

Көнкүреш калдыкларының төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр
Каты:		
суүткәргеч, канализация, үзәк җылыту һәм газ белән җиһазландырылган торак биналардан;	190 - 225	900 - 1000
башка торак биналардан	300 - 450	1100 - 1500
Иҗтимагый биналарны исәпкә алып, торак пункт буенча гомуми сан	280 - 300	1400 - 1500
Шоулардан сыеклык (канализация булмаганда)	-	2000 - 3500

1 кв. метрдан каты өслекле урамнар, мәйданнар һәм парклар сметасы	5 - 15	8 - 20
Искәрмә: Эре габаритлы көнкүреш калдыкларын туплау нормаларын каты көнкүреш калдыкларының китерелгән күрсәткечләреннән 5 процент күләмендә кабул итәргә кирәк		

5.3.65. Торак зоналарда йорт яны территорияләрендә транспорт өчен уңайлы керү юллары булган көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру өчен махсус мәйданчыклар проектлана. Мәйданчык су үткәрми торган өслекле ачык мәйданчык проектлана.

Контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклар торак йортлардан, балалар, дәвалау-профилактикалау учреждениеләреннән, спорт мәйданчыкларыннан һәм халыкның ял итү урыннарыннан кимендә 20 метр ераклыкта, әмма 100 метрдан артмаска тиеш. Мәйданчыкларның күләме 13 нче таблица нигезендә кабул ителә һәм кирәкле санда контейнерлар урнаштыруга исәпләнергә тиеш, ләкин 5 тән дә артык түгел.

Билгеләнә торган чүп-чар җыю җыештыручыларның (контейнерларның) санын билгеләү өчен чүп-чар җыючылар файдалана торган халык саныннан, калдыкларны туплау нормаларыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып карарга кирәк. Чүп җыючыларның исәп-хисап күләме калдыкларны иң күп белем бирү чорларында фактик туплауга туры килергә тиеш.

5.3.66. Сыек калдыкларны анализланмаган биналардан җыю өчен ишегалды үләннәре урнаша, алар су үткәрми торган чүп үләннәре булырга тиеш. Ишегалды җыештыру җыемнары булган очракта, уртак булырга мөмкин. Туфрак җире грунт суларына бәйле, ләкин 3 метрдан артык булырга тиеш түгел.

Ишегалды җыемы торак биналардан, мәктәпкәчә мәгариф, гомуми белем бирү оешмаларыннан, балалар уеннары һәм халыкның ялы өчен мәйданчыклардан кимендә 20 һәм 100 метрдан читтә булырга тиеш.

Су белән үзәкләштерелмәгән тәэмин итү шартларында ишегалды җыемнары коелардан һәм чишмәләрдән 50 метрдан да ким булмаган ераклыкта ераклыкта булырга тиеш.

Чүп-чар ташучылар, ишегалды бәдрәфләре һәм чүп үләннәре урнашкан урыннар шәхси йорт хуҗалары тарафыннан билгеләнергә тиеш, аерма 8 - 10 метрга кадәр кыскартылырга мөмкин.

5.3.67. Сбор, временное хранение, транспортирование, обеззараживание и обезвреживание отходов, образующихся при осуществлении медицинской и/или фармацевтической деятельности должны производиться в соответствии с требованиями СанПиН 2.1.7.2790-10.

5.3.68. Базар территориясендә:

чүп-чар җыючылар өчен хуҗалык мәйданчыкларын сәүдә урыныннан кимендә 30 метр ераклыкта проектларга кирәк;

канализациясез базарларда чүп-чар үткәрми торган җәмәгать бәдрәфләрен сәүдә урыныннан 50 метрдан да ким булмаган ераклыкта проектларга кирәк. Аларда исәп-хисап урыннары саны һәр 50 сәүдә урынына кимендә бер булырга тиеш.

5.3.69. Парклар территориясендә:

сменалы чүп-чар җыючыларны урнаштыру өчен бүлеп бирелгән кишәрлекләре булган хуҗалык зонасын ял итүчеләрнең күпләп җыела торган урыннарыннан 50 метрдан да якын булмаган (бию мәйданчыклары, эстрада, фонтаннар, төп аллеялар, тамашалы павильоннар һәм башкалар) проектларга кирәк;

хуҗалык мәйданчыклары өчен контейнерлар санын билгеләгәндә калдыкларның уртача туплануыннан 3 көн эчендә чыгып карарга кирәк;

Иҗтимагый бәдрәфләрне, ял итүчеләр күпләп җыелган урыннан 50 метр ераклыкта, 500гә бер урын исәбеннән чыгып проектларга кирәк.

5.3.70. Пляжлар территориясендә:

чүп-чар җыю мәйданчыкларының күләмнәрен 0,75 куб метр сыйдырышлы бер контейнер исәбеннән 3500 - 4000 кв. метр пляж мәйданына исәпләргә кирәк;

Иҗтимагый бәдрәфләрне 75 кешегә бер урын исәбеннән проектларга кирәк. Җәмәгать бәдрәфләреннән коену урынына кадәрге ераклык кимендә 50 метрны тәшкил итәргә, әмма 200 метрдан артмаска тиеш.

5.3.71. Каты һәм сыек көнкүреш калдыкларын зарарсызландыру махсус билгеләнгән полигоннарда башкарыла. Проектирование и размещение полигонов и предприятий по переработке бытовых отходов следует осуществлять в соответствии с требованиями раздела "Зоны специального назначения" настоящих Нормативов.

5.3.72. Предприятиеләрнең һәм көнкүреш калдыкларын зарарсызландыру һәм эшкәртү корылмаларының җир кишәрлекләре һәм санитар-яклау зоналары күләмнәрен 38 нче таблицада китерелгәннән дә ким булмаган күләмдә кабул итәргә кирәк.

38 нче таблица

ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕНЕҢ ҺӘМ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАЛАРЫНЫҢ КҮЛӘМНӘРЕ ЗАРАРСЫЗЛАНДЫРУ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕН ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРЫН ҺӘМ КӨНКҮРЕШ КАЛДЫКЛАРЫН ЭШКӘРТҮ

Оешмалар һәм корылмалар	Елына 1000 тонна каты көнкүреш калдыклары булган җир кишәрлекләренең күләмнәре, гектар	Санитар-яклау зоналарының күләмнәре, метрлар
Полигоннар	0,02 - 0,05	500
Комбинатлаштыру участоклары	0,5 - 1,0	500
Ассоциация кыры	2 - 4	1 000
Көчле станцияләр	0,2	500
Чүп төяү станцияләре	0,04	100
Каты көнкүреш калдыкларын камилләштерү	0,3	1 000

5.3.73. 38 нче таблицада күрсәтелмәгән куллану калдыкларын ташу, зарарсызландыру, эшкәртү һәм күмү буенча предприятиеләрнең һәм корылмаларның санитар-яклау зоналары күләмнәрен санитария нормалары нигезендә кабул итәргә кирәк.

Җылылык белән тәэмин итү

5.3.74. Торак-коммуналь хуҗалыкны, сәнәгать оешмаларын һәм башка оешмаларны җылылык белән тәэмин итүнең тиешле дәрәҗәсен тәэмин итү максатларында Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләрен җылылык белән тәэмин итүнең расланган схемаларына ярашлы рәвештә яңа җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге җылылык белән тәэмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү зарур.

Җылылык белән тәэмин итүнең кабул ителгән схемасы түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

җылылык-энергияне сак тотуның норматив дәрәҗәсе;

нормативный уровень надежности согласно требованиям СП 124.13330.2012;

экологик иминлекне;

эксплуатацияләү куркынычсызлыгы.

5.3.75. Җылылык йөкләнешләре җылылык белән тәэмин итүнең ышанычлылыгы буенча кулланучылар категорияләрен исәпкә алып 124.13330.2012, ГОСТ Р 54954-2012 таләпләренә туры китереп билгеләнә.

5.3.76. Торак һәм иҗтимагый биналарны җылыту һәм вентиляцияләү системаларына җылылык энергиясенең чагыштырма чыгымының база дәрәҗәсен исәпләү өчен күрсәткечләр әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 8 - 10 нчы таблицалары буенча билгеләнә.

Торак һәм иҗтимагый биналарны кайнар су белән тәэмин итү системасына энергия чыгымының чагыштырма база дәрәҗәсен исәпләү өчен күрсәткечләр әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 13 һәм 15 нче таблицалары буенча билгеләнә.

Торак һәм җәмәгать басмаларын Инженерлык белән тәэмин итү системаларына беренчел ягулыкның чагыштырма чыгымының база дәрәҗәсен исәпләү өчен күрсәткечләр әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 18 һәм 19 нчы таблицалары буенча билгеләнә.

5.3.77. Торак пунктлар территорияләрендә торак һәм иҗтимагый төзелешләрне җылылык белән тәэмин итүне күз алдында тотарга кирәк:

үзәкләштерелгән - котельныйлардан;

үзәкләштерелмәгән - автоном котельныйлардан, бер контурлы яки ике контурлы җылылык генераторларыннан.

5.3.78. Торак пунктлар территорияләрендә җылылык белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән чыганакларын урнаштыру, кагыйдә буларак, коммуналь-склад һәм җитештерү зоналарында, мөмкин булганча, җылылык йөкләнешләре үзәкләрендә башкарыла.

Торак төзелештә җылылык белән тәэмин итү чыганакларын, җылылык пунктларын урнаштыру тавыш һәм вибрациянең норматив дәрәҗәләренә ирешү чаралары белән акустик исәп-хисаплар һәм атмосферада зарарлы матдәләрне тарату исәп-хисаплары белән 124.13330.2012, СП 42.13330.2016, СП60.13330.2016 таләпләре нигезендә нигезләнергә тиеш.

5.3.79. Котельныйларны урнаштыру өчен җир кишәрлекләре авыл җирлеген җылылык белән тәэмин итү схемасы нигезендә сайлана.

Җир кишәрлекләре чикләнергә, төзекләндерелергә һәм яшелләндерелергә тиеш.

5.3.80. Җылылык белән тәэмин итү чыганакларыннан санитар-яклау зоналарының күләмнәре СанПиН таләпләре нигезендә билгеләнә 2.2.1/2.1.1.1200-03

Ориентик үлчәмнәрне түбәндәгеләр тәшкил итә:

200 Гкал җылылык куәте булган котельныйлардан һәм югарырак:

күмер һәм мазут ягулыгында эшләүчеләр - 500 метр;

газ һәм газ мазут ягулыгында эшләүчеләр - 300 метр.

Каты, сыек һәм газсыман ягулыкта эшләүче 200 Гкал җылылык куәте булган котельныйлар өчен санитар-саклау зонасы күләме атмосфера һавасының пычрануын һәм атмосфера һавасына физик йогынтыны тарату исәпләүләре (тавыш, вибрация, электромагнит кыры һ.б.) нигезендә, шулай ук табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләре нигезендә һәр конкрет очракта билгеләнә.

5.3.81. Авыл торак пунктларында җылылык белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системасы булмаганда, пар казаннарын торак һәм иҗтимагый биналар төркеменә автоном җылылык һәм җылылык белән тәэмин итүне күздә тоту рөхсәт ителә.

Автономияле җылылык белән тәэмин итү өчен шәхси котельныйлар (аерым торучы, төзелгән, янкормалы һәм тышкы урнаштыру казаннары (түбәләре) проектлана.

5.3.82. Түбә, төзелгән-төзелгән пар казаннары өчен санитар-яклау зонасы күләме билгеләнми. Күрсәтелгән котельныйларны урнаштыру һәр конкрет очракта атмосфера һавасының пычрануын һәм атмосфера һавасына физик йогынтыны тарату исәпләүләре нигезендә, шулай ук табигый тикшеренүләр һәм үлчәүләр нәтиҗәләренә нигезләнеп башкарыла.

Җылылык трассаларын узу өчен билгеләнгән юнәлешләрдә махсус коммуникация коридорлары бүленә, алар үзара кисешкән урыннарны төшереп калдыру яисә минимальләштерү максатында башка инженер коммуникацияләрен салу

мәнфәгатьләрен исәпкә алалар.

5.3.84. Торак йортлар һәм торак булмаган зоналар өчен җылылык белән тәэмин итү чыганагыннан турыдан-туры килүче аерым җылылык челтәрләрен проектларга кирәк.

5.3.85. Җылылык бирүдә өзеклекләр рөхсәт ителми торган биналар өчен (балаларны тәүлек буе карап торган мәктәпкәчә мәгариф оешмалары һ.б.), җылылык белән тәэмин итү системасын проектлаганда җылылык белән тәэмин итүнең ышанычлылыгы түбәндәге чишелешләрнең берсе белән тәэмин ителергә тиеш:

бинаны тулысынча, шул исәптән электр энергиясен кулланып, җылытуны тәэмин итүче резерв җылылык чыганакларын проектлау;

төрле җылылык челтәрләреннән икеяклы туклану.

5.3.86. Җылылык челтәрләрен урнаштыру "Инженерлык челтәрләрен урнаштыру" бүлекчәсе таләпләре нигезендә башкарыла.

Газ белән тәэмин итү

5.3.87. Яңа газ бүлү системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү СП 62.13330.2011, ПБ 12-529-03, авыл җирлеген газ белән тәэмин итү схемасы, Азнакай муниципаль районын газ белән тәэмин итү һәм газлаштыру схемасы, торак-коммуналь хуҗалыкны, башка оешмаларны газлаштыруның республика һәм район программалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

5.3.88. Магистраль газүткәргечләр төзү өчен җирләрне бүлеп бирү полосасының киңлеге һәм җир кишәрлекләренең мәйданы СН 452-73 таләпләре нигезендә билгеләнә.

Торак пунктлар территориясендә магистраль газүткәргечләрне урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.89. Транспортлана торган газның эш басымы буенча газүткәргечләр классификациясе 39 нчы таблицада китерелгән.

39 нче таблица

ТРАНСПОРТЛАНА ТОРГАН ГАЗНЫҢ ЭШ БАСЫМЫ БУЕНЧА ГАЗҮТКӘРГЕЧЛӘРНЕ КЛАССИФИКАЦИЯЛӘҮ

Газүткәргечләрнең басым буенча классификациясе		Транспортлана торган газ төре	Газүткәргечтә эш басымы, МПа
Югары	I категория	Табигать	0,6 дан 1,2 гә кадәр
		Яндырылган углеводород газы	0,6 дан 1,6 га кадәр
	категорияле Iа	Табигать	ТЭЦ территориясендә газ турбинасы һәм пар-газ энергетикасы җайланмаларына 1,2 дән артык
	II категория	Табигый һәм сыекландырылган углеводород газы	0,3 дән 0,6 га кадәр
Урта		Табигый һәм сыекландырылган углеводород газы	0,005 дән 0,3 кә кадәр
Түбән		Табигый һәм сыекландырылган углеводород газы	0,005 гә кадәр

5.3.90. Эчке газүткәргечләрдә һәм газ куллану җайланмалары алдында газ басымын проектлаганда кулланучылар өчен түбәндәге күрсәткечләрдән артмаска тиеш:

производство таләпләренә бәйле газ басымы зурлыгындагы җитештерү биналарында - 1,2 МПа;

башка җитештерү биналарында - 0,6 МПа;

сәнәгать предприятиеләренең көнкүреш биналарында аерым торучы, җитештерү биналарына кушып төзелгән һәм шул биналарга төзелгән - 0,3 МПа;

административ биналарда - 0,005 МПа;

котельныйларда:

җитештерү предприятиеләре территориясендә аерым торучы - 1,2 МПа;

төзелгән, төзелгән һәм түбәле җитештерү биналары - 0,6 МПа;

төзелгән, төзелгән һәм түбәле җәмәгать, административ һәм көнкүреш биналары - 0,3 МПа;

төзелгән, төзелгән һәм түбәле торак биналар - 0,005 МПа;

торак биналар - 0,003 МПа.

5.3.91. Газ бүлү системасы кулланучыларга кирәкле күләмдә һәм таләп ителә торган параметрларда газ бирүне тәэмин итәргә тиеш.

Исемнәре билгеләнгән тәртиптә раслана торган газны ягулык буларак куллануның һәм газ китерүнең чикләнергә яисә туктатылырга тиеш булмаган файдаланыла торган файдаланылмый торган кулланучылар өчен газны газүткәргечләрне сиптерү юлы белән яисә башка ысуллар белән өзлексез газ бирү тәэмин ителергә тиеш.

Кулланучыларга газ чыгымнарын билгеләргә кирәк:

сәнәгать предприятиеләре өчен гамәлдәге предприятиеләрнең сораштыру кәгазьләре, яңа һәм реконструкцияләнә торган яисә шундый ук предприятиеләр проектлары буенча, шулай ук урланган күрсәткечләр буенча;

для существующего жилищно-коммунального сектора в соответствии с СП 62.13330.2011.

34 МДж/куб метр (8000 ккал/куб. метр) янганда газ куллануның арттырылган күрсәткечен проектлаганда түбәндәгеләрне кабул итәргә рөхсәт ителә:

үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителеш булганда - бер кешегә 120 куб метр;

газ суүткәргечләрдән кайнар су белән тәэмин иткәндә - елына 300 куб. метр;

кайнар су белән тәэмин ителеш булмаганда - бер кешегә елына 18 куб. метр;

кайнар су белән тәэмин ителеш булмаганда (авыл торак пунктларында) - бер кешегә 220 куб метр.

5.3.92. Газ белән тәэмин итү станцияләре һәм газ белән тәэмин итү станцияләре (алга таба - ГНС) торак пунктлардан читтә, шулай ук аларның резерв территорияләрендә урнашырга тиеш.

Газ-үтәтү пунктлары (алга таба - ГНП) торак пунктларның селитеб территориясеннән читтә, кагыйдә буларак, торак төзелешенә карата өстенлек итүче юнәлештәге җилләр өчен ияргән якта урнашырга тиеш.

5.3.93. ГНСның җир кишәрлекләре күләмен, аларның җитештерүчәнлегенә бәйле рәвештә, проект буенча кабул итәргә кирәк, ләкин артык түгел, җитештерүчәнлек станцияләре өчен:

10 мең тонна/елга - 6 гектар;

елга 20 мең тонна - 7 гектар;

елга 40 мең тонна - 8 гектар.

ГНС урнаштыру мәйданчыгын, «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы (29.07.2017 редакциясе) таләпләре нигезендә, 10 метр киңлектәге янгынга каршы полосаны тышкы яктан койма белән тәэмин итүне һәм урман массивларына кадәр минималь араны исәпкә алып карарга кирәк.

5.3.94. Газ белән тәэмин итү пунктларының җир кишәрлекләре һәм арадаш баллар складлары күләмен 0,6 гектардан да артык кабул итәргә кирәк.

5.3.95. Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм җайга салу өчен газ көйләү

пунктлары (алга таба - ГРП), блок газ көйләү пунктлары (алга таба - ГРПБ) һәм шкаф (алга таба - ШРП) проектлана.

5.3.96. ГРПны урнаштырырга кирәк:

аерым басып торучы;

газ белән тәэмин ителә торган җитештерү биналарына, котельныйларга һәм җитештерү характерындагы биналарга якын урнашкан җәмәгать биналарына;

бер катлы газлаштырылган җитештерү биналарына һәм котельныйларга (подвал һәм цоколь катларында урнашкан биналардан тыш);

янмый торган җылыткычы булган С0 классындагы I һәм II дәрәҗә ут чыдамлылыгы газлаштырылган җитештерү биналары капламында;

биналардан тыш, сәнәгать предприятиеләре территориясендә лапас астында ачык киртәле мәйданчыкларда.

ГРПБ аерым торучы итеп урнаштырырга кирәк.

ҖРПны аерым торучы терәкләргә яки алар газ белән тәэмин итү өчен билгеләнгән биналарның тышкы диварларына урнаштыралар.

5.3.97. Газ бүлү станциясе, баш ГРП һәм ГРП киртәләреннән биналарга һәм корылмаларга кадәр ераклыклар керү газүткәргече классына бәйле рәвештә кабул ителә:

Р = 0,6 МПа - 10 метр басым белән ГРПтан.

5.3.98. Газүткәргечләрдән һәм газ бүлү челтәренең башка объектларыннан күрше объектларга кадәр янгынга каршы ераклык «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы (29.07.2017 редакциясе) таләпләре нигезендә билгеләнә.

5.3.99. Торак пунктларда аерым торган ГРП, ГРПБ һәм ШРП биналардан һәм корылмалардан кимендә 40 нчы таблицада китерелгән ераклыкта урнашырга тиеш.

Катлаулы шартларда биналардан һәм корылмалардан алып газ көйләү пунктларына кадәр булган ераклыкның 30 процентына үткәрү сәләте сәгатенә 10 000 куб. метрга кадәр киму рөхсәт ителә.

74 нче таблица

АЕРЫМ ТОРУЧЫЛАРДАН ЕРАКЛЫК
ТОРАК ПУНКТЛАРДА ГРП, ГРПБ ҺӘМ ШРП

ГРП, ГРПБ, ШРП, МПга кертүдә газ басымы	Дөньяда аерым торган ГРП, ГРПБ һәм горизонталь буенча аерым торучы ШРП, метр ераклыклары, кадәр:			
	биналар һәм корылмалар	тимер юллар (якындагы рельска кадәр)	автомобиль юллары (юл кырыена кадәр)	Электр тапшыруның һава линияләре
0,6 кә кадәр	10	10	5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5
0,6 дан 1,2 гә кадәр	15	15	8	
Искәрмә: 1. Араны ГРП, ГРПБ яисә ШРП биналарының тышкы стеналарыннан кабул итәргә кирәк, ә җиһазларны ачык мәйданчыкта урнаштырганда - киртәдән. 2. Таблицаның таләпләре шулай ук аерым торучы биналарда яисә аерым торучы терәкләрдәге шкафларда урнашкан газ чыгымын исәпкә алу төеннәренә дә кагыла. 3. Кертүдә газ басымы 0,3 МПага кадәр булган аерым ШРП дан биналарга һәм корылмаларга кадәр ераклык нормалаштырылмый.				

5.3.100. Тышкы газүткәргечләрне, резервуарларны, сыекландырылган углеводород газының баллонлы җайланмаларын проектлауны һәм аларны

урнаштыруны әлеге Нормативларның "Инженерлык челтәрләрен урнаштыру" бүлекчәсе таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

5.3.101. Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, гомуми белем бирү оешмалары, җәмәгать оешмалары, административ һәм көнкүреш биналары стеналары һәм түбәләре өстеннән газүткәргечләрне чүп белән салу тыела.

Нигезле очракларда газүткәргечләрне диаметры уртача басымнан 100 мм га кадәр булган газүткәргечләрне С0 классындагы утлы чыдамлылык дәрәҗәсеннән түбәнрәк булмаган һәм түбәгә 0,2 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнаштыру рөхсәт ителә.

Барлык басымнарны стеналарга, А һәм Б категорияләре бүлмәләренә, ГРП биналарыннан тыш, газүткәргечләр салу тыела.

5.3.102. Газ белән тәэмин итү челтәрләре, резервуар һәм баллон җайланмалары, газ тутыру станцияләре һәм сыеклапдырылган углеводород газының башка объектлары сәнәгать куркынычсызлыгы өлкәсендәге норматив документлар таләпләре нигезендә проектланырга һәм төзелергә тиеш.

5.3.103. Газ бүлү челтәре объектлары өчен саклау зоналарының күләмнәре һәм алар чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләреннән файдалану шартлары Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2000 елның 20 ноябрендәге 878 номерлы карары белән расланган газ бүлү челтәрләрен саклау кагыйдәләре белән билгеләнә.

Газ бүлү челтәрләренең саклау зоналарына керә торган җир кишәрлекләрендә түбәндәгеләр тыела:

торак, иҗтимагый-эшлекле һәм җитештерү билгеләнешендәге объектлар төзергә;

күперләрне, коллекторларны, аларда урнашкан газ бүлү челтәрләре белән, эксплуатация оешмалары белән килештереп, әлеге газүткәргечләрне алдан чыгармыйча, автомобиль юлларын җимерергә һәм реконструкцияләргә;

яр ныгыту корылмаларын, су үткәрү җайланмаларын, җир һәм башка корылмаларны җимерүдән саклый торган газ бүлү челтәрләрен җимерергә;

танып белү билгеләрен, контроль-үлчәү пунктларын һәм газ бүлү челтәрләренең башка җайланмаларын күчерергә, зарарларга, күмәргә һәм юкка чыгарырга;

чүплекләр һәм складлар корырга, кислота, тоз, селте һәм башка химик актив матдәләр эремәләрен аерырга;

саклау зоналарын күңелсезләндерергә һәм йөкләргә, эксплуатация оешмалары персоналының газ бүлү челтәрләренә керүенә, хезмәт күрсәтү һәм газ бүлү челтәрләре зарарлануларын бетерүгә каршылык күрсәтергә;

ут кабызырга һәм ут чыганакларын урнаштырырга;

базлар корырга, туфракны авыл хуҗалыгы һәм мелиорация кораллары һәм 0,3 метрдан артык тирәнлектә механизмнар белән эшкәртергә;

ГРП калиткаларын һәм башка газ бүлү челтәре биналарын, җир асты коелары люкларын ачарга, электр белән тәэмин итү чараларын, телемеханика системаларын һәм яктыртуны кертергә яисә сүндерергә;

җир өсте газүткәргечләр, коймалар һәм газ бүлү челтәрләре биналарын суырырга, бәйләргә һәм аларга бәйләргә;

үз белдегең белән газ бүлү челтәрләренә тоташырга.

Җир кишәрлеге өслеген бозган газ бүлү челтәрләренең сак зоналарында хуҗалык эшчәнлеге һәм 0,3 метрдан артык тирәнлектә туфрак эшкәртү газ бүлү челтәрләренең эксплуатация оешмасына язмача рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла.

5.3.104. Аз катлы компактлы торак пунктлар территориясендә газ белән тәэмин итү объектларын проектлауны әлеге Нормативларның "Аз катлы торак төзелеше территориясендә инженерлык челтәрләре һәм корылмалар" бүлекчәсе таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Электр белән тәэмин итү

5.3.105. Торак пунктны электр белән тәэмин итүне проектлаганда электр чыганакларына электр йөкләнешен РД 34.20.185-94, СП 31-110-2003 таләпләренә һәм "ФСК ЕЭС" ААҖнең техник сәясәте турындагы 02.06.2006, ГОСТ Р 54954-2012 нигезләмәләренә

туры китереп билгеләргә кирәк.
Торак пунктларда электр куллануның эреләштерелгән күрсәткечләрен электр кулллануның тәкъдим ителә торган нормалары нигезендә кабул итәргә рөхсәт ителә (әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 4 нче таблицасы).
Алдан исәпләүләр өчен селитеб территориясенең чагыштырма исәпләү йөкләнешенең эреләнгән күрсәткечләрен 41 нче таблица буенча кабул итәргә рөхсәт ителә.
5.3.106. Торак һәм иҗтимагый биналарның һаваны кондиционерлау системасына электр энергиясе чыгымының чагыштырма база дәрәҗәсен исәпләү өчен күрсәткечләр әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 11 һәм 12 нче таблицалары буенча билгеләнә (ГОСТ Р 54954-2012).
Торак биналарның һәм җәмәгать биналарының җәмәгать зоналарын яктырту системаларына электр энергиясе чыгымының чагыштырма база дәрәҗәсен исәпләү өчен күрсәткечләр әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 15 һәм 16 нчы таблицалары буенча билгеләнә.
Биналарны Инженерлык белән тәэмин итү системаларына электр энергиясе чыгымының чагыштырма база дәрәҗәсен исәпләү өчен күрсәткечләр әлеге нормативларга 9 нчы кушымтаның 17 нче таблицасы буенча билгеләнә.

41 нче таблица

СЕЛИТЕБ ТЕРРИТОРИЯСЕНЕҢ ЧАГЫШТЫРМА ИСӘПЛӘҮ ЙӨКЛӘНЕШЕНЕҢ ЭРЕЛӘНГӘН КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

<table>
<tr><td rowspan="4">Халык саны, мең кеше</td><td colspan="6">(торак пункт)</td></tr>
<tr><td colspan="3">табигый газда, кВт/кеше плиталары белән</td><td colspan="3">стационар электр плиталары, кВт/кеше</td></tr>
<tr><td rowspan="2">тулаем торак пункт буенча</td><td colspan="2">шул исәптән:</td><td rowspan="2">тулаем торак пункт буенча</td><td colspan="2">шул исәптән:</td></tr>
<tr><td>үзәк</td><td>.</td><td>үзәк</td><td>.</td></tr>
<tr><td>3 дән кимрәк</td><td>0,41</td><td>0,51</td><td>0,39</td><td>0,50</td><td>0,62</td><td>0,49</td></tr>
<tr><td colspan="7">Искәрмә:
1. Чагыштырмача электр йөкләнешләренең әһәмияте туклану үзәкләренең 10(6) кВ шиннарына китерелгән.
2. Торак фондында газ һәм электр плиталары булган торак пункт булганда, аерым йөкләнеш интерполяция белән аларның нисбәтенә пропорциональ билгеләнә.
3. Торак пунктта гомуми мәйданның фактагы тәэмин ителеше исәп-хисап пункттан аерылып торган очракларда, күрсәткечләр таблицасында китерелгән саннарның исәп-хисап белән тәэмин ителешенә карата факттагы нисбәткә тапкырларга кирәк.
4. Таблицада китерелгән күрсәткечләр торак һәм иҗтимагый биналарның (административ, уку, дәвалау, сәүдә, тамаша кылу, спорт), коммуналь предприятиеләрнең, тышкы яктыртуның йөкләнешен исәпкә ала.</td></tr>
</table>

5.3.107. Киләчәктә авыл җирлекләрендә электр белән тәэмин итү системаларын үстергәндә, урта киеренкелекнең югарырак сыйныфларына күчүне исәпкә алып (6 - 10 кВ га 20 - 35 кВ га) электр челтәрләрен проектларга кирәк.
5.3.108. Электр энергиясен бүлү системасын сайлау, перспективалы электр челтәре комплексы (алга таба - РСК) челтәрләрен перспективалы үстерү схемасы нигезендә, перспективалы электр йөкләнешләре үсешен анализлауны исәпкә алып гамәлгә ашырылырга тиеш.
5.3.109. Проектлаштырганда челтәр объектларын реконструкцияләү (торгызу) буенча зур күләмле эшләр башкарылганда РСК челтәрләрен урта киеренкелекнең югары сыйныфына күчерү вариантларын карарга кирәк.

5.3.110. Авыл торак пунктларында проектлаганда, 35 кВ көчәнешкә техник-икътисадый нигезләнгән челтәрләрне күчерү вариантын күздә тотарга кирәк.

5.3.111. Торак пунктларны электр белән тәэмин итүне проектлаганда проектлана торган территорияләрдә урнашкан төп электр кабул итү бүлмәләре исемлеге (категорияләр буенча) нигезендә аның ышанычлылыгын тәэмин итүгә карата таләпләрне исәпкә алырга кирәк.

Электроприемниклар - беренче категория электр кабул итү бүлмәләре, аларны электр белән тәэмин итү тәнәфесе үз артыннан ияртергә мөмкин: кешеләрнең тормышына куркыныч, дәүләтнең иминлегенә куркыныч, шактый материаль зыян, катлаулы технологик процессның тайпылышы, коммуналь хуҗалыкның аеруча мөһим элементларының, элемтә һәм телевидение объектларының эшчәнлеге бозылу. Нормаль режимнарда беренче категория электр оприемниклары электр энергиясе белән ике бәйсез туклану чыганагыннан тәэмин ителергә тиеш, электр белән тәэмин итү чыганакларының берсеннән бозылганда, аларны электр белән тәэмин итү бары тик туклануны автоматик торгызу вакытына гына кертелергә мөмкин.

Беренче категориядәге электр кабул итү бүлмәләре составыннан электр кабул итү бүлмәләренең аерым төркеме аерылып тора, аларның өзлексез эшләве кешеләр тормышына, шартлауларга һәм янгыннарга янауны булдырмау максатыннан авариясез җитештерү өчен кирәк. Беренче категориядәге электр кабул итү үзәкләренең махсус төркемен электр белән тәэмин итү өчен өченче бәйсез туклану чыганагыннан өстәмә туклану күздә тотылырга тиеш.

Икенче категорияле электр машиналары - электр кабул итү бүлмәләре, аларның электр белән тәэмин ителешен өзү продукциянең күпләп җитешмәвенә, массачыл эшчеләрнең, механизмнарның һәм сәнәгать транспортының күпләп җитешмәвенә, шәһәр һәм авыл халкының шактый санының нормаль эшчәнлеген бозуга китерә.

Өченче категориядәге электр машиналары - беренче һәм икенче категорияне билгеләүгә бирешми торган барлык электр кабул итү бүлмәләре.

5.3.112. Перечень основных электроприемников потребителей населенных пунктов с их категорированием по надежности электроснабжения определяется в соответствии с требованиями приложения № 2 к РД 34.20.185-94.

5.3.113. Кирәкле ышанычлылыкны тәэмин итү шартлары буенча электр белән тәэмин итүне проектлау проектлана торган территориядә электр кабул итүче төп массага карата башкарыла. Аларда югары категорияле аерым электр кабул итү бүлмәләре яисә беренче категорияле махсус төркем булган очракта, электр белән тәэмин итүне проектлау әлеге электр кабул итү үзәкләренең таләп ителгән ышанычлылыгын булдыру буенча кирәкле чаралар белән тәэмин ителә.

5.3.114. Яңа төзелешне проектлаганда, РСК челтәр объектларын киңәйтү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан коралландыру зарур:

электр белән тәэмин итүнең ышанычлылыгын арттыру схемасы буларак челтәр резервын проектлаштырырга;

бер тапкыр челтәр резервлау шартларыннан кулланучыларны электр белән тәэмин итү системасын төзергә;

махсус электр кабул итү бүлмәләре өчен кулланучыны билгели торган резерв (автоном) туклану чыганагын проектларга кирәк.

5.3.115. Проектлаштырганда 6 - 20 кВ һава линияләре белән челтәрләр төзүнең төп принцибы итеп "Россия ЕЭС" РАО ААҖ Директорлар советы раслаган "ФСК ЕЭС" ААҖ нең техник сәясәт турындагы нигезләмә таләпләре нигезендә магистраль принцип кабул итәргә кирәк 02.06.2006.

5.3.116. Электр тапшыру линияләрен узу өчен бирелгән юнәлешләрдә махсус коммуникация коридорлары бүленә, алар үзара кисешкән урыннарны төшереп калдыру яисә минимальләштерү максатында башка инженер коммуникацияләрен салу мәнфәгатьләрен исәпкә алалар.

5.3.117. Сәнәгать предприятиеләрен электр белән тәэмин итү системаларын энергия системаларының гомуми челтәрләренә проектлау "Сәнәгать предприятиеләрен электр белән тәэмин итүне проектлау" ЭПП-94 таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Технологик проектлау нормалары".

5.3.118. Гомуми энергетика системаларына керүче электр тапшыру линияләрен җитештерү зоналары территориясендә, шулай ук авыл хуҗалыгы предприятиеләренең җитештерү зоналары территориясендә урнаштыру рөхсәт ителми.

5.3.119. 110 - 220 кВ көчәнешле һәм югарырак көчәнешле электр үткәргеченең һава линияләрен торак төзелешеннән читтә урнаштырырга киңәш ителә.

5.3.120. 110 кВ көчәнешле һәм югарырак көчәнешле электр үткәргечләрнең гамәлдәге һава линияләрен торак төзелештән читкә чыгаруны яки һава линияләрен кабельле белән алыштыруны күздә тотарга тәкъдим ителә.

5.3.121. 4 катлы һәм аннан да югарырак торучы биналарда торак зонасы территориясендә 10 кВ га кадәр киеренкелек белән электр тапшыру линиясе җир асты башкаруында кабельле итеп башкарылырга тиеш, ә 3 катлы һәм түбәнрәк биналарда һава яки кабельле биналар төзелергә тиеш.

5.3.122. Халыкны электр үткәргечнең һава линияләре (алга таба - ВЛ) тарафыннан булдырыла торган электр кыры йогынтысыннан яклау максатларында санитария өзеклекләре - электр кырының киеренкелеге 1 кВ/метрдан арткан югары вольтлы линия трассасы буендагы территория билгеләнә.

Яңа проектлана торган ВЛ өчен, шулай ук биналар һәм корылмалар өчен үткәргечләрнең горизонталь урнашуы булган ВЛ трассасы буйлап санитар аермалар чикләрен кабул итәргә рөхсәт ителә һәм электр кырының киеренкелеген киметү чараларыннан башка ике як буйлап кырый фазлы үткәргечләр проекциясеннән җиргә түбәндәге ераклыкларда, перпендикуляр ВЛ:

20 метр - 330 кВ көчәнешле ВЛ өчен;

30 метр - 500 кВ көчәнешле ВЛ өчен;

40 метр - ВЛ өчен 750 кВ көчәнешле;

55 метр - ВЛ өчен 1150 кВ көчәнеш белән.

Объектны файдалануга тапшырганда һәм эксплуатацияләү процессында санитар аерма инструменталь үлчәүләр нәтиҗәләре буенча төзәтелергә тиеш.

5.3.123. ВЛ өчен шулай ук саклау зоналары билгеләнә:

вертикаль яссылыклар арасында параллель туры үткәргечләр аша узучы (аларның аерылгысыз торышында) вертикаль яссылыклар арасында төзелгән җир һәм пространство участоклары:

2 метр - ВЛ өчен 1 кВ га кадәр көчәнеш белән;

10 метр - ВЛ өчен 1 дән 20 кВ га кадәр көчәнеш белән;

15 метр - 35 кВ көчәнешле ВЛ өчен;

20 метр - 110 кВ көчәнешле ВЛ өчен;

25 метр - ВЛ өчен 150, 220 кВ көчәнешле;

30 метр - ВЛ өчен 330, 400, 500 кВ көчәнешле;

40 метр - ВЛ өчен 750 кВ көчәнешле;

30 метр - 800 кВ көчәнешле ВЛ (даими ток) өчен;

55 метр - 1150 кВ көчәнешле ВЛ өчен;

сулыклар (елгалар, каналлар, күлләр һ. б.) аша үтеп керү юлларын буйлап вертикаль яссылыклар өстеннән һава киңлеге рәвешендә, кырый үткәргечләр сызыгының ике ягында да, 100 метр ераклыктагы суднолар йөри торган сулыклар өчен билгеләнгән хәлдә, Җаксыз сулыклар өчен - коры җир буйлап узучы ВЛ буендагы саклау зоналарын билгеләү өчен каралган ераклыкларда зоналар.

5.3.124. Электр челтәрләрен саклауның гамәлдәге кагыйдәләре нигезендә җир асты кабельләре линияләре өстендә кабельләр өстендәге мәйданчык күләмендә саклау зоналары билгеләнергә тиеш:

кабельле линияләр өчен кырый кабельләрдән һәр яктан 1 кВ дан 1 метрга югарырак;

кабельле линияләр өчен иң кырый кабельләрдән 1 кВ га кадәр, ә торак пунктларда тротуарлар астындагы торак пунктларда кабельле линияләр узганда - биналар һәм корылмалар ягына 0,6 метрга һәм урамның машина юлы ягына 1 метрга кадәр.

Су асты кабельле линияләре өчен, иң кырый кабельләрдән 100 метр ераклыкта

параллель туры сызыклар белән билгеләнә торган саклау зонасы 1 кВ га кадәр һәм аннан да югарырак куелырга тиеш.

5.3.125. Кабельле линияләрнең сак зоналары электр челтәрләрен саклау кагыйдәләре таләпләрен үтәп файдаланыла.

Җирдә салынмаган җирлектә салынган кабельле линияләрнең сак зоналары мәгълүмат билгеләре белән билгеләнергә тиеш. Мәгълүмат билгеләрен 500 метрдан да ким булмаган вакытта, шулай ук кабель линияләренең юнәлеше үзгәрү урыннарында билгеләргә кирәк.

.3.126. Торак пункт территориясендә трансформатор подстанцияләре һәм бүлү җайланмалары электр җайланмаларын урнаштыру кагыйдәләренең (алга таба - ПУЭ) шәһәр төзелеше таләпләренә һәм "Россия ЕЭС" РАҖ директорлар Советы тарафыннан 02.06.2006 расланган "ФСК ЕЭС" ААҖнең техник сәясәте турындагы нигезләмәләргә туры китереп ачык һәм ябык типта проектлана.

5.3.127. Җәмәгать биналарында, ПУЭ таләпләре, тиешле санитария һәм янгынга каршы нормалар, 31-110-2003 уртак предприятиесе таләпләре үтәлгән очракта, трансформатор подстанцияләрен, шул исәптән комплектлы трансформатор подстанцияләрен проектлау рөхсәт ителә.

5.3.128. Торак биналарда, ял йортларында, социаль тәэмин итү учреждениеләрендә, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында һәм башкалар.

Торак биналарда төзелгән һәм кушып төзелгән подстанцияләрне урнаштыру бары тик коры яисә негорюк тутырылган, экологик яктан куркынычсыз, сыек диэлектрик трансформаторларны кулланып кына һәм тавыш басымы дәрәҗәсе, вибрация, подстанция биналарыннан тыш электр һәм магнит кырларының йогынтысы буенча санитар нормалар таләпләрен үтәгәндә генә рөхсәт ителә.

5.3.129. Массакүләм торак төзелеше зоналарында һәм гамәлдәге торак зоналарында ачык типтагы яңа подстанцияләрне проектлау тыела.

Ачык типтагы гамәлдәге подстанцияләрдә торак һәм мәдәни-көнкүреш биналарында тавыш дәрәҗәсен норматив биналарга кадәр киметүне тәэмин итә торган шау-шулы чаралар һәм халыкны электр магнит йогынтысыннан яклау чараларын гамәлгә ашырырга кирәк.

5.3.130. Җитештерү территориясендә трансформатор подстанцияләрне урнаштыру, шулай ук тип, куәт һәм подстанцияләрнең башка характеристикаларын сайлау, ПУЭ таләпләре, электр йөкләнешләренең, архитектура-төзелеш һәм эксплуатация таләпләренең, әйләнә-тирә мохит шартларының күрсәткечләрен һәм характерын исәпкә алып, экологик һәм янгын куркынычсызлыгы таләпләре нигезендә җирле шартларга бәйле рәвештә инженерлык әзерлегендә проектлаштырырга кирәк.

5.3.131. Электр подстанцияләре өчен санитар-яклау зонасы атмосфера һавасына физик йогынты ясау исәпләүләре, шулай ук табигый үлчәүләр нәтиҗәләре нигезендә типка (ачык, ябык) бәйле рәвештә билгеләнә.

Аерым бүлү пунктлары һәм трансформатор подстанцияләре урнаштырылганда, 6 - 20 кВ көчәнешле трансформаторлар исәбендә 1000 кВга кадәр ике егәрлектәге трансформаторлар исәбендә һәр кеше тавыш саклау буенча чаралар башкарганда алардан торак һәм иҗтимагый биналар тәрәзәләренә кадәр 10 метрдан да ким булмаган араны кабул итәргә тиеш, ә дәвалау-профилактика учреждениеләре биналарына кадәр - кимендә 25 метр.

5.3.132. Подстанциягә, бүлү һәм күчеш пунктларына якын килгәндә, кабель һәм һава линияләрен кертү һәм чыгару өчен техник коридорлар һәм полосаларны күздә тотарга кирәк. Һава линияләренең кабельлеләргә күчү пунктлары өчен җир кишәрлекләренең күләмен 0,1 гектардан да артмаска кирәк.

5.3.133. подстанция территориясе чикләнгән булырга тиеш. Ут ябык подстанцияләр өчен каралмаска да мөмкин, транспортны бәрү мөмкин булган урыннарда чүп түгеллеге шарты белән.

5.3.134. Расстояния от подстанций и распределительных пунктов до зданий и сооружений в производственной зоне следует принимать в соответствии с

требованиями СП 18.13330.2011.

ОБЪЕКТЛАР

5.3.135. Предприятиеләрне, элемтә биналарын һәм корылмаларын, радиотапшыруларны һәм телевидениене, янгын сүндерү һәм саклау сигнализациясен урнаштыру, инженерлык җиһазлары системаларын диспетчерлаштыру гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Элемтә җайланмаларын проектлаганда, сигнализациядә, инженерлык җиһазларын диспетчерлаштырганда, халыкка гражданнар оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча хәбәр итү системасы белән идарә итү мөмкинлеген күздә тотарга кирәк.

5.3.136. Элемтә предприятиеләре биналарын, зарарлы, коррозия-актив, хуш исле матдәләр һәм тузан исе аңкып торган зарарлы, санитар-яклау зоналарыннан читтә урнашкан зарарлы, коррозия-актив, технологик процесслы объектларга карата, күрше предприятиеләргә карата (өстенлек итүче юнәлештәге җилләр өчен) беренче яктан урнаштырырга кирәк.

5.3.137. Почта элемтәләре биналарыннан мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының, мәктәпләрнең, дәвалау-профилактика учреждениеләренең җир кишәрлекләре чикләренә кадәр араларны кимендә 50 метр, ә торак һәм иҗтимагый биналарның диварларына кадәр кимендә 25 метр кабул итәргә кирәк.

5.3.138. Элемтә линияләре өчен җирләрне сайлау, бүлеп бирү һәм файдалану СН 461-74 таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

5.3.139. Линия-кабельле корылмаларны проектлау беренчел элемтә челтәрләренең перспективалы үсешен исәпкә алып гамәлгә ашырылырга тиеш.

5.3.140. Элемтә линияләре (кабель, һава линияләре һ. б.) өчен трассалар (мәйданчыклар) урнаштыруны Россия Федерациясе Җир кодексы нигезендә элемтә җирләрендә гамәлгә ашырырга кирәк:

торак пунктлардан тыш - башлыча автомобиль юллары һәм транспорт коммуникацияләре зонасында урнашкан гамәлдәге трассалар, электр тапшыру һәм элемтә линияләре һәм аларга хезмәт күрсәтү белән бәйле инфраструктура; җирдән файдалану чикләре буйлап;

торак пунктларда - күбесенчә урамнарның җәяүлеләр өлешендә (тротуарлар астында) һәм кызыл линия һәм төзелеш линиясе арасындагы полосада.

5.3.141. Торак пунктлардан читтә кабельле линия трассасын барлык җир кишәрлекләрендә, шул исәптән автомобиль һәм тимер юлларның бүленгән полосаларында, сак һәм тыелган зоналарда, шулай ук автоюл һәм тимер юллар күперләрендә, автомобиль һәм тимер юлларның коллекторларында һәм тоннельләрендә конкрет шартларга бәйле рәвештә сайларга кирәк.

Кабельле элемтә линияләре трассалары булмаганда, авыл хуҗалыгы өчен яраксыз җирләрдә йә авыл хуҗалыгы җирләрендә кадастр бәяләве буенча иң начар сыйфатлы җирләрдә, шулай ук урман фонды җирләрендә аз кыйммәтле үсентеләр белән капланган мәйданнар исәбеннән, гамәлдәге ызгышларны максималь файдаланып урнаштырырга кирәк.

Россия Федерациясе Урман кодексының 105 статьясы нигезендә урман-парк зоналарында кабельле элемтә линияләре трассаларын урнаштыру тыела.

5.3.142. Торак пунктлар территориясендә һәм алардан читтә кабель линиясен грунтка салу, төгәлләнмәгән горизонталь һәм вертикаль планировкалы, ябылырга, яңадан планлаштырырга яки реконструкцияләнергә тиешле урамнарда сазланган кишәрлекләрдә рөхсәт ителә.

5.3.143. Һава линияләре терәкләрендә элемтә кабельләрен үлчәү авыл телефон челтәрләренең абонент һәм станцияара сызыкларында, шулай ук челтәрләрдә (кабельләр җир асты катламы кыенлашкан районнарда, кабельләр тирән чокырлар һәм елгалар аша кабель сызыкларын аркылы аркылы аркылы үтеп, кабельле линияләр күчүдә һ.б.) җир асты челтәрләрендә (вакытлыча вариант сыйфатында) алга таба кабель линиясен җир асты электр энергиясе белән алмаштыруны күздә тота.

5.3.144. Авыл телефон челтәрләре кабельләрен гамәлдәге элемтә линияләренең таянычларында да күрергә кирәк. Бу максатлар өчен яңа терәкләрне проектлау тиешле нигезләрдә рөхсәт ителә.

Торак пунктлар территориясендә биналар түбәләрендә урнаштырылган сак баганалары кулланылырга мөмкин.

5.3.145. Сызыкларның билгеләнүенә һәм җирле шартларның билгеләнүенә карап, су киртәләре аша торак аша чыгу урыннары су астында, күперләр һәм терәкләрдә салына ала.

Су киртәләре аша торак кичүләре линия-кабель корылмаларын проектлауга таләпләр нигезендә урнаштырыла.

5.3.146. Яңа территорияләрне төзегәндә, 5 дән алып 862 МГц диапазонлы кабель телевидениесенең бүлү системаларын урнаштыру күздә тотыла.

Торак төзелеше объектлары өчен кабельле телевидение системаларын урнаштыру, цифрлы телевидениене, телефонияне һәм башка инфокоммуникация хезмәтләрен коллектив кабул итү мөмкинлеген тәэмин итәргә кирәк, шул исәптән йорт подъездларында телекоммуникация шкафларын урнаштыру һәм коммуникация розеткаларын да кертеп.

5.3.147. Яңа төзелеш объектларын төзегәндә телекоммуникация системалары, эфир цифрлы телевидениесен күмәк кабул итү системалары төзүне һәм йорт эчендәге эчке коммуникация сыйдырышлылыгы буенча берьюлы өч элемтә операторы тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен кирәкле яшерен эчке коммуникацияләр челтәрен салуны тәэмин итәргә кирәк.

5.3.148. Яңа территорияләрне төзегәндә гражданнар оборонасы сигналлары һәм элемтә тармагының гамәлдәге норматив документлары нигезендә гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкка хәбәр итү системасының локаль челтәрләрен урнаштыруны, шулай ук түбәндәге норматив документлар таләпләрен үтәүне күздә тотарга кирәк:

5.3.149. Элемтә, телевидение, үткәргеч тапшырулар кабельләреннән яисә кабельле канализация торбаларыннан башка җир асты корылмаларына кадәр минималь ераклыклар "Инженерлык челтәрләрен урнаштыру" бүлекчәсе таләпләре нигезендә билгеләнә.

5.3.150. Тапшыручы радиотехник объектларны урнаштырганда санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре үтәлергә тиеш, шул исәптән әлеге нормативларның 6.6 бүлеге таләпләре нигезендә саклау зонасы, санитар-саклау зонасы һәм төзелешне чикләү зонасы билгеләнә.

5.3.151. Электромагнит нурланыш дәрәҗәләре СанПИНның 1 нче кушымтасы нигезендә ПДУДАН артмаска тиеш 2.1.8/2.2.4.1383-03 (әлеге нормативларның 6.6.3 п.).

5.3.152. Янгын сүндерү җайланмалары һәм сигнализация 88-2001*НПБ таләпләре нигезендә проектлана.

5.3.153. Элемтә объектлары һәм сызыклары биләгән кишәрлекләрдән файдалану 42 нче таблица буенча кабул ителә.

42 нче таблица

ЭЛЕМТӘ ОБЪЕКТЛАРЫ ҺӘМ ЛИНИЯЛӘРЕ БИЛӘГӘН УЧАСТОКЛАРДАН ФАЙДАЛАНУ ТӨРЛӘРЕ

Объектның исеме	Зонаның төп параметрлары	Файдалану төре
Радиорелея элемтә линияләре	Нурның ике ягына 50 метр сак зонасы	Үле зона
Телевидение объектлары	Саклау зонасы d = 500 метр	Яшелләндерү
Автоматик телефон станцияләре	Автомат телефон станциясеннән торак биналарга кадәр ара - 30 метр	Юллар, мәйданчыклар, яшелләндерү

5.3.154. Инженерлык челтәрләрен күбесенчә урамнар һәм юлларның аркылы профильләре чикләрендә урнаштырырга кирәк:

тротуарлар яисә аерым полосалар астында - коллекторларда, каналларда яисә тоннельләрдә инженерлык челтәрләре;

Бүленү полосаларында - җылылык челтәрләре, сүүткәргеч, газүткәргеч, хуҗалык һәм яңгыр канализациясе.

Искәрмә:

1. Торак пунктлар территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

канализация челтәрләрен җир өсте һәм җир өсте прокладкасы;

җиңел янып китүчән һәм янучан сыекчалар белән, шулай ук сәнәгать предприятиеләрен һәм складларын сыекландырылган газлар белән торбаүткәргечләр салу;

магистраль торба үткәргечләр салу.

2. Торак пунктлар территорияләре буенча салына торган нефть продуктлары үткәргечләре өчен уртак предприятиегә таянырга кирәк 125.13330.2012.

3. Тоннельләрдә, коллекторларда һәм каналларда газүткәргечләрне салу рөхсәт ителми.

4. Гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә мәгариф оешмалары территориясе аша авыл билгеләнешендәге магистраль инженерлык коммуникацияләре - су белән тәэмин итү, канализация, җылылык белән тәэмин итү, энергия белән тәэмин итү үтмәскә тиеш.

5.3.155. Җир асты инженерлык челтәрләрен салуда түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

гомуми траншеяларда берләштерелгән;

тоннельләрдә - 500 мм дан алып 900 мм га кадәр диаметрлы җылылык челтәрләрен, сүүткәргечләрне 500 мм га кадәр, 10 кВ га кадәр киеренкелек белән уннан артык элемтә кабелен һәм 10 кВ га кадәр киеренкелек белән, магистраль урамнарны реконструкцияләгәндә, траншеяларда челтәрләр урнаштыру өчен урыннар җитмәгәндә, магистраль урамнар һәм тимер юллар белән кисешкән урыннарда.

Тоннельләрдә шулай ук һава үткәргечләр, басым канализациясе һәм башка инженерлык челтәрләре салу рөхсәт ителә. Җиңел кабынып китүче һәм янучан сыеклыкларны транспортлаучы газүткәргечләрне һәм торбаүткәргечләрне уртак салу кабель сызыклары белән рөхсәт ителми.

Искәрмә:

1. Катлаулы грунт шартларында төзелеш участокларында су ташучы инженерлык челтәрләрен, кагыйдә буларак, үтә торган тоннельләрдә салуны күздә тотарга кирәк.

2. Авыл территорияләрендә катлаулы планлаштыру шартларында җир өсте һәм җир өсте җылылык челтәрләрен салу, җирле үзидарә органнарының тиешле нигезләмәсе һәм рөхсәте булганда, рөхсәт ителә.

5.3.156. Җылылык челтәрләрен җир асты салуны түбәндәге инженерлык челтәрләре белән бергә кабул итәргә рөхсәт ителә:

каналларда - җылылык челтәрләренә хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән су үткәргечләре, сыеклындырылган һава торбаүткәргечләре белән 1,6 МПа, мазутопроводлар, контроль кабельләр белән;

тоннельләрдә - 500 мм га кадәр диаметрлы сүүткәргечләр, элемтә кабельләре, 10 кВ га кадәр киеренкелектәге көч кабельләре, 1,6 МПага кадәр басым белән кысылган һава торбаүткәргечләре, су канализациясе торбалары белән.

Күрсәтелгән инженерлык челтәрләреннән тыш, каналларда һәм башка инженерлык челтәрләре булган тоннельләрдә җылылык челтәрләре торбаларын салу рөхсәт ителми.

Искәрмә: Зират, чүплек, үләт базларын, РАО җирләү урыннарын, кырларны, фильтрлау кырларын һәм җылылык саклагычның химик, биологик һәм радиоактив пычрануы куркынычы тудыра торган башка участокларны проектлау рөхсәт ителми.

5.3.157. Әгәр күпер әзер булмаган материаллардан төзелгән булса һәм күперне ягулык материалларыннан төзегән булса, җәяүлеләр һәм автомобиль күперләре буйлап 0,6 МПага кадәр булган газүткәргечләр салу рөхсәт ителә.

5.3.158. Сүүткәргеч челтәрен урамның ике ягында да киң итеп урнаштырырга кирәк:

юл өлеше 22 метрдан артык;

урамнар кызыл сызыклар эчендә 60 метр һәм аннан да күбрәк.

5.3.159. Елгаларның, автомобиль юлларының, шулай ук биналарның һәм корылмаларның инженерлык челтәрләре белән кисешүен турыдан-туры почмак ясап кararга кирәк. Кисүне нигезләгәндә кечерәк почмак белән кисеп чыгарга рөхсәт ителә, ләкин кимендә 45 град, ә тимер юллар корылмалары кимендә 60 град.

Елгаларның, автомобиль һәм тимер юлларның, шулай ук корылмаларның инженерлык челтәрләре белән кисешү урынын сайлау, дәүләт күзәтчелеге органнары белән килештереп, гамәлдәге норматив документлар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

5.3.160. Гомуми челтәрнең тимер юллары, шулай ук елгалар, чокырлар, ачык су агычлары кисешкәндә җылылык челтәрләрен сузу җир өстендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта даими автоюл һәм тимер юл күперләрен файдалану рөхсәт ителә.

5.3.161. Тимер юллар һәм автомобиль юлларының җир асты газүткәргечләре белән кисешү урыннарыннан горизонталь буенча ераклыклар кимендә булырга тиеш:

гомуми файдаланудагы тимер юллардагы күперләргә һәм тоннельләргә, I - III категориядәге автомобиль юлларына, шулай ук җәяүлеләр күперләренә, тоннельләргә кадәр - 30 метрга, гомуми булмаган файдаланудагы тимер юллар, IV - V категорияле автомобиль юллары һәм торбалар өчен - 15 метрга кадәр;

уклы тәрҗемә зонасына кадәр (үткеннәр башы, койрык крестовин, суыра торган кабельләр һәм башка кисешкән юллар рельсларына тоташу урыны) - 20 метр;

контакт челтәре баганаларына кадәр - 3 метр.

Үзләре кисешә торган корылмалар булган оешмалар белән килештереп, күрсәтелгән араларны кыскарту рөхсәт ителә.

5.3.162. Җиңел янып китүчән һәм янучан сыеклыклар өчен җир өстендәге торбаүткәргечләрне аерым терәкләрдә, эстакадларда һ.б. салалар, диварлары стеналарыннан ким дигәндә 3 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк, бу ара үткәрмичә 0,5 метрга кадәр киметелергә мөмкин.

5.3.163. Түбән терәкләрдә сыеклыклар һәм газлар белән алгы торбаүткәргечләр, шулай ук көч һәм элемтә кабельләрен урнаштырырга кирәк.

бу максатлар өчен билгеләнгән предприятиеләрнең техник полосаларында;

сыек продуктлар һәм сыекландырылган газлар складлары территориясендә.

Моннан тыш, түбән терәкләрдә торак пунктлардан читтә төзелергә тиешле территорияләр буенча җылылык челтәрләре салуны күздә тотарга кирәк.

5.3.164. Транспорт чаралары һәм кешеләр үтеп йөри торган җирдән алып, ирекле территориядә урнаштырылган торбаларның биеклеген (яки аларның изоляциясе өслеген) кабул итәргә кирәк:

торбалар төркеменең киңлеге 1,5 метрдан да ким булмаганда - 0,35 метрдан;

торбалар төркеменең киңлеге 1,5 метрдан һәм аннан да зуррак - 0,5 метрдан.

300 мм диаметрлы торба үткәргечләрне урнаштыру һәм түбән терәкләрдә кимендә ике рәттә яки күбрәк вертикаль буенча челтәр трассасының киңлеген максималь кыскартуны күздә тотарга кирәк.

5.3.165. Югары терәкләрдә салына торган торбаларның биеклеген яисә изоляция өслеген кабул итәргә кирәк:

территориянең үтеп булмаслык өлешендә, кешеләр үтә торган урыннарда - 2,2 метр;

автомобиль юллары белән кисешкән урыннарда (юлның алгы өлешеннән) - 5 метр;

предприятиеләр территориясендә тиз янучан һәм янучан сыеклыклар һәм газлар булган торбаүткәргечләр кисешкән урыннарда кайнар шлак ташу өчен (рельс башына

кадәр) эчке тимер юл юллары булган торбаүткәргечләр кисешкән урында - 10 метр, торбаүткәргечләрне җылылыктан саклаганда-6 метр.

5.3.166. Якындагы җир асты инженерлык челтәрләреннән бина һәм корылмаларга кадәр горизонталь буенча (яктыда) араны 43 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

Күрше инженерлык җир асты челтәрләре арасындагы горизонталь (яктыда) ераклыкны, аларны параллель урнаштырганда, 44 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк, ә авыл торак пунктлары биналарындагы инженерлык челтәрләрен файдалануга керткәндә - кимендә 0,5 метр. Чиктәш торбаүткәргечләр салыну тирәнлеге 0,4 метрдан артыграк булганда, 44 нче таблицада күрсәтелгән араларны траншея авышлыкларының текәлеген исәпкә алып арттырырга кирәк, ләкин өем итәгенә һәм казылу кашларына кадәр траншея тирәнлегеннән ким түгел.

43 һәм 44 нче таблицаларда күрсәтелгән ераклыкларны куркынычсызлык һәм ышанычлылык таләпләрен тәэмин итә торган тиешле техник чараларны үтәгәндә киметергә рөхсәт ителә.

5.3.167. 0,6 Мпага кадәр басымлы җир асты газүткәргечләрен тар шартларда (норматив документлар белән регламентланган араларны үтәү мөмкин булмаганда) трассаның аерым участокларында, биналар арасында һәм биналар аркалары астында, шулай ук 0,6 Мпадан артыграк басымлы газүткәргечләр аерым торган ярдәмче корылмаларга (кешеләр даими катнашмый торган биналарга) якынайганда, 43 һәм 44 нче таблицаларда 50 процентка кадәр кыскартырга рөхсәт ителә.

5.3.168. Инженерлык челтәрләре кисешкәндә, вертикаль (яктыда) буенча араны кимендә кабул итәргә кирәк:

кабель линиясе сузганда 110 кВ көчәнешле югары вольтлы линия һәм кабельдән соңгы үткәргечкә кадәр - 10 метр.

Төзекләндерү шартларында кабельле линияләрдән алып җир асты өлешләренә һәм ВЛның аерым терәкләренә кадәр 1000 метрдан югарырак көчәнешле җир асты өлешләренә кадәр ара 2 метрдан да ким булмаган ара кабул ителә, шул ук вакытта горизонталь (яктылыкта) ВЛның соңгы үткәргеченә кадәр ара нормалаштырылмый;

торба үткәргечләр яисә электр кабельләре, элемтә кабельләре һәм тимер юллар арасында, рельс табаныннан, яисә автомобиль юлларыннан, өслек өстеннән торба (яисә аның футляры) яисә электрокабель өслегенә кадәр исәпләгәндә, - челтәрнең ныклыгына исәпләгәндә, әмма кимендә 0,6 метр;

каналларда яисә тоннельләрдә урнаштырыла торган торба үткәргечләр һәм электр кабельләре арасында, каналларның яисә тоннельләрнең ябылу өслегеннән тимер юлларның рельслары итәгенә кадәр булган ераклыкны исәпләгәндә, - 1 метр, кювет төбенә кадәр яисә башка су үткәрүче корылмаларга кадәр яисә тимер юл өслегенең туену нигезләрен - 0,5 метр дип исәпләгәндә;

торба үткәргечләр һәм көч кабельләре арасында 35 кВ га кадәр киеренкелек һәм элемтә кабельләре арасында - 0,5 метр;

торба үткәргечләр һәм көч кабельләре арасында 110 - 220 кВ - 1 метр;

коллекторларда торба үткәргечләр һәм элемтә кабельләре арасында - 0,1 метр, шул ук вакытта элемтә кабельләре торба үткәргечләрдән югарырак булырга тиеш;

элемтә кабельләре һәм көч кабельләре арасында коллекторларда параллель прокладка - 0,2 метр, шул ук вакытта элемтә кабельләре көч кабельләреннән түбәнрәк булырга тиеш;

ПУЭ таләпләрен үтәгән очракта, барлык киеренкелек һәм торба үткәргечләр арасындагы ераклыкны 0,25 метрга кадәр киметү рөхсәт ителә;

төрле билгеләнештәге торба үткәргечләр (суүткәргечләр кисешә торган канализация торбаларыннан һәм агулы һәм начар киптерелә торган сыеклыклар өчен торба үткәргечләрдән тыш) - 0,2 метр;

эчәргә яраклы суны транспортлаучы торбаүткәргечләрне канализацион яисә торбаүткәргечләрдән югарырак, агулы һәм кибеп бетми торган сыеклыкларны 0,4 метрга урнаштырырга кирәк;

эчәргә яраклы суны транспортлаучы торба үткәргечләр футлярына урнаштырылган корыч торба үткәргечләрне канализация торбалары стенкаларыннан

түбәнрәк урнаштыру рөхсәт ителә, шул ук вакытта канализация торбалары стеналарыннан футляры табанына кадәр кимендә 5 метр ераклыкны балчыклы грунтларның һәр ягына һәм 10 метр ераклыкта - эре ярыклы һәм комлы грунтларда урнаштырырга, ә канализация торбаүткәргечләрен чуен эшләтеп җибәрергә кирәк;

торбалар диаметры 150 мм га кадәр булган хуҗалык-эчә торган суүткәргечне кертү, кисешә торган торбалар стеналары арасындагы ераклык 0,5 метр булса, футляр җайланмасыннан башка канализация канализацияләренә түбәнрәк төшүне күздә тота;

су җылылык белән тәэмин итүнең ачык системасын яисә кайнар су белән тәэмин итү челтәрләрен торбаүткәргечләрдән түбәнрәк һәм югарырак урнашкан канализация торбаүткәргечләренә кадәр булган араны канализация үткәргечләре үткәргечләре үткәргечләрен каналсыз салганда 0,4 метр кабул ителергә тиеш;

Төрле билгеләнештәге каналлар яки тоннельләр белән кисешкәндә газүткәргечләрне әлеге корылмаларны 0,2 метрдан да ким булмаган ераклыкта - каналларның тышкы стеналарыннан яисә тоннельләрдән ике якка чыга торган футлярларда урнаштырырга кирәк. Төрле билгеләнештәге тоннельләр аша 0,6 МПага кадәр булган җир асты газүткәргечләре футлярларында салу рөхсәт ителә.

43 нче таблица

ГОРИЗОНТАЛЬ БУЕНЧА ЕРАКЛЫКЛАР (ЯКТЫДА)
ЯКЫНДАГЫ ҖИР АСТЫ ИНЖЕНЕРЛЫК ЧЕЛТӘРЛӘРЕННӘН АЛЫП БИНАЛАРГА ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРГА КАДӘР
(метр)

Инженерлык челтәрләре	Җир асты челтәрләреннән горизонталь (яктылыкта) ераклык:								
	биналар һәм корылмаларның фундаментлары	предприятиеләр коймалары фундаментлары, эстакад, контакт челтәре һәм элемтә, тимер юллар терәкләре	кырый юлның күчәре		урамның борт ташы, юллар (юл өлеше читләре, юл кырые полосасы кырыйлары)	кюветның тышкы кашы яки юл өеме	ВЛ терәкләренең нигезе киеренкелек белән		
			тимер юлларның 1 520 мм колеясы бар, ләкин траншеяның тирәнлеге тау итәгенә һәм кисеп чыгарылган кашларга кадәр.	тимер юллар 750 мм			Тышкы яктыртуның 1 кВына кадәр	1 дән 35 кВ га кадәр	35 тән 110 кВ га кадәр һәм аннан да югарырак
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сүүткәргеч һәм басымлы канализация	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Үзара канализация (көнкүреш һәм яңгыр)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Барлыкка килгән дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-

янучан газлар газүткәргечләре, МПа; түбән 0,005 кадәр	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
урта 0,005 дән 0,3 кадәр	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
югары: 0,3 дән 0,6 га кадәр	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10
0,6 дан 1,2 гә кадәр	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10
Җылылык челтәрләре Каналның тышкы стенасыннан, тоннельдән	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
каналсыз прокладка тышчасыннан	5 (2 нче искәрмәне карагыз)	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Көч структуралары хезмәткәрләре барлык киеренкелекне һәм элемтә кабельләрен	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5Par6160 <*>	5Par6160 <*>	10Par6160 <*>
Каналлар, коммуникация тоннельләре	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3Par6160 <*>

<*> Көч кабельләре ераклыгыннан гына аерыла.
Искәрмә:
1. Торбаүткәргечләр, контакт челтәре фундаментлары чикләрендә җир асты инженерлык челтәрләрен салу, фундаментлар явым-

төшем очрагында челтәрләргә зыян килү мөмкинлеген юкка чыгарырлык чаралар башкарылган очракта, шулай ук бу челтәрләрдә авария вакытында фундаментларның зарарлануын күздә тота. Төзелеш су түбәнәюдә кулланылырга тиешле инженерлык челтәрләрен урнаштырганда, аларның биналарга һәм корылмаларга кадәрге ераклыгын нигезләрнең грунтларының мөмкин булган ныклыгын бозу зонасын исәпкә алып билгеләргә кирәк. 2. Расстояния от тепловых сетей при бесканальной прокладке до зданий и сооружений следует принимать по таблице А.3 СП 124.13330.2012. 3. 110 - 220 кВ көчәнешле көч кабельләреннән предприятие коймалары, эстакад, контакт челтәре һәм элемтә линияләренең фундаментларына кадәр ераклыкны 1,5 метр кабул итәргә кирәк. 4. Сугарулы районнарда җир асты инженерлык челтәрләреннән сугару каналларына кадәрге араны (каналларның кашларына кадәр) кабул итәргә кирәк: 1 метр - түбән һәм урта басымлы газүткәргечтән, шулай ук суүткәргечләрдән, канализациядән, суүткәргечләрдән һәм янучан сыеклыкларны үткәргечләрдән; 2 метр - югары басымлы газүткәргечләрдән 0,6 МПага кадәр, җылылык үткәргечләре, хуҗалык-көнкүреш һәм яңгыр канализациясе; 1,5 метр - көч кабельләреннән һәм элемтә кабельләреннән

44 нче таблица

КҮРШЕ ИНЖЕНЕРЛЫК ҖИР АСТЫ ЧЕЛТӘРЛӘРЕ АРАСЫНДАГЫ ГОРИЗОНТАЛЬ БУЕНЧА (ЯКТЫЛЫКТА) ЕРАКЛЫК

Инженерлык челтәрләре	горизонталь (яктыда) ераклык:											
	характерлы нокталары координаталары исемлеге	көнкүреш канализациясе	дренаж һәм яңгыр канализациясе	басым газүткәргечләре, МПа (кгс/см2)				Көч киеренкелекләре кабельләре	Элемтә кабельләре	җылылык челтәрләре		каналлар, тоннельләр
				түбән 0,005 кадәр	0,005 кадәр 0,3	югары				Каналның тышкы стенасы, тоннель	Канатсыз прокладка тышчасы	
						св. 0,3 до 0,6	св. 0,6 до 1,2					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Суүткәргеч	1,5	искәрмә	1,5	1	1	1,5	2	1Par643	0,5	1,5	1,5	1,5

		1:						4 <*>				
Көнкүреш канализациясе	искәрмә 1:	0,4	0,4	1	1,5	2	5	1Par6434 <*>	0,5	1	1	1
Яңгыр сулары канализациясе	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	1Par6434 <*>	0,5	1	1	1
Басым газүткәргечләре, МПа:												
түбән 0,005 кадәр	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2
уртача 0,005 0,3 кадәр	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2
югары:												
0,3 дән 0,6 га кадәр	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2
0,6 дан 1,2 гә кадәр	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4
Көч структуралары кабельләре барлык киеренкелекләрне	1Par6434 <*>	1Par6434 <*>	1Par6434 <*>	1	1	1	2	0,1 - 0,5	0,5	2	2	2
Элемтә кабельләре	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5		1	1	1
Җылылык												

челтәрләре												
Каналның тышкы стенасыннан, тоннельдән	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-	-	2
каналсыз прокладка тышчасыннан	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-	-	2
Каналлар, тоннельләр	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-

<*> Күрсәтелгән араны 2.3 ПУЭ бүлеге таләпләрен үтәгәндә 0,5 метрга кадәр киметергә рөхсәт ителә.
Искәрмә:
1. Көнкүреш канализациясеннән алып хуҗалык-эчә торган суүткәргечкә кадәр араны түбәндәгеләр кабул итәргә кирәк:
тимер бетон һәм асбестоцемент торбалардан суүткәргечкә кадәр - 5 метр;
чуен торбалардан диаметрлы суүткәргечкә кадәр:
200 мм - 1,5 метрга кадәр;
200 мм дан артык - 3 метр;
пластмасса торбалардан суүткәргечкә кадәр - 1,5 метр.
Канализация һәм җитештерү суүткәргече челтәрләре арасындагы ераклык, торбаларның материалга һәм диаметрына карап, шулай ук номенклатурага һәм грунтларга характеристика 1,5 метр булырга тиеш.
2. 300 мм диаметрлы торбалар өчен газүткәргечләрне параллель салганда, алар арасындагы ераклык (яктылыкта) 0,4 метр һәм 300 мм - 0,5 метрдан артык араны бер траншеяда ике һәм аннан да күбрәк газүткәргеч урнаштырылганда кабул итәргә рөхсәт ителә.
3. 44 нче таблицада корыч газүткәргечләргә кадәр аралар күрсәтелгән. Газүткәргечләрне металл булмаган торбалардан урнаштыруны 62.13330.2011 нигезендә күздә тотарга кирәк.
4. Махсус грунтлар өчен араны СП 31.13330.2012, СП 32.13330.2012, СП 124.13330.2012 бүлекләренә туры китереп төзәтергә кирәк.

5.3.169. Җир асты инженерлык челтәрләре кисешкәндә җәяүлеләр кичүләре белән тоннельләр астында торба салуны, ә көч һәм элемтә кабельләрен тоннельләр өстендә салуны күздә тотарга кирәк.

5.3.170. Газ бүлү челтәрләренең җир асты резервуарларын җир өстеннән җир өслегеннән алып югары төзүче резервуарга кадәр кимендә 0,6 метр тирәнлектә билгеләргә кирәк.

Җир асты резервуарлары арасындагы яктылык ераклыгы 1 метрдан да ким булмаска тиеш, ә җир өсте резервуарлары арасында - зуррак арадаш резервуар диаметрына тигез, ләкин кимендә 1 метр.

5.3.171. Противопожарные расстояния от складов сжиженных углеводородных газов, резервуарных установок сжиженных углеводородных газов испарительных и групповых баллонных установок, от помещений и установок, где используется сжиженный углеводородный газ, следует принимать в соответствии с требованиями Федерального закона от 22.07.2008 №123-ФЗ «Технический регламент о требованиях пожарной безопасности» (ред. от 29.07.2017).

5.3.172. Иҗтимагый яки җитештерү бинасы янында бер төркемле җайланманы күздә тоту рөхсәт ителми. Торак бина янында кимендә 15 метр ераклыктагы бер-берсеннән ким булмаган өч баллон җайланмасын күздә тоту рөхсәт ителә. Тышкы яктан индивидуаль баллон җайланмаларын тәрәзә уемнарыннан 0,5 метрдан да ким булмаган ераклыкта һәм беренче каттагы ишек һәм тәрәзә уемнарыннан 1,0 метр ераклыкта, цоколь һәм подвал катларының ишек һәм тәрәзә уемнарыннан 3 метрдан да ким булмаган ераклыкта, шулай ук канализация коеларын күздә тотарга кирәк.

5.3.173. Сыекландырылган углеводород газы резервуарларыннан ягулык-майлау материаллары урнаштырылган биналарга һәм корылмаларга кадәр минималь араны СП таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк 62.13330.2011.

АЗ КАТЛЫ ТОРАК ТӨЗЕЛЕШЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘГЕ ИНЖЕНЕРЛЫК ЧЕЛТӘРЛӘРЕ ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРЫ

5.3.174. Аз катлы торак төзелеше территориясе өчен проект чишелешләрен сайлау җирле инженерлык челтәрләрен эксплуатацияләү өчен җаваплы тиешле органнар тарафыннан бирелә торган территорияне инженер белән тәэмин итүгә техник шартлар нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

5.3.175. Җылылык, газ һәм канализация челтәрләрен, кагыйдә буларак, тиешле техник зоналарда урамнар һәм юлларны проектларга кирәк.

Аларда инженерлык челтәрләрен һәм корылмаларын төзү өчен салына торган участоклар арасында билгеләнә торган техник зоналарда проектлаштырырга кирәк. Бу челтәрләрне зоналарга сервитутны мәҗбүри тәэмин иткәндә төзелеш участоклары аша узарга мөмкин.

5.3.176. Аз катлы торак төзелешен җылылык белән тәэмин итү схемалары, әлеге Нормативлар таләпләрен исәпкә алып, төзелешнең планлаштырылган карарлары нигезендә эшләнә.

Схемаларда газның җылылык йөкләнеше һәм чыгымнары; җылылык белән тәэмин итүнең үзәкләштерү яисә үзәкләшү дәрәҗәсе; җылылык һәм газ челтәрләрен трассировка; үзәк җылылык пунктларын һәм газ регулятор пунктларын һәм газ җайланмаларын урнаштыру саны һәм урыннары; җылылык белән тәэмин итү челтәрләрен салу тибы һәм башкалар билгеләнә.

5.3.177. Аз катлы торак төзелешен җылылык белән тәэмин итү үзәкләштерелмәгән - автоном типтагы фатирлар генераторларыннан, шулай ук үзәкләштерелгән - тиешле инженерлык коммуникацияләре белән булган яки яңадан проектлана торган котельныйлардан (ГРП) күздә тотыла.

Төзекләндерелгән җылылык белән тәэмин итүне аерым очракларда гына, районда үзәкләштерелгән системалар булган яки аңа якын булган урыннарда, алардан яңа төзелешнең җылылык һәм газ йөкләнешләрен тәэмин итү мөмкинлекләрен (әлеге системаларны реконструкцияләүдән яисә өлешчә реконструкцияләүдән башка)

проектлаштырырга кирәк.

Азкатлы торак төзелеше районнарында үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итү системаларыннан файдалану мөмкин булмаган яисә максатка ярашлы булмаган очракта, ГОСТ 5542-87 буенча табигый газ кулланып, үзәкләштерелмәгән җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау тәкъдим ителә, ул йортның һәр хуҗасында урнаштырыла торган автоном типтагы җылылык генераторларының эшен тәэмин итә торган иң нәтиҗәле Бердәм энергия чыганагы булып тора.фатирларда яки хосусый биләмәдәге социаль өлкә объектларында.

Җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау җылылык белән тәэмин итүне үзәкләштерү яисә үзәкләштерү буенча карар кабул ителгәннән соң гамәлгә ашырыла.

5.3.178. Газ бүлү системаларын проектлауны сәнәгать куркынычсызлыгы өлкәсендәге норматив документлар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Газүткәргечләр салу җир асты һәм коры җирдә булырга тиеш. В обоснованных случаях допускается надземная прокладка газопроводов по стенам зданий внутри жилых дворов в соответствии с требованиями пп. 5.3.1 - 5.3.3 СП 62.13330.2011.

Аз катлы торак төзелеше территориясе буенча югары басымлы газүткәргечләр салу рөхсәт ителми. Аз катлы торак төзелеше территорияләрен газ белән тәэмин итү сыекландырылган газ, сыекландырылган газ белән резервуар җайланмалардан гамәлгә ашырылырга мөмкин.

5.3.179. Аз катлы торак төзелеше территориясендә күпфатирлы йортлар өчен су белән тәэмин ителешне үзәкләштерелгән системалардан проектларга кирәк.

Су үткәргечнең тышкы челтәрләрен һәм корылмаларын әлеге Нормативларның "Су белән тәэмин итү" бүлекчәсе таләпләре нигезендә проектларга кирәк.

Урам суүткәргечләреннән алып биналарның нигезенә кадәр иң кечкенә ара 5 метр булырга тиеш. Аерым очракларда, биналарның һәм корылмаларның фундаментларын яклау өчен тиешле чаралар башкарылганда (футлярларда, тимер бетон обоймада салу һ.б.) һәм аларны эксплуатацияләүче оешма белән килештерү шарты белән әлеге араны 3 метрга кадәр киметү рөхсәт ителә.

Торак участогы территориясе буенча салына торган суүткәргеч кертелүдән әлеге участокта урнашкан биналарга кадәр ара 3 метрдан да ким булмаска тиеш.

Аз катлы торак төзелеше территориясендә кайнар су һәм җылылык белән тәэмин итү өчен, кагыйдә буларак, индивидуаль җылылык чыганакларын күздә тотарга кирәк.

Административ һәм торак биналар өчен индивидуаль котельный ягулыгы сыйфатында табигый газны кулланырга кирәк.

5.3.180. Суүткәргечләре булмаган авыл җирлекләрендә артезиан скважиналарын һәм суүткәргечләрнең баш корылмаларын (резервуарлар, су җыю башнялары, насос станцияләре, чистарту корылмаларын) төзүне проектлаштырырга кирәк. Артезиан скважиналарын һәм суүткәргечнең баш корылмаларын су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналарын тәэмин итеп, бер мәйданчыкка урнаштырырга кирәк.

Аерым очракларда автоном су белән тәэмин итү рөхсәт ителә - әлеге проект нигезендә шахта һәм вак-вак терлек суючы коелардан, каптажлардан, чишмәләрдән бер-, ике фатирлы йортлар өчен.

5.3.181. Аз катлы торак төзелешендә су белән тәэмин итү күләменең исәп-хисап күрсәткечләренә исәпләү буенча, тәүлеккә 10 л/кв. метрга кадәр исәпләү участокларына су сибү өчен өстәмә чыгым кабул ителә.

5.3.182. Суүткәргечне бер үк, ике фатирлы йортларга кертү үзәкләштерелгән канализация системасына тоташканда яисә локаль чистарту корылмалары булган җирле канализация булганда рөхсәт ителә.

5.3.183. Аз катлы торак төзелешен канализацияләү схемасын сайлау карала торган районда канализациянең гамәлдәге системасы булуны исәпкә алып билгеләнә, ул аз катлы торак төзелешенең проектлана торган территориясеннән агып төшүче суларны, санитария, табигатьне саклау һәм административ органнар таләпләрен, шулай ук төзелешнең планлаштырылган карарларын кабул итәргә мөмкинлек бирә.

Гамәлдәге канализация булмаган очракта, кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы (Татарстан) буенча идарәсе, Ростехнадзорның Татарстан Республикасы буенча технологик һәм экология күзәтчелеге идарәсе һәм башка кызыксынган оешмалар бәяләмәләренә туры китереп, канализациянең яңа системасын (барлык кирәкле корылмалар, шул исәптән чистарту корылмалары белән) проектлаштырырга кирәк.

5.3.184. Канализациянең тышкы челтәрләрен һәм корылмаларын әлеге нормативларның "инженерлык инфраструктурасы" бүлеге таләпләре нигезендә проектларга кирәк.

Участок территориясе буенча әлеге участокта урнашкан йортларга кадәр салына торган канализация ишегалды челтәреннән алып әлеге участокта кимендә 2 метр ераклык булырга тиеш.

Шахта коесыннан яки индивидуаль скважинадан су алу белән үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасын кулланганда, су белән тәэмин итү чыганакларыннан алып канализациянең локаль чистарту корылмаларына кадәр ара кимендә 50 метр булырга тиеш, ә грунт сулары су чыганагы ягына таба хәрәкәт иткәндә, күрсәтелгән корылмаларга кадәр минималь ара гидродинамик исәпләүләр белән нигезләнергә тиеш.

Аерым очракларда тиешле нигезләрдә һәм Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе һәм башка кызыксынган оешмалар белән килештергәндә, стоклар 15 куб. метрдан да артык булмаган агып төшүче локаль чистарту корылмаларын төзү бер яисә берничә күпфатирлы бина өчен проектлау рөхсәт ителә.

Бер үк, ике фатирлы торак йортлар өчен тәүлегенә 3 куб метрдан да артык булмаган агып төшүче локаль чистарту корылмалары төзүне күздә тоту рөхсәт ителә.

Аз катлы торак төзелешне, шул исәптән коттеджларны канализацияләү өчен юл куелмый.

5.3.185. Аз катлы торак төзелешләрен электр белән тәэмин итүне әлеге нормативларның "инженерлык инфраструктурасы" бүлеге таләпләре нигезендә проектларга кирәк.

Аз катлы торак төзелешен электр белән тәэмин итү өчен трансформатор подстанциясе трансформаторларының куәтен исәпләү буенча алырга кирәк.

0,38 кВ челтәрен һава яки кабельле сызыклар белән бер трансформаторлы подстанцияләр булган режимда тармакланган схема яки петсул схема буенча башкарырга кирәк.

Һава һәм кабельле линияләр трассалары 0,38 кВ квартал тирәсендәге участоклардан читтә узарга, автотранспортның һава линиясе терәкләренә керү мөмкинлеге булырга һәм кабель линияләрен казуга тоткарлыксыз барырга мөмкинлек бирергә тиеш.

Таләп ителгән өзеклекләрне 43 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.3.186. Аз катлы торак төзелеше территориясендә әлеге нормативларның "инженерлык инфраструктурасы зоналары" бүлеге таләпләре нигезендә телефон элемтәсе, радиотрансляция, кабель телевидениесе, янгын сүндерү һәм сак сигнализациясе системаларын проектларга кирәк.

Өстәмә элемтә һәм сигнализация системалары кирәклеге заказчы тарафыннан билгеләнә һәм проектлауга йөкләмәдә әйтелә.

6. Әйләнә-тирә мохитне саклау

6.1. Гомуми таләпләр

6.1.1. Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләрен планлаштырганда һәм төзегәндә әйләнә-тирә мохитне саклауга, табигать ресурсларыннан нәтиҗәле файдалануга, кешенең имин яшәвенә һәм сәламәтлегенә бәйле мәсьәләләрнең өстенлекле чишелешен санарга кирәк.

6.1.2. Атмосфера һавасының, суның, туфракның сыйфатын билгели торган норматив таләпләргә һәм стандартларга, шулай ук тавыш, вибрация, электромагнит һәм

ионлаштыра торган нурланыш дәрәҗәләренә һәм табигый һәм техноген куркынычның башка факторларына ирешүне тәэмин итәргә кирәк.

6.1.3. Проектлаганда Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына, Россия Федерациясе Су кодексына, Россия Федерациясе Җир кодексына, Россия Федерациясе Һава кодексына, Россия Федерациясе Урман кодексына, "әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы, "атмосфера һавасын саклау турында" 1999 елның 4 маендагы 96-ФЗ номерлы федераль законнарга, 30.03.1999 а №52-ФЗ "халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында", 24.06.1998 № 89-ФЗ "җитештерү һәм куллану калдыклары турында", 14.03.1995 № 33-ФЗ "аеруча саклана торган табигый территорияләр турында", "экология экспертизасы турында" 23.11.1995 ел, №174-ФЗ "экология экспертизасы турында", Россия Федерациясенең 21.02.1992 ел, №2395-1 "җир асты байлыклары турында" гы Законы, Татарстан Республикасы Экология Кодексы һәм башка норматив хокукый актлар нигезендә шәһәр төзелеше эшчәнлегенең төп юнәлешләреннән берсе табигатьтән рациональ файдалану, табигатьне саклау, ресурсларны саклау, территорияләрне куркыныч табигать территорияләреннән саклау булып тора.күренешләр һәм техноген процесслар һәм кешенең тереклек эшчәнлегенең уңай шартларын тәэмин итү.

ТАБИГАТЬ РЕСУРСЛАРЫННАН НӘТИҖӘЛЕ ФАЙДАЛАНУ

6.1.4. Табигый комплекс территорияләреннән, флора һәм фауна территорияләреннән файдалану һәм саклау "әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 10.01.2002 №7-ФЗ, "махсус сакланылучы табигый территорияләр турында" 14.03.1995 №33-ФЗ, "Хайваннар дөньясы турында" 24.04.1995 №52-ФЗ федераль кануннар, Татарстан Республикасы Экология Кодексы һәм башкалар нигезендә гамәлгә ашырыла.

6.1.5. Үсеш өчен территорияне авыл хуҗалыгы өчен яраклы булмаган җирләрдә күздә тоту кирәк түгел. Авыл хуҗалыгы җирләрен мәҗбүри булмаган ихтыяҗлар өчен бирү максатында аңлату законда билгеләнгән тәртиптә генә аерым очракларда рөхсәт ителә.

6.1.6. Файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарын төзү, шулай ук җир асты корылмалары урнашкан урыннарда урнаштыру Татарстан Республикасы буенча җир асты байлыкларыннан файдалану идарәсе рөхсәте белән рөхсәт ителә.

6.1.7. Урман фонды җирләрен яки җир кишәрлекләрен торак пунктлар җирләренә күчерү бары тик аерым очракларда гына Россия Федерациясе Урман кодексы, "җирләрне яки җир кишәрлекләрен бер категориядән икенче категориягә күчерү турында" 21.12.2004 ел, №172-ФЗ Федераль канун, урман фонды җирләрен башка (Башка) категорияле җирләргә күчерү турында документациянең составы һәм әзерләү тәртибе турында Россия Федерациясе Хөкүмәте карары белән расланган Нигезләмә нигезендә рөхсәт ителә.28.01.2006 №48. "Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында" 2006 елның 4 декабрендәге 201-ФЗ номерлы Федераль законның 9 статьясы нигезендә урман фонды җирләрендә гражданнарның коммерциягә карамаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләрен урнаштыру, гражданнарга дача хуҗалыгы, бакчачылык, яшелчәчелек, индивидуаль гараж хуҗалыгы алып бару өчен урман кишәрлекләре бирү тыела.индивидуаль торак төзелеше.

6.1.8. Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналарда шәһәр төзелеше эшчәнлеге (саклау, санитар-яклау зоналары, мәдәни мирас объектларын саклау зоналары, су саклау зоналары, эчәр сулар белән тәэмин итү чыганакларын саклау зоналары, саклана торган объектлар зоналары) җир, су, шәһәр төзелеше законнары, санитар-эпидемиологик иминлек турындагы, әйләнә-тирә мохитне саклау турындагы, аеруча саклана торган табигать территорияләре һәм Россия Федерациясенең башка законнары һәм Татарстан Республикасы законнары белән регламентлаштырыла.

6.1.9. Биналарны, корылмаларны һәм коммуникацияләрне урнаштыру рөхсәт ителми:

махсус сакланылучы табигать территорияләре җирләрендә;

әгәр проектланган объектлар ял итү һәм спорт өчен билгеләнмәгән булса, рекреацион зоналар территориясендә;

I пояста, проектлана торган объектлар чыганакларны эксплуатацияләүгә бәйле булмаса, эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларын һәм су үткәрү корылмалары мәйданчыкларын санитар саклау зоналары;

өске су объектларының яр буе полосасында;

гидрометеорология станцияләрен саклау зоналарында;

инженерлык коммуникацияләренең сак зоналарында.

6.1.10. Торак пунктларга якын территорияләрдә рекреацион, санитария-гигиена һәм сәламәтләндерү функцияләрен гамәлгә ашыру максатларында яшел һәм урман-парк зоналарын булдыруны күздә тотарга кирәк. Яшел һәм урман-парк зоналары табигый һәм башка объектларны яклау функцияләрен башкаручы яклау урманнары категориясенә керә. Алар чикләрендә әлеге зоналарның максатчан билгеләнеше белән туры килми торган эшчәнлекне гамәлгә ашыру тыела. Урман-парк һәм яшел зоналарның чикләрен үзгәртү рөхсәт ителми.

6.1.11. Аз урманлы районнарда урнашкан торак пунктлар тирәсендә яклаучы урман полосалары (ветрозащит, яр буе ныгытмалары һ.б.) төзүне, калкулык, чокыр һәм балчык битләрен яшелләндерүне күздә тотарга кирәк.

Яклаучы урман полосаларының киңлеген түбәндәгеләр кабул итәргә кирәк:

авыл торак пунктлары өчен - кимендә 50 метр.

6.1.12. Муниципаль берәмлекләр чикләрендә шулай ук территориянең геоморфологик үзенчәлекләрен исәпкә алып, табигый һәм яшелләндерелгән территорияләрнең территориаль өзлексез системасы рәвешендә, гидрографик челтәр базасында табигый-экологик каркас системасын күздә тотарга кирәк.

6.2. .2. АТМОСФЕРА ҺАВАСЫН САКЛАУ

6.2.1. Атмосфера һавасының норматив сыйфатын тәэмин итү өчен"атмосфера һавасын саклау турында" 1999 елның 4 маендагы 96-ФЗ номерлы Федераль закон, СанПиН 2.1.6.1032-01 һәм СанПиН таләпләрен үтәү зарур. 2.2.1/2.1.1.1200-03.

6.2.2. Төзүне проектлаганда, атмосфера һавасының торышын һәм сыйфатын үзгәртүне фаразлауны, атмосфераның пычрану чыганакларыннан пычрану дәрәҗәсен исәпләү юлы белән, аэроклиматик һәм геоморфологик шартларны исәпкә алып, атмосфера һавасының көтелгән пычрануын, гамәлдәге һәм планлаштырылган объектларны исәпкә алып, пычрануы көтелгән пычрануын исәпкә алып, ПДК яисә һәр пычратучы матдәләр өчен йогынтының ориентирлы булмаган дәрәҗәләрен исәпләп чыгарырга кирәк. Шулай ук, атмосфераның пычрануын булдырмау буенча кисәтү гамәлләре эшләнергә тиеш, моңа неорганик чыгарылмалар һәм икенчел чыганаклар да керә.

6.2.3. Территорияне планлаштыру документларын эшләгәндә, территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналарда гамәлдә булган таләпләрне исәпкә алып, әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын нигезләү башкарыла.

6.2.4. Аларны үтәү халык сәламәтлегенә һәм аның яшәү шартларына турыдан-туры яисә читләтеп йогынты ясамауны тәэмин итә.

6.2.5. Торак, иҗтимагый-эшлекле һәм рекреацион зоналарны атмосфера һавасының пычрану чыганакларына карата, беренче яктан (өстенлек итүче юнәлештәге җилләр өчен) урнаштырырга кирәк.

6.2.6. Торак зонада атмосфера һавасында пычраткыч матдәләр күләме ПДКдан, халыкның массакүләм ялы урыннарыннан, дәвалау-профилактика учреждениеләрен һәм тернәкләндерү үзәкләрен урнаштыру территорияләреннән артмаска тиеш - 0,8 ПДК.

6.2.7. Атмосфера һавасын пычрату чыганаклары булып предприятиеләр, аларның аерым биналары һәм корылмалары тора, алар өчен төзелә торган пычрануның чикләре эчендә ПДК дәрәҗәләре һәм/яисә торак зоналарны пычратуга керткән өлеше 0,1 дән артып китә.

6.2.8. Атмосфераны пычрату чыганаклары булган объектларны билгеләнгән

гигиена нормативларыннан артып киткән пычрану дәрәҗәләре булган территорияләрдә проектлау һәм урнаштыру тыела. Гамәлдәге объектларны реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан җиһазлау мондый территорияләрдә, атмосферага чыгарып ташлаулар иң чик мөмкин булганнарга кадәр кимегәндә, рөхсәт ителә.

Чыгармалар составында ПДК яки якынча куркынычсыз йогынты дәрәҗәләре булмаган матдәләр булса, объектларны проектлау һәм урнаштыру тыела.

6.2.9. Халыкның сәламәтлегенә һәм яшәү шартларына тискәре йогынты ясаучы чыганаклар булырга мөмкин булган объектларны урнаштыру һәм киңәйтү мәйданчыклары аэроклиматик характеристиканы, җирлекнең рельефын, атмосферада сәнәгать калдыклары таралу закончалыкларын, шулай ук атмосфераны пычрату потенциалын исәпкә алып сайлана.

6.2.10. Атмосфера һавасын пычрату чыганаклары булган I һәм II сыйныфларның зарарлы матдәләре булган җитештерү объектларын секундына 1 метрга кадәр тизлек белән, секундына 1 метрга кадәр тизлек белән, озак яисә еш кабатлана торган штиль, инверсияләр, томаннар белән (бер елда - 30 проценттан артык, кыш дәвамында - 50 - 60 процент) өстенлек итүче җилле районнарда урнаштырырга ярамый.

6.2.11. Атмосфераның пычрану потенциалы (алга таба - ПЗА) - атмосфераның катнашмаларны таркату сәләте. ПЗА определяется по среднегодовым значениям метеорологических параметров в соответствии с требованиями СанПиН 2.1.6.1032-01.

6.2.12. I һәм II сыйныф предприятиеләрен югары һәм бик югары ПЗА булган территорияләрдә урнаштыру индивидуаль тәртиптә Россия Федерациясенең Баш дәүләт санитария табибы яки аның урынбасары тарафыннан хәл ителә.

6.2.13. Әйләнә-тирә мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә йогынты ясау чыганагы булган объектлар, производстволар һәм корылмалар өчен СанПиН таләпләре нигезендә санитар-яклау зоналары билгеләнә. 2.2.1/2.1.1.1200-03 һәм әлеге нормативларны.

Санитар-яклау зоналарында торак төзелешен һәм әйләнә-тирә мохит сыйфатының нормалаштырылган күрсәткечләре булган башка территорияләрне урнаштыру тыела. Санитар-яклау зонасы яисә аның бер өлеше резерв территориясе буларак карала һәм җитештерү яки торак территориясен киңәйтү өчен файдаланыла алмый.

6.2.14. Атмосфера һавасын пычранудан саклауны СанПиН 2.1.6.1032-01 таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

6.3. 6.3. СУ РЕСУРСЛАРЫН САКЛАУ

6.3.1. Су объектларын саклау халыкның сәламәтлегенә куркыныч тудыручы һәм массакүләм йогышлы, паразитар һәм йогышлы булмаган авыруларны үстерүгә ярдәм итүче җир өсте һәм җир асты суларының пычрануын булдырмау һәм бетерү, судан файдалану шартларын начарайту яисә эчә торган хуҗалык-көнкүреш, дәвалау һәм рекреацион максатлар өчен аны чикләү өчен кирәк.

6.3.2. Куллану пунктларында суның составы һәм үзлекләре хуҗалык эшчәнлегенең, көнкүрештә файдалануның турыдан-туры яисә турыдан-туры йогынтысында үзгәргән һәм халыкның судан файдалану өчен тулысынча яраксыз булган очракта, эчәргә яраклы, хуҗалык-көнкүреш һәм рекреацион судагы су объектлары пычранган дип санала.

6.3.3. Химик матдәләрнең микъдары су объектлары суында ГН 2.1.5.1315-03 һәм ГН 2.1.5.2307-07 раслаган гигиеник рөхсәт ителә торган чик концентрацияләрдән һәм якынча рөхсәт ителә торган матдәләр дәрәҗәләреннән артмаска тиеш.

6.3.4. Су объектларын яклау чараларын Россия Федерациясе Су кодексы, Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары, билгеләнгән тәртиптә расланган санитария һәм экология нормалары, шулай ук әлеге нормативлар таләпләре нигезендә карарга кирәк. Также при этом, необходимо с выполнением с выполнением, в международных, выполнительных объектов, также приветственных рекреационных центров, в том числе рекреационных центров жилых пунктов.отметил концентрации,

необходимости пычрану объектов.

6.3.5. Хуҗалык яки башка объектларны урнаштырганда, проектлаганда, эксплуатациягә керткәндә һәм эксплуатацияләгәндә, су объектларының су сыйфатына йогынты ясарга сәләтле теләсә нинди эшләрне башкарганда, СанПиН 2.1.5.980-00 һәм СП 2.1.5.1059-01 билгели торган нормативларны үтәү мәҗбүри.

6.3.6. Торак, иҗтимагый-эшлекле, катнаш һәм рекреация зоналарын агып төшүче сулар чыгаруга карата югарырак су объектлары агымы буенча урнаштырырга кирәк.

6.3.7. Хуҗалык-эчәр сулары һәм мәдәни-көнкүреш файдаланыла торган сусаклагычларны һәм аларның түбәнге бьефларын проектлауга, сусаклагычларны төзүгә һәм эксплуатацияләүгә карата санитар һәм экологик таләпләрне исәпкә алып эксплуатацияләүне гамәлгә ашырырга кирәк.

6.3.8. Су объектлары ярларында урнашкан ял итү зоналарында су саклау чаралары ГОСТ 17.1.5.02-80 таләпләренә җавап бирергә тиеш.

6.3.9. Табигый сулыкны яки сулыкны үзгәртү яисә төзекләндерү эшләре аның табигый килеп чыгышын саклап калу шартларында башкарыла.

6.3.10. Предприятиеләр, склад хуҗалыклары, автохуҗалыклар һәм башка объектлар территорияләрендәге өске сулар чистартылган суларны җитештерү ихтыяҗларына файдаланып, чистарту корылмаларында чистартылырга тиеш.

6.3.11. Су объектларына агып төшүче һәм дренаж суларын агызу тыела:

табигать дәвалау ресурслары булган затлар;

махсус сакланылучы су объектларына кертелгән;

эчәр сулар һәм хуҗалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары чикләрендә урнашкан;

дәвалау-савыктыру урыннарын саклауның санитария (тау-санитария) округларының I, II зоналары чикләрендә урнашкан, халыкның туризм, спорт һәм массакүләм ялы урыннарында;

балык саклау зоналары, балык хуҗалыгы тыюлыклары чикләрендә урнашкан.

6.3.12. Санитария саклау зоналары территориясендә санитар төзекләндерү буенча чаралар күрергә кирәк. Җир асты суларын химик пычрату куркынычын тудырган объектларны урнаштыру, Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе бәяләмәсе булганда гына, су горизонтын пычранудан яклау буенча махсус чаралар башкарылган очракта гына санитария саклау зонасының III поясы чикләрендә рөхсәт ителә.

6.3.13. Уңай гидрологик режимны саклау, санитария торышын яхшырту, өске су объектларыннан нәтиҗәле файдалану өчен су саклау зоналары һәм яр буе яклау полосалары билгеләнә, алар чикләрендә хуҗалык итүнең махсус режимы регламентлана. Гражданнарның су объектларына ирекле керүен тәэмин итү максатларында яр буе полосасы билгеләнә.

6.3.14. Су саклау зоналарының, яр буе яклау һәм яр буе полосаларының күләмнәре, шулай ук аларны саклау һәм хуҗалыкта рөхсәт ителгән файдалану режимнары Россия Федерациясе Су кодексы белән регламенттала.

6.3.15. Өске суларны пычранудан саклауны СанПиН 2.1.5.980-00 таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Җир асты суларын пычранудан саклауны 2.1.5.1059-01 СП билгеләгән таләпләр нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

ТУФРАКНЫ САКЛАУ

6.4.1. Авыл җирлекләренең туфрагын саклау таләпләре пычранган туфракларның кеше сәламәтлегенә тәэсире һәм яшәү шартлары мөмкин булган территорияләргә куела һәм территориянең үзенчәлеген, туфрак-климат үзенчәлекләрен, химик кушылмаларның һәм элементларның фонлы эчтәлеген исәпкә алып билгеләнә.

6.4.2. Туфракның торышын бәяләү СанПин 2.1.7.1287-03 таләпләре нигезендә функциональ файдалануның тиешле төрләре өчен санация үткәрүне таләп итә торган тотрыклы нормативтан тыш пычрану участокларын ачыклау максатында үткәрелә.

6.4.3. Туфракта кеше өчен потенциаль куркыныч химик һәм биологик матдәләрне, биологик һәм микробиологик организмнарны тоту, шулай ук радиация фоны дәрәҗәсе билгеләнгән ПДК (дәрәҗәләр) дәрәҗәсеннән артмаска тиеш.

6.4.4. Туфрак сыйфатына карата гигиеник таләпләр беренче чиратта мәктәпкәчә белем бирү һәм гомуми белем бирү оешмалары, спорт, уен, балалар мәйданчыклары, ял мәйданчыклары, рекреацион зоналар, эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларының, су саклау зоналарының һәм яр буе яклау полосаларының санитар саклау зоналары, санитар-яклау зоналары өчен билгеләнә.

6.4.5. Объектларны урнаштыру өчен мәйданчык сайлау түбәндәгеләрне исәпкә алып үткәрелә:

туфракның физик-химик үзлекләре, аларның составы;

табигать-климат характеристикалары (җилләр розалары, явым-төшем күләме, температура режимы);

туфракның ландшафт, геологик һәм гидрологик характеристикалары;

хуҗалык куллану төрләре.

6.4.6. Төзелеш өчен җир кишәрлекләрен Роспотребнадзорның Татарстан Республикасы буенча идарәсе төземичә бирү рөхсәт ителми.

6.4.7. Санитар-эпидемиологик яктан караганда, торак урыннар пычрану дәрәҗәсе буенча 5 категориягә бүленә ала: чиста, уртача куркыныч, куркыныч һәм гадәттән тыш куркыныч.

Химик һәм эпидемиологик күрсәткечләр буенча туфракка таләпләр әлеге Нормативларга 6 нчы кушымтаның 1 нче таблицасында бирелгән.

6.4.8 СанПиН 2.1.1287.1287-03 нигезендә авыл хуҗалыгында химик матдәләрне пычрату дәрәҗәсе буенча файдалануның туфраклары түбәндәге категорияләргә бүленергә мөмкин: рөхсәт ителә торган, уртача куркыныч, куркыныч һәм гадәттән тыш куркыныч (әлеге Нормативларга 6 нчы кушымтаның 2 нче таблицасы).

Туфрактан файдалану буенча тәкъдимнәр пычрануга бәйле рәвештә әлеге Нормативларга 6 нчы кушымтаның 3 нче таблицасында китерелгән.

6.4.9. Туфракны яклау чаралары аларны пычрату категориясен исәпкә алган һәр конкрет очракта эшләнә һәм түбәндәгеләрне күздә тотарга тиеш:

файдалануның махсус режимнарын кертү;

максатчан билгеләнештәге үзгәреш;

туфракны рекультивацияләү һәм мелиорацияләү, уңдырышлылыкны торгызу.

6.4.10. Торак зоналарда, көнкүреш калдыклары тупланган урыннарда, авыл хуҗалыгы җирләрендә, санитар-яклау зоналарында туфрак торышына мониторинг үткәрелергә тиеш. мониторинг вакытында өйрәнелә торган күрсәткечләрнең күләме һәм исемлеге, Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор идарәсе белән килештереп, һәр конкрет очракта, максатларны һәм бурычларны исәпкә алып билгеләнә.

Җирләрне, җирләрне деградацияләүне булдырмау, туфракның һәм пычранган территорияләрнең уңдырышлылыгын торгызу максатларында, әйләнештән тартып алып, консервацияләү рөхсәт ителә.

6.4.11. Радиоактив һәм химик пычрануга дучар булган җирләр, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр категориясеннән чыгарылып, файдалануда чикләнергә һәм аларны консервацияләү өчен запас җирләргә күчерелергә мөмкин. Мондый җирләрдә авыл хуҗалыгы продукциясен җитештерү һәм сату тыела. Җирләрне консервацияләү тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

6.5. ШАУ-ШУДАН ҺӘМ ВИБРАЦИЯДӘН САКЛАУ

6.5.1. Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләре торак пунктларын планлаштыруны һәм төзүне рөхсәт ителә торган тавыш дәрәҗәсен исәпкә алып башкарырга кирәк.

6.5.2. Нормалаштырыла торган территорияләр өчен шау-шуның рөхсәт ителә торган шартларын, тышкы шау-шуның төп чыганакларының шау-шулы

характеристикаларын, көтелгән шау-шу дәрәҗәсен билгеләү һәм аларны исәпләү нокталарында таләп ителә торган киметү тәртибен 51.13330.2011 СП нигезендә кабул итәргә кирәк.

Төрле территорияләрдә кешегә тавыш йогынтысының максималь дәрәҗәләре әлеге нормативларга 6 нчы кушымтаның 4 нче таблицасында күрсәтелгән.

6.5.3. Торак һәм иҗтимагый биналар, торак төзелеше территорияләре, җитештерү предприятиеләренең эш урыннары тышкы тавыш чыганакларыннан саклау объектлары булып тора.

6.5.4. Яңа проектлана торган аэродромнар, вертодромнар янындагы торак төзелешнең гамәлдәге территорияләрендә авиация тавышы дәрәҗәсе ГОСТ 22283-88 билгеләгән күрсәткечләрдән артмаска тиеш.

6.5.5. Торак пунктларны тавыш белән яклау чараларын 51.13330.2011 уртак предприятиесе таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

6.5.6. Инфразвук - ишетүче (акустик) ешлыклардан түбәнрәк ятучы ешлыклы аваз тирбәнешләре һәм дулкыннар - 20 Гц. Инфразвукның технологик чыганаклары булып түбәндәгеләр тора: бер секунд эчендә 20 циклдан да кимрәк булган җиһазлар, транспорт, аэродинамик һәм удар хәрәкәтнең сәнәгать җайланмалары, су асты һәм җир асты шартлаулары һәм башкалар.

Инфратавышның мөмкин булган күрсәткечләре нормалары СН белән регламенттала 2.2.4/2.1.8.583-96 һәм әлеге нормативларга 6 нчы кушымтаның 5 нче таблицасында китерелгән.

6.5.7. Технологик җиһазларның эш режимнарын үзгәртү, аэродинамик процессларның интенсивлыгын киметү (транспорт тизлеген, пар җылылык электр станцияләрен агызу системаларын чикләү, һ.б.) юлы белән аны инфразвукка каршы көрәшүнең иң нәтиҗәле ысулы булып тора. Аны тарату юлында инфразвукның кимүе интерференция тибындагы глушительләрне куллану юлы белән мөмкин.

6.5.8. Торак пунктларда яңа төзелеш һәм реконструкция территорияләре вибрация параметрлары буенча бәяләнергә тиеш. 2.2.4/2.1.8.566-96.

6.5.9. Торак һәм иҗтимагый биналарда, торак төзелеше территориясендә вибрация чыганаклары булып инженер челтәрләре һәм корылмалар, җитештерү предприятиеләрен урнаштыру һәм җиһазлау, эш вакытында зур динамик йөкләнеш тудыручы транспорт чаралары тора ала, алар грунтта һәм төзелеш корылмаларында вибрация тарату, шулай ук сейсмик активлык. Вибрацияләр шау-шуның сәбәбе булырга мөмкин.

Торак һәм иҗтимагый биналарда, торак төзелеше территориясендә, эш урыннарында вибрация дәрәҗәсе гамәлдәге норматив документлар белән билгеләнгән күрсәткечләрдән артмаска тиеш.

6.5.10. Вибрациядән яклау чаралары түбәндәгеләрне күздә тота:

биналарны һәм корылмаларны вибрация чыганакларыннан аеру;

биналарны һәм корылмаларны проектлаганда вибросаклану ысулларын куллану;

вибрация чыганагы тарафыннан булдырыла торган динамик йөкләнешләрне киметү чаралары.

6.6. ЭЛЕКТРОМАГНИТ КЫРЛАРДАН САКЛАУ

6.6.1. Җирлекләр территорияләрен электр магнит кырлары йогынтысыннан саклау, шулай ук электр магнит нурланышларының санитар-яклау зоналары күләмнәрен билгеләгәндә гамәлдәге норматив документлар белән эш итәргә кирәк. радиотехник объектлар тапшыру өчен санитар-яклау зоналары зурлыгын билгеләү радиоешлыклы диапазонның электр магнит нурланышлары буенча гамәлдәге нормалар һәм радиоешлыкның интенсивлыгын исәпләү методикалары нигезендә гамәлгә ашырыла.

6.6.2. Электр магнит кырларыннан, нурланышлардан һәм нурланышлардан саклау буенча махсус таләпләр түбәндәгеләр өчен билгеләнә:

стационар радиотехник объектларның барлык типлары (радиоүзәкләрне, радио- һәм телевизион станцияләрне, радиолокация һәм радиорель станцияләрен дә кертеп);

сәнәгать генераторлары, югары киеренкелектәге ҺЛ һәм электр магнит энергиясен чыгара торган башка объектлар;

кәрәзле элемтә системаларының элементлары һәм хәрәкәтчән бәйләнешнең башка төрләре.

6.6.3. Селитеб территориясендә, массакүләм ял итү урыннарында, радиоешлык диапазонындагы тышкы электромагнит кыры йогынтысына дучар булган торак, җәмәгать һәм җитештерү биналары эчендә тапшыручы радиотехник объектлар (алга таба - ПРТО) тарафыннан булдырыла торган электромагнит кыры дәрәҗәләре халык өчен СанПиН билгеләгән юл хәрәкәте кагыйдәләреннән артмаска тиеш. 2.1.8/2.2.4.1383-03, СанПиН 2.1.8/2.2.4.1190-03, СанПиН 2.1.2.2645-10 һәм икенчел нурланышны исәпкә алып, әлеге нормативларга 6 нчы кушымтаның 6 нчы таблицасында китерелгән.

6.6.4. 3 - 30 МГц диапазонындагы радиостанцияләренең һәм 26,5 - 27,5 МГц ешлыклы гражданлык диапазонындагы радиостанцияләрнең антенналарын урнаштыру СанПиН таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла 2.1.8/2.2.4.1383-03.

6.6.5. Халыкны ПРТО антенналары тарафыннан булдырыла торган электр магнит кырлары йогынтысыннан яклау максатларында, ПРТО ның перспективалы үсешен исәпкә алып, санитар-яклау зоналары һәм төзелешне чикләү зоналары билгеләнә (бинадан тыш, 10 Вт артык булмаган нәтиҗәле нурланыш куәте булган бер стационар радиостанцияне урнаштыру очракларыннан тыш).

Санитар-яклау зонасының чикләре җир өслегеннән 2 метр биеклектә әлеге нормативларга 6 нчы кушымтаның 6 нчы таблицасында күрсәтелгән юл хәрәкәте кагыйдәләре буенча билгеләнә.

6.6.6. Төзелешне чикләү зонасы тышкы чикләрендә электр магнит кырларының биеклеге 2 метрдан артык булган ПДУдан артып киткән территориядән гыйбарәт. Төзелешне чикләү зонасының тышкы чиге перспектив төзелеш биналарының максималь биеклеге буенча билгеләнә, аларның өске катында электр магнит кырлары дәрәҗәсе ПДУдан артмый.

6.6.7. Торак төзелеше территориясендә урнашкан 100 кВт дан артык тапшыргычлар куәте булган ПРТО өчен санитар-яклау зонасы чикләре билгеләнгән тәртиптә Россия Федерациясенең Баш дәүләт санитария табибы яки аның урынбасары карары белән билгеләнә.

6.6.8. Санитар-яклау зонасы һәм төзелешне чикләү зонасы торак төзелеш территориясе сыйфатында һәм әйләнә-тирә мохит сыйфатының нормалаштырыла торган күрсәткечләре булган башка объектлар буларак файдаланыла алмый, шулай ук предприятиенең резерв территориясе буларак карала һәм сәнәгать мәйданчыгын киңәйтү өчен файдаланыла алмый.

6.9. Халыкны ВЛ барлыкка китергән электр кыры йогынтысыннан яклау максатларында, СанПиН 2.2.1 таләпләре нигезендә./ 2.1.1.1200-03 санитар өзеклекләр билгеләнә. ГОСТ 12.1.051-90 нигезендә ВЛ өчен шулай ук саклау зоналары билгеләнә.

6.6.10. Халыкны электр магниты кырларыннан, нурланышлардан һәм нурланышлардан яклау чаралары түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

электр магнит кыры чыганакларын рациональ урнаштыру һәм яклау чараларын куллану;

тапшыргычларның һәм антенналарның бушатыла торган куәтен киметү;

нурланыш чыганакларыннан, шул исәптән икенчел нурланыштан (челтәрләргә, корылмаларга, коммуникацияләргә) файдалану мөмкинлеген чикләү;

югары вольтлы ВЛдан санитар аермалар урнаштыру.

6.7. 6.7. РАДИАЦИЯ КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫ

6.7.1. Авыл җирлекләре территорияләрендә радиация куркынычсызлыгын тәэмин итү таләпләре "халыкның радиация куркынычсызлыгы турында" 09.01.1996 №3-ФЗ, СанПиН 2.6.1.2523-09 (НРБ-99/2009), СП 2.6.1.2612-10 (ОСПОРБ-99/2010) федераль законнары белән билгеләнгән һәм көйләнә торган табигый нурланыш чыганакларына кагыла: радонның изотоплары һәм аның бина һавасында таркалу продуктлары, төзелеш

эшләнмәләрендәге табигый радионуклидларның гамма-нурланышы, эчә торган суда, ашламаларда һәм файдалы казылмаларда табигый радионуклидлар.

6.7.2. Халыкның радиация иминлеге тәэмин ителә:

радиация контроле һәм радиация торышы турында мәгълүмат системасын оештыру;

нормаль шартларда һәм радиацияле авария очрагында халыкны, шулай ук әйләнә-тирә мохит компонентларын радиацияле яклау чараларын планлаштыруның һәм уздыруның нәтиҗәлелеге.

6.7.3. Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләре территорияләрен төзелешкә бүлеп бирер алдыннан радиация хәлен 2.6.1.2612-10 (ОСПОРБ-99/2010), СанПиН 2.6.1.2800-10 һәм 11-102-97 уртак предприятиеләре таләпләренә туры китереп бәяләргә кирәк.

6.7.4. Торак һәм иҗтимагый билгеләнештәге биналар төзү өчен территорияләр участокларын сайлаганда гамма-нурланышның эквивалент дозасы кимендә 0,3 мкЗв/сәгате һәм грунт өстеннән радон агымының тыгызлыгы 80 мБк/ (кв. метр-с) тәшкил иткән участоклар сайлап алына. Производство билгеләнешендәге биналарны һәм корылмаларны урнаштырганда, гамма-нурланышның эквивалент дозасы куәте сәгатенә 0,6 мкЗв/сәгатьтән артмаган территория участокларын сайлыйлар, ә төзелеш контуры чикләрендә радон агымының тыгызлыгы 250 мБк/(кв. метр-с) тәшкил итә. Әлеге параметрлар арткан очракта, проектта бинаны гамма-нурланыш һәм радонның югары дәрәҗәләреннән яклау системасы каралырга тиеш.

6.7.5. Эзләү процессында ачыкланган радиоактив пычранулар белән төзелеш участоклары дезактивацияне (радиация реабилитациясен) инженер әзерлеге барышында узарга тиеш.

6.7.6. Радиацияле объектны урнаштыру урынын сайлаганда объект категориясен, аның халык һәм әйләнә-тирә мохит өчен потенциаль радиация, химик һәм янгын куркынычын исәпкә алырга кирәк. Площадка вновь строящегося объекта должна соответствовать требованиям строительных норм и правил, норм проектирования и СП 2.6.1.2612-10.

6.7.7. Ионлаштыручы нурланыш объектыннан саклануны проектлаганда объект территориясеннән читтә яшәүче халык өчен эквивалентлы доза куәте 0,06 мкЗв/сәг-тан артмаска тиеш, ә объект биналарындагы һәм территориясендәге персонал һәм халык өчен әлеге нормативларга 6 нчы кушымтаның 7 нче таблицасы нигезендә билгеләнә.

6.8. МИКРОКЛИМАТНЫ ҖАЙГА САЛУ

6.8.1. Авыл җирлекләренең торак пунктлары территорияләрен планлаштырганда һәм төзегәндә, проектлана торган биналар өчен яктылык климаты коэффициентын горизонт яклары буенча ориентацияләүне 45 нче таблица буенча кабул итәргә кирәк.

45 нче таблица

ЯКТЫЛЫК УЕМНАРЫНЫҢ ГОРИЗОНТ ЯКЛАРЫ БУЕНЧА ОРИЕНТАЦИЯСЕ ҺӘМ МӘГЪНӘЛӘРЕ
ПРОЕКТЛАНА ТОРГАН БИНАЛАР ӨЧЕН ЯКТЫЛЫК КЛИМАТЫ КОЭФФИЦИЕНТЫ

Яктылык проемлары	Яктылык нурларын горизонт яклары буйлап ориентлаштыру	Яктылык климаты коэффициенты
Биналарның тышкы диварларында	С, СВ, СЗ, З, В, ЮВ, ЮЗ, Ю	1
Турыпочмаклы һәм трапециевид	С - Ю, В - З, СВ - ЮЗ, ЮВ -	1

фонарьларда	СЗ	
"Шед" тибындагы фонарьларда	С	1
Зенит фонарьларында	-	1
Искәрмә: 1. С - төньяк; СВ - төньяк-көнчыгыш; СЗ - төньяк-көнбатыш; В - көнчыгыш; З - көнбатыш; С - Ю - төньяк - көньяк; В - З - көнчыгыш - көнбатыш; Ю - көньяк; ЮВ - көньяк-көнчыгыш; ЮЗ - көньяк-көнбатыш. 2. Ориентацию световых проемов по сторонам света в лечебных учреждениях следует принимать согласно СП 118.13330.2016.		

6.8.2. Биналарны һәм территорияләрне инсоляцияләү дәвамлылыгын СанПиН таләпләре нигезендә билгеләнгән тәртиптә расланган инсоляция графиклары буенча исәпләп чыгарыла. 2.2.1/2.1.1.1076-01.

Иноляция дәвам итә:

торак биналарда;

мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында;

гомуми белем бирү оешмаларында;

дәвалау-профилактика, шифаханә-савыктыру һәм курорт учреждениеләре.

6.8.3. Торак һәм иҗтимагый биналар өчен өзлексез инсоляция озынлыгы биналарның, шәһәрнең планлаштыру зоналарының типларына һәм функциональ билгеләнешенә карап дифференциацияләнгән билгеләнә һәм 22 марттан 22 сентябрьгә кадәр чорда көненә 2,0 сәгатьтән дә ким булмаска тиеш.

6.8.4. Торак биналарда инсоляция озынлыгы 1-3 бүлмәле фатирның кимендә бер бүлмәсендә һәм 4 һәм аннан да ким булмаган бүлмәләрдә ике бүлмәле фатирларда тәэмин ителергә тиеш. Иноляция озынлыгының өзеклеге арта бара, аның вакытында бер чор кимендә 1,0 сәгать булырга тиеш. Шул ук вакытта нормалаштырылган инсоляциянең суммар озынлыгы 0,5 сәгатькә артырга тиеш.

6.8.5. 2 - 3 бүлмәле фатирларда 0,5 сәгатькә инсоляция озынлыгын киметүгә ирешелә, анда инсолидация кимендә 2 бүлмә, һәм күп бүлмәле фатирларда (4 һәм аннан да күбрәк бүлмә), анда кимендә 3 бүлмә инсолировать ителә, шулай ук аеруча катлаулы шәһәр төзелеше шартларында төзелеш урнашканда.

6.8.6. Балалар уен мәйданчыклары территорияләрендә, торак биналарның спорт мәйданчыкларында, мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының төркем мәйданчыкларында, спорт зонасында, гомуми белем бирү оешмаларының ял итү зоналарында инсоляция озынлыгы участок мәйданының 50 процентында 3 сәгатьтән дә ким булмаска тиеш.

6.8.7. Иноляциянең артык җылылык йогынтысын чикләү буенча таләпләр аерым фатирларның яисә коммуналь фатирларның бүлмәләренә, гомуми белем бирү оешмаларының дәвалау-профилактика, шифаханә-савыктыру учреждениеләренең көньяк-көнбатыш һәм көнбатыш юнәлештәге торак бүлмәләренә кагыла.

6.8.8. Елның эссе вакытында биналар һәм территорияләр инсоляциясенең кирәгеннән артык җылылык йогынтысын чикләү биналарны планлаштыру һәм ориентацияләү, территорияләрне төзекләндерү белән тәэмин ителергә тиеш, ә бинаны кояштан саклау мөмкинлеге булмаганда, кояштан саклану чараларын күздә тотарга кирәк. Территорияләрне инсоляцияләүнең җылылык йогынтысын чикләү биналардан, махсус ташландык җайланмалар һәм рациональ яшелләндерү белән тәэмин ителергә тиеш.

6.8.9. Иноляциянең артык җылылык йогынтысын чикләү чаралары биналарны табигый яктырту нормаларын бозуга китермәскә тиеш.

6.9. ҖИТЕШТЕРҮ ҺӘМ КУЛЛАНУ КАЛДЫКЛАРЫ БЕЛӘН ЭШ ИТҮ

6.9.1. Авыл җирлекләренең торак пунктлары территорияләрен планлаштырганда һәм төзегәндә әйләнә-тирә мохитне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычратуны булдырмау чараларын күрергә кирәк.

6.9.2. Авыл җирлекләре территориясендә барлыкка килә торган калдыкларны җыю, алып китү, эшкәртү һәм утильләштерү системасын оештыруны авыл җирлекләрен санитар чистартуның генераль схемалары һәм авыл җирлекләрен төзекләндерү кагыйдәләре нигезендә күз алдында тотарга кирәк.

6.9.3. Проект документларын эшләгәндә түбәндәгеләр башкарылырга тиеш:

җитештерү һәм куллану калдыкларын барлыкка китерүгә, җыюга, алардан файдалануга, зарарсызландыруга, транспортировкалауга һәм урнаштыруга анализ ясау, калдыклар барлыкка килүнең иң куркыныч чыганакларын һәм оештырылмаган чүплекләрне ачыклау;

калдыкларның барлыкка килү күләмнәрен киметү, аларны зарарсызландыру һәм эшкәртү өлкәсендәге потенциалны икенчел файдалануны исәпкә алып бәяләү;

проектны төзү һәм эксплуатацияләү чорына калдыкларны барлыкка китерү һәм аларның әйләнеше күләмнәрен фаразлау, алып китү һәм зарарсызландыру.

6.9.4. Калдыкларны урнаштыру һәм утильләштерүнең экологик хәвефсез шартларын булдыру чаралары, әлеге объектларны урнаштыру өчен билгеләнгән территорияләрнең калдыкларны эшкәртү (күмү) объектларын һәм геологик шартларын урнаштыру өчен җир ресурсларына ихтыяҗны исәпкә алып, калдыкларны җыю һәм транспортировкалау системасыннан алып, аларны эшкәртү, күмү урыннарына кадәр) комплекслы эшләнергә тиеш. Торак пунктлар төркемнәре өчен үзәкләштерелгән җирлекара полигоннарны проектлау тәкъдим ителә.

6.9.5. Полигоннарны урнаштыру рөхсәт ителми:

су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары территориясендә;

дәвалау-савыктыру җирләрен санитар (тау-санитария) саклау округларында;

су объектларының су саклау зоналарында;

ярык токымнар өстенә чыгу урыннарында;

су йөртүчән офыкларны аерып алу урыннарында;

халыкның күпләп ял итү һәм сәламәтләндерү учреждениеләре урнаштыру урыннарында.

6.9.6. Калдыкларны эшкәртү, утильләштерү һәм күмү объектларын төзү өчен участоклар сайлау гамәлдәге санитария нормалары нигезендә әлеге максатлар өчен территориядән файдалану мөмкинлекләрен бәяләүдән чыгып гамәлгә ашырылырга тиеш (СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03, СанПиН 2.1.7.1322-03).

6.10. ҮСЕМЛЕКЛӘР ҺӘМ ХАЙВАННАР ДӨНЬЯСЫН САКЛАУ

6.10.1. "Әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль канун нигезендә авыл җирлекләренең Яшел фондын саклау яшел фондны саклауны һәм үстерүне тәэмин итә торган һәм экологик хәлне нормальләштерү һәм уңайлы әйләнә-тирә мохит булдыру өчен кирәкле чаралар системасын күздә тота.

6.10.2. Гамәлдәге төзелешне яңа һәм реконструкцияләүне заманча торышны бәяләүне һәм гамәлдәге яшел утыртмаларны мөмкин кадәр саклап калуны исәпкә алып гамәлгә ашырырга кирәк. Бер үк вакытта авыл җирлекләренең яшел үсентеләрен төзү, саклау һәм тоту кагыйдәләре таләпләре дә үтәлергә тиеш.

6.10.3. Фәнни һәм хуҗалык ягыннан әһәмиятле үсемлекләр дөньясы объектларын саклауны тәэмин итү максатларында махсус сакланылучы табигать территорияләре бүленергә мөмкин, алар өчен махсус саклау режимы билгеләнә.

6.10.4. "Хайваннар дөньясы турында" 24.04.1995 № 52-ФЗ Федераль закон таләпләре нигезендә объектларны урнаштырганда, проектлаганда һәм төзегәндә, хуҗалык эшчәнлегенең башка төрләрен гамәлгә ашырганда хайваннар дөньясы объектларының яшәү тирәлеген һәм аларның үрчү шартларын, йөрү, ял итү һәм миграция юлларын саклап калу, шулай ук территорияләрнең саклагыч кишәрлекләренең

кагылгысызлыгын тәэмин итү чаралары каралырга һәм үткәрелергә тиеш.

6.10.5. Сирәк очрый торган, юкка чыгу куркынычы яный торган һәм хуҗалык һәм фәнни яктан кыйммәткә ия хайваннар дөньясы объектларының яшәү урыннарын саклау максатларында, аларның тормыш циклларын тормышка ашыру өчен кирәкле территорияләрнең яклау участоклары (яшь терлекләрне үрчетү, симертү, ял итү, миграция һәм башкалар) бирелә. Территорияләрнең яклау участокларында хуҗалык эшчәнлегенең аерым төрләре тыела яисә хайваннар дөньясы объектларының яшәү циклларын бозсалар, аларны үткәрү сроклары һәм технологияләре регламентлана.

6.11. Махсус саклана торган табигать территорияләре

6.11.1. Махсус сакланучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм аеруча табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган объектлар урнашкан, дәүләт хакимияте органнарының хуҗалык файдалануыннан тулысынча яисә өлешчә тартып алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән җир, су өслеге һәм һава киңлеге участоклары.

6.11.2. Махсус сакланылучы табигать территорияләренең категорияләре, төрләре, шулай ук махсус саклау режимнары "махсус сакланылучы табигать территорияләре турында" 14.03.1995 №33-ФЗ Федераль законы, шулай ук Татарстан Республикасы Экология кодексы таләпләре нигезендә билгеләнә.

6.11.3. Махсус сакланучы табигать территорияләре режимы үзенчәлекләрен һәм андагы табигатьне саклау учреждениеләре статусын исәпкә алып, күрсәтелгән территорияләрнең категорияләре: дәүләт табигать тыюлыклары; дәүләт табигать заказниклары; табигать һәйкәлләре аерыла.

6.11.4. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары законнар нигезендә махсус саклана торган табигать территорияләренең башка категорияләрен дә билгеләргә мөмкин.

6.11.5. Махсус сакланылучы табигать территорияләрендә хуҗалык яисә башка эшчәнлек территория статусы һәм махсус саклау режимнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

6.11.6. Махсус сакланылучы табигать территорияләрен антропоген тискәре йогынтылардан саклау максатларында аларга якын җир кишәрлекләрендә һәм су пространствосында табигатьне саклау законнары таләпләре нигезендә хуҗалык эшчәнлегенең җайга салына торган режимы булган саклау зоналары төзелергә мөмкин.

Саклау зоналары территорияләрендә табигать комплексларына һәм махсус саклана торган табигать территорияләре объектларына тискәре йогынтыларны киметүне тәэмин итә торган хуҗалык һәм шәһәр төзелеше эшчәнлегенең чикләүләре билгеләнә.

46 нчы таблицада Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләренең махсус сакланылучы табигать территорияләрен махсус саклау режимнары турында төрле категориядәге белешмәләр бирелгән.

46 нче таблица

МАХСУС САК РЕЖИМНАРЫ ТУРЫНДА БЕЛЕШМӘЛӘР
АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕНЕҢ МАХСУС САКЛАНЫЛУЧЫ ТАБИГАТЬ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ

Махсус сакланучы табигать территорияләре категорияләре	Махсус саклау режимы

“Чатыр-Тау” комплекслы профильле региональ әһәмияттәге дәүләт табигый тыюлыгы	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2005 елның 18 июлендәге 353 номерлы карары белән расланган "Чатыр-Тау" комплекслы профильле "Чатыр-Тау" төбәк әһәмиятендәге дәүләт табигый тыюлыгы турындагы нигезләмә белән заказник территориясеннән файдалану режимы билгеләнде: 1. "Чатыр-Тау" тыюлыгы территориясендә табигать ландшафтын һәм аның компонентларын, шул исәптән: – гидромелиоратив һәм ирригацион эшләр башкару; – геологик разведка эшләрен башкару, файдалы казылмалар эшләү, туфрак катламын бозу; – табигать комплексларына зыян китерсәләр, гидрологик режимны үзгәртү, су ресурсларын эксплуатацияләү; – промысел, һәвәскәр һәм спорт аучылыгы; – аучылык һәм балыкчылык объектларына кертелмәгән, шулай ук сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы яный торган хайваннар, үсемлекләр һәм гөмбә төрләрен Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән чыгару; – төзелеш өчен җир кишәрлекләре бирү, шулай ук күмәк бакчачылык һәм яшелчәчелек өчен; – хуҗалык (элек төзелгән төзелештән тыш, шулай ук заказник администрациясе эшчәнлегенә бәйле), сәнәгать, коммуналь объектлар һәм башка корылмалар төзү һәм урнаштыру; – тыюлык эшчәнлегенә бәйле булмаган магистраль юллар, торбаүткәргечләр, электр тапшыру линияләре һәм башка коммуникацияләр төзү; – аварияләр, стихияле бәла-казалар очракларыннан һәм гадәттән тыш характердагы башка хәлләрдән тыш, автомототранспорт йөрү һәм туктап тору; – приваллар, туристлык стоянкалары, бивуаклар, лагерьлар урнаштыру, моның өчен каралган урыннардан читтә учаклар ягу; – хайваннар дөньясы объектлары һәм аларның яшәү тирәлеге өчен куркыныч материалларны, массакүләм эпизоотияләр очракларыннан тыш, үсемлекләрне яндыру, агулы химикатларны, ашламаларны, химик реагентларны һәм башка материалларны саклау һәм куллану; – 1 апрельдән 31 июльгә кадәр чорда, шулай ук Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән сирәк һәм юкка чыга торган үсемлекләр һәм гөмбәләр үсү урыннарында, аварияләр, стихияле бәла-казалар очракларыннан һәм гадәттән тыш характерга ия башка хәлләрдән тыш, урман ызанын элемтә яки электр тапшыру линияләре астына чистарту; – тыюлык территориясен чүпләү һәм чүпләү; 2. 1 апрельдән 31 июльгә кадәрге чорда хайваннар дөньясы объектларын яңадан торгызу һәм оя кору урыннарында, шулай ук Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлекләрнең һәм гөмбәләрнең сирәк һәм юкка чыгу хәлендә булган төрләре үскән урыннарда кисү тыела, моңа авария, табигый бәла-каза очраклары һәм гадәттән тыш хәлгә ия башка шартлар керми. 3. "Чатыр-Тау" тыюлыгы территориясендә түбәндәге эшчәнлек төрләре рөхсәт ителә: – гамәлдәге законнар нигезендә һәвәскәрләр һәм спорт балыкчылыгы;

	– Татарстан Республикасы Экология һәм табигать ресурслары министрлыгы белән фәнни-тикшеренү максатларында зоологик, ботаника һәм минералогик коллекцияләр һәм палеонтологик объектлар җыю һәм югары уку йортлары белән шартнамәләр нигезендә; – махсус билгеләнгән урыннарда һәм тыюлык администрациясе белән килештерелгән срокларда терлекләрне печәнгә салу, көтү һәм сую; – тыюлык администрациясе белән килештереп, умарта ояларын һәм умарталыкларны махсус билгеләнгән участокларда урнаштыру. 4. Гражданнар "Чатыр-Тау" тыюлыгы территориясендә булырга, үз ихтыяҗлары өчен кыргый үсә торган җимешләр, җиләкләр, гөмбәләр, башка азык ресурслары, дару үләннәре җыярга хокуклы. Татарстан Республикасының Кызыл китабына һәм наркосоставлы чимал исемлегенә кертелгән кыргый үсемлек һәм гөмбәләрне гражданнар тарафыннан җыю һәм әзерләү тыела. Үсемлекләр, җиләкләр, гөмбәләр, дару үләннәре һәм техник чимал җыю үсемлекләр дөньясы турында Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә чикләнергә мөмкин.
Табигать һәйкәлләре «Ык елгасы», «Стәрле елгасы»	Табигать ядкарьләре территорияләреннән файдалану режимы «махсус сакланылучы табигать территорияләре турында»Федераль закон белән җайга салына РФ Табигать Министрлыгының "Дәүләт табигать заказниклары һәм табигать һәйкәлләре турында Типның нигезләмәләрен раслау турында" 1992 елның 14 декабрендәге 33-нче боерыгы нигезендә. 1. Табигать һәйкәлләре урнашкан территорияләрдә һәм аларның саклау зоналары чикләрендә табигать һәйкәлләренең сакланышын бозуга китерә торган һәртөрле эшчәнлек тыела. 2. Табигать һәйкәлләре урнашкан җир кишәрлекләренең милекчеләре, хуҗалары һәм алардан файдаланучылар табигать һәйкәлләрен махсус саклау режимын тәэмин итү йөкләмәләрен үз өсләренә алалар. 3. Табигать һәйкәлләре һәм аларның саклау зоналары җирлектә аларның чикләре периметры буенча кисәтү һәм мәгълүмат билгеләре белән билгеләнә. Әлеге тамгаларның мәгълүмати эчтәлеге әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә махсус вәкаләтле дәүләт органнары белән килештерелә. 4. Табигать һәйкәлләрен куллану түбәндәге максатларда рөхсәт ителә: - фәнни (әйләнә-тирә табигать мохитенең торышын мониторинглау, табигать экосистемаларының һәм аларның компонентларының эшчәнлеген һәм үсешен өйрәнү һ.б.); - эколог-агарту (укыту-танып белү экскурсияләре үткәрү, экологик уку сукмакларын оештыру һәм төзекләндерү, видеофильмнар төшерү, слайдлар, буклетлар чыгару максатыннан фотога төшү һ.б.); - рекреацион (транзит йөрүләр); - табигатьне саклау (тере организмнар төрләренең генофондын саклап калу, сирәк һәм югалып баручы үсемлек һәм хайван төрләренең яшәү шартларын тәэмин итү һ.б.лар); - әлеге табигый объектларны һәм табигать һәйкәлләре комплексларын игълан итү бурычларына һәм аларга карата

	билгеләнгән саклау режимына каршы килмәгән башка, шул исәптән җитештерү максатларында. 5. Һәр табигать һәйкәленнән файдалануның мөмкин булган төрләре аның характерына һәм торышына карап билгеләнә һәм һәйкәл паспортында күрсәтелә. Һәйкәлне саклау режимы аны файдалануның рөхсәт ителгән төрләре өчен сезонлы һәм башка чикләүләр каралырга мөмкин.
Табигать һәйкәлләренең су саклау зонасы «Ык елгасы», «Стәрле елгасы»	Табигать ядкарьләрен саклау зонасы чикләрендә су саклау зоналарыннан файдалануны законда билгеләнгән тәртиптә (Россия Федерациясе Су кодексы) үтәргә кирәк. Су саклау зоналары чикләрендә тыела: – туфракны ашлау өчен агып төшүче сулардан файдалану; – зиратларны, үләт базларын, җитештерү һәм куллану калдыкларын күмү урыннарын, радиоактив, химик, шартлаткыч, агулы матдәләрне урнаштыру; – үсемлекләрнең корткычларына һәм авыруларына каршы көрәш буенча авиация чараларын гамәлгә ашыру; – транспорт чараларының (махсус транспорт чараларыннан тыш) хәрәкәте һәм туктап торуы, моңа юлларда һәм юлларда каты өслекле махсус җиһазландырылган урыннарда аларның хәрәкәте керми. Су саклау зоналары чикләрендә хуҗалык һәм башка объектларны проектлау, төзү, реконструкцияләү, эксплуатациягә кертү һәм эксплуатацияләү, мондый объектларны су законнары һәм әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге законнар нигезендә су объектларын пычранудан, чүпләнүдән һәм суларның саегуыннан саклауны тәэмин итә торган корылмалар белән җиһазлау шарты белән рөхсәт ителә.

6.12. ТАРИХ ҺӘМ МӘДӘНИЯТ ҺӘЙКӘЛЛӘРЕН САКЛАУ

ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

6.12.1. Тарихи-мәдәни билгеләнештәге җирләрнең категорияләре һәм алардан файдалану режимнары Россия Федерациясе Җир кодексының 99 статьясы таләпләре нигезендә билгеләнә.
6.12.2. Җирләрдә мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр) эшчәнлеген җайга салу "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр) турында" 25.06.2002 №73-ФЗ Федераль законы, "Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында" 01.04.2005 №60-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы һәм алар нигезендә чыгарылган норматив хокукый актлар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.
6.12.3. Хәрби һәм гражданнарны күмү җирләрендәге эшчәнлекне җайга салу "Күмү һәм җирләү эше турында" 12.01.1996 ел, №8-ФЗ Федераль закон, "Ватанны саклаганда һәлак булганнар истәлеген мәңгеләштерү турында" 14.01.1993 ел, №4292-1 Россия Федерациясе Законы, әлеге нормативларның "махсус билгеләнештәге зоналар" бүлеге таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫН САКЛАУ

6.12.4."Мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләрне) саклау" бүлеге территориаль планлаштыру документларын әзерләгәнче (яисә процесста) мәдәни мирас объектларын ачыклау, исәпкә алу, өйрәнү, аларның җимерелүен булдырмау яисә зыян китерүне булдырмау, сакланышын тикшереп тору максатларында

эшләнә һәм региональ әһәмияттәге мәдәни мирас объекты булып тора. Мәдәни мирас объектларын саклау буенча таләпләр Шәһәр төзелеше регламентларына һәм проект документациясенә кертелә.

6.12.5. Аның тарихи мохитендә мәдәни мирас объектының сакланышын тәэмин итү максатларында мәдәни мирас объектын саклау зоналары: саклау зонасы, төзелеш һәм хуҗалык эшчәнлеген җайга салу зонасы, саклана торган табигый ландшафт зонасы билгеләнә. Шәһәр төзелеше һәм табигать-ландшафт вәзгыятенә бәйле рәвештә мәдәни мирас объекты аталган зоналарның барлык төрләренә дә ия булырга мөмкин яки аларның кайберләре генә.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарын эшләү мәдәни мирас объектларын дәүләт саклавы чарасы булып тора.

6.12.6. Мәдәни мирас объектын саклау зоналарының кирәкле составы мәдәни мирас объектын саклау зоналары проекты белән билгеләнә.

Мәдәни мирас объектын саклау зоналары проекты - Азнакай муниципаль районы муниципаль берәмлекләренең территориаль планлаштыру документларының бер өлеше.

Саклау зоналары проекты мәдәни мирас объектлары территориясе чикләрен, җирләрдән файдалану режимнарын һәм әлеге зоналар чикләрендә шәһәр төзелеше регламентларын билгели.

Искәрмә:

1. мәдәни мирас объектын саклау зоналары проектын эшләү мәдәни мирас объектын саклау зоналары проектының мәҗбүри состав өлеше булган тарихи-мәдәни терәк планы документлары комплексында теркәлә торган табигый, тарихи-архитектура, тарихи-шәһәр төзелеше, архив һәм башка тикшеренүләргә нигезләнә.

2. Мәдәни мирас объектын саклау зоналары проекты дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасы узарга тиеш.

3. Саклау зоналары территориясе чикләре җир биләмәләренең һәм җирдән файдалануның гамәлдәге һәм (яисә) гамәлдә булган чикләре белән туры килмәскә мөмкин.

6.12.7. Җирләрдән файдалану режимы һәм шәһәр төзелеше регламентлары тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне саклау зоналары чикләрендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген гамәлгә ашырганда планировканы, төзелешне, композицияне, табигый ландшафтны, биналарның һәм корылмаларның масштаблы, стиле, материаллары, төсе һәм декоратив элементлар белән берләштерелгән күләмле-киңлек структурасын, табигый һәм кеше тарафыннан булдырылган әйләнә-тирә белән бәйләнешне саклауны тәэмин итәргә тиеш.

6.12.8. Шәһәр төзелеше һәм хуҗалык эшчәнлеген башкарганда билгеләнгән сак зоналары чикләрендә җирләрдән файдалану режимнарын һәм шәһәр төзелеше регламентларын үтәү мәҗбүри. Җирләрдән файдалануның билгеләнгән режимнары һәм шәһәр төзелеше регламентлары турындагы мәгълүматлар авыл җирлекләрен төзү кагыйдәләренә кертелә. Мәдәни мирас объектын саклау зоналарының барлыгы турындагы белешмәләр Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларының бердәм дәүләт реестрына, дәүләт шәһәр төзелеше кадастрына һәм дәүләт җир кадастрына кертелә.

Искәрмә:

Тарихи-мәдәни кыйммәткә ия объектлар чикләрендә ачыкланган һәм ачыкланган мәдәни мирас объектларын мәдәни мирас объектларының бердәм дәүләт реестрына керткән саен, мәдәни мирас объектларын саклау зоналары проектына үзгәрешләр кертелергә тиеш.

6.12.9. Мәдәни мирас объектын саклау зоналары чикләре (Россия Федерациясе халыкларының аеруча кыйммәтле мәдәни мирас объектларын һәм бөтендөнья мирасы исемлегенә кертелгән мәдәни мирас объектларын саклау зоналары чикләреннән тыш), шулай ук җирләрдән файдалану режимнары һәм шәһәр төзелеше регламентлары мәдәни мирас объектын саклау зоналары проекты нигезендә раслана:

федераль әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына карата - мәдәни мирас объектларын саклауның федераль органы белән килештереп, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан;

Региональ һәм җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына карата - "мәдәни һәм тарихи кыйммәтләрне саклау һәм алардан файдалану турында"Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә.

6.12.10. Тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен саклау зоналары чикләрендә, әлеге һәйкәлне һәм һәйкәлнең бөтенлеген бозмый торган һәм ансамбльнең бөтенлеген бозмый торган һәм аларны зарарсызландыру, җимерү яки юкка чыгару куркынычы тудырмый торган хуҗалык эшчәнлегенең билгеләнгән төрләрен саклау эшләреннән тыш, җир төзелеше, җир төзелеше, төзелеш, мелиоратив, хуҗалык һәм башка эшләр башкару тыела.

6.12.11. Һәйкәлне яисә ансамбльне һәм (яисә) аларның территорияләрен, шул исәптән җир төзелеше, җир төзелеше, төзелеш, мелиорация, хуҗалык эшләре һәм башка эшләрне мәдәни мирас объекты территориясендә һәм тарихи һәм мәдәни ядкарьләрне саклау зоналарында саклау эшләрен башкару проектлары мәдәни мирас объектларын саклауның тиешле органнары белән килештерелергә тиеш.

Күрсәтелгән эшләрне уздырганда хуҗалык үзләштерелергә тиешле территориядә, мәдәни мирас объекты билгеләренә (реестрга кертелгән яисә ачыкланган) ия объектларның булмавы турында дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасы бәяләмәсе булу мәҗбүри, ә дәүләт тарихи-мәдәни экспертизасының һәм дәүләт экология экспертизасының уңай бәяләмәләрен алган төзелеш процессында әлеге объектларның сакланышын тәэмин итү буенча бүлекләр эшләү проектларында булу мәҗбүри.

6.12.12. Мәдәни мирас объектларында мәдәни мирас объектының физик сакланышын тәэмин итүгә юнәлдерелгән ремонт-реставрация эшләре рөхсәт ителә, шул исәптән: мәдәни мирас объектын консервацияләү, һәйкәлне яисә ансамбльне төзекләндерү, мәдәни мирас объектын заманча файдалану өчен җайлаштыру, шулай ук фәнни-тикшеренү, эзләнү, проект һәм җитештерү эшләре, фәнни-методик җитәкчелек, техник һәм авторлык күзәтчелеге.

Искәрмә:

1. Аерым очракларда археологик мирас объектын саклап калуда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла торган коткару археологик кыр эшләре аңлашыла, казылмалардан тулысынча яисә өлешчә тартып алына.

2. Объектның махсус тарихи, архитектура, фәнни, сәнгать, шәһәр төзелеше, эстетик яисә башка әһәмияте булганда һәм аны торгызу өчен кирәкле җитәрлек фәнни белешмәләр булганда, юкка чыккан мәдәни мирас объектын торгызу рөхсәт ителә (аерым очракларда).

6.12.13. Физик һәм юридик затлар мәдәни мирас объекты территориясендә хуҗалык эшчәнлеген гамәлгә ашырырга, аның җир кишәрлегеннән (яки су объекты кишәрлегеннән) файдаланырга хокуклы һәм әлеге территориядән файдалану режимын һәм "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр) турында" 25.06.2002 ел, №73-ФЗ Федераль закон, Россия Федерациясе җир законнары һәм Татарстан Республикасы 01.04.2005 №60-ТРЗ "Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында".

6.12.14. Мәдәни мирас объектлары, күрсәтелгән объектларның торышын начарайтмаса, әйләнә-тирә тарихи-мәдәни мохиткә зыян китермәсә, шулай ук башка затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаса, төрле максатларда файдаланылырга мөмкин. Шул ук вакытта түбәндәге таләпләрне үтәү мәҗбүри:

тарихи-мәдәни мирас җирләрен тоту режимы;

объектның тышкы кыяфәтенең һәм интерьерының үзгәрешсезлеге, аны реестрга кертү өчен нигез булып торган үзенчәлекләре нигезендә;

"Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында" 25.06.2002 ел, №73-ФЗ Федераль законда билгеләнгән тәртиптә Килештерү, мәдәни мирас объектында яисә аның җир кишәрлегендә эшләрне

проектлау һәм үткәрү;

мәдәни мирас объектларын саклау органнары белән килештереп билгеләнгән объекттан файдалану шартларын тәэмин итү.

Искәрмә:

Федераль милектәге һәм реестрга кертелгән мәдәни мирас объектына йә археологик мирас объекты чикләрендә урнашкан кишәрлеккә карата әлеге объектның һәм гражданнарның законлы мәнфәгатьләрен саклауны һәм алардан файдалануны тәэмин итү максатларында Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан әлеге объектны файдалануның чикләве әлеге чикләүләрне кертү өчен нигез булып торган шартларны тулысынча бетерү мизгеленә кадәр гамәлдә булган әлеге объекттан файдалануны чикләү билгеләнергә мөмкин.

6.12.15. мәдәни мирас объектын һәм аның территориясен куллану тыела:

шартлаткыч һәм утлы куркыныч материаллар складлары һәм җитештерү өчен,

мәдәни мирас объектлары интерьерларын, аларның фасадларын һәм территорияләрен, әйләнә-тирә мохитне пычратуга китерә торган материаллар складлары һәм җитештерү дигәндә,

зарарлы пар газсыман һәм башка бүлеп чыгаруларга мөмкинлек бирә торган складлар һәм материаллар җитештерү өчен,

бөртекле, яшелчә, терлекчелек продуктларын, шулай ук терлекләрне хуҗалык максатларында тоту өчен биналарны саклагыч һәм җитештерү өчен,

гаражлар һәм транспорт чаралары, авыл хуҗалыгы һәм башка үзйөрешле машиналар өчен,

мәдәни мирас объектлары конструкцияләренә (аларның куәтләренә бәйсез рәвештә) динамик һәм вибрацион йогынты ясаучы станоклар, җайланмалар һәм башка механик двигательләр белән җиһазландырылган производстволар дигәндә,

Һәйкәл өчен уңайсыз булган температура-дымлы режимлы һәм химик актив матдәләре булган җитештерү һәм лабораторияләр өчен.

6.12.16. Мәдәни мирас объектларыннан транспорт һәм инженерлык коммуникацияләренә кадәр араларны кимендә кабул итәргә кирәк:

тизйөрешле һәм өзлексез хәрәкәтнең магистральләренә кадәр:

катлаулы рельеф шартларында - 100 метр;

яссы рельефта - 50 метр;

суүткәргеч, канализация һәм җылылык белән тәэмин итү челтәрләренә кадәр (үрчетүчеләрдән тыш) - 15 метр;

башка җир асты инженерлык челтәрләренә кадәр - 5 метр.

Реконструкция шартларында күрсәтелгән араларны инженерлык челтәрләренә кадәр кыскартырга рөхсәт ителә, әмма түбәндәгеләрне кабул итәргә мөмкин:

су асты челтәрләренә кадәр - 5 метр;

хәбәр итмәүчеләр - 2 метр.

Шул ук вакытта мәдәни мирас объектларының сакланышын тәэмин итү һәм аның нигезендә эшләр башкарганда мәдәни мирас объектларын саклау буенча махсус чаралар үткәрүне тәэмин итәргә кирәк.

6.12.17. Ачыкланган мәдәни мирас объектларына карата аларны реестрга кертү турындагы мәсьәлә хәл ителгәнче, реестрга кертелгән мәдәни мирас объектларына карата да шундый ук чаралар каралган.

6.12.18. Мәдәни мирас объектлары территорияләре һәм аларның саклау зоналары чикләрендә билгеләнә торган шәһәр төзелеше регламентлары мәдәни мирас объектларын саклауның федераль органы белән Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә һәм мәдәни мирас объектларын саклау өлкәсендә вәкаләтле Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органы белән Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә һичшиксез килештерелергә тиеш.

6.13. АЕРУЧА КЫЙММӘТЛЕ ҖИРЛӘР

6.13.1. Аеруча кыйммәтле җирләрнең категорияләре һәм билгеләнеше Россия

Федерациясе Җир кодексының 100 статьясы таләпләре нигезендә билгеләнә.

6.13.2. Аеруча кыйммәтле җирләрдә аларның максатчан билгеләнешенә туры килми торган теләсә нинди эшчәнлек тыела.

6.14. ИНЖЕНЕР-ЭКОЛОГИК ЭЗЛӘНҮЛӘР

6.14.1. Территорияне планлаштыру һәм төзү документларын, шулай ук проект документациясен әзерләгәндә, капиталь төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә инженер-экологик тикшеренүләр уздыру зарур.

6.14.2. Төзелеш өчен инженер-экологик тикшеренүләр комплекслы инженер эзләнүләренең мөстәкыйль төре булып тора һәм әйләнә-тирә мохитнең заманча торышын бәяләү һәм, антропоген йөкләнеш йогынтысында, алар белән бәйле тискәре экологик һәм социаль, икътисадый һәм башка нәтиҗәләрне булдырмау, минимальләштерү яки бетерү һәм халыкның оптималь тормыш шартларын саклау максатында, мөмкин булган үзгәрешләрне фаразлау өчен башкарыла.

6.14.3. Инженер-экологик эзләнүләр уздыру Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 47 статьясы, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 19.01.2006 №20 карары белән регламенттала, ул инженер эзләнүләре төрләре исемлеген һәм капиталь төзелеш объектларын проект документациясен әзерләү, төзү, реконструкцияләү, капиталь ремонтлау өчен инженер эзләнүләре башкару турындагы нигезләмәне раслый.

Инженер-экологик эзләнүләрне оештыруга һәм үткәрү тәртибенә карата гомуми нигезләмәләр һәм таләпләр СПНЫҢ 8 бүлегендә билгеләнгән 47.13330.2016 "төзелеш өчен инженер эзләнүләре". Төзелеш өчен инженер-экологик эзләнүләр үткәрүнең төп кагыйдәләре һәм тәкъдим ителә торган процедуралары "төзелеш өчен инженер-экологик эзләнүләр"СП 11-102-97 белән регламентлана.

6.14.4. Инженерлык-экология тикшеренүләре түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

территориянең табигый һәм техноген шартларын, аны хуҗалык куллану һәм социаль өлкәне комплекслы өйрәнү;

табигать мохитенең һәм тулаем экосистемаларның аерым компонентларының заманча экологик торышын, аларның техноген йогынтыларга тотрыклылыгын һәм торгызуга сәләтлелеген бәяләү;

объектны төзегәндә, эксплуатацияләгәндә һәм бетергәндә табигый (табигый-техник) системаларның ихтимал үзгәрешләре фаразын эшләү;

экологик куркынычны һәм куркынычны бәяләү;

инженер-хуҗалык эшчәнлегенең зарарлы һәм кирәкмәгән экологик нәтиҗәләрен булдырмау буенча тәкъдимнәр эшләү һәм экологик хәлне саклау, торгызу һәм савыктыру буенча табигатьне саклау һәм компенсация чараларын нигезләү;

җирле халыкның социаль-икътисадый, тарихи, мәдәни, этник һәм башка мәнфәгатьләрен саклау чараларын эшләү;

проект алды һәм проект эшләре этапларына туры килә торган локаль экология мониторингын оештыру һәм үткәрү буенча тәкъдимнәр һәм (яисә) программалар эшләү.

6.14.5. Инженерлык-экология тикшеренүләре түбәндәге документация төрләре өчен билгеләнгән проектлау тәртибе нигезендә башкарыла:

территорияне планлаштыру һәм төзү документлары;

проект документациясе - төзелеш проектлары, предприятиеләрнең, биналарның һәм корылмаларның эш документациясе.

Искәрмә: авыл җирлекләрен территориаль планлаштыру документларында (генераль планнарда) территорияләрнең тотрыклы үсешен тәэмин итү, экологик иминлек, халыкның сәламәтлеген саклау, табигать ресурсларыннан нәтиҗәле файдалану мәсьәләләре "әйләнә-тирә мохитне саклау"бүлегендә карала.

6.14.6. Территорияне планлаштыру һәм төзү документларын экологик нигезләү өчен инженерлык-экология тикшеренүләренең бурычлары территорияләрне тотрыклы үстерүне, халыкның экологик иминлеген һәм шәһәр төзелеше карарларының оптимальлеген тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне саклау һәм торак пунктны урнаштыру

районында тарихи-мәдәни мирасны саклау чараларын исәпкә алып.

6.14.7. Территорияне планлаштыру һәм төзү документациясен экологик нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләр түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

атмосфера һавасының, туфракның, грунтларның, җир асты һәм җир өсте суларының сәнәгать объектлары, транспорт чаралары, җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрануын, махсус сакланылучы табигать территорияләре булуын исәпкә алып, территориянең гамәлдәге экологик торышын бәяләү;

физик йогынтыларны (тавыш, вибрация, электр һәм магнит кырларын, табигый һәм техноген чыганаклардан ионлаштыручы нурланышларны) бәяләү;

аның структур оешмасы буенча билгеләнгән карарларны гамәлгә ашырганда территориянең функциональ әһәмиятен һәм экологик шартларын фаразлау;

әйләнә-тирә мохитне саклау һәм экологик мониторинг чараларын оештыру буенча тәкъдимнәр һәм тәкъдимнәр.

Искәрмә: Татарстан Республикасы Экология һәм табигать ресурслары министрлыгы белән килештерелгән авыл җирлекләренең расланган генераль планнары, аерым территориаль зоналарны төзү буенча проект документларын һәм генераль план белән каралган аерым биналар төзү проектларын нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләр булганда үткәрелми.

6.14.8. Башкарылган инженер-экологик эзләнүләр материаллары территорияне планлаштыру һәм төзү проектларының "әйләнә-тирә мохитне саклау" бүлеген эшләүне тәэмин итәргә тиеш.

6.14.9. Капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү проект документациясен нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләрнең бурычлары түбәндәгеләр:

объектны төзелешкә проект документациясен экологик нигезләү өчен кирәкле һәм җитәрлек материалларны, аны эксплуатацияләүнең нормаль режимын исәпкә алып, мәйданчыкның сайланган вариантында, шулай ук пычраткыч матдәләрне чыгару һәм чыгарып ташлау мөмкинлеген исәпкә алып, экологик нигезләү өчен алу;

территориаль планлаштыру документларын һәм территорияне планлаштыру һәм төзү документларын әзерләгәндә алынган әйләнә-тирә мохит торышы буенча материалларны һәм белешмәләрне төгәлләштерү, йогынты зонасы чикләрен төгәлләштерү.

6.14.10. Инженер-экология тикшеренүләре материаллары эш проектының "Әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чаралар исемлеге" бүлеген эшләүне тәэмин итәргә тиеш.

6.14.11. Проект документациясен нигезләү өчен инженер-экологик тикшеренүләр түбәндәгеләрне кертергә тиеш:

объект төзелеше башланганчы әйләнә-тирә мохит компонентларының торышын бәяләү, пычрануның фонлы характеристикалары;

экосистемаларның торышын, аларның йогынтыларга тотрыклылыгын һәм торгызуга сәләтлелеген бәяләү;

табигать шартларының төп компонентлары, фаразланган йогынтыларга сизгер йогынтысы зонасы чикләрен төгәлләштерү;

объектны төзегәндә һәм эксплуатацияләгәндә корылманың йогынтысы зонасында әйләнә-тирә мохитнең үзгәрүен фаразлау өчен кирәкле параметрлар алу;

табигатьне саклау чараларын оештыру буенча тәкъдимнәр, шулай ук әйләнә-тирә мохитне торгызу һәм савыктыру чаралары;

төзелеш, эксплуатацияләү һәм бетерү чорында локаль һәм махсус экологик мониторинг программасына тәкъдимнәр.

6.14.12. Инженерлык-экология тикшеренүләре составындагы аерым төр эшләр һәм тикшеренүләр билгеләү һәм аларның үзара алмашыну шартлары проектлана торган биналарның һәм корылмаларның төзелеш төренә, характерына һәм җаваплылыгы дәрәҗәсенә, табигый-техноген торыш үзенчәлекләренә, территориянең экологик яктан өйрәнү дәрәҗәсенә һәм проект эшләре стадиясенә бәйле рәвештә билгеләнә.

7. 7. ХАЛЫКНЫ ҺӘМ ТЕРРИТОРИЯЛӘРНЕ ЙОГЫНТЫДАН ЯКЛАУ ТАБИГЫЙ ҺӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘР

7.1. ГОМУМИ ТАЛӘПЛӘР

7.1.1. Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр йогынтысыннан саклау табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килгәндә, шулай ук хәрби хәрәкәтләр алып барганда яисә әлеге гамәлләр нәтиҗәсендә авыл җирлекләре территорияләрен һәм халкын хәвеф-хәтәрләрдән яклауны тәэмин итүгә юнәлдерелгән чаралар җыелмасыннан гыйбарәт.

7.1.2. Гражданнар оборонасы буенча чаралар Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләре муниципаль берәмлекләренең җирле үзидарә органнары тарафыннан "гражданнар оборонасы турында"12.02.1998 №28-ФЗ Федераль законы таләпләренә туры китереп эшләнә.

7.1.3. Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр йогынтысыннан яклау чаралары Азнакай муниципаль районы авыл җирлекләре муниципаль берәмлекләренең җирле үзидарә органнары тарафыннан "халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау турында" 1994 елның 21 декабрендәге 68-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә ГОСТ Р таләпләрен исәпкә алып эшләнә.22.0.07-95.

7.1.4. Авыл җирлекләренең, шул исәптән гражданнар оборонасы буенча төркемнәре булганнарның генераль планнарын әзерләүне, шулай ук төзелгән территорияләрне, төзелгән территорияләрне тәэмин итү өчен билгеләнгән инженерлык, социаль һәм коммуналь-көнкүреш инфраструктуралары объектларын реконструкцияләүне исәпкә алып, төзелгән территорияләрне үстерүне 116.13330.2012, 163.1325800.2014 уртак предприятиеләре таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

7.2. ТЕРРИТОРИЯНЕ ИНЖЕНЕРЛЫК ӘЗЕРЛЕГЕ ҺӘМ ЯКЛАУ

7.2.1. Гомуми таләпләр

7.2.1.1. Шәһәр төзелеше карарларын кабул итү инженер-геологик шартларны һәм гамәлдәге экзодинамик процессларны җентекләп анализлау нәтиҗәләренә нигезләнергә тиеш. Ахыргы карарны, инженерлык әзерлеге, конструктив карарлар һәм эксплуатация чыгымнары буенча чараларның комплекслы бәясен, шулай ук кабул ителгән вариантның куркынычсызлыгын исәпкә алып, вариантларны техник-икътисадый чагыштырудан соң кабул итәргә кирәк.

Нигезләр грунтларының исәп-хисап гидрогеологик режимын үтәүне тәэмин итәргә, шулай ук табигый шартларны тиешенчә үзгәртүгә һәм үзләштерелә торган территориянең ярамас бозылуына китерә торган эрозион һәм башка физик-геологик процессларның үсешен булдырмый калырга кирәк.

7.2.1.2. Территорияләрне планлаштырганда һәм төзегәндә кирәк булганда гамәлдәге норматив документлар (СНиП 22-01-95, СП 47.13330.2016, СП 58.13330.2012, СНиП 2.06.15-85 һ.б.) һәм Россия территориясен куркыныч процесслардан инженерлык саклауның гомуми схемасы нигезендә гамәлдәге табигый хәвеф-хәтәр факторларыннан инженерлык яклауны күздә тотарга кирәк..

Инженерлык әзерлеге буенча чараларны, территориянең инженерлык-геологик шартларын үзгәртүен, алардан файдалануның характерын һәм планлаштырылуын исәпкә алып, тормышка ашырырга кирәк.

Территориянең инженерлык әзерлеге төзелештә булырга тиешле территорияләрне шәһәр төзелешендә үзләштерү мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

Инженерлык әзерлеге һәм яклау төзелешнең, инженерлык инфраструктурасы системасының, ландшафт һәм су объектларының, шулай ук яшел массивларның

рациональ эшләве өчен уңай шартлар тудыру максатында уздырыла.

7.2.1.3. Инженерлык яклавының зарурлыгы Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезләмәләре нигезендә Азнакай муниципаль районының авыл җирлекләре территорияләрен үстерү өлешендә билгеләнә:

яңа төзелә торган һәм реконструкцияләнә торган территорияләр өчен - территориаль планлаштыру документларында (генераль планда), территорияне планлаштыру һәм техник чишелешләрнең вариантын исәпкә алып планлаштыру документларында һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булмаган нәтиҗәләрен киметүдә;

төзелеш территорияләре өчен - объектны төзү, реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлауны гамәлгә ашыруга проект документациясендә, гамәлдәге планлаштырылган карарларны исәпкә алып һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрнең тискәре нәтиҗәләрен киметү.

7.2.1.4. Төзелеш өчен бирелә торган территорияләрне аз кысыла торган грунтлар урнашкан кишәрлекләрдә, деградацияле утырту грунтлары булган кишәрлекләрдә, шулай ук утырту калынлыгы аз кысыла торган грунтлар белән тәэмин ителә торган кишәрлекләрдә урнаштыру өстенлек бирә.

7.2.1.5. Инженерлык яклавын проектлаганда, түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

яклана торган территорияләргә, биналарга һәм алар белән бәйле куркыныч процессларның корылмаларына тискәре йогынтыны булдырмау, бетерү яисә киметү;

эшләрне яңа һәм (яисә) гамәлдәге геологик процессларны интенсификацияләү ысуллары белән җитештерү;

тыюлык зоналарын, ландшафтларны, тарихи объектларны һ.б. саклап калу;

инженерлык яклау корылмаларының тиешле архитектура бизәлеше;

әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чаралар белән ярашу;

кирәкле очракларда - сакланган территорияләрнең һәм объектларның торышын һәм төзелеш һәм эксплуатацияләү чорында инженерлык яклавы корылмаларының эшен системалы күзәтү (мониторинг).

2.1.6. Куркыныч геологик процесслардан саклау буенча Корылмалар һәм чаралар СП 116.13330.2012 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Корылмаларны төзегәндә һәм инженерлык саклау чараларын гамәлгә ашырганда бозылган территорияләрне рекультивацияләүне һәм төзекләндерүне ГОСТ 17.5.3.04-83* һәм ГОСТ 17.5.3.05-84 таләпләрен исәпкә алып башкарырга кирәк.

7.2.2. СУ БАСУДАН САКЛАНУ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.2.1. Инженерлык яклавы кирәк булганда, су басудан территорияләрне һәм аерым объектларны су басуны булдырмый калуны тәэмин итүче чаралар комплексын, төзелеш, функциональ файдалану таләпләренә һәм әйләнә-тирә мохитне саклау үзенчәлекләренә бәйле рәвештә, су басуның тискәре йогынтысын юкка чыгаруны тәэмин итә.

7.2.2.2. Су басудан яклау түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

язгы-көзге чорда язгы ташу суларын үткәрүгә бәйле куркыныч күренешләрдән халыкны яклау;

биналарны, корылмаларны, нигез грунтларын локаль яклау һәм тулаем төзелгән территорияне яклау;

табигать ландшафтларын яклау, аеруча фәнни яисә мәдәни кыйммәткә ия табигать системаларын саклау;

су аша;

дренаж суларын утильләштерү (чистарту кирәк булганда);

җир асты сулары һәм өске сулар режимына, су агызу коммуникацияләрендәге чыгымнарга (агызуларга) һәм басымнарга, нигезләрнең, биналарның һәм корылмаларның деформацияләренә, шулай ук инженерлык яклавы корылмаларының эшенә мониторинг ясау системасы.

7.2.2.3. Су басудан саклау түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

төзелгән территорияләрнең, җитештерү-техник, коммуникация, транспорт объектларының һәм аларның аерым корылмаларының өзлексез һәм ышанычлы эшләве һәм үсеше;

халыкның тормыш эшчәнлеге өчен норматив санитария-гигиена шартлары;

яклана торган территорияләрнең норматив санитария-гигиена, социаль һәм рекреацион шартлары.

7.2.2.4. Су басу характерына бәйле рәвештә (локаль - аерым биналар, корылмалар һәм участоклар; мәйданчык) инженерлык яклавының локаль һәм/яки территориаль системалары проектлана.

Инженерлык яклавының каль системасы аерым биналарны һәм корылмаларны яклауга юнәлтелергә тиеш. Ул дренажларны, фильтрлыкка каршы пәрдәләрне һәм экраннарны үз эченә ала.

Территориаль система төзелгән территорияне (кишәрлекне) гомуми яклауны тәэмин итәргә, яңадан биләп торучы дренажларны, фильтрлыкка каршы пәрдәләрне, территорияне вертикаль планлаштыруны, өске катлауны, ачык сулыкларны һәм табигый дренирлауның башка элементларын, яңгыр канализациясен, су объектлары режимын җайга салуны, микроклиматик, агроурманмелиоратив һәм башка шартларны яхшыртуны үз эченә алырга тиеш.

7.2.2.5. Су басудан инженерлык яклавы системасы территориаль бердәм, ул аерым кишәрлекләрнең һәм объектларның барлык локаль системаларын берләштерә. Шул ук вакытта ул авыл җирлекләренең генераль планнары, шулай ук территорияне планлаштыру документлары белән үзара бәйләнештә булырга тиеш.

7.2.2.6. Су басудан саклану өчен Корылмалар һәм чаралар СП 116.13330.2012 һәм СНиП 2.06.15-85 таләпләренә туры китереп проектлана.

7.2.2.7. Грунт сулары биек булган территорияләрдә, сазланган кишәрлекләрдә, ябык дренажлар урнаштыру юлы белән, грунт сулары дәрәҗәсен киметүне күздә тотарга кирәк.

Аз катлы төзелеш территориясендә, шулай ук гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрдә, спорт яссы корылмалары территорияләрендә ачыктан-ачык киптерү челтәрен проектлау рөхсәт ителә.

7.2.2.8. Төзелергә тиешле торф ятмалары участокларында, грунт сулары дәрәҗәсен киметү белән беррәттән, аларның өслегеен минераль грунтлар белән тәэмин итүне күздә тотарга кирәк, ә тиешенчә нигезләнгәндә, чүп түгү рөхсәт ителә. Минераль грунтлар белән төяү катламының калынлыгы алга таба торф явым-төшемнәрен һәм өске катлау урнаштыру өчен кирәкле территориянең авыш- лыгын тәэмин итүне исәпкә алып билгеләнә.

7.2.2.9. Территорияне су басудан инженерлык яклавын гамәлгә ашырганда сакланган территориянең һәм аның янәшәсендәге акваториянең рекреацион потенциалын киметү рөхсәт ителми.

Рекреация өчен сулыкларның һәм сулыкларның су буе территорияләреннән файдалану табигатьтән файдалануның һәм су хуҗалыгы комплексларын төзүнең башка төрләре белән бертигез дәрәҗәдә карарга кирәк.

7.2.3. СУ БАСУДАН САКЛАНУ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.3.1. Яр буе җир кишәрлекләрендә урнашкан торак пунктлар территорияләре су басудан, җил ярдәмендә су басудан һәм грунт сулары белән су басудан (су басудан) яисә өеп түгүдән сакланырга тиеш. Җимерелгән территориянең кашларын билгеләүне, җил нагоны вакытында дулкын биеклеген исәпкә алып, югары суларның исәп-хисап горизонтыннан кимендә 0,5 метрга югарырак кабул итәргә кирәк.

Исәп-хисап горизонты өчен иң югары дәрәҗәдәге су тамгасын кабул итәргә кирәк: 100 елга бер тапкыр - торак һәм җәмәгать биналарында төзелүче яисә төзелергә тиешле территорияләр өчен; 10 елга бер тапкыр - яссы спорт корылмалары территорияләре өчен.

7.2.3.2. Инженерлык яклавының төп чаралары сыйфатында су басудан түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

су объектлары ягыннан территорияләрне тигезләү;

территориянең рельефын ясалма күтәрү, планлаштырылмый торган тамгаларга кадәр;

су астында калган территорияләрдән һәм түбән бозылган җирләрдән өске ташландык һәм дренаж суларын туплау, җайга салу, бүлеп чыгару;

инженерлык саклау корылмалары, шул исәптән бөкләү дамбалары, дренажлар, дренаж һәм су сиптерү челтәрләре һәм башкалар.

Инженерлык яклавының ярдәмче чаралары сыйфатында табигать системаларының һәм аларның компонентларының табигый үзлекләреннән файдаланырга кирәк, алар инженерлык яклавының төп чараларының нәтиҗәлелеген арттыра.

Территорияне инженерлык яклавы проекты составына язгы ташуларны һәм яңгырлы ташуларны үткәрүне күздә тоткан оештыру-техник чараларны кертергә кирәк.

7.2.3.3. Үзләштерелә торган территорияләрне инженерлык ягыннан яклау территориаль һәм локаль корылмаларның һәм чараларның бердәм системасын булдыруны күздә тотарга тиеш.

7.2.3.4. Су басудан инженерлык яклавын урнаштырганда су белән тәэмин итүне һәм су белән тәэмин итүне, сәнәгать һәм коммуналь объектларны эксплуатацияләүне яхшырту, шулай ук энергетика, транспорт, рекреация һәм табигатьне саклау мәнфәгатьләрендә, проектларда күпфункцияле билгеләнештәге инженерлык яклавы корылмаларын төзү мөмкинлеген күздә тотып, инженерлык яклавы корылмаларын һәм системаларын бер үк вакытта файдалану максатчанлыгын һәм мөмкинлеген билгеләргә кирәк.

7.2.3.5. Су басудан саклану өчен Корылмалар һәм чаралар СП 116.13330.2012 һәм СНиП 2.06.15-85 таләпләренә туры китереп проектлана.

7.2.4. ЯРЛАРНЫ САКЛАУ КОРЫЛМАЛАРЫ ҺӘМ ЧАРАЛАРЫ

7.2.4.1. Елга, күл, сусаклагычлар ярларын инженерлык саклавы өчен 47 нче таблицада китерелгән корылмалардан һәм чаралардан файдаланалар.

47 нче Таблица

ЕЛГА, КҮЛ, СУСАКЛАГЫЧ ЯРЛАРЫН ИНЖЕНЕРЛЫК ЯКЛАВЫ ӨЧЕН КОРЫЛМАЛАР

Корылма төре һәм чаралар	Корылманы һәм чараларны билгеләү һәм аларны куллану шартлары
Волнозлаучылар	
Ерактагылар: Монлит һәм бетон, тимер-бетон, таш, шадра, свай кебек дулкынлы профильле яр буе стеналары (яр буйлары)	I һәм II сыйныф биналарын һәм корылмаларын, автомобиль һәм тимер юлларны, кыйммәтле җир җирләрен саклау өчен сусаклагычларда, күлләрдә һәм елгаларда
Тимер бетон һәм металл стеналары	Нигездә елгаларда һәм сусаклагычларда
Террасалар нигезен ныгытуга корылган баскычлы-баскычлы ныгытмалар	Калкулык текәсе янындагы сусаклагычларда 15 градтан артык.
Массив дулкыннар	Суның тотрыклы дәрәҗәсе булганда сусаклагычларда

Кыек: Бетон, асфальт-бетоннан, асфальт өслекләр	Сусаклагычларда, елгаларда, идән асты җир корылмалары утырмаларында, аларның статистик тотрыклылыгы җитәрлек булганда
Таш белән тулган сыгылмалы түшәмнәрдән һәм челтәр блоклардан ябулар	Сусаклагычларда, елгаларда, җир корылмалары утырмаларында (сөзәк ярулар һәм биек булмаган дулкыннарда - 0,5 - 0,6 метрдан кимрәк)
Синтетик материаллардан һәм икенчел чималдан ябулар	Шул ук
Дулкынланучылар	
Ерактагы (бозык кырлы һәм дулкынландыргыч камералы) корылмалар)	Сусаклагычларда
Кыек: Таштан язу	Рекреацион файдалану булмаган очракта сусаклагычларда, елгаларда, җир корылмалары катламнарында
Фатир блокларыннан күчерү яки укладка	Сусаклагычларда рекреацион файдалану булмаганда
Ясалма ирекле пляжлар	сөзәк ярлар янындагы сусаклагычларда (10 градтан да ким) наносларның хәлсез күченеп йөрүләре һәм суның тотрыклы дәрәҗәсе шартларында
Пляж тотып торучылар	
Ерактагылар: бетоннан су асты банкетлары, бетон блоклар, ташлар	Су сусаклагычларында пляжны беркетү өчен бераз дулкынлану булса
Локаль участокларда инертлы материаллар (таш банкетлар, комлы кушылмалар һ.б.)	Сусаклагычларда сөзәк яр буйларында
Аркылы (мола, шпора (гравитацион, свайный һ.б.))	Табигый һәм ясалма пляжларны төзегәндә һәм ныгытканда сусаклагычларда, елгаларда
Махсус	
Рельефның табигый формаларын имитацияләүче материаллар	Яр процессларын көйләү өчен сусаклагычларда
Нанослар запасын яңадан нигезләү (яр буйларын күчерү, су асты карьерларын куллану һ.б.)	Нанослар балансын көйләү өчен сусаклагычларда
Страправляющие: Таш катламлы дамбалар	Елгаларның ярларын саклау өчен елгаларда һәм елга үзәннәренең ярлары юылудан тайпылуы
Грунттан Страправляющие дамбалар	Агым күчәренең читкә тайпылуы өчен

	агым тизлеге түбән булган елгаларда
Катлаулы шпорлар яки ярымтыюлар	Шул ук
Яшерен ныгытучылар (Сулар грунтын ясалма беркетү)	Дулкыннар биеклеге 0,5 метрга кадәр булган сусаклагычларда, елгаларда, җир корылмалары катламнарында

7.2.4.2. Яр буе саклау корылмалары һәм чаралары төрен яисә аларның комплексын сайлауны, тиешле очракларда урман эретмәсе, судан файдалану таләпләрен исәпкә алып, яр буеның яклау участогының билгеләнүенә һәм аннан файдалану режимына бәйле рәвештә башкарырга кирәк.

7.2.4.3. Яр саклау корылмалары 116.13330.2012 уртак предприятиесе таләпләренә туры китереп проектлана.

7.2.5. КАРСТКА КАРШЫ ЧАРАЛАР

7.2.5.1. Каршылыкка каршы чаралар территорияләрдә биналар һәм корылмаларны проектлаганда, аларны геологик төзелештә эрүчән тау токымнары (известьташлар, доломитлар, акбур, карбонат цементлы вакланган грунтлар, гипслар, ангидритлар, таштан тоз) булган һәм өслектә карст чагылышлары (бүрәнкәләр, казанлыклар, карст-эрозион чокырлар һ.б.) һәм (яки) грунт массивының тирәнлегендә (грунтларны тыгызлау, куышлыклар, мәгарәләр һ.б.) бар.

7.2.5.2. Биналарны һәм корылмаларны карсттан инженерлык яклавы өчен түбәндәге чаралар яисә аларның ярашуы кулланыла:

планлаштыру;

су яклау һәм фильтрационга каршы;

геотехник (нигезләрне ныгыту);

конструктив (аерым яисә геотехник комплекслар белән);

технологик (технологик җиһазларның һәм коммуникацияләрнең ышанычлылыгын арттыру, аларны кабатлау, аларның читкә таралуын тикшереп тору, авария участокларын вакытында сүндерү мөмкинлеген тәэмин итү һ.б.);

эксплуатация (грунтларның торышын мониторинглау, биналар һәм корылмаларның деформацияләнүе).

Каршылыкка каршы чараларны ачыкланган һәм фаразлана торган карст күренешләренең, карстук токымнарының төрен, аларның йөрү шартларын һәм проектлана торган яклау һәм саклана торган территорияләр һәм корылмалар үзенчәлекләре белән билгеләнә торган таләпләрнең характерына бәйле рәвештә сайларга кирәк.

7.2.5.3. Каршылыкка каршы чаралар түбәндәгеләргә тиеш:

активлашуны булдырмый калырга, ә кирәк булганда карст һәм карст-суффозия процессларының активлыгын киметергә;

тиешле дәрәҗәдә грунт катламнарының карст һәм карст-суффозия деформацияләрен төшереп калдырырга яисә киметергә;

карст полосаларыннан җир асты биналарына һәм тау эшләнмәләренә суның югары фильтрлануын һәм алга китешен булдырмаска;

карст күренешләренә кертелгән территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны нормаль эксплуатацияләү мөмкинлеген тәэмин итәргә.

7.2.5.4. Планлаштыру чаралары вакытыннан алда файдалануны һәм карга каршы яклауга чыгымнарны оптимальләштерүне тәэмин итәргә тиеш. Алар әлеге районның үсеш перспективаларын һәм карст үсеше шартларына карстларга каршы яклауның йогынтысын исәпкә алырга тиеш.

Планлаштырылган чаралар составына түбәндәгеләр керә:

планировка структурасын эшләгәндә һәм карстокуркынычы булган участокларны

мөмкин кадәр урап һәм аларда яшел утыртмалар урнаштырганда функциональ зоналарның махсус компоновкасы, магистраль урамнар һәм челтәрләр трассировкасы;

карст үсешенә төзелешнең техноген йогынтысыннан территорияләрне инженерлык яклавын эшләү;

I - II кишәрлекләрдән читтәге биналарның һәм корылмаларның карст провалларының интенсивлыгы буенча тотрыклылык категорияләре чикләреннән тыш, шулай ук проваллар барлыкка килүнең азрак интенсивлыгы (ешлыгы) булган участоклардан читтә урнашуы, әмма аларның уртача диаметрлары 20 метрдан артык (А тотрыклылык категориясе).

7.2.5.5. Су яклаучы һәм фильтрлыкка каршы көрәш чаралары биналар һәм корылмалар төзү һәм эксплуатацияләү чорында гидрогеологик шартларның техноген үзгәрешләре йогынтысында карстны һәм аның белән бәйле суффозион һәм проваль күренешләрне куркыныч активлаштыруны булдырмый калуны тәэмин итә һәм түбәндәгеләргә юнәлдерелергә тиеш:

җир өсте, сәнәгать һәм хуҗалык-көнкүреш суларының грунтка инфильтрациясен максималь кыскарту, шул исәптән сәнәгать һәм хуҗалык-көнкүреш суларын агызу белән көрәш;

җир асты суларының дәрәҗәләрен арттыруны булдырмау (бигрәк тә түбәнгәрәк сулы горизонтлар дәрәҗәләре түбәнәю белән ярашканда), ярык карст һәм югарырак ятучы су горизонтлары суларының хәрәкәт тизлеге арту һәм шулай ук карстны активлаштыруга китерергә мөмкин булган гидрогеологик шартларның башка техноген үзгәрешләрен арттыру;

Җир өслеген җентекләп вертикаль планлаштыруны эшләүне һәм төзелә торган кишәрлекләрдән читкә суларны бүлеп, ышанычлы яңгыр канализациясе җайланмасын;

казаннарда һәм төзелеш чорында җир өсте сулары туплануга юл куймау, гидроизоляция, су агызу коммуникацияләрен һәм продуктүткәргечләрне салу, куен казаннарын салу эшләрен катгый контрольдә тоту.

7.2.5.6. Сусаклагычларның, җир асты су җыю җайланмаларының һәм башка су асты корылмаларының, төзелеш бара торган һәм төзелә торган территорияләргә йогынтысын арттыруны чикләргә кирәк.

7.2.5.7. Сусаклагычлар, каналлар, шламосаклагычлар, су белән тәэмин итү системалары һәм канализация, дренажлар, су кою системалары һәм башка корылмаларны проектлаганда карстның гидрологик һәм гидрогеологик үзенчәлекләре исәпкә алынырга тиеш. Кирәк булганда фильтрлыкка каршы пәрдәләр һәм экраннар, гидротехник корылмаларның һәм җайланмаларның эш режимын җайга салу һ.б.лар кулланыла.

7.2.5.8. Геотехник чараларга түбәндәгеләр керә:

җир өслегендә табылган карст куышлыкларын һәм ярыкларны казаннарда һәм тау эшләнмәләрендә тамга салу;

закарст токымнарын һәм (яисә) югарырак ятучы грунтларны цементацион эремәләр инъекциясе яки башка ысуллар белән беркетү;

Фундаментларны ышанычлы чакырылмаган яки беркетелгән грунтларга таяну.

7.2.5.9. Әгәр дә геотехник чараларны кулланып карст һәм карст-суффозия деформацияләре ясалу мөмкинлеге тулысынча кире кагылмаса, шулай ук аларны куллануның техник яктан мөмкин булмавы яисә максатка ярашсызлыгы очрагында карст деформацияләре барлыкка килүне исәпкә алып, корылмаларның фундаментлары һәм конструкцияләре исәбеннән билгеләнгән конструктив чаралар күздә тотылырга тиеш.

7.2.5.10. Карстка каршы чаралар 116.13330.2012 уртак предприятиесе таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

7.2.6. ГРУНТЛАРНЫҢ САЛКЫННАН САКЛАНУ ЧАРАЛАРЫ

7.2.6.1. Грунтларны салкын (криоген) бәйләүдән инженерлык ягыннан яклау аз катлы биналар һәм корылмалар, линия корылмалары һәм коммуникацияләр (торбаүткәргечләр, электр линияләре, юллар, элемтә линияләре) өчен кирәк.

7.2.6.2. Каршылык чаралары түбәндәге төрләргә бүленә:

инженер-мелиорация (җылылык мелиорациясе һәм гидромелиорация);

конструктив;

физик-химик (тозлау, грунтларны гидрофобизацияләү һ.б.);

катнаш.

Җылылык мелиоратив чаралар фундаментны җылылык изоляцияләүне, җир асты коммуникацияләренең тышкы периметры буенча фундамент янында җылылык бүлеп бирүне күздә тота.

Гидромелиоратив чаралар грунт сулары дәрәҗәсен киметүне, сезонлы-туңган катлам чикләрендә грунтларны киптерүне һәм җир өслеген атмосфера һәм җитештерү сулары белән туендырудан, ачык һәм ябык дренаж системаларыннан файдалануны күздә тота.

Конструктив каршылыклы чаралар пучиноопас грунтларында фундаментлар һәм корылмалар эшенең нәтиҗәлелеген арттыруны күздә тота һәм фундаментны үзләштерүче көчләрне киметү, фундаментларны һәм корылманың җир өсте өлешен пучинистый грунтларның тигез булмаган деформацияләренә җайлаштыру өчен билгеләнгән.

Физик-химик шытымнарга каршы чаралар туфракны сүлпән һәм тотрыкландыручы матдәләр белән махсус эшкәртүне күздә тота.

7.2.6.3. Кирәк булганда, кулланыла торган чараларның ышанычлылыгын һәм нәтиҗәлелеген тәэмин итү өчен мониторинг ясау күздә тотыла. Дымлылык, туфракны туңдыру режимы, кышкы чор азагында корылмаларны куркыту һәм деформацияләү белән күзәтү үткәрү зарур. Күзәтүләрнең составын һәм режимын инженер-геокриологик шартларның катлаулылыгына, кулланыла торган фундаментларның типларына һәм үзләштерелә торган территориядә суык җибәрү процессларының потенциаль куркынычына бәйле рәвештә билгелиләр.

7.2.6.4. Туфракның салкыннан саклану чараларын СП 116.13330.2012, СП 58.13330.2012 һәм СНиП 2.06.15-85 таләпләренә туры китереп проектларга кирәк.

Юл өслеге конструкциясен салкыннан саклау чараларын 2-2001 МОДН таләпләрен исәпкә алып башкарырга.

7.2.6.4. Мероприятия для защиты от морозного пучения грунтов следует проектировать в соответствии с требованиями СП 116.13330.2012, СП 58.13330.2012 и СНиП 2.06.15-85.

2-2001 МОДН таләпләрен исәпкә алып, юл өслеге конструкциясен салкын куркытудан саклау чараларын башкарырга.

7.2.7. КОРЫЛМАЛАРНЫ ҺӘМ ЭШЛӘП ТАБЫЛА ТОРГАН ТЕРРИТОРИЯЛӘРДӘ ҺӘМ УТЫРТУ ГРУНТЛАРЫНДА ЧАРАЛАР

7.2.7.1. Эшкәртелә торган территорияләрдә биналар һәм корылмаларны проектлаганда һәм утырту грунтларында түбәндәгеләрне күздә тотарга кирәк:

планлаштыру чаралары;

биналарны һәм корылмаларны яклауның конструктив чаралары;

тигез булмаган явым-төшемне киметә торган һәм биналарның һәм корылмаларның креннарын аларны тигезләүнең төрле ысулларын кулланып бетерә торган чаралар;

Җир өслегенең деформациясен киметә торган тау эшләре тәртибен күздә тота торган тау саклау чаралары;

нигезләрнең деформацияләренең тигез булмавын киметә торган төзелеш мәйданчыкларын инженерлык әзерләү;

утырту грунтлары белән тулган территорияләрдә су яклау чаралары;

нигезләрнең тигез булмаган деформацияләре чагылыш тапкан чорда инженерлык һәм технологик җиһазларның тышкы һәм эчке инженерлык челтәрләрен нормаль эксплуатацияләүне тәэмин итә торган чаралар;

Җир өслегенең деформацияләрен, шулай ук биналарны һәм корылмаларны, кирәк булганда һәм төзелеш чорында инструменталь күзәтүләр.

7.2.7.2. Сооружения и мероприятия по защите на подрабатываемых территориях и просадочных грунтах следует проектировать в соответствии с требованиями СП 21.13330.2012.

7.2.7.3. Файдалы казылмалар ятмалары территорияләрен планлаштырганда һәм төзегәндә җир асты байлыклары турындагы законнар таләпләрен үтәргә кирәк.

Файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарын төзү җир асты байлыкларыннан файдалану буенча федераль агентлык яисә аның территориаль органнары рөхсәте белән рөхсәт ителә. Шул ук вакытта файдалы казылмаларны җир куеныннан чыгару мөмкинлеген тәэмин итә торган чаралар каралырга һәм гамәлгә ашырылырга тиеш.

7.2.7.4. Төзелеш өчен беренче чиратта түбәндәге территорияләрне файдаланырга кирәк:

сәнәгать булмаган файдалы казылмалар ята;

файдалы казылмалар эшләнде һәм җир өслеген деформацияләү процессы тәмамланды;

Эшләнмә проектлана торган объектларны амортизацияләү срогы тәмамланганнан соң көтелә.

Файдалы казылмалар запаслары булган территорияләрне төзү өчен сайлаганда, билгеләнгән төзелешнең максатка ярашлы булуы биналар һәм корылмалар урнаштыруның мөмкин булган вариантларының чагыштырмача икътисадый нәтиҗәлелеге исәпләүләре белән расланырга тиеш.

7.2.7.5. Территорияне планлаштыру документларын эшләгәндә аның составына төп сызымнар масштабында башкарылган тау-геологик чикләүләр схемаларын кертергә кирәк. Схемаларда төзелеш шартлары буенча территорияләрнең категориясе күрсәтелергә тиеш: шәһәр яны, чикләнгән, яраксыз, торак районнарда төзелеш өчен вакытлыча яраксыз.

Деление территорий на категории следует осуществлять в соответствии с приложением Ж к СП 21.13330.2012.

7.2.7.6. Фараз буенча проваллар ясалырга мөмкин булган, шулай ук оползнеобразование мөмкин булган участокларда биналар һәм корылмаларны проектлау рөхсәт ителми.

Фараз буенча җир өслегенең I һәм Iк төркемнәре буенча чик күрсәткечләрдән артыграк деформацияләнүе көтелә торган өстәмә эшләп чыгарыла торган территорияләрдә (СП 21.13330.2012 5.1 һәм 5.2 таблицалары), биналарны һәм корылмаларны проектлау махсус оешма бәяләмәсе һәм тиешле техник-икътисадый нигезләмә булу буенча гына рөхсәт ителергә мөмкин.

7.2.7.7. Төзелеш өчен бирелә торган территорияләрне аз кысыла торган грунтлар урнашкан кишәрлекләрдә, деградацияле утырту грунтлары булган кишәрлекләрдә, шулай ук утырту калынлыгы аз кысыла торган грунтлар белән тәэмин ителә торган кишәрлекләрдә урнаштыру өстенлек бирә.

7.2.7.8. Төзелә торган территорияне текә сөзәкләү рәвешендәге урынның рельефында террасалар белән планировка ясарга кирәк.

7.2.7.9. Юеш технологик процесслар белән төзелгән биналарны һәм корылмаларны төзелешле территориянең түбән өлешләрендә урнаштырырга кирәк.

7.2.8. ШУЫШУГА КАРШЫ КОРЫЛМАЛАР ҺӘМ ЧАРАЛАР

7.2.8.1. Инженерлык яклавын оползнев процесслардан проектлаганда, әлеге процессларны булдырмый калуга һәм стабильләштерүгә юнәлдерелгән түбәндәге чараларны һәм корылмаларны куллануның максатка ярашлы булуын карарга кирәк:

сөзәклекнең рельефын аның тотрыклылыгын арттыру максатларында үзгәртү - тиешле текә бирү һәм сөзәклекне (откос) тергезү, тотрыксыз грунтларны алып ташлау яисә алыштыру, ныклы призма (контрбанкет) итәгенең аскы өлешендә коеп ташлау;

территорияне вертикаль планлаштыру һәм җир өсте су отводы системасын төзү

ярдәмендә өске суларның агышын җайга салу - өске суларның каршылыксыз агып төшүен тәэмин итү, агымсыз кишәрлекләрдә сулар авышуын булдырмау һәм сулык авышына авыш территориясеннән эләгү;

грунтка һәм эрозия процессларына су инфильтрациясен булдырмау - текә битләрдә грунтны сүлпән материаллар белән сеңдерү, тау битләренең горизонталь һәм сөзәк өслекләрендә - асфальтобетоннан һәм битум минераль катнашмалардан каплану рөхсәт ителә;

җир асты суларының биеклеген ясалма киметү;

агроурманмелиорация (үсемлек капламын торгызу) - күпьеллык үләннәр чәчү, күпьеллык үләннәр һәм куаклар утырту;

грунтларны беркетү: армирлау - ачык битләрне (откосларны) чыгару, вы援ллар һәм сыпылдыклар ясалудан саклау; цементация, смолизация, силикатизация, грунтларны электрхимик һәм термик беркетү - йомшак һәм ярык грунтларда;

оползнең процессларын булдырмау өчен тотып тору корылмалары - идән асты стеналары, свай конструкцияләре һәм баганалары, анкер ныгытмалары, диварларны, контрфорслар, опояскалар (нык пояслар);

башка чаралар (җылылык саклау җайланмалары һәм өслекләр ярдәмендә җылылык процессларын җайга салу, туңдыру һәм эретү процессларының зарарлы йогынтысыннан яклау, саклау зоналарын билгеләү һ.б.).

7.2.8.2. Әгәр 7.2.8.1 пунктчасында күрсәтелгән актив саклану чараларын һәм корылмаларын куллану ишелүләр барлыкка килү мөмкинлеген тулысынча кире какмаса, шулай ук актив саклануның техник мөмкинлеге булмаган яки максатка ярашсыз булган очракта пассив саклану чараларын күздә тотарга кирәк:

яклана торган корылмаларның аларны оползнең җимерелүенә җайлашуы;

башка чаралар.

7.2.8.3. Төзелгән территорияләрдән, машина юлларыннан һәм мәйданнардан (яклана торган зонадан читтә) корыган һәм яңгыр суларын оползнеопасной зонага агызу бары тик махсус нигезләнгән очракта гына рөхсәт ителә.

оползнекуркыныч зонада чистарту корылмаларын төзү рөхсәт ителми.

Сулыклардан су чыгаруны ачык сулыкларга һәм елгаларга, шулай ук агып төшүче суларны чистарту таләпләрен үтәгән һәм эрозиягә каршы җайланмаларны мәҗбүри гамәлгә ашырганда һәм сазлыкка һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян салуның башка төрләренә каршы чараларны үтәгән чокырлар тальвагына кертүне күздә тотарга кирәк.

7.2.8.4. Субайларга каршы корылмалар һәм сулыклар һәм су агымнары ярларында чаралар проектлаганда, яр буе саклау корылмаларына карата таләпләрне өстәмә рәвештә үтәргә кирәк.

7.2.8.5. Яклаучы чаралар һәм корылмалар һәм аларның комплексларын сайлаганда, битлекнең (откос) мөмкин булган деформация төрләрен, яклана торган объектларның җаваплылык дәрәҗәсен, аларның конструктив һәм эксплуатация үзенчәлекләрен исәпкә алырга кирәк.

7.3. Янгын куркынычсызлыгы

7.3.1. Янгынга каршы таләпләрне "янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент" 22.07.2008 ел, №123-ФЗ Федераль законның «шәһәр төзелеше эшчәнлеге вакытында янгын куркынычсызлыгы таләпләре» 15 бүлеге таләпләре (29.07.2017 ел редакциясе), шулай ук янгын куркынычсызлыгы буенча Россия Федерациясе законнарында һәм норматив-техник документларында бәян ителгән башка таләпләр нигезендә кабул итәргә кирәк.һәм күрсәтелгән Федераль закон таләпләренә каршы килми.

7.3.2. Авыл җирлекләре территорияләрен планлаштыру һәм төзү әлеге Федераль законда билгеләнгән янгын куркынычсызлыгы таләпләрен исәпкә ала торган авыл җирлекләренең генераль планнары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Подписывается на проектам материалами планированных территорий на территории загрузовательных мероприятий помощников янги земстволар.

7.3.3. Норматив документларда яклау объектына янгын куркынычсызлыгы таләпләре булмаганда яисә аның янгын куркынычсызлыгының тиешле дәрәҗәсенә ирешү өчен "янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент" 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы нигезләмәләре нигезендә янгын куркынычсызлыгы буенча норматив документларда каралган карарлардан аермалы техник карарлар кулланылса (ред. 29.07.2017) саклау объектының янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү үзенчәлеген чагылдыра торган һәм кирәкле инженер-техник һәм оештыру чаралары комплексын үз эченә алган махсус техник шартлар эшләнергә тиеш. Махсус техник шартларны эшләү һәм килештерү Россия Федерациясе Төбәкләр үсеше министрлыгының 01.04.2008 №36 боерыгы белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7.3.4. Ут ныклыгы дәрәҗәсенә һәм аларның конструктив янгын куркынычы классына бәйле рәвештә торак, иҗтимагый һәм административ биналар, биналар, корылмалар һәм сәнәгать оешмалары арасындагы янгынга каршы ераклыкны 48 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

48 нче таблица

БИНАЛАР, КОРЫЛМАЛАР АРАСЫНДАГЫ ЯНГЫНГА КАРШЫ АРАЛАР
ҺӘМ УТКА ЧЫДАМЛЫК ДӘРӘҖӘСЕНӘ КАРАП ТӨЗЕЛЕШЛӘРЕ БЕЛӘН
ҺӘМ КОНСТРУКТИВ ЯНГЫН КУРКЫНЫЧЫ КЛАССЫ

Бинаның ут чыдамлыгы дәрәҗәсе	Конструктив янгын куркынычы классы – С1.	Ут чыдамлыгы һәм биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның конструктив янгын куркынычы классының минималь ераклыгы, метрлар		
		I, II, III С0	II, III, IV С1	IV, V С2, С3
I, II, III	С0	6	8	10
II, III, IV	С1	8	10	12
IV, V	С2, С3	10	12	15

7.3.5. Биналар, корылмалар һәм корылмалар арасындагы янгынга каршы ераклыклар тышкы диварлар яисә биналарның, корылмаларның башка конструкцияләре арасындагы ераклык буларак билгеләнә. Чыгыш ясаучы биналарның, корылмаларның һәм төзелмәләрнең янучан материаллардан ясалган 1 метрдан артык конструкцияләре булганда, әлеге конструкцияләр арасындагы ераклыкны алырга кирәк.

7.3.6. Биналар, корылмалар һәм корылмалар арасындагы янгынга каршы араларны тәрәзә уемнарыннан башка, януга чыдам IV һәм V дәрәҗә янгын сүндерү куркынычы булган С2 һәм С3 биналарыннан тыш, янмаучан материаллардан түбә корылган очракта, 20 процентка киметү рөхсәт ителә.

Янгынга каршы тору өчен биналар, I һәм II дәрәҗәдәге корылмалар һәм корылмалар арасындагы конструктив янгын куркынычы классының утлы чыдамлылыгы С0 50 процентка кимергә тиеш. Бу вакытта һәр бина, корылма һәм корылма биналарының 40 проценттан артыгы янгын сүндерү җайланмалары белән җиһазландырылган.

7.3.7. V дәрәҗәдәге каркас һәм калкан конструкциясенең ике катлы биналары, корылмалары һәм корылмалары өчен янгынга каршы ераклыкны 20 процентка арттырырга кирәк.

7.3.8. Биналар, I һәм II дәрәҗәдәге корылмалар һәм корылмалар арасындагы янгынга каршы ераклыкларны 3,5 метрга кадәр киметергә мөмкин. Бу очракта башка бина, корылма һәм корылма каршысында урнашкан югарырак бина, корылма һәм төзелеш стенасы янгынга каршы 1 типтагы янгынга каршы.

7.3.9. Бер үк, ике фатирлы торак йортлардан һәм хуҗалык корылмаларыннан

(сарайлар, гаражлар, мунчалар) йорт янындагы җир кишәрлекләрендә торак йортларга һәм күрше җир кишәрлекләрендә хуҗалык корылмаларына кадәр янгынга каршы ераклыкны таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. Бер-берсенә караган биналарның стеналары тәрәзә уемнарында булмау, яраксыз материаллардан башкарылган яки ут саклауга дучар булу, ә түбәләре һәм кәрнизләре яраксыз материаллардан башкарылган булу шарты белән, биналарның күрсәтелгән типлары арасындагы янгынга каршы араны 6 метрга кадәр киметергә мөмкин.

7.3.10. Торак, иҗтимагый һәм административ биналардан (Ф1, Ф2, Ф3, Ф4) I һәм II дәрәҗәдәге янгын сүндерү куркынычы булган класслардан җитештерү һәм склад биналарына, корылмаларына һәм төзелмәләргә (Ф5 функциональ янгын куркынычының классына кадәр) ким дигәндә 9 метр (Ф5 функциональ янгын куркынычы классы биналарына кадәр һәм С2, С3 - 15 метрлы янгын куркынычы конструктив классларындагы янгын куркынычы классына кадәр), янгын сүндерү куркынычы III дәрәҗә дәрәҗәсе - 12 метр, IV һәм V дәрәҗәдәге ут ныклыгы - 15 метр тәшкил итәргә тиеш. Торак, иҗтимагый һәм административ биналардан (Ф1, Ф2, Ф3, Ф4) IV һәм V дәрәҗәдәге янгын куркынычының функциональ куркынычы классларыннан җитештерү һәм склад биналарына, корылмаларга һәм төзелмәләргә (Ф5 функциональ янгын куркынычы классына) кадәр ераклыклар 18 метр тәшкил итәргә тиеш. III дәрәҗәдәге күрсәтелгән биналар өчен алар арасындагы ераклык 12 метрдан да ким булмаска тиеш.

7.3.11. Вакытлы корылмаларны, ларекларны, киоскларны, лапасларны һәм башка шундый корылмаларны урнаштыру 48 нче таблицада билгеләнгән таләпләр нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

7.3.12. Тараны саклау өчен мәйданчыкларның киртәләре булырга һәм биналардан, корылмалардан һәм корылмалардан кимендә 15 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

7.3.13. Янгынга чыдам REI 150 дән дә ким булмаган утлы диварлар, I - III дәрәҗә утлы чыдамлык биналары, корылмалары һәм корылмалары, мәктәпкәчә мәгариф оешмалары, стационар типтагы медицина оешмалары (Ф1.1, Ф4.1) искәрмәсеннән тыш, нормалары бозылмый.

7.3.14. Авыл торак пунктларын төзү чикләреннән урман массивларына кадәр янгынга каршы ераклыклар кимендә 50 метр, ә индивидуаль торак төзелеше чикләреннән урман массивларына кадәр кимендә 15 метр булырга тиеш.

Теләсә нинди янгын сүндерү дәрәҗәсендәге биналардан авыл җирлекләрендә янгын сүндерү деполары һәм тышкы янгын сүндерү сүүткәргече системасы булмаган күрше урман массивларына кадәр ераклыкны 50 процентка арттырырга кирәк.

7.3.15. Юлларны һәм җәяүлеләр юлларын проектлаганда янгын сүндерү машиналарын торак һәм иҗтимагый биналарга, шул исәптән төзелгән-кушып төзелгән биналарга бару мөмкинлеген һәм янгын автобаскычларыннан яки автоподъемниклардан теләсә нинди фатирга яки бинага керү мөмкинлеген тәэмин итәргә кирәк.

Бинаның диварына кадәр ара, кагыйдә буларак, биналар өчен 5 - 8 метр кабул итәргә кирәк, 10 катка кадәр. Бу зонада коймалар, электр үткәргечләрнең һава линияләрен урнаштыру һәм агачлар утырту рөхсәт ителми.

Керешләре булмаган биналарның фасадлары буйлап, каты өслекле юллар урынына, аларны каплауга яки грунтка мөмкин булган йөкләнешне исәпкә алып, янгын сүндерү машиналары йөрү өчен яраклы 6 метр киңлектәге полосаларны күздә тоту рөхсәт ителә.

7.3.16. Җитештерелә торган куркыныч җитештерү объектлары файдаланыла, эшкәртелә, барлыкка килә, саклана, юкка чыгарыла, янгын куркынычы булган матдәләр һәм материаллар юкка чыгарыла һәм алар өчен сәнәгать куркынычсызлыгы турында декларацияне (алга таба - шартлау куркынычы булган объектлар) әзерләү мәҗбүри булган куркыныч җитештерү объектлары җирлекләр чикләреннән читтә урнашырга тиеш, ә инде бу мөмкин булмаса яки максатка ярашлы булмаса, янгын куркынычы янаган объект территориясеннән читтә булган кешеләрне, биналарны һәм корылмаларны, янгын һәм (яисә) шартлауның куркыныч факторлары йогынтысыннан саклау буенча чаралар эшләнергә тиеш. Территорияләрендә А, Б һәм В категорияләре биналары һәм

корылмалары урнашкан, шартлату-янгын куркынычы һәм янгын куркынычы буенча башка җитештерү объектлары җирлекләр чикләрендә дә, территорияләрдә дә урнаштырылырга мөмкин. Шартлау куркынычы булган объектларны җирлекләр чикләрендә урнаштырганда күрше саклау объектларына янгын куркынычының йогынтысы, климат һәм географик үзенчәлекләр, урынның рельефы, елгалар агымы юнәлеше һәм өстенлек итүче җил юнәлеше исәпкә алынырга тиеш. Шул ук вакытта җитештерү объектының җир кишәрлеге чикләреннән Ф1 - Ф4 функциональ куркынычы класслары биналарына кадәр, гомуми белем бирү һәм мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының, медицина оешмаларының һәм ял учреждениеләренең җир участоклары чикләре 50 метрдан да ким булмаска тиеш.

7.3.17. Сыекландырылган табигый газлар комплекслары торак пунктлардан алгы яктан урнашкан булырга тиеш. Сыекландырылган углеводород газлары һәм җиңел янып китүчән сыеклыклары складлары торак пунктларның торак зоналарына карата өстенлек итүче юнәлештәге торак пунктларның торак зонасыннан читтә урнашырга тиеш. Земельные участки под размещение складов сжиженных углеводородных газов и легковоспламеняющихся жидкостей должны располагаться ниже по течению реки по отношению к населенным пунктам, мостам и сооружениям на расстоянии не менее 300 метров от них, если техническими регламентами, принятыми в соответствии с Федеральным законом "О техническом регулировании", не установлены большие расстояния от указанных сооружений. Складларны хәбәр итү һәм элемтә чаралары белән, шулай ук янгыннарны локальләштерү һәм сүндерү чаралары белән тәэмин итү шарты белән, әлеге корылмаларга карата кимендә 3000 метр ераклыкта елга агымы буенча югарырак урнаштыру рөхсәт ителә.

7.3.18. Сыекландырылган углеводород газлары һәм җиңел янып китә торган сыеклыклар складларын төзү күрше торак пунктлар территорияләре, гомуми челтәрдәге тимер юллар оешмалары һәм юллары билгеләре белән чагыштырганда түбәнрәк дәрәҗәдә булган җир участокларында урнашырга тиеш. Күрсәтелгән складларны күрше торак пунктлар территорияләре тамгасы белән чагыштырганда югарырак дәрәҗәдә булган җир кишәрлекләрендә, гомуми челтәрдәге тимер юллар оешмаларында һәм юлларында, алардан 300 метрдан артык ераклыкта урнаштыру рөхсәт ителә. 100 метрдан 300 метрга кадәр ераклыкта урнашкан складларда, торак пунктлар, оешмалар территорияләрендә һәм гомуми челтәрдәге тимер юллар юлларында сыеклыкны булдырмый торган чаралар (шул исәптән икенче җимерелү, авария сыйдырышлылыгы, отводный каналлар, траншеялар) каралырга тиеш.

7.3.19. Торак йортлар, иҗтимагый-эшлекле зоналар һәм авыл җирлекләрен рекреацион билгеләү зоналары чикләрендә А, Б һәм В категорияләре биналары һәм корылмалары булмаган территорияләрдә янгын куркынычы янаган җитештерү объектларын урнаштыру рөхсәт ителә. При этом расстояние от границ земельного участка производственного объекта до жилых зданий, зданий общеобразовательных и дошкольных образовательных организаций, медицинских организаций и учреждений отдыха устанавливается в соответствии с требованиями Федерального закона от 22.07.2008 №123-ФЗ «Технический регламент о требованиях пожарной безопасности» (ред. от 29.07.2017).

7.3.20. Торак төзелеше зонасы чикләрендә урнашкан янгын һәм шартлау куркынычы булган факторларның кешеләргә һәм торак биналарына йогынтыны бетерү мөмкин булмаган очракта, көчләрне киметүне, оешмаларны яки аерым производствоны үзгәртүне яки оешманы торак төзелеше чикләреннән күчерүне күздә тотарга кирәк.

7.3.21. Биналар, корылмалар арасындагы янгынга каршы аралар янгынның күрше биналарга, корылмаларга таралмавын тәэмин итәргә тиеш.

7.3.22. Янгынга каршы аралар янгынның таралмавын тәэмин итәргә тиеш:

1) урманчылыкларда (урман паркларында) урман утыртмаларыннан алып түбәндәге биналарга һәм корылмаларга кадәр:

а) урманчылыклар (урман-парклар) территорияләреннән тыш;

б) урманчылыклар (урман парклары) территорияләрендә;

2) урманчылыклардан тыш урман утыртмаларыннан алып биналарга һәм

корылмаларга кадәр.

7.3.23. Россия Федерациясенең милли иминлеге өчен кискен әһәмиятле объектларыннан урман утыртмалары (урман парклары) чикләренә кадәр янгынга каршы ераклыклар, әгәр Россия Федерациясе законнары белән башкасы билгеләнмәгән булса, кимендә 100 метр булырга тиеш.

7.3.24. Нефть һәм нефть продуктлары складлары территорияләрендә урнашкан шартлау-янгын һәм янгын куркынычы буенча А, Б һәм В категорияле биналардан һәм корылмалардан алар белән чиктәш яклау объектларына кадәр янгынга каршы ераклыкларны әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 1 нче таблицасы нигезендә кабул итәргә кирәк.

7.3.25. Әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 1 нче таблицасында күрсәтелгән араларны җәяләрдә гомуми сыйдырышлылыгы 50 000 куб метрдан артыграк булган II категория складлары өчен кабул итәргә кирәк. Әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 1 нче таблицасында күрсәтелгән аралар билгеләнә:

1) биналар һәм корылмалар арасында - тышкы диварлар яисә биналарның һәм корылмаларның конструкцияләре арасындагы ераклык кебек;

2) сливоналив җайланмалардан - сливоналив эстакадалары булган тимер юл күчәреннән;

3) автомобиль цистерналарын җиһазлау өчен мәйданчыклардан (ачык һәм түбә астында) тозлау җайланмаларыннан, насослар, тарлар - әлеге мәйданчыклар чикләреннән;

4) технологик эстакадтан һәм торба үткәргечләрдән - иң кырый торба үткәргечтән;

5) факел җайланмаларыннан - факел көпшәсеннән.

7.3.26. Нефть һәм нефть продуктлары складлары биналарыннан һәм корылмаларыннан торфның ачык яткан кишәрлекләренә кадәр янгынга каршы араларны әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 1 нче таблицасында күрсәтелгән арадан ике тапкырга киметергә рөхсәт ителә, әгәр торфның ачык яткан урынын 0,5 метр калынлыктагы җир катламы белән нефть һәм нефть складлары биналарыннан һәм корылмаларыннан ярты ара чикләрендә күмсәң нефть продуктлары.

7.3.27. Нефть һәм нефть продуктларын саклау складларыннан катнаш токымнарның (ылыслы һәм яфраклы) урман утыртмалары чикләренә кадәр ераклыкны ике мәртәбә киметү рөхсәт ителә. Шул ук вакытта урманчылыкларның (урман-паркларның) нефть һәм нефть продуктларының складлары булган урман утыртмалары чикләре буйлап ялкынны үз өслекләре буенча таратмый торган материаллардан яисә сөрелгән җир полосасы киңлеге 5 метрдан да ким булмаска тиеш.

7.3.28. Резервуар парктан 200 метрга кадәр ераклыкта урнашкан гомуми челтәрдәге күрше торак пунктлар, оешмалар һәм тимер юллары территорияләре тамгасы белән чагыштырганда, иң югары күрсәткечләргә ия булган мәйданнарда нефть һәм нефть продуктларының резервуар парктан 200 метрга кадәр ераклыкта урнашкан, шулай ук елга ярлары буенда нефть һәм нефть продуктлары складлары урнашканда (максималь дәрәҗәдә) авария вакытында торак пунктлар, оешмалар территориясендә нефть һәм нефть продуктларын агызу мөмкинлеген юкка чыгаручы өстәмә чараларны күздә тотарга кирәк. Нефть һәм нефть продуктлары складлары территорияләре 2 метрдан да ким булмаган биеклектәге янмый торган материаллардан эшләнгән койма белән чикләнергә тиеш.

7.3.29. Торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан нефть һәм нефть продуктлары складларына кадәр гомуми сыйдырышлылыгы 2000 куб метрга кадәр булган янгынга каршы аралар котельныйлардагы, дизель электр станцияләрендәге һәм торак һәм җәмәгать биналарына һәм корылмаларына хезмәт күрсәтә торган башка энергия объектларындагы аралар әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 7 нче таблицасында китерелгән аралардан ким булмаска тиеш.

7.3.30. Нефть һәм нефть продуктлары складларының категорияләре әлеге нормативларга 10 нчы кушымтаның 8 нче таблицасы нигезендә билгеләнә.

7.3.31. АЗС торак пунктлар территорияләрендә урнаштырганда янгынга каршы ераклыкларны ягулык һәм (яисә) аның парлары мөрәҗәгать итә торган ягулык һәм (яисә)

җир өсте җиһазлары саклана торган резервуар стеналарыннан, ягулык һәм авария резервуарлары саклана торган җир асты резервуарларының сулыш арматурасыннан, ягулык-тарату колонкасы корпусларыннан һәм сыекландырылган углеводород газларының яисә сыекландырылган табигый газ колонкаларыннан, автоцистерналар һәм технологик колодлар өчен мәйданчыклар чикләреннән, технологик чистарту корылмалары стеналарыннан, ягулык һәм авария резервуарлары корылмаларыннан, ягулык саклау өчен җир асты резервуарларының сулыш арматурасыннан, ягулык һәм авария резервуарлары резервуарлары саклау өчен җир асты резервуарларыннан, ягулык-тарату колонкалары корпусыннан һәм сыекландырылган углеводородлы табигый газларның сыекландырылган колонкаларыннан, ягулык һәм сыекландырылган табигый газларның сыекландырылган колонкаларыннан, ягулык салу станцияләреннән түбәндәге биналарга ягулык салу станцияләренә кәрә:

1) мәктәпкәчә мәгариф, гомуми белем бирү оешмалары, стационар типтагы медицина оешмалары, бер фатирлы торак биналарның җир кишәрлекләре чикләренә кадәр;

Тәрәзәләргә яисә ишекләргә кадәр (торак һәм җәмәгать биналары өчен).

7.3.32.Противопожарные расстояния от АЗС моторного топлива до соседних объектов должны соответствовать требованиям, установленным в таблице 2 приложения №10 к настоящим Нормативам. Общая емкость наземных резервуаров АЗС, расположенных на территории населенных пунктов, не должна превышать 40 кубических метров.

7.3.33. АЗСтан ераклыкны катнаш токымнарның (ылыслы һәм яфраклы) урман утыртмалары чикләренә кадәр ике тапкыр кечерәйтү рөхсәт ителә. Шул ук вакытта урманчылыкларның (урман-паркларның) урман утыртмалары чикләре буйлап АЗС белән кимендә 5 метр җир өсте өслеге буенча ялкын таратмый торган материаллардан яисә сөрелгән җир полосасыннан киңлеге көздә тотылырга тиеш.

7.3.34. АЗС авыл хуҗалыгы культураларын утырту янында урнашкан, алар буенча ялкынның таралуы мөмкин булган, утыртып утыртуга якын тирәдәге АЗС чикләре буйлап җир өсте өслегендә ялкын таратмый торган материаллардан ясалган яисә киңлеге кимендә 5 метр булган җирнең сөрелгән полосасы каралырга тиеш.

7.3.35. Сыек ягулыкны саклау өчен җир асты резервуарлары булган АЗСтан мәктәпкәчә белем бирү, гомуми белем бирү оешмалары, стационар тибындагы медицина оешмалары чикләренә кадәр янгынга каршы ераклык 50 метрдан да ким булмаска тиеш.

7.3.36. Биналар һәм корылмалар, шулай ук оешма һәм торак пунктлар территорияләрендә янгыннарны сүндерү өчен янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганаклары булырга тиеш.

7.3.37. Янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганаклары буларак табигый һәм ясалма сулыклар, шулай ук эчке һәм тышкы суүткәргечләр (шул исәптән эчә торган, хуҗалык-эчә торган, хуҗалык-эчә торган, хуҗалык һәм янгынга каршы) файдаланылырга мөмкин.

7.3.38. Ясалма сулыкларны кору, табигый сулыклардан файдалану һәм янгынга каршы суүткәргеч урнаштыру зарурлыгы, шулай ук аларның параметрлары «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент» 22.07.2008 №123-ФЗ Федераль законы белән билгеләнә (29.07.2017 редакциясе).

7.3.39. Янгын сүндерү максатыннан файдаланылырга мөмкин булган елгалар һәм сулыкларга кимендә 12 х 12 метр зурлыктагы су җыю өчен подъездлар ясарга кирәк.

7.4. ИНЖЕНЕР-ТЕХНИК ЧАРАЛАР, ГРАЖДАННАР ОБОРОНАСЫ ҺӘМ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘРНЕ КИСӘТҮ ШӘҺӘР ТӨЗЕЛЕШЕН ПРОЕКТЛАУ ВАКЫТЫНДАГЫ ЧАРАЛАР

7.4.1. Гражданнар оборонасының инженер-техник чаралары һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәтү түбәндәге очракларда каралырга тиеш:

авыл җирлекләре муниципаль берәмлекләренең генераль планнарын әзерләү;

территорияне планлаштыру документларын эшләү (территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау проектлары, җир кишәрлекләренең шәһәр төзелеше планнары);

төзелеш (техник-икътисадый нигезләү, техник-икътисадый исәпләүләр), шулай ук капиталь төзелеш объектларын төзүгә һәм реконструкцияләүгә проект документациясен әзерләүне.

7.4.2. Гражданнар оборонасы буенча инженер-техник чаралар мөмкин булган җимерелүләр һәм мөмкин булган көчле җимерелүләр зонасына карата, катастрофик су басу зонасына карата үткәрелергә һәм үткәрелергә тиеш.

Мөмкин булган җимерелүләр зонасы - бина һәм корылма җиңелүенең гади чаралары тәэсирендә тулысынча һәм көчле җимерелүләр алырга мөмкин булган территория.

Фаҗигале су басу зонасы - гидротехник корылмаларның зарарлануы яки җимерелүе нәтиҗәсендә яки табигый бәла-каза нәтиҗәсендә 1,5 м дан артык тирәнлектәге су белән капланырга мөмкин булган һәм шуның чикләрендә кешеләр, авыл хуҗалыгы хайваннары һәм үсемлекләренең һәлак булуы, биналарның (корылмаларның), башка материаль кыйммәтләрнең зарарлануы яки җимерелүе, шулай ук әйләнә-тирә табигать мохитенә зыян килергә мөмкин булган территория.

7.4.3. Кабул итү бүлмәләрен һәм радиоүзәкләрне, исәпләү үзәкләрен, шулай ук терлекчелек комплексларын һәм эре фермаларны проектлаганда, аларны урнаштыру мөмкин булган җимерелү зоналарыннан һәм катастрофик су басу ихтималы зоналарыннан читтә проектлаштырырга кирәк. Моннан тыш, санап үтелгән объектларны икенчел зарарлану факторлары чыганаклары булырга мөмкин булган объектлардан (көчле агулы матдәләр, нефть, нефть продуктлары, газ саклагычлары һ.б.лар) имин ераклыкта проектларга кирәк.

7.4.4. Җиңел янып китүче һәм янучан сыеклыкларны эшкәртү предприятиеләре, шулай ук күрсәтелгән сыеклыкларның складлары (нефть һәм нефть продуктлары складларын проектлау нормалары нигезендә 1 төркемнең җир өсте складлары) объектларның, автомобиль һәм тимер юлларның торак һәм җитештерү зоналарына карата, ягулык сыеклыкларын агызу мөмкинлеген исәпкә алып, ягулык сыешлыклары җимерелгән очракта куркынычсыз урыннарга бүлеп бирү мөмкинлеген исәпкә алып, урынның авышуы буенча түбәнрәк урнаштырырга кирәк.

7.4.5. Авыл җирлекләренең генераль планнарын әзерләгәндә 163.1325800.2014 уртак предприятиесе таләпләрен исәпкә алырга кирәк (п.5.14, 5.15).

7.4.6. Территорияләрне планлаштыру буенча документларны әзерләгәндә 163.1325800.2014 уртак предприятиесе таләпләрен исәпкә алырга кирәк (п.5.17, 5.18).

7.4.7. Торак пунктларны яки берничә торак пунктны, шулай ук аеруча мөһим объектларны туендыручы су белән тәэмин итүнең яңа проектлана һәм реконструкцияләнә торган системалары, шулай ук су белән тәэмин итүнең кимендә ике бәйсез чыганагына нигезләнергә тиеш, шуларның берсен җир асты сулары белән тәэмин итү күздә тотыла.

Су белән тәэмин итү системасын ике бәйсез чыганактан тукландыруны тәэмин итү мөмкин булмаганда, бер чыганактан су алу корылмаларының ике төркемен төзеп су белән тәэмин итү рөхсәт ителә, шуларның берсе мөмкин булган җимерелүләр зонасыннан читтә урнашырга тиеш.

7.4.8. Су алу корылмаларының суммар куәтен проектлаганда тыныч заман нормалары буенча исәпләргә кирәк. Су алу корылмаларының бер төркеме сафтан чыккан очракта, калган корылмаларның куәте объектларның җитештерү-техник ихтыяҗларына авария режимы буенча су бирүне, шулай ук тыныч вакытта халык саны өчен стандартлаштыру буенча тиешле милли документлар белән билгеләнгән нормалар буенча хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларга тәэмин итәргә тиеш.

Су алу корылмалары сафтан чыккан яки су белән тәэмин итү чыганаклары зарарланган очракта, халыкны эчәргә яраклы суның кимендә 3 тәүлеклек запасын төзү максатларында, аны саклау срокларын озайту өчен суны консервацияләү чараларын кулланып, резервуарларны проектларга кирәк.

7.4.9. Сугыш вакытында файдалануга каралган гамәлдәге су җыю корылмаларын проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә, электр двигательләре белән блокланган төяү насослары кулланырга кирәк.

скважиналарның яртысыннан да ким булмаган өлеше электр кабул итү җайланмаларын автоном резерв туклану чыганакларына тоташтырырга һәм насосларны күчмә электр станцияләренә тоташтыру җайланмаларына ия булырга тиеш.

Гамәлдәге һәм резервтагы су җыю корылмаларының яла ягу конструкцияләре аларны тулысынча герметизацияләүне тәэмин итәргә тиеш. Скважиналарны биналарны, корылмаларны һәм коммуникацияләрне җимерүне китереп чыгара торган гадәти зарарлау чараларының фугас тәэсиреннән яклауны тәэмин итүче коеларда яисә башка корылмаларда корырга тиеш.

7.4.10. Алга таба куллану өчен яраклы булмаган су җыю корылмалары тамгаланган булырга тиеш, ә үз-үзен агыза торган су җыю корылмалары - җайга сала торган краннар белән җиһазландырылган.

7.4.11. Защиту систем централизованного хозяйственно-питьевого водоснабжения городских округов и поселений, базирующихся на поверхностных источниках водоснабжения, подверженных периодическому или систематическому загрязнению и аварийным сбросам веществ, опасных для жизни и здоровья людей, животных и птицы, следует осуществлять в соответствии с положениями ГОСТ Р 22.6.01.

7.4.12. Граждан оборонасы буенча аеруча мөһим категориягә кертелгән оешмаларга бүлеп бирелгән урыннарда газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге челтәрләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә тупик газүткәргечләр арасында сүндерелгән җайланмалар һәм күперчекләр урнаштырылырга тиеш.

7.4.13. Торбаларны җир өстеннән салганда магистраль торба үткәргечләр (газүткәргечләр, нефть үткәргечләр, продуктүткәргечләр) трассалары мөмкин булган көчле һәм мөмкин булган җимерелүләр зоналарыннан читтә узарга тиеш.

Мөмкин булган көчле һәм мөмкин булган җимерелүләр зоналарында магистраль торбаүткәргечләрне тоткарлыклар аша гына ачык (тормышка ашмаган) салу рөхсәт ителә.

магистраль торба үткәргечләрне салу мөмкин булган катастрофик су басу зоналарында җир өсте ысулы булган участокларның санын минимумга кадәр киметергә һәм аларны нормаль эксплуатацияләүне тәэмин итә торган чараларны күздә тотарга кирәк.

7.4.14. Магистраль газүткәргечләрне проектлаганда аларны гамәлдәге һәм төзелә торган газүткәргечләр белән боҗралау күздә тотыла.

7.4.15. Гамәлдәге һәм проектланган гидротехник корылмаларда хәрби нигезләмә кертелгәндә сусаклагычларны алдан тикшерүне тиешле нигезләү, үткәрү күздә тотылырга тиеш.

7.4.16. Гидротехник корылмаларны проектлаганда, сусаклагычның нормаль һәм түбәнәйтелгән идән асты дәрәҗәләре шартларында напорное фронт корылмаларын җимерү очраклары өчен, түбән бьефтагы катастрофик су басу зонасының ярылу параметрларын һәм чикләрен билгеләргә кирәк.

Гидротехник корылма (плотина) ишеген, плотина җимерелгән очракта, түбән бьефтагы мөмкин булган җимерелүләрне һәм югалтуларны исәпкә алып, сайларга кирәк.

7.4.17. Торак пунктларны электр белән тәэмин итү системаларын проектлаганда аларны берничә бәйсез һәм территориаль яктан төрле туклану чыганакларыннан электр белән тәэмин итүне күздә тотарга кирәк, аларның бер өлеше мөмкин булган җимерелүләр зоналарыннан читтә урнашырга тиеш. Шул ук вакытта күрсәтелгән чыганаклар һәм аларның электр тапшыру линияләре бер-берсеннән бер үк вакытта сафтан чыгу мөмкинлеген юкка чыгара торган ераклыкта булырга тиеш. Электр белән тәэмин итү системалары электр үткәргечләрнең һава линияләре белән кыска вакытлы очышлар төзү хисабына җимерелгән объектларны урап узуга электр энергиясен транзитлаштыруны тәэмин итү мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш.

7.4.18. 35 - 110 (220) кВ көчәнешле энергетика системаларын электр белән тапшыруның бүлү линияләре һәм тагын да күбрәк аерым чыганакларның зарарлану ихтималын исәпкә алып, электр белән тәэмин итүнең берничә чыганагына тоташтырылырга һәм шулай ук төрле трассалар буенча узарга тиеш.

7.4.29. Магистраль торбаүткәргечләр (газүткәргечләр, нефть үткәргечләр, нефть продуктлары үткәргечләр) проектлана торган насос һәм компрессор станцияләрен электр белән тәэмин итү, кагыйдә буларак, мөмкин булган көчле җимерелүләр зоналарыннан читтә урнашкан электр белән тәэмин итү һәм электр подстанцияләре чыганакларыннан, кирәк очракларда автоном резерв чыганакларны проектлаштырып гамәлгә ашырылырга тиеш.

8. ИНЖЕНЕР ЭЗЛӘНҮЛӘРЕНӘ ТАЛӘПЛӘР

8.1. Җирлекләрне территориаль планлаштыру документларын, территорияне планлаштыру документларын тиешле инженерлык эзләнүләрен башкармыйча әзерләү рөхсәт ителми. При выполнении инженерных изысканий необходимо руководствоваться требованиями СП 47.13330.2016.

8.2. Инженерлык тикшеренүләре гамәлдәге законнар таләпләренә җавап бирүче затлар һәм оешмалар тарафыннан башкарылырга мөмкин.

8.3. Башкарылган инженер эзләнүләре материаллары Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда проект документациясе һәм норматив-техник документлар таләпләренә туры килүен билгеләү өчен дәүләт яисә дәүләтнеке булмаган экспертиза уздыруга җибәрелә.

8.4. Топографик төшерү һәм инженер-топографик планнар төзү инженер эзләнүләре фондында саклана торган материаллардан файдаланып башкарылырга тиеш.

8.5. Россия Федерациясе Төбәкләр үсеше министрлыгының 13.11.2010 № 492 боерыгы белән расланган һәм проект документациясен эшләү өчен яраклы авыл җирлекләренең генераль планнарын эшләү буенча Методик тәкъдимнәр нигезендә төзелгән топографик планнарның гамәлдән чыгу вакыты ике елдан артмаска тиеш.

Башка очракларда территорияне тикшерергә һәм урындагы үзгәрешләр булганда булган топографик материалларны актуальләштерүне башкарырга, аннары материалларны инженер эзләнүләре фондына тапшырырга кирәк.

8.6. Шәһәр төзелеше документларын эшләү өчен инженер-геологик тикшеренүләр шәһәр төзелеше документациясен тиешле масштаблы инженер-геологик төшерүне җентекләп (масштабларда) башкарырга кирәк.

8.7. Территорияне инженерлык саклауның зарурлыгы шәһәр төзелеше документациясен эшләгәндә, авыл җирлеге территориясендә ачыкланган куркыныч геологик процессларга карата билгеләнә: җир ишелү, карст, су басу, ярларны эшкәртү, су басу, су басу.

8.8. Инженерлык яклауны проектлаганда инженерлык тикшеренүләрен проект оешмасы кушуы буенча СП 11-102-97, СП 11-103-97, СП 11-104-97, СП 11-105-97 таләпләре һәм төзелеш өчен туфракны инженер эзләү һәм тикшерү өлкәсендә дәүләт стандартлары нигезендә үткәрергә кирәк.

Инженерлык тикшеренүләре материалларының составы, эчтәлеге һәм детальләре (масштабы) кирәкле график материалларның тиешле масштабы белән билгеләнә. Инженерлык тикшеренүләре территориядә башкарылган барлык төр эзләнү эшләрен колачлаган мәгълүматны гомумиләштерүгә нигезләнгән булырга тиеш.

8.9. Тикшеренүләр нәтиҗәләрендә, табигый һәм техноген факторларны исәпкә алып, исәп-хисап чорына инженер-геологик, гидрологик һәм экологик шартлар үзгәрү фаразы, шулай ук геологик иминлек бусагасы буенча территорияне территориаль бәяләү (районлаштыру) һәм инженерлык яклауның принципиаль юнәлешләрен сайлау буенча тәкъдимнәр булырга тиеш.

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №1 кушымта

Норматив сылтамалар

ФЕДЕРАЛЬ ЗАКОННАР

1. Россия Федерациясе Конституциясе;
2. Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы;
3. Россия Федерациясе Җир кодексы;
4. Россия Федерациясе Торак кодексы;
5. Россия Федерациясе Су кодексы;
6. Россия Федерациясе Урман кодексы;
7. Россия Федерациясе Һава кодексы;
8. Россия Федерациясенең эчке су транспорты кодексы;
9. "Җир асты байлыклары турында" 1992 елның 21 февралендәге 2395-1 номерлы Россия Федерациясе Законы;
10. "Россия Федерациясе Дәүләт чиге турында" 1993 елның 01 апрелендәге 4730-1 номерлы Россия Федерациясе Законы;
11. "Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау турында" 1994 елның 21 декабрендәге 68-ФЗ номерлы Федераль закон;
12. "Табигый дәвалау ресурслары, дәвалау-савыктыру урыннары һәм курортлар турында" 1995 елның 23 февралендәге 26-ФЗ номерлы Федераль закон;
13. "Махсус сакланылучы табигать территорияләре турында" 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон;
14. "Хайваннар дөньясы турында" 1995 елның 24 апрелендәге 52-ФЗ номерлы Федераль закон;
15. "Россия Федерациясендә архитектура эшчәнлеге турында" 1995 елның 17 ноябрендәге 169-ФЗ номерлы Федераль закон;
16. "Экологик экспертиза турында" 1995 елның 23 декабрендәге 174-ФЗ номерлы Федераль закон;
17. "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 11 декабрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон;
18. "Юл хәрәкәте иминлеге турында" 1995 елның 10 декабрендәге 196-ФЗ номерлы Федераль закон;
19. "Халыкның радиация куркынычсызлыгы турында" 1996 елның 09 гыйнварындагы 3-ФЗ номерлы Федераль закон;
20. "Күмү һәм күмү эше турында" 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль закон;
21. "Куркыныч җитештерү объектларының сәнәгать иминлеге турында" 1997 елның 21 июлендәге 116-ФЗ номерлы Федераль закон;
22. "Географик объектлар атамалары турында" 1997 елның 18 декабрендәге 152-ФЗ номерлы Федераль закон;
23. "Гражданнарның коммерциягә карамаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре турында" 1998 елның 15 апрелендәге 66-ФЗ номерлы Федераль закон;
24. "Җитештерү һәм куллану калдыклары турында" 1998 елның 24 июнендәге 89-ФЗ номерлы Федераль закон;

25. "Гражданнар оборонасы турында" 1998 елның 12 февралендәге 28-ФЗ номерлы Федераль закон;
26. "Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында" 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы Федераль закон;
27. "Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында" 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы Федераль закон;
28. 1999 елның 04 маендагы 96-ФЗ номерлы Федераль закон "Атмосфера һавасын саклау турында"
29. "Әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон;
30. "Россия Федерациясендә туристлык эшчәнлеге нигезләре турында" 1996 елның 24 11 декабрендәге 132-ФЗ номерлы Федераль закон;
31. "Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрнең уңдырышлылыгын тәэмин итүне дәүләт җайга салуы турында" 1998 елның 16 июлендәге 101-ФЗ номерлы Федераль закон;
32. "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында" 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон;
33. 2003 елның 10 гыйнварындагы 17-ФЗ номерлы Россия Федерациясендә тимер юл транспорты турында Федераль закон;
34. 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон "Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында";
35. "Җирләрне яисә җир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында" 2004 елның 21 декабрендәге 172-ФЗ номерлы Федераль закон;
36. "Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында" 2007 елның 08 ноябрендәге 257-ФЗ номерлы Федераль закон;
37. "Элемтә турында" 2003 елның 07 июлендәге 126-ФЗ номерлы Федераль закон;
38. "Мәгариф турында" 1992 елның 10 июлендәге 3266-1 номерлы Федераль закон;
39. "Техник җайга салу турында" 2002 елның 27 декабрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон;
40. "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы Федераль закон (мөх. 29.07.2017);
41. "Биналар һәм корылмаларның иминлеге турында техник регламент" 2009 елның 30 декабрендәге 384-ФЗ номерлы Федераль закон;
42. "Күчемсез милеккә хокукларны һәм аның белән алыш-бирешләрне дәүләт теркәве турында" 1997 елның 21 июлендәге 122-ФЗ номерлы Федераль закон;
43. "Ягулык-энергетика комплексы объектларының иминлеге турында" 2011 елның 21 июлендәге 256-ФЗ номерлы Федераль закон.

БЕРЛӘШКӘН МИЛЛӘТЛӘР ҺӘМ РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ БАШКА НОРМАТИВ АКТЛАРЫ

1. БМО Генераль Ассамблеясенең 13.12. 2006 ел №61/106;
2. "Инвалидлар өчен тормыш эшчәнлеге мохитен булдыру буенча чаралар турында" 1992 елның 02 октябрендәге 1156 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы;
3. "Россия Федерациясе халыкларының аеруча кыйммәтле мәдәни мирас объектлары турында" 1992 елның 30 11 декабрендәге 1487 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы;
4. "Инвалидларның мәгълүматны һәм социаль инфраструктура объектларына тоткарлыксыз үтеп керүен тәэмин итү чаралары турында" 1996 елның 07 декабрендәге 1449 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең карары;
5. "Россия Федерациясе Кораллы Көчләренең, башка гаскәрләрнең, хәрби

формированиеләрнең һәм органнарның арсеналлары, базалары һәм складлары каршында тыелган зоналар һәм тыелган районнар билгеләү турында нигезләмәне раслау хакында" Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2000 елның 17 февралендәге 135 номерлы карары;
6. "Газ бүлү челтәрләрен саклау кагыйдәләрен раслау турында" Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2000 елның 20 11 декабрендәге 878 номерлы карары;
7. "Гадәттән тыш хәлләрне кисәтүнең һәм бетерүнең бердәм дәүләт системасы турындагы нигезләмәне раслау хакында" 2003 елның 30 декабрендәге 794 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары;
8. "Саклана торган объектларның зоналары чикләрен билгеләү һәм мондый зоналар өчен шәһәр төзелеше регламентларын килештерү кагыйдәләрен раслау турында" Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 20 июнендәге 384 номерлы карары;
9. "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирасны (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау зоналары турындагы нигезләмәне раслау хакында" 2008 елның 26 апрелендәге 315 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең карары;
10. "Сәүдә объектлары мәйданына халыкның минималь тәэмин ителеше нормативларын билгеләү кагыйдәләрен раслау турында" Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 24 сентябрендәге 754 номерлы карары;
11. "Капиталь төзелеш объектын инженер-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыруның техник шартларын билгеләү һәм бирү кагыйдәләрен һәм капиталь төзелеш объектын инженер-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру кагыйдәләрен һәм капиталь төзелеш объектын инженер-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру кагыйдәләрен раслау турында" Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 13 февралендәге 83нче карары;
12. "Тимер юл хәрәкәтчән составның иминлеге турында техник регламентны раслау хакында" 2010 елның 15 июлендәге 524 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары;
13. "Тимер юл транспорты инфраструктурасының иминлеге турында техник регламентны раслау хакында" 2010 елның 15 июлендәге 525 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары;
14. "Янгынга каршы режим турында" Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2012 елның 25 апрелендәге 390 номерлы карары;
15. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2003 елның 25 октябрендәге 1554-р номерлы боерыгы халыкның килеп чыгуга янавы яисә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү турында үз вакытында хәбәр итүен тәэмин итү чаралары турында
16. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 28 февралендәге "Стандартлаштыруның милли системасын үстерү концепциясе турында" 266-р номерлы күрсәтмәсе;
17. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2008 елның 17 ноябрендәге «2020 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенең озак сроклы социаль-икътисадый үсеш концепциясе турында» 1662-р номерлы күрсәтмәсе;
18. "Милли стандартлар һәм кагыйдәләр җыелмасы исемлеге турында" 2010 елның 21 июнендәге 1047-р номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең (мондый стандартлар һәм кагыйдәләр җыентыклары) күрсәтмәсе, аларны куллану мәҗбүри нигездә "биналарның һәм корылмаларның иминлеге турында техник регламент" Федераль законы таләпләрен үтәү тәэмин ителә;
19. "Биналарны һәм корылмаларны проектлаганда, төзегәндә һәм реконструкцияләгәндә картлар һәм инвалидларның тормыш эшчәнлеген тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында" 1994 елның 11 11 11 декабрендәге 18-27/1-4403-15 номерлы Россия Федерациясе Төзелеш Министрлыгы һәм Россия Федерациясе Халыкны социаль яклау Министрлыгы карары;
20. Россия Федерациясе Гражданнар оборонасы эшләре, гадәттән тыш хәлләр һәм табигый бәла-казалар нәтиҗәләрен бетерү министрлыгының 2006 елның 25 июлендәге 422 номерлы, Россия Федерациясе Мәгълүмати технологияләр һәм элемтә министрлыгының 90 нчы номерлы, Россия Федерациясе Мәдәният һәм массакүләм коммуникацияләр министрлыгының "Халыкка хәбәр итү системалары турындагы

Нигезләмәне раслау турында" 376нчы номерлы боерыгы;
21. "Хуҗалык һәм башка эшчәнлекне экологик нигезләү инструкциясе"н раслау турында" Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 1995 елның 29 декабрендәге 539 номерлы боерыгы;
22. Россия Федерациясе Региональ үсеш министрлыгының 2008 елның 01.04.2008 № 36 "Капиталь төзелеш объектына проект документларын эшләү һәм килештерү өчен махсус техник шартлар эшләү тәртибе" боерыгы;
23. "Торак пунктларны инженерлык саклау корылмаларын эксплуатацияләү кагыйдәләре" Россия Федерациясе Төзелеш Министрлыгының 1995 елның 29 декабрендәге 17-139 номерлы боерыгы.

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕ (ГОСТ) ДӘҮЛӘТ СТАНДАРТЛАРЫ

1. ГОСТ 17.0.0.01-76* "табигатьне саклау һәм табигать ресурсларыннан файдалануны яхшырту өлкәсендә стандартлар системасы. Төп нигезләмәләр";
2. ГОСТ 17.1.1.04-80 "табигатьне саклау. Гидросфера. Җир асты суларын судан файдалану максатларына карап классификацияләү";
3. ГОСТ 17.1.3.06-82 "табигатьне саклау. Гидросфера. Җир асты суларын саклауга гомуми таләпләр";
4. ГОСТ 17.1.3.13-86 "табигатьне саклау. Гидросфера. Өске суларны пычранудан саклауга гомуми таләпләр";
5. ГОСТ 17.1.5.02-80 "табигатьне саклау. Гидросфера. Су объектларының рекреация зоналарына гигиена таләпләре";
6. ГОСТ 17.5.3.02-90 "табигатьне саклау. Җир. Дәүләт урман фонды җирләрендә тимер юллар һәм автомобиль юллары буендагы урманнарның яклау полосаларын бүлеп бирү нормалары";
7. ГОСТ 17.5.3.03-80 "табигатьне саклау. Җир. Гидро урман мелиорациясенә гомуми таләпләр";
8. ГОСТ 17.5.3.04-83* "табигатьне саклау. Җир. Җирләрне рекультивацияләүгә гомуми таләпләр";
9. ГОСТ 9238-83"1520 (1524) мм колеялы тимер юлларның төзелешләре һәм хәрәкәтчән составы якынлашу габаритлары";
10. ГОСТ 9720-76 "750 мм колеялы тимер юлларның корылмаларын һәм хәрәкәтчән составын якынайту габаритлары";
11. ГОСТ 20444-85 " Шум. Транспорт агымнары. Тавыш характеристикасын үлчәү ысуллары";
12. ГОСТ 22283-88 " авиация тавышы. Торак төзелеше территориясендә тавышның мөмкин булган дәрәҗәләре һәм аны үлчәү ысуллары";
13. ГОСТ 23337-78* " Шум. Селитеб территориясендә һәм торак һәм иҗтимагый биналар биналарында тавышны үлчәү ысуллары";
14. ГОСТ 2761-84* "хуҗалык-эчә торган су белән үзәкләштерелгән тәэмин итү чыганаклары. Гигиена, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре";
15. ГОСТ Р 22.1.02-95 "Гадәттән тыш хәлләрдә куркынычсызлык. Мониторинг һәм фаразлау";
16. ГОСТ 25772-83 " баскыч, балкон һәм түбә киртәләре корычтан. Гомуми техник шартлар";
17. ГОСТ Р 50681-2010 "туристлык хезмәтләре. Туристлык хезмәтләрен проектлау";
18. ГОСТ Р 52108-2003 "ресурсларны саклау. Калдыклар белән эш итү. Төп нигезләмәләр";
19. ГОСТ Р 52142-2003 " халыкка социаль хезмәт күрсәтү. Социаль хезмәтләрнең сыйфаты. Гомуми нигезләмәләр";
20. ГОСТ Р 52766-2007 "гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Төзекләндерү элементлары. Гомуми таләпләр";
21. ГОСТ Р 54964-2012 "тәңгәллекне бәяләү. Күчемсез милек объектларына экологик таләпләр".

ТӨЗЕЛЕШ НОРМАЛАРЫ ҺӘМ КАГЫЙДӘЛӘРЕ (СНИП)

1. СНиП II-35-76* "Котельные установки";
2. СНиП III-10-75 "территорияне төзеклəндерү";
3. СНиП 1.05.03.-87 "комплекслы төзелешне исәпкә алып, торак төзелешендә нормаларга кагылды";
4. СНиП 21-01-97* "биналарның һәм корылмаларның янгын куркынычсызлыгы";
5. СНиП 2.01.05-85 "куркынычлык буенча объектлар категориясе";
6. СНиП 2.01.28-85 "агулы сәнәгать калдыкларын зарарсызландыру һәм күмү полигоннары. Проектлау буенча төп нигезләмәләр";
7. СНиП 2.01.51-90 "гражданнар оборонасының инженер-техник чаралары";
8. СНиП 2.04.01-85* "биналарның эчке суүткәргече һәм канализациясе";
9. СНиП 2.05.11-83 "колхозларда, совхозларда һәм башка авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә һәм оешмаларында Хуҗалык эчендәге автомобиль юллары";
10. СНиП 2.06.15-85 "территорияне су басудан һәм су басудан инженерлык яклавы";
11. СНиП 2.09.04-87* "административ һәм көнкүреш биналары";
12. СНиП 2.10.03-84 "терлекчелек, кошчылык һәм җәнлекчелек биналары һәм биналары";
13. СНиП 2.10.05-85 "ашлык саклау һәм эшкәртү предприятиеләре, биналары һәм корылмалары";
14. СНиП 2.11.03-93 "нефть һәм нефть продуктлары складлары. Янгынга каршы нормалар";
15. СНиП 11-04-2003 "шәһәр төзелеше документациясен эшләү, килештерү, экспертизалау һәм раслау тәртибе турында Инструкция";
16. СНиП 21-01-97* "биналарның һәм корылмаларның янгын куркынычсызлыгы";
17. СНиП 23-01-99* "Төзелеш климатологиясе";
18. СНиП 23-02-2003 "биналарны җылы яклау";
19. СНиП 23-03-2003 "тавыштан яклау";
20. СНиП 23-05-95* "табигый һәм ясалма яктырту";
21. СНиП 30-02-97 "гражданнарның бакчачылык берләшмәләре территорияләрен, биналарын һәм корылмаларын планлаштыру һәм төзү";
22. СНиП 31-03-2001 "җитештерү биналары";
24. СНиП 31-04-2001 "склад биналары";
25 СНиП 31-05-2003 "административ билгеләнештәге иҗтимагый биналар";
26. СНиП 32-01-95 "1 520 мм колеялы тимер юллар";
27. СНиП 32-03-96 "Аэродромнар";
28. СНиП 32-04-97 "тимер юл һәм автомобиль юллары тоннельләре";
29. СНиП 34-02-99 "газ, нефть һәм аларны эшкәртү продуктларының Җир асты саклагычлары";

КУЛЛАНМА

1. Кулланма 2.07.01-89* " шәһәр һәм авыл җирлекләрен су белән тәэмин итү һәм канализация буенча кулланма. Инженерлык җиһазлары ЦНИИЭП", 1990 ел.

ПРОЕКТЛАУ ҺӘМ ТӨЗЕЛЕШ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҖЫЕЛМАЛАРЫ (СП)

1. СП 1.13130.2009 " янгыннан саклану системасы. Эвакуация юллары һәм чыгу юллары";
2. СП 11-102-97 "төзелеш өчен инженер-экологик эзләнүләр";
3. СП 11-103-97 "төзелеш өчен инженер-гидрометеорологик эзләнүләр";
4. СП 11-106-97* "гражданнарның бакчачылык (дача) берләшмәләре территорияләрен төзүгә проект-планлаштыру документациясен эшләү, килештерү, раслау тәртибе һәм составы";
5. СП 11-107-98 "гражданнар оборонасының инженер-техник чаралары" бүлеген эшләү һәм составы тәртибе. "Төзелеш проектлары"гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары;
6. СП 11-112-2001 "гражданнар оборонасының инженер-техник чаралары" бүлеген

эшләү тәртибе һәм составы. "Шәһәр һәм авыл җирлекләре, башка муниципаль берәмлекләр территорияләре өчен шәһәр төзелеше документлары"гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары;
7. СП 18.13330.2011 СНиП II-89-80 "сәнәгать предприятиеләренең генераль планнары";
8. СП 21.13330.2012 СНиП 2.01.09-91"өстәмә эшкәртелә торган территорияләрдә һәм утырту грунтларында биналар һәм корылмалар";
9. "Азкатлы торак төзелеше территорияләрен планлаштыру һәм төзү"СП 30-102-99;
10. СП 31-103-99 "православие храмнары биналарын, корылмаларын һәм комплексларын проектлау һәм төзү";
11. СП 31-102-99 "инвалидлар һәм башка аз хәрәкәтләнүче кешеләр өчен иҗтимагый биналарның һәм корылмаларның һәркем файдалана алырлык булуына таләпләр";
12. СП 31-107-2004 "күпфатирлы торак йортларның архитектура-планлаштыру чишелешләре";
13. "Торак һәм иҗтимагый биналарның электр җайланмаларын проектлау һәм монтажлау"СП 31-110-2003;
14. СП 31-112-2004 (1) " физкультура-спорт заллары. 1 өлеш";
15. СП 31-112-2004 (2) " физкультура-спорт заллары. 2 өлеш";
16. СП 31.13330.2012 СНиП 2.04.02-84* " су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар";
17. СП 32.13330.2012 СНиП 2.04.03-85 " Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар";
18. СП 33-101-2003 "төп исәп-хисап гидрологик характеристикаларын билгеләү";
19. СП 34-106-98 "газ, нефть һәм аларны эшкәртү продуктларының Җир асты саклагычлары";
18. СП 35-101-2001 " халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен һәркем файдалана алырлык булуны исәпкә алып, биналар һәм корылмалар проектлаштыру. Гомуми нигезләмәләр";
19. СП 34.13330.2012 СНиП 2.05.02-85* "автомобиль юллары";
20. СП 35-101-2001 " халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен һәркем файдалана алырлык булуны исәпкә алып, биналар һәм корылмалар проектлаштыру. Гомуми нигезләмәләр";
21. СП 35-102-2001 "инвалидлар ала алырлык планировка элементлары булган торак мохит";
22. СП 35-103-2001 "аз хәрәкәтләнүчеләр ала алырлык җәмәгать биналары һәм корылмалары";
23. "Билгеле бер яшәү урыны булмаган затларның вакытлыча булу учреждениеләре биналары"СП 35-107-2003;
24. СП 35.13330.2011 СНиП 2.05.03-84* "күперләр һәм торбалар";
25. СП 36.13330.2012 СНиП 2.05.06-85* "магистраль торба үткәргечләр";
26. СП 37.13330.2012 СНиП 2.05.07-91* "сәнәгать транспорты";
27. СП 38.13330.2012 СНиП 2.06.04-82* "гидротехник корылмаларга (дулкынлы, боз һәм суднолардан) йөкләнеш һәм йогынты ясау";
28. СП 39.13330.2012 СНиП 2.06.05-84* "грунт материалларыннан плотиналар";
29. СП 4.13130.2009 " янгыннан саклану системалары. Саклау объектларында янгын таралуны чикләү. Күләм-планлаштыру һәм конструктив чишелешләргә таләпләр";
30. "Җылылык белән тәэмин итүнең автоном чыганакларын проектлау"41-104-2000 СП;
31. СП 41-108-2004"газ ягулыгында җылылык генераторлары булган торак биналарны фатир саен җылылык белән тәэмин итү";
32. СП 42.13330.2016 СНиП 2.07.01-89* " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү";
33. СП 42-101-2003 "металл һәм полиэтилен торбалардан газ бүлү системаларын проектлау һәм төзү буенча Гомуми нигезләмәләр".
34. СП 47.13330.2016 СНиП 11-02-96 "төзелеш өчен инженер эзләнүләре. Төп нигезләмәләр";
35. СП 55.13330.2016 СНиП 31-02-2001 "Бер фатирлы торак йортлар";

36. СП 58.13330.2012 СНиП 33-01-2003 " гидротехник корылмалар. Төп нигезләмәләр";
37. СП 59.13330.2016 СНиП 35-01-2001 "халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен биналар һәм корылмалардан файдалану мөмкинлеге";
38. СП 54.13330.2016 СНиП 31-01-2003 "күп фатирлы торак биналар";
39 СНиП 41-01-2003 "җылыту, вентиляция һәм кондиционерлау";
40. СП 62.13330.2011 СНиП 42-01-2002 "газ бүлү системалары";
41. СП 88.13330.2014 СНиП II-11-77* "гражданнар оборонасының саклау корылмалары";
42. СП 100.13330.2016 СНиП 2.06.03-85 "Мелиоратив системалар һәм корылмалар";
43. СНиП 101.13330.2012 СНиП 2.06.07-87 "терәк диварлар, суднолар йөри торган шлюзлар, Балык үткәрү һәм балыкны саклау корылмалары"
44. СП 105.13330.2012 СНиП 2.10.02-84 "авыл хуҗалыгы продукциясен саклау һәм эшкәртү биналары һәм бүлмәләре";
45. СП 116.13330.2012 СНиП 22-02-2003 " территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны куркыныч геологик процесслардан инженерлык яклавы. Төп нигезләмәләр";
46. СП 118.13330.2016 СНиП 31-06-2009 "иҗтимагый биналар һәм корылмалар";
47 СНиП 41-02-2003 "җылылык челтәрләре";
48. СП 163.13258000.2014 СНиП 2.01.51-90"гражданнар оборонасының инженер-техник чаралары".

ТӨЗЕЛЕШ НОРМАЛАРЫ (СН)

1. СН 441-72* "предприятиеләр, биналар һәм корылмалар мәйданчыклары һәм участоклары киртәләрен проектлау буенча күрсәтмәләр";
2. СН 452-73 "магистраль торбаүткәргечләр өчен җирләрне бүлеп бирү нормалары";
3. СН 455-73 "балык хуҗалыгы предприятиеләре өчен җирләрне бүлеп бирү нормалары";
4. СН 456-73 "магистраль сүүткәргечләр һәм канализация коллекторлары өчен җирләрне бүлеп бирү нормалары";
5. СН 461-74 "элемтә линияләре өчен җирләрне бүлеп бирү нормалары";
6. СН 467-74 "автомобиль юллары өчен җирләрне бүлеп бирү нормалары".

ВЕДОМСТВО ТӨЗЕЛЕШ НОРМАЛАРЫ (ЮШН)

1. ЮСН 01-89 "автомобильләргә хезмәт күрсәтү предприятиеләре";
2. ВСН 33-2.2.12-87 "Мелиоратив системалар һәм корылмалар. Насос станцияләре. Проектлау нормалары";
3. ВСН 60-89 " торак һәм иҗтимагый биналарның инженерлык җиһазларын элемтә, сигналлаштыру һәм диспетчерлаштыру җайланмалары. Проектлау нормалары";
4. ВСН 61-89 (р) " торак йортларны реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау. Проектлау нормалары";
5. ВСН 62-91* "инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтчән төркемнәре ихтыяҗларын исәпкә алып, тормыш эшчәнлеге мохитен проектлау".

ТАРМАК НОРМАЛАРЫ

1. ОДН 218.012-99 "магистраль автомобиль юлларында урнашкан күпер корылмаларындагы киртәләү җайланмаларына гомуми техник таләпләр";
2. 3.02.01-97 нигезләре "тимер юллар өчен җирләрне проектлау нормалары һәм кагыйдәләре";
3. АПК нигезләре 2.10.14.001-04 "терлекчелек, җәнлекчелек һәм кошчылык предприятиеләре һәм авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге башка объектлар өчен административ, көнкүреш биналарын һәм урыннарны проектлау нормалары";
4. ОСТ 218.1.002-2003 " автомобиль юлларында автобус тукталышлары. Гомуми техник шартлар".

САНИТАРИЯ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ НОРМАЛАРЫ (САНПИН)

1. СанПиН 1.2.2584 - 10 "пестицидларны һәм агрохимикатларны сынау, саклау, ташу, сату, куллану, зарарсызландыру һәм утильләштерү процессларының

куркынычсызлыгына гигиена таләпләре";
2. СанПиН 2.1.2882 - 11 "зиратларны, җирләү билгеләнешендәге биналарны һәм корылмаларны урнаштыруга, төзүгә һәм карап тотуга гигиена таләпләре";
3. СанПиН 2.1.2.2645 - 10 "торак биналарда һәм биналарда яшәү шартларына санитар-эпидемиологик таләпләр";
4. СанПиН 2.1.3.2630 - 10 "медицина эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларга санитар-эпидемиологик таләпләр";
5. СанПиН 2.1.4.1074-01 " эчә торган су. Эчә торган су белән үзәкләштерелгән тәэмин итү суының сыйфатына карата гигиена таләпләре. Сыйфат контроле";
6. СанПиН 2.1.4.1110-02"су белән тәэмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы сүүткәргечләрне санитар саклау зоналары";
7. СанПиН 2.1.4.1175-02 " үзәкләштерелмәгән су белән тәэмин итүнең су сыйфатына гигиена таләпләре. Чыганакларны санитар саклау";
8. СанПиН 2.1.5.980-00 "җир өсте суларын саклауга гигиена таләпләре";
9. СанПиН 2.1.6.1032-01 "торак урыннарның атмосфера һавасы сыйфатын тәэмин итүгә гигиена таләпләре";
10. СанПиН 2.1.7.2790 - 10 "медицина калдыклары белән эш итүгә санитар-эпидемиологик таләпләр";
11. СанПиН 2.1.7.1287-03 "туфрак сыйфатына санитар-эпидемиологик таләпләр";
12. СанПиН 2.1.7.2197-07 " туфрак сыйфатына санитар-эпидемиологик таләпләр. СанПиНга 1 нче номерлы үзгәреш 2.1.7.1287-03";
13. СанПиН 2.1.7.1322-03 "җитештерү һәм куллану калдыкларын урнаштыруга һәм зарарсызландыруга гигиена таләпләре";
14. СанПиН 2.1.8/2.2.4.1190-03 "коры җирдә хәрәкәтчән радиоэлемтә чараларын урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә гигиена таләпләре";
15. СанПиН 2.1.8/2.2.4.1383-03 "тапшыра торган радиотехник объектларны урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә гигиена таләпләре";
16. СанПиН 2.1.8/2.2.4.2302-07 " тапшыручы радиотехник объектларны урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә гигиена таләпләре. СанПиНга 1 нче үзгәрешләр 2.1.8/2.2.4.1383-03";
17. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1076-01 "торак һәм иҗтимагый биналар һәм территорияләр биналарын инсоляцияләүгә һәм Кояштан саклауга гигиена таләпләре";
18. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 "предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-яклау зоналары һәм санитар классификациясе" (актуальләштерелгән, 2010 ел);
19. СанПиН 2.2.1/2.1.1.2361-08 "санитар-эпидемиологик кагыйдәләргә һәм нормаларга"санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе" no 1 үзгәрешләр. Яңа редакция";
20. СанПиН 2.2.1/2.1.1.2555-09 "СанПИНның 2 нче номерлы үзгәреше 2.2.1/2.1.1.1200-03" санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе. Яңа редакция";
21. СанПиН 2.2.1/2.1.1.2739-10 "СанПиНга 3 нче номерлы үзгәрешләр һәм өстәмәләр 2.2.1/2.1.1.1200-03" санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе. Яңа редакция";
22. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1278-03 "торак һәм иҗтимагый биналарны табигый, ясалма һәм берләштерелгән яктыртуга гигиена таләпләре";
23. СанПиН 2.2.4.1191-03 "җитештерү шартларында электромагнит кырлар";
24. СанПиН 2.3.6.1079-01 "җәмәгать туклануы оешмаларына, аларда азык-төлек продуктлары һәм азык-төлек чималы әзерләүгә һәм оборонага сәләтлелегенә санитар-эпидемиологик таләпләр";
25. СанПиН 2.4.1.2660-10 "мәктәпкәчә оешмаларда эшләү режимын оештыруга, тотуга һәм оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр";
26. СанПиН 2.4.2.1178-02 "гомуми белем бирү учреждениеләрендә уку шартларына гигиена таләпләре";
27. СанПиН 2.4.4.1204-03 "шәһәр читендәге стационар балалар ялы һәм сәламәтләндерү учреждениеләренең эш режимын оештыруга, тотуга һәм оештыруга

санитар-эпидемиологик таләпләр";
28. СанПиН 2.6.1.2523-09 (НРБ-99/2009) "радиация куркынычсызлыгы нормалары";
29. СанПиН 2971-84 "сәнәгать ешлыгындагы алмаш токлы электр тапшыруның һава линияләре барлыкка китергән электр кыры йогынтысыннан халыкны яклауның санитария нормалары һәм кагыйдәләре";
30. СанПиН 3907-85 "сусаклагычларны проектлау, төзү һәм эксплуатацияләүнең санитария кагыйдәләре";
31. СанПиН 4060-85 " дәвалау пляжлары. Җайланмалар, җиһазлар һәм эксплуатацияләүнең санитария кагыйдәләре";
32. СанПиН 42-128-4690-88"торак урыннар территорияләрен карап тотуның санитария кагыйдәләре".

САНИТАРИЯ НОРМАЛАРЫ (СН)

1. СН 2.2.4/2.1.8.562-96 "эш урыннарында, торак, иҗтимагый биналар биналарында һәм торак төзелеш территорияләрендә шау-шу";
2. СН 2.2.4/2.1.8.566-96 " җитештерү вибрациясе, торак һәм иҗтимагый биналар биналарында вибрация. Санитария нормалары".

САНИТАРИЯ КАГЫЙДӘЛӘРЕ (СП)

1. СП 2.1.5.1059-01 "җир асты суларын пычранудан саклауга гигиена таләпләре";
2. СП 2.1.7.1038-01 "каты көнкүреш калдыклары өчен полигоннар төзүгә һәм аларны карап тотуга гигиена таләпләре";
3. СП 2.1.7.1386-03 "җитештерү һәм куллануның токсик калдыкларының куркынычлык классын билгеләү буенча санитария кагыйдәләре";
4. СП 2.2.1.1312-03 "яңа төзелә торган һәм реконструкцияләнә торган сәнәгать предприятиеләрен проектлауга гигиена таләпләре";
5. СП 2.3.6.1066-01 "сәүдә оештыруга һәм аларда азык-төлек чималы һәм азык-төлек продуктлары әйләнешенә санитар-эпидемиологик таләпләр";
6. СП 2.3.6.1079-01 "җәмәгать туклануы оешмаларына санитар-эпидемиологик таләпләр, аларда азык-төлек продуктлары һәм азык-төлек чималы җитештерүгә һәм аларның әйләнешенә сәләтле";
7. СанПиН 2.4.4.2599-10. "Каникул чорында балалар көндез була торган сәламәтләндерү учреждениеләрендә режим урнаштыруга, тотуга һәм оештыруга гигиена таләпләре. Санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм нормативлар";
8. СП 2.6.1.2612-10 " радиация куркынычсызлыгын тәэмин итүнең төп санитария кагыйдәләре (ОСПОРБ-99/2010)";
9. СП 1567-76 "физик культура һәм спорт буенча дәресләр урыннарын төзүнең һәм карап тотуның санитария кагыйдәләре".

ГИГИЕНА НОРМАЛАРЫ (ГН)

1. "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш суларыннан файдалану объектлары суында химик матдәләрнең рөхсәт ителә торган иң чик концентрацияләре (ПДК)"ГН 2.1.5.1315-03;
2. ГН 2.1.5.2280-07 "хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш суларыннан файдалану объектлары суында химик матдәләрнең рөхсәт ителә торган иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.5.1315-03 ГНГА 1 нче номерлы өстәмәләр һәм үзгәрешләр";
3. "Хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш суларыннан файдалану объектлары суында химик матдәләрнең якынча мөмкин булган дәрәҗәләре (ОДУ)"ДН 2.1.5.2307-07;
4. ГН 2.1.5.2312-08 "хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш суларыннан файдалану объектлары суында химик матдәләрнең якынча мөмкин булган дәрәҗәләре (ОДУ). 2.1.5.2307-07 ГНГА no 1 өстәмә";
5. ГН 2.1.5.2415-08 "хуҗалык-эчү һәм мәдәни-көнкүреш суларыннан файдалану объектлары суында химик матдәләрнең якынча мөмкин булган дәрәҗәләре (ОДУ). 2.1.5.2307-07 ГНГА 2 нче номерлы өстәмә";
6. "Торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителә торган иң чик концентрацияләре (ПДК)"ГН 2.1.6.1338-03;
7. ГН 2.1.6.1765-03 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең

рөхсәт ителә торган иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ГНГА 1 нче өстәмә";
8. ГН 2.1.6.1983-05 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителә торган чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ГНГА 2 нче номерлы өстәмәләр һәм үзгәрешләр";
9. ГН 2.1.6.1985-06 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителә торган иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ДНГА 3 нче номерлы өстәмә";
10. ГН 2.1.6.2326-08 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителгән иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ДНГА 4 нче номерлы өстәмә";
11. ГН 2.1.6.2416-08 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителгән иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ГНГА 5 нче номерлы өстәмә";
12. ГН 2.1.6.2450-09 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителгән иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ГНГА 6 нчы номерлы өстәмә";
13. ГН 2.1.6.2498-09 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителгән иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ГНГА 7 нче номерлы өстәмә";
14. ГН 2.1.6.2604-10 " торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең рөхсәт ителгән иң чик концентрацияләре (ПДК). 2.1.6.1338-03 ГНГА 8 нче номерлы өстәмә";
15. "Торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең йогынтысының (аяк киемнәренең) якынча куркынычсыз дәрәҗәләре"ГН 2.1.6.2309-07;
16. ГН 2.1.6.2328-08 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең йогынтысының (аяк киемнәренең) якынча куркынычсыз дәрәҗәләре. 2.1.6.2309-07 ГНГА no 1 өстәмә";
17. ГН 2.1.6.2414-08 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең йогынтысының (аяк киемнәренең) якынча куркынычсыз дәрәҗәләре. 2.1.6.2309-07 ГНГА 2 нче номерлы өстәмә";
18. ГН 2.1.6.2451-09 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең йогынтысының (аяк киемнәренең) якынча куркынычсыз дәрәҗәләре. 2.1.6.2309-07 ГНГА 3 нче номерлы өстәмә";
19. ГН 2.1.6.2505-09 "торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең йогынтысының (аяк киемнәренең) якынча куркынычсыз дәрәҗәләре. 2.1.6.2309-07 ГНГА 4 нче номерлы өстәмәләр һәм үзгәрешләр";
20. ГН 2.1.6.2577-10 " торак урыннарның атмосфера һавасында пычраткыч матдәләрнең йогынтысының (аяк киемнәренең) якынча куркынычсыз дәрәҗәләре. 2.1.6.2309-07 ГНГА 5 нче номерлы өстәмә";
21. ГН 2.1.7.2041-06 "туфракта химик матдәләрнең рөхсәт ителә торган иң чик концентрацияләре (ПДК)";
22. ГН 2.1.7.2511-09 "туфракта химик матдәләрнең якынча рөхсәт ителә торган концентрацияләре (ОДК)";
23. ГН 2.1.8/2.2.4.2262-07 "торак, Иҗтимагый биналарда һәм селитеб территорияләрдә 50 Гц ешлыклы магнит кырларының рөхсәт ителә торган чик дәрәҗәләре".

ВЕТЕРИНАРИЯ-САНИТАРИЯ КАГЫЙДӘЛӘРЕ

1. Россия Федерациясенең Баш дәүләт ветеринария инспекторы тарафыннан расланган биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләре 04.12.1995 № 13-7-2/469.

ҖИТӘКЧЕ ДОКУМЕНТЛАР (ДР, СО)

1. РД 45.120-2000 (НТП 112-2000) "технологик проектлау нормалары. Шәһәр һәм авыл телефон челтәрләре";
2. РД 52.04.212-86 (ОНД 86) "предприятиеләр чыгармаларында булган зарарлы матдәләрнең атмосфера һавасындагы концентрацияләрен исәплләү методикасы";

3. С 153-34.21.122-2003 "биналарны, корылмаларны һәм сәнәгать коммуникацияләрен яшеннән саклау буенча Инструкция".

ТӨЗЕЛЕШТӘ (РДС)ҖИТӘКЧЕЛЕК ДОКУМЕНТЛАРЫ

1. РДС 11-201-95"төзелеш проектларына дәүләт экспертизасын уздыру тәртибе турында Инструкция";
2. РДС 35-201-99 "инвалидларның социаль инфраструктура объектларыннан файдалана алу таләпләрен гамәлгә ашыру тәртибе".

ТӨЗЕЛЕШТӘГЕ МЕТОДИК ДОКУМЕНТЛАР (МДС)

1. МДС 13.-15.2000 "Россия Федерациясендә яшел утыртмаларны булдыру, саклау һәм тоту кагыйдәләре";
2. МДС 15-2.99 "шәһәр һәм авыл җирлекләрендә җирләрдән файдалануга һәм аларны саклауга дәүләт контролен гамәлгә ашыру тәртибе турында Инструкция";
3. МДС 35-1.2000 " инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре ихтыяҗларын исәпкә алып, әйләнә-тирә мохитне, биналар һәм корылмаларны проектлау буенча тәкъдимнәр. 1 нче чыгарылыш. "Гомуми нигезләмәләр";
4. МДС 35-2.2000 " инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре ихтыяҗларын исәпкә алып, әйләнә-тирә мохитне, биналар һәм корылмаларны проектлау буенча тәкъдимнәр. 2 нче чыгарылыш. "Шәһәр төзелеше таләпләре";
5. "РСФСРда гомумдәүләт һәм республика әһәмиятендәге автомобиль юлларында автосервис объектлары составын һәм аларны урнаштыруны билгеләү буенча Методик күрсәтмәләр"РСН 62-86.

ЯНГЫН КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫ НОРМАЛАРЫ (НПБ) ҺӘМ КАГЫЙДӘЛӘРЕ (ППБ)

1. НПБ 88-2001* " янгын сүндерү һәм сигнализация җайланмалары. Проектлау нормалары һәм кагыйдәләре";
2. "Янгыннан саклау объектларын проектлау нормалары"101-95 НПБ;
3. НПБ 111-98* " автозаправка станцияләре. Янгын куркынычсызлыгы таләпләре";

КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫК КАГЫЙДӘЛӘРЕ (ПБ)

1. ПБ 09-540-03 "янгын куркынычы булган химия, нефть химиясе һәм нефть эшкәртү производстволары өчен шартлау куркынычсызлыгының гомуми кагыйдәләре";
2. "Газ бүлү һәм газ куллану системаларының куркынычсызлык кагыйдәләре"ПБ 12-529-03;
3. ПБ 12-609-03 "сыеклАндырылган углеводород газларын файдаланучы объектлар өчен куркынычсызлык кагыйдәләре".

БАШКА ДОКУМЕНТЛАР

1. Тарихи торак урыннарның тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрен саклау зоналарының тарихи-архитектура тирәк планнарын һәм проектларын эшләү буенча Методик тәкъдимнәр. Мәскәү, 1990 ел;
2. Шәһәр һәм авыл җирлекләре чикләреннән урман кишәрлекләренә кадәр янгынга каршы араларны кору тәртибе турында методик киңәшләр. Мәскәү, 20.03.2012;
3. Электр җайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре (ПУЭ). 7 нче басма, Россия Федерациясе Ягулык һәм энергетика министрлыгы, 2000 ел;
4. "ФСК ЕЭС" ААҖнең техник сәясәте турында нигезләмә 02.06.2006;
5. Җылылык электр станцияләренең көл калдыклары урнашкан районда грунт суларының торышын тикшереп тору буенча тәкъдимнәр, ВНИИГ п-78-2000;
6. Шәһәрләрнең һәм авыл җирлекләренең урамнарын һәм юлларын проектлау буенча тәкъдимнәр. Шәһәр төзелеше буенча ЦНИИП. Мәскәү, 1994 ел;
7. Балалар спорт уен инфраструктурасын урнаштыру өлешендә йорт яны территориясен төзекләндерү буенча тәкъдимнәр (Россия Федерациясе региональ үсеш министрлыгының 14.12.2010 № 42053-ИБ/14 хаты);
8. Россия Федерациясе Төбәкләр үсеше министрлыгының 20.05.2011 ел, № 13137-ИП/08 линия объектлары булмаган һәм капиталь төзелеш объекты составына керүче инженер-

техник тәэмин итү челтәрләрен төзүгә, реконструкцияләүгә һәм капиталь ремонтлауга проект документациясе турында хаты.

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
НОРМАТИВ ХОКУКЫЙ АКТЛАР ҺӘМ БАШКА ДОКУМЕНТЛАР

1. "Татарстан Республикасында мәдәни мирас объектлары турында"01.04.2005 ел, №60-ТРЗ Татарстан Республикасы законы;
2. "Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турында" 25.12.2010 ел, №98-ТРЗ Татарстан Республикасы законы;
3. "Автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында" 08.07.2009 ел, №43-ТРЗ Татарстан Республикасы законы;
4. "2011-2015 елларга Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү программасын раслау турында"22.04.2011 ел, №13 - ТРЗ Татарстан Республикасы законы;
5. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Татарстан Республикасын территориаль планлаштыру схемасын раслау турында" 21.02.2011 ел, № 134 карары;
6. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Татарстан Республикасы территориясендә "лоджияләрне һәм балконнарны пыялалау"территориаль төзелеш нормаларын куллану турында" 2001 елның 13 декабрендәге 885 номерлы карары.

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
НОРМАТИВ ХОКУКЫЙ АКТЛАР ҺӘМ БАШКА ДОКУМЕНТЛАР

1. Татарстан Республикасы Азнакай район Советының "2016-2021 елларга Азнакай муниципаль районын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында" 18.08.2016 ел, №56-9 карары;
2. Татарстан Республикасы Азнакай район Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасын раслау турында»2012 елның 20 декабрендәге 207-29 номерлы карары.
3. «2015-2025 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Азнакай шәһәренең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерүнең озак сроклы максатчан программасы турында»Татарстан Республикасы Азнакай шәһәр Советының 2015 елның 25 августындагы 173-48 номерлы карары.

ТЕРМИННАР ҺӘМ БИЛГЕЛӘМӘЛӘР

Су саклау зонасы - акваторияләргә якын территория, анда суларның пычрануын, чүпләнүен һәм ярлылануын булдырмау өчен махсус режим билгеләнә.

Әйләнә-тирә мохиткә йогынты - әйләнә-тирә мохиттә тискәре яки уңай характердагы теләсә нинди үзгәреш, кеше эшчәнлегенең экологик аспектлары тулысынча яки өлешчә нәтиҗәсе булып тора.

Шәһәр төзелешен проектлау - территориаль планлаштыру документлары проектларын, шәһәр төзелешен зоналаштыру документларын һәм территорияне планлаштыру документларын әзерләү эшчәнлеге.

Торак пункт чиге - торак пункт җирләренең тышкы чиге, ул аларны җирләрнең башка категорияләреннән аерып тора.

Тыелган (куркыныч) зона - оешманың иминлеген тәэмин итүче һәм аның тышкы киртәсенә якын территория.

Яшел үсентеләр - билгеле бер территориядә агач, куак һәм үләнчел үсемлекләр җыелмасы.

Авыл җирлегенең яшел фонды - авыл җирлеге чикләрендә агач-куаклар һәм үләнчел үсемлекләр белән капланган территорияләр җыелмасы. Авыл җирлегенең яшел фондын саклау яшел фондны саклап калу һәм үстерү, уңай әйләнә-тирә мохит булдыру өчен чаралар системасын күздә тота.

- җир кишәрлеге – чикләре федераль законнар нигезендә билгеләнгән җир өслеге өлеше; Федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә ясалма җир кишәрлекләре төзелергә мөмкин.

Ял итү зоналары - муниципаль берәмлекләр, торак пунктлар чикләрендә урманнар, скверлар, парклар, күлләр, сусаклагычлар, пляжлар, гомуми файдаланудагы су объектларының яр буе полосалары, шулай ук ял итү, туризм өчен билгеләнгән һәм файдаланыла торган башка территорияләр чикләрендә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү зоналары.

Су объектларын рекреацияләү зонасы - ял итү өчен кулланыла торган су объекты яки аның янәшәсендәге яры.

Инвалидлар - организм функцияләренең нык нык бозылган, шул исәптән терәк-хәрәкәт аппаратының җиңелүе, тереклек эшчәнлеген чикләүгә китерә торган һәм аларны социаль яклау зарурлыгын китереп чыгара торган ишетү кимчелекләре һәм ишетү кимчелекләре булган кешеләр.

Биналарның инженерлык җайланмасы - халыкның көнкүреше һәм хезмәт эшчәнлеге өчен уңай шартлар тәэмин итә торган техник җайланмалар комплексы.

Тарихи-архитектура тыюлыгы территориясе - җирлек территориясе, ул һәйкәлләрне һәм аларның тарихи тирәлеген саклау һәм реставрацияләү белән бер үк вакытта аны музей экспонаты буларак түгел, ә заманча тормыш эшчәнлеге өчен яраклы мохит буларак куллану дип каралган.

Яшәү тирәлегенә һәм кеше сәламәтлегенә йогынты ясау чыганаклары - сәнәгать мәйданчыкларыннан читтә төзелә торган пычрану дәрәҗәсе ПДК һәм/яки ПДУ дан һәм/яисә торак зоналарны пычратуга керткән өлеш 0,1 ПДКдан артып киткән объектлар.

Коммуналь-склад зонасы - коммуналь һәм склад объектларын, торак-коммуналь хуҗалык объектларын, транспорт объектларын, күпләп сату объектларын урнаштыру зонасы.

Төзелеш тыгызлыгы коэффициенты - барлык катларның мәйданы һәм

корылмаларның кишәрлек мәйданына мөнәсәбәте.

Төзелеш коэффициенты - бина һәм корылмалар астындагы мәйданның участок мәйданына карата мөнәсәбәте.

Кызыл сызыклар - гомуми файдаланудагы территорияләрнең гамәлдәге, планлаштырыла торган (үзгәртелә торган, яңадан төзелә торган) чикләрен, электр тапшыру линияләре, элемтә линияләре (шул исәптән линия-кабель корылмалары), торбаүткәргечләр, автомобиль юллары, тимер юл линияләре һәм башка шундый корылмалар (линия объектлары) урнашкан җир кишәрлекләре чикләрен билдерә торган сызыклар.

Урман паркы - халыкның ялы өчен билгеләнгән төзекләндерелгән урман территориясе.

Линейлы объектлар - линия-озынча объектлар (электр челтәрләре, магистраль газүткәргечләр, нефть үткәргечләр һәм нефть продуктлары, элемтә линияләре, автомобиль юллары, тимер юллар), алар кызыл сызыклар чикләрендә урнашкан һәм элемтә, электр энергиясе тапшыру, газ, нефть һәм нефть продуктларын транспортлау, транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән. Ике һәм аннан күбрәк капиталь төзелеш объектын тәэмин итүче инженер-техник челтәрләр аерым линия объекты буларак карала, квартал газүткәргече һәм башка линия объектлары (суүткәргеч, канализация, элемтәнең линия-кабель корылмалары) шул объектка кертергә мөмкин.

Халыкның кече төркемнәре - мөстәкыйль хәрәкәт иткәндә, хезмәт алганда, кирәкле мәгълүмат алганда яки пространствода ориентлашканда кыенлыклар кичерә торган кешеләр. Биредә халыкның аз хәрәкәтле төркемнәренә инвалидлар, вакытлыча сәламәтлеге бозылган кешеләр, йөкле хатын-кызлар, өлкән яшьтәге кешеләр һ.б. кертелгән.

Магистраль челтәр - ул махсус җылылык-энергетика челтәре, аның төп функциясе - җылылык энергиясен транспортлау һәм җылылык саклагычны җылылык энергиясе чыганагыннан алып төзелеш районына кадәр яки сәнәгать предприятиесенә кадәр китерү.

Музей-тыюлык - музей күрсәтү объекты буларак тарихи-архитектура, сәнгать, ландшафт һәм табигый комплексның бөтенлеге сакланган һәм кулланыла торган тарих һәм мәдәният һәйкәлләре төркеме.

Гомуми файдаланудагы яшел территорияләр - муниципаль әһәмияттәге гомуми файдаланудагы территорияләрнең рекреацион һәм экологик максатларда яшелләндерү һәм файдалану өчен билгеләнгән һәм чикләнмәгән затлар даирәсе, шул исәптән парклар, бакчалар, скверлар өчен мөмкин булган төрле территориаль зоналарында урнашкан.

Махсус сакланучы табигать территорияләре - табигать саклау, фәнни, тарихи-мәдәни, эстетик, рекреацион, сәламәтләндерү әһәмияте булган территорияләр, алар чикләрендә саклауның махсус хокукый режимы билгеләнә.

Җәяүлеләр зоналары - җәяүлеләр йөрү өчен билгеләнгән территорияләр, бу территорияләргә хезмәт күрсәтүче махсус транспорттан тыш, транспорт хәрәкәте рөхсәт ителми.

Йорт алды территориясе - билгеләнгән чикләрдәге җир кишәрлеге һәм анда урнашкан торак бина, торак яисә башка максатлар (биналар) өчен билгеләнгән аерым өлешләр гражданнар, юридик затлар, Россия Федерациясе субъектлары, муниципаль берәмлекләр (йорт хуҗалары) - хосусый, дәүләт, муниципаль һәм милекнең башка рәвешләрендә булган күчемсез мөлкәтнең башка объектлары, ә калган өлешләре (гомуми мөлкәт) алар милкендә.

Сәнәгать зонасы - әйләнә-тирә мохиткә йогынты ясауның төрле нормативлары булган җитештерү объектларын урнаштыру зонасы, кагыйдә буларак, 50 метрдан артык киңлектәге санитар-яклау зоналарын, шулай ук тимер юл юлларын төзүне таләп итә.

Бүленү челтәре - магистраль челтәрләрдән алып биналарга җавап бирүгә кадәр җылылык энергосаклагычны транспортлау һәм китерү.

Җирләрне реконструкцияләү - бозылган җирләрнең продуктивлыгын һәм халык хуҗалыгы кыйммәтен торгызуга, шулай ук җәмгыять мәнфәгатьләре нигезендә әйләнә-

тирә мохит шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән эшләр комплексы.

Санитар-яклау зонасы - сәнәгать предприятиеләре, корылмалар һәм башка җитештерү һәм авыл хуҗалыгы объектлары һәм торак төзелеше, рекреация зоналары мәйданчыклары чикләре арасындагы, атмосфераның тиешле катламында пычраткыч матдәләр тотуның таләп ителә торган гигиена нормаларын тәэмин итү, предприятиеләрнең, транспорт коммуникацияләренең, халыкка электр тапшыру линияләренең тискәре йогынтысын киметү өчен билгеләнгән территория.

Халыкны күчерү системасы - торак урыннарның территориаль ярашуы, алар арасында функцияләрне, җитештерү һәм социаль элемтәләрне төгәлрәк бүлү бар.

Яшәү мохите - кешенең тереклек эшчәнлеге шартларын билгеләүче әйләнә-тирә (табигый һәм ясалма) мохитнең объектлары, күренешләре һәм факторлары җыелмасы.

Җирлекнең территориаль зонасы - шәһәр төзелешеннән файдалануның өстенлекле төре зонасы.

Техник коридор - өлешчә туры килә торган яки бүлеп бирелгән полосалар яки саклау зоналары белән туры килә торган коммуникация (торбаүткәргечләр, кабельләр, электр тапшыру линияләре һ.б.) салынган җирлек участогы.

Функциональ зоналар - территориаль планлаштыру документлары белән чикләр һәм функциональ билгеләнеш билгеләнгән зоналар.

Бер фатирлы торак йорт участогы - бер гаилә бергә яшәү өчен билгеләнгән һәм аңа бәйле кешеләрнең туганлык җепләре яисә башка якын мөнәсәбәтләре булган торак йортны урнаштыру өчен билгеләнгән территориянең бер өлеше, һәм йорт янындагы территориядә ял итү, уен, спорт, хуҗалык мәйданчыклары, гаражлар (стоянкалар) автотранспорт мәйданчыкларын төгәл функциональ зоналаштыру һәм урнаштыру.

Күпфатирлы торак йорт участогы - торак бинаны урнаштыру өчен билгеләнгән территориянең бер өлеше, анда фатирлар фатирдан тыш гомуми биналарга һәм йорт янындагы территориянең ачык функциональ зоналаштырылган һәм ял мәйданчыкларын, уен, спорт, хуҗалык мәйданчыкларын, автотранспорт гаражларын (стоянкаларын) урнаштырган.

Иҗтимагый үзәк - торак, сәнәгать районында халыкка җәмәгать хезмәте күрсәтү биналары һәм учреждениеләре комплексы.

Экологик каркас - территорияне (антропоген каркас) экологик яктан чиста чолганышны шәһәр төзелеше үзләштерү системасын формалаштыручы төрле төрдәге яшел территорияләр системасы. Экологик каркас төрле категориядәге урман массивлары, махсус сакланылучы табигать территорияләре, урман яклау полосалары, сулыкларның саклау зоналары, җитештерү һәм инженерлык корылмаларының яклау зоналары хисабына төзелә һ.б.

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №3 кушымта

АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕН ОЕШТЫРУ

1 нче Таблица

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ИКЪТИСАД МИНИСТРЛЫГЫ ФАРАЗЫ НИГЕЗЕНДӘ ХАЛЫКНЫҢ УРТАЧА ЕЛЛЫК САНЫ (ТИЕШЛЕ РӘВЕШТӘ)

(мең кеше)

Муниципаль район, авыл җирлеге исеме	2013 ел	2016 ел	2020 ел	2025 ел	2030 ел	2035 ел
1	2	3	4	5	6	7
Азнакай муниципаль районы	63,544	64,5	64,5	64,6	64,7	64,9

2 нче таблица

ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ ДОКУМЕНТЛАРЫНДА КҮРСӘТЕЛӘ ТОРГАН ТӘКЪДИМ ИТЕЛӘ ТОРГАН ОБЪЕКТЛАР ИСЕМЛЕГЕ

№ т/б	Объект төре	Объектлар	Җирлек
1	2	3	7
1	Электр белән тәэмин итү	Төшенүче станцияләр:	
		220 кВ ПС	+
		ПС 110 кВ	+
		35 кВ ПС	+
		10 кВ ПС	+
		Электр тапшырулары линиясе:	
		220 кВ	+
		110 кВ	+
		35 кВ	+
		10 кВ	+
2	Газ белән тәэмин итү	Газ бүлү станцияләре	+
		Югары басымлы магистраль газүткәргеч	+
		Газ бүлү пункты	+

		Югары басымлы газүткәргечләр.	+
		Урта басымлы газүткәргечләр.	+
3	Элемтә	Магистраль элемтә челтәрләре	+
		Автоматик телефон станциясе	+
		Элемтә барлыкка килү	+
		Телевизион ретранслятор	+
		Радиотрансляция станциясе	+
		Элемтә челтәрләре	+
4	Җылылык белән тәэмин итү	Котельный	+
		Магистраль челтәрләр	+
5	Су белән тәэмин итү	Водозабор	+
		Су чистарту корылмалары	+
		Насос станциясе	+
		Магистраль челтәрләр	+
6	Су чыгару	Канализация чистарту корылмалары	+
		Канализация насос станциясе	+
7	Ягулык белән тәэмин итүне оештыру	Газ саклагычы	+
		Газгольдер	+
		Ягулык складлары (күмер, утын)	+
8	Көнкүреш калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү	Каты көнкүреш калдыклары полигоны	+
		Скотомогильник	+
9	Автомобиль юллары	Федераль әһәмияттәге автомобиль юллары	+
		Региональ әһәмияттәге автомобиль юллары	+
		Муниципаль район чикләрендә, торак пунктлар чикләреннән тыш җирле әһәмияттәге автомобиль юллары	+
		Торак пункт чикләрендә урамнар һәм юллар	+
10	ачык акционерлык җәмгыяте;	Тимер юл вокзаллары	+
		Тимер юл станцияләре, тукталыш платформалары	+

11	Һава транспорты	Аэродром	+
12	Мәгариф	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	+
		гомуми белем бирү оешмасының	+
		башлангыч гомуми белем бирү мәгариф оешмалары (башлангыч мәктәпләр)	+
		төп гомуми белем бирүнең (төп мәктәпләрнең) белем бирү оешмалары	+
		урта гомуми белем бирү оешмалары (урта мәктәпләр)	+
13	Сәламәтлек саклау	Лечеб-профилактика учреждениеләре, шул исәптән:	+
		Амбулатор-поликлиника учреждениеләре	+
14	Рекреация	Балалар ял лагерьлары	+
		Балалы гаиләләр өчен ял йортлары (пансионатлар)	+
		Балалы гаиләләр өчен туристлык базалары	+
		Урман кисүчеләр	
		Парк	+
		Сквер	+
		Ял итү мәйданчыклары	+
		Пляж	+
		Яр буе	+
15	Ритуаль билгеләнештәге объектлар	Ритуаль хезмәт күрсәтү бюросы	+
		Матәм йолалары йорты	+
16	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	Көнкүрешкә хезмәт күрсәтү (халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү) предприятиеләре	+
		Кер юу	+
		Химчисткалар	+
		Бани	+
17	Сәүдә объектлары	Азык-төлек товарлары кибетләре	+
		Азык-төлек булмаган товар кибетләре	+

		Базар комплекслары	+
18	.	Җәмәгать туклануы предприятиеләре	+
19	Оешмалар һәм идарә учреждениеләре,		+
20	Элемтә предприятиеләре	Почта элемтәсе бүлекчәсе	+
21	Кредит-финанс учреждениеләре		+
22	Торак инфраструктурасы	Социаль торак фонды	+
		Авыл китапханәсе	+
		Китапханә пункты	+
24	Мәдәният объектлары	Клуб	+
		Дини-мәдәни билгеләнеш учреждениесе	+
25	Физкультура-спорт объектлары	Физкультура-спорт заллары	+
		Ачык яссы корылмалар	+
26	Җәмәгать тәртибен саклау	Хокук тәртибен саклауның сайлау пункты	+
		Полиция участок пункты	+
27	Янгын куркынычсызлыгы	Янгын сүндерү депосы	+
28	Җирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләрен һәм (яисә) авария-коткару формированиеләрен төзү, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру	Авария-коткару хезмәтен аның техникасына (җиһазларына) караган урнаштыру объектлары	+
29	Дәвалау-савыктыру урыннарын булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү	Санатор-курорт учреждениеләре	+
30	Җитештерү территорияләре	Сәнәгать предприятиеләре	+
		Коммуналь-склад объектлары	+

3 нче таблица

ИҖТИМАГЫЙ-ЭШЛЕКЛЕ ЗОНАНЫҢ СТРУКТУРАСЫҺӘМ ТИПОЛОГИЯСЕ

Юнәлешләр буенча объектлар	Иҗтимагый үзәкләр төрләре һәм хезмәт күрсәтү төрләре буенча иҗтимагый-эшлекле зона объектлары	
	вакытлы хезмәт күрсәтү	көндәлек хезмәт күрсәтү
	эре авыл торак пункты үзәге	авыл җирлеге (авылара), урта авыл торак пункты үзәге
1	2	3
Административ-эшлекле һәм хуҗалык учреждениеләре	Административ-хуҗалык хезмәте, элемтә бүлеге, полиция, банклар, ремонт-эксплуатация идарәләре	Административ-хуҗалык бинасы, элемтә бүлеге, банк, торак-коммуналь хуҗалык предприятиеләре, тәртип саклау терәк пункты
Белем бирү оешмалары		Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, гомуми белем бирү оешмалары
Мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре	Клуб тибындагы учреждениеләр, өлкәннәр һәм балалар өчен китапханәләр	Киноҗайланмалар белән клуб тибындагы учреждениеләр, өлкәннәр һәм балалар өчен китапханә филиаллары
Социаль тәэмин итүнең медицина оешмалары	Участок хастаханәсе, поликлиника, даруханә	Фельдшерлык-акушерлык пункты, табиб амбулаториясе, даруханә
Физкультура-спорт корылмалары	Стадионнар, спорт заллары, балалар спорт мәктәпләре	Стадион, бассейнлы спорт залы, мәктәп белән бергә
Сәүдә һәм җәмәгать туклануы	Азык-төлек һәм сәнәгать товарлары кибетләре, җәмәгать туклануы предприятиеләре	Көндәлек азык-төлек һәм сәнәгать товарлары кибетләре, җәмәгать туклануы пунктлары

Көнкүреш һәм коммуналь хезмәт күрсәтү учреждениеләре	Көнкүрешкә хезмәт күрсәтү предприятиеләре, үз-үзеңә хезмәт күрсәтү кер юу-химчисткалары, мунчалар, янгын деполары	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, кер юу-химик чистарту кабул итү пунктлары, мунчалар

4 нче таблица

ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕН ҺӘМ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕН ИСӘПЛӘҮ НОРМАЛАРЫ ҺӘМ ҖИР КИШӘРЛЕКЛӘРЕНЕҢ КҮЛӘМНӘРЕ

Учреждениеләр, предприятиеләр, корылмалар	Үлчәү, үлчәү бердәмлеге	1000 кешегә тәкъдим ителә торган тәэмин ителеш (минимум чикләрендә)	Җир кишәрлегенең күләме, кв. метр (аерым очракларда - гектарларда, гектар)	Искәрмә
1	2	3	4	5
I. Белем бирү оешмалары				
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	1 урын	Җирлекнең демографик структурасына карап билгеләнә	Урнашканда: 100 урынга кадәр - 40; 100дән артык - 35. Җир кишәрлекләренең күләмнәре киметелергә мөмкин: реконструкция шартларында - 25%; авышлык белән рельефта урнашканда - 20 %тан артыгы - 15 %ка; торак пунктларда яңа төзелешләрдә - 10 %ка (яшелләндерү мәйданын кыскарту исәбенә)	Авыл җирлекләрендә: - балаларны мәктәпкәчә мәгариф оешмалары белән тәэмин итү дәрәҗәсе (1 - 6 яшь) 85 - 90%. - Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында" 26.01.2009 ел, № 42 карары нигезендә мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының төп төрләренең гомуми мәйданы чагыштырма күрсәткеченең уртача нормативы бер тәрбияләнүчегә 14,36 кв.метр тәшкил итә. - мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының сыйдырышлылыгына, уңайлылык күрсәткечләренә (минималь, оптималь һәм

				югары) карап, мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының төп төрләренең гомуми мәйданы күрсәткечләренең нормативлары-10,49 - 19,59 кв. метр (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 03.07.1996 №1063 - р карары нигезендә)
Төркемнәрнең иң чик тулылыгы белән компенсацияләүче төрдәге мәктәпкәчә белем бирү оешмалары:	1 тәрбияләнүчегә гомуми мәйданның кв. метры	17,05 - 51,16	Проектлауга бирем буенча	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында"
ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫ	1 урын	Җирлекнең демографик структурасына карап билгеләнә	Урнашканда: 400 урынга кадәр - 50; 400 - 500 урын - 60; 500 - 600 урын - 50; 600 - 800 урын - 40; 800 - 1100 урын - 33 (реконструкция шартларында 20%ка кимү мөмкин)	I - XI сыйныф укучыларының колачлау дәрәҗәсе - 100%. Мәктәпнең спорт зонасы торак белемнең физкультура-савыктыру комплексы белән берләштерелергә мөмкин. Авыл җирлекләрендә гомуми белем бирү оешмалары биналарының гомуми мәйданының чагыштырма күрсәткечләре нормативлары-10,07-22,25 кв.метр (сыйдырышлылыгына карап, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 03.07.1996 №1063-р күрсәтмәсе нигезендә). 1,5 алмашынганда коэффициент - 0,6665 яисә формула - (а - а/3) кулланырга кирәк, ә анда - алмаштырылганда норматив күрсәткеч 1,
Балаларга өстәмә белем бирү	1 урын	Мәктәп укучыларының гомуми санының 120% ы, шул	Проектлауга бирем буенча	Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның билгеле бер колачы күздә тотыла.

оешмалары		исәптән биналар төрләре буенча, %: яшь туристлар станциясе - 0,4%; балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе - 20%; балалар сәнгать мәктәбе яки музыка, сәнгать, хореография мәктәбе - 12%		Авыл җирлекләрендә балаларга өстәмә белем бирү оешмалары өчен урыннар гомуми белем бирү оешмалары биналарында тәкъдим ителә. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәтләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында"
II. Медицина оешмалары һәм социаль хезмәт күрсәтү оешмалары				
Амбулатор-поликлиника челтәре, стационар булмаган диспансерлар	Бер сменага килүчеләр саны 311	Сәламәтлек саклау органнары билгеләгән проектлауга бирем буенча кимендә 18,15	сменага 100 йөрешкә 0,1 га, әмма объектка кимендә 0,3 га	Стационарның һәм поликлиниканың бер дәвалау-профилактика учреждениесенә берләштерелгән җир кишәрлекләренең күләмнәре тиешле нормалар буенча аерым билгеләнә һәм кушып куела.
Фельдшерлык яисә фельдшер-акушерлык пункты	1 объект	Проектлауга бирем буенча	Объектка 0,2 га	-
Даруханә	Гомуми мәйданның кв. метры	14,0	0,2 - 0,3 га объектка	Авыл җирлекләрендә, кагыйдә буларак, амбулатория һәм ФАП каршында
Санатор балалар лагерьлары	1 урын	0,7	200	-
Ял йортлары (пансионатлар)	1 урын	0,8	120 - 130	-
Балалы гаиләләр	1 урын	0,01	140 - 150	-

өчен ял йортлары (пансионатлар)				
Предприятиеләрнең һәм оешмаларның ял базалары, яшьләр лагерьлары	1 урын	Проектлауга бирем буенча	140 - 160	-
Балалар лагерьлары	1 урын	0,05	150 - 200	-
Туристлык базалары	1 урын	Шул ук	65 - 80	-
Балалы гаиләләр өчен туристлык базалары	1 урын	Шул ук	95 - 120	-
Мотельләр	1 урын	2 - 3	75 - 100	-
Кемпинглар	1 урын	5 - 9	135 - 150	-
III. Мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре				
Авыл клублары, кеше 500 гә кадәр 500 дән 1000 гә кадәр 1000нән 2000 гә кадәр	 100 кешегә урын 1000 кешегә урын	 20 150-200 150	Шул ук	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 03.07.1996 № 1063-р әмере белән расланган социаль нормативлар һәм нормалар нигезендә кабул ителде
IV. Физкультура-спорт корылмалары				
Яссы спорт корылмалары	мең кв. метр	1,95	Проектлауга бирем буенча	Гомуми файдаланудагы физкультура-спорт корылмаларын гомуми файдаланудагы

территориясе				мәгариф оешмаларының һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренең спорт объектлары белән территорияне кыскарту ихтималы булган килеш берләштерергә кирәк. Кече җирлекләр өчен залларның һәм бассейннарның исәпләү нормаларын объектларның технологик таләпләргә туры килүенең минималь күләмен исәпкә алып кабул итәргә кирәк. Физкультура-савыктыру мәйданчыклары һәр җирлектә каралган.
Спорт заллары, шул исәптән:	Залның идән мәйданы кв. метр	350	Проектлауга бирем буенча, әмма искәрмәдә күрсәтелгәне ким түгел	
Күпфункцияле комплекста көндәлек хезмәт күрсәтүнең спорт-күнегү залы	Залның гомуми мәйданы кв. метр	70 - 80	Шул ук	
V. Сәүдә һәм җәмәгать туклануы				
Сәүдә объектлары, шул исәптән: киосклар, павильоннар, кибетләр, сәүдә үзәкләре	Сәүдә мәйданының кв. метры	300	Авыл җирлекләренең халык саны белән сәүдә үзәкләре, мең кеше: 1 - 0,1 - 0,2 гектарга кадәр; 1 дән 3 - 0,2 - 0,4 гектарга кадәр. Сәүдә предприятиеләре, кв. метр: сәүдә мәйданының 100 кв. метрына 250 - 0,08 гектарга кадәр; 250 дән 650 - 0,08 - 0,06 кв. метрга кадәр сәүдә мәйданы; 650 дән 1500 - 0,06 - 0,04 кв. метрга кадәр сәүдә мәйданы.	Бакчачылык һәм дача берләшмәләре территориясендә азык-төлек кибетләре 1000 кешегә сәүдә мәйданының 80 кв. метрын исәпләп чыгарырга кирәк.
шул исәптән: азык-төлек товарларын сату буенча	Сәүдә мәйданының кв. метры	100		
азык-төлек булмаган товарларны сату буенча	Сәүдә мәйданының кв. метры	200		

Базар комплекслары	Сәүдә мәйданының кв. метры	Проектлауга бирем буенча	Базар комплексының сәүдә мәйданының 1 кв. метрына 7 кв. метрдан 14 кв. метрга кадәр, сыйдырышлылыгына карап: 14 кв. метр сәүдә мәйданы 600 кв. метрга кадәр.	Для розничных рынков 1 торговое место принимается в размере, утвержденном постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 13.07.2007 № 285 "О мерах по реализации Федерального закона от 30.12.2006 № 271-ФЗ "О розничных рынках и о внесении изменений в Трудовой кодекс Российской Федерации" - от 3 до 25 кв. метров
Азык-төлек һәм яшелчә продукциясе базары вак птоклы сатулар белән	Гомуми мәйданның кв. метры	Проектлауга бирем буенча	Проектлауга бирем буенча	-
Җәмәгать туклануы предприятиеләре	1 утырту урыны	40	Урыннар саны, га, 100 урынга: 50 - 0,2 - 0,25 гектарга кадәр; 50 дән 150 - 0,15 - 0,2 гектарга кадәр; 150 - 0,1 гектардан артык	Җитештерү предприятиеләрендә, учреждениеләрдә, оешмаларда һәм уку йортларында җәмәгать туклануы предприятиеләренә ихтыяҗ максималь сменада 1 мең эшләүчегә (укучыга) нормативлар буенча исәпләнә. Авыл җирлекләренең җитештерү зоналарында һәм хезмәт кушымталарының башка урыннарында, шулай ук кыр станнарында эшләүчеләргә хезмәт күрсәтү өчен максималь сменада эшләүче 1 мең кешегә исәпләнгән 220 урын исәбеннән җәмәгать туклануы предприятиеләре күздә тотылырга тиеш. Җәмәгать туклануының әзерләү предприятиеләре тәүлеккә 1 мең кешегә норма буенча 300 кг тәшкил итә.

VI. Көнкүреш һәм коммуналь хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм предприятиеләре				
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, барлыгы, шул исәптән	1 эш урыны	7	Предприятиеләр өчен куәте булган 10 эш урынына: 10 - 50 - 0,1 - 0,2 га; 50 - 150 - 0,05 - 0,08 га; 150 - 0,03 - 0,04 га	Бәлки, төзелгән-төзелгән.
турыдан-туры хезмәт күрсәтү	1 эш урыны	4		-
Заказларны үзәкләштерелгән башкаруның кече куәтенә көнкүреш хезмәте күрсәтүнең җитештерү предприятиесе	1 эш урыны	3	Объектка 0,5 - 1,2 га	Предприятиене җитештерү-коммуналь зонада яхшырак билгеләргә
Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мини-кер юу	кг/смена	20	0,1 - 0,2 га объектка	-
Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү химиясе, мини-химчистка	кг/смена	1,2	0,1 - 0,2 га объектка	-
Мунча-сәламәтләндерү комплексы	1 юынгыч урын	7	0,2 - 0,4 га объектка	Төзекләндерелгән торак фонды белән тәэмин ителгән җирлекләрдә 1 мең кешегә мунча һәм мунча-савыктыру комплексларының сыйдырышлылыгын исәплләү нормалары. 3 урынга кадәр киметү, ә яңа төзелешләр өчен 10 урынга кадәр арттыру күздә тотыла.
Янгын сүндерү	1 янгын	0,4	0,5 - 2,0 га объектка	НПБ 101-95 буенча исәп-хисап

депосы	сүндерү автомобиле			
Зират	Га	0,24	Проектлауга бирем буенча	Махсус билгеләнештәге зоналар территорияләрендә җирлек чикләрендә урнаштырыла
VII. Административ-эшлекле һәм хуҗалык учреждениеләре				
Административ идарә учреждениесе	1 эш урыны	Проектлауга бирем буенча	2 - 3 кат булганда хакимият органнары 60 - 40 кв.метр.	
Полиция бүлекчәсе	1 объект	Проектлауга бирем буенча	0,3 - 0,5 га	Авыл җирлегендә авыл җирлекләре комплексына хезмәт күрсәтә ала
Тәртип саклау буенча терәк пункты	Гомуми мәйданның кв. метры	Полиция бүлеге составында	10	Бәлки, төзелгән-төзелгән.
Банк, контора, офис, коммерция-эшлекле объект	1 объект	Проектлауга бирем буенча	Бирем буенча Проектлау	-
Бүлек, банк филиалы	1 объект	0,5	0,05 га - 3 операция урыны булганда	Бәлки, төзелгән-төзелгән.
- элемтә бүлекчәләре	1 объект	1 гә 0,5 - 6,0 мең кешегә	Авыл җирлегенең элемтә бүлекләре, халыкка хезмәт күрсәтә торган төркемнәр: V - VI (0,5 - 2 мең кеше) - 0,3 - 0,35 гектар	Бүлекчәләрне, элемтә үзәкләрен, почтамтларны, Роспечать агентлыкларын, телеграфларны, шәһәрара, авыл телефон станцияләрен, спутник элемтәсе абонент терминалларын, үткәргеч тапшырулар станцияләрен, радиотапшырулар һәм телевидение объектларын, аларның

				төркемнәрен, куәтен (сыйдырышлылыгын) һәм кирәкле участокларның күләмен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр нигезендә кабул итәргә

ТОРАК ЗОНАЛАР

1 нче Таблица

Фараз
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ АВЫЛ ҖИРЛЕКЛӘРЕ ХАЛКЫН ТОРАК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

(кв. метр/кеше)

№ т/б	Муниципаль район, җирлек исеме	Җиһазлану	
		2020 ел	2035 ел
1	2	3	4
	Азнакай муниципаль районы буенча	26,7	33,4
	Авыл җирлекләре буенча	32,7	43,7
1	Әгерҗе авыл җирлеге	32,7	43,7
2	Әлкәй авыл җирлеге	32,7	43,7
3	Әсәй авыл җирлеге	32,7	43,7
4	Балтач авыл җирлеге	32,7	43,7
5	Бирючевка авыл җирлеге	32,7	43,7
6	Вахит авыл җирлеге	32,7	43,7
7	Югары Стәрле авыл җирлеге	32,7	43,7
8	Илбәк авыл җирлеге	32,7	43,7
9	Кәкре-Елга авыл җирлеге	32,7	43,7
10	Карамалы авыл җирлеге	32,7	43,7
11	Мәлбагыш авыл җирлеге	32,7	43,7
12	Мәсәгут авыл җирлеге	32,7	43,7
13	Микулино авыл җирлеге	32,7	43,7
14	Сәпәй авыл җирлеге	32,7	43,7
15	Сарлы авыл җирлеге	32,7	43,7
16	Сукаеш авыл җирлеге	32,7	43,7

17	Татар Шуганы авыл җирлеге	32,7	43,7
18	Түйкә авыл җирлеге	32,7	43,7
19	Тымытык авыл җирлеге	32,7	43,7
20	Уразай авыл җирлеге	32,7	43,7
21	Урманай авыл җирлеге	32,7	43,7
22	Урсай авыл җирлеге	32,7	43,7
23	Үчәлле авыл җирлеге	32,7	43,7
24	Чалпы авыл җирлеге	32,7	43,7
25	Чемодурово авыл җирлеге	32,7	43,7
26	Чубар -Абдул авыл җирлеге	32,7	43,7

2 нче таблица

ҖӘМӘГАТЬ УЧРЕЖДЕНИЕЛӘРЕ ҺӘМ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ
ТОРАК БИНАЛАРГА КЕРТЕЛГӘН БИЛГЕЛӘНЕШЛӘР

Учреждениенең атамасы	Торак бина күләмендә урнаштырганда чикләүләр			Искәрмә
	Чикләү күрсәткече		Урнаштыру өчен мөмкин булган катлар	
	үлчәү берәмлеге	максималь мөмкин булган мәгънә		
1	2	3	4	5
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары				
Кече мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	төркем	3	1 - 2	СанПиН 2.4.1.3049-13 нигезендә урнашу шартлары
Гаилә балалар бакчасы (фатир каршында)	"	0,5	1 - 2	
Социаль хезмәт күрсәтүнең медицина оешмалары				
Кабул итү өчен кабинет (фатирда); массаж кабинеты	гомуми мәйдан (артык түгел), кв. метр	144	1 - В	
Шул ук, ике табибка (шул исәптән стоматологларга)	"	180	1 - В	
даруханә киоскы	"	10	1	"
Азык-төлек товарлары белән сәүдә итү предприятиеләре				
Универсаль ассортиментлы кибетләр:				
универслар, гастроном	сәүдә мәйданы (артык түгел),	400; 650	1 - 3, П, Ц	

	кв. метр			
Киң ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр:				
икмәк, кондитер	"	100; 250	1 - 2, П, Ц	
ит	"	11.2.	1, П, Ц	Ит кисмичә
яшелчәләр, җиләк-җимешләр	"	100; 250	1 - 2, П, Ц	
Тар яки чикләнгән ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр: мини-маркет,	"	150	1, П, Ц	
Азык-төлек булмаган товарларны сату предприятиеләре				
Кием-салым, «Аяк киеме», «Аяк киеме», «Малыш» кебек киң ассортиментлы кибетләр һ.б.	сәүдә мәйданы (артык түгел), кв. метр	400; 650	1 - 2, П, Ц	
Тулы ассортиментлы махсуслаштырылган кибетләр:				
"Спорт һәм туризм", "Хозтоварлар" (көнкүреш химиясеннән башка)	Шул ук	200; 400	1 - 3, П, Ц	
"Галантерея-парфюмерия", "Радиоаудиовидеофототоварлар", "Оргтехника", "Часлар", "Ювелир эшләнмәләр"	"	100; 250	1 - 2, П, Ц	
Тар яки чикләнгән ассортиментлы кибетләр: "Китаплар", "Чәчәкләр", "Табигать"	"	100; 200	1 - 2, П, Ц	

.				
Кафе, ашханә (шул исәптән диетик һәм	Шул ук	50	1 - 2, П, Ц	

тарату), кабымлык		----- 250		
Кулинария кибетләре (тәүлеккә 300 кг ярымфабрикат һәм кулинария әйберләре)	сәүдә мәйданы (артык түгел), кв. метр	150	1 - 2, П, Ц	Ябылуның көчәйтелгән тавыш изоляциясе
Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре				
Кием тегү һәм ремонтлау Ателье, баш киемнәре һәм трикотаж әйберләр, Мода йорты	гомуми мәйдан (артык түгел), кв. метр	500	1 - 2, П, Ц	Төрле хезмәтләр җыелмасы белән. Ябылуның көчәйтелгән тавыш изоляциясе
Аяк киемнәрен ремонтлау буенча остаханәләр (ашыгыч, вак, урта)	Шул ук	100	1, П, Ц	Ябылуның көчәйтелгән тавыш изоляциясе
Арадашчы хезмәтләр бюросы	"	200	1 - 2, П, Ц	
"Мультисервис" тибындагы күптармаклы комплекслы кабул итү пунктлары	"	300	1, П, Ц	
прокат ательесы	"	300	1, П, Ц	
Ял итү билгеләнешендәге учреждениеләр				
Клублар, шул исәптән кызыксыну буенча клублар (яшьләр, гаилә, балалар, яшүсмерләр һ.б.).	Кабул итүләр --------- кв. метр	50 - 200 -------------- 120 - 550	1 - 2	23 сәгатькә кадәр эшләү режимында; Ц, П - балалар һәм яшүсмерләр өчен биналарсыз
Халык җыелышлары өчен биналар һәм ял дәресләре	кв. метр (артык түгел)	50 - 180	1 - 2, П, Ц	Шул ук
Балалар өчен уен	Шул ук	50 - 180	1 - 2	Эшләү режимы вакытында 23 сәгатькә кадәр;
Балаларны карау өчен биналар	"	50 - 180	1 - 2	

				Ц, П - балалар һәм яшүсмерләр өчен биналарсыз
Учреждение һәм оешмалар				
Иҗтимагый оешмалар		100	1 - 2	"
Кредит-финанс учреждениеләре:				
Саклау банкы бүлекчәләре		100	1 - 2	
Саклау банкы филиаллары		30 ----- 11.2.	1 - 2 ---------- В	
Коммерция эшчәнлегенең башка типлары өчен контора (офис) биналары, эшкуарлык эшчәнлеген укыту өчен бүлмәләр		100 ------ 11.2.	1 - 2 П, Ц -------------- В	
- элемтә бүлекчәләре	"	700	1 - 2	Ц, П - ярдәмче бүлмәләр
Балалар һәм яшүсмерләрне мәктәптән тыш укыту				
Мәктәп программасы предметларын һәм махсус предметларны тирәнтен өйрәнү буенча курслар, төркемнәр, студияләр	хезмәткәрләр саны ---------------- кв. метр (артык түгел)	$\frac{20}{100}$	1 - 2	
Таблицада кабул ителгән шартлы билгеләр: П - подвал; Ц - цоколь кат; 1, 2, 3 - тиешенчә: 1, 2 һәм 3 нче катлар; В - югары соңгы кат. Квадрат җәяле цифрлар - соңгы катның өске катына гына. Искәрмә: 3 нче графадагы "ял итү учреждениеләре" бүлеге өчен санаучының минималь, ваклаучының максималь күрсәткечләре күрсәтелгән				

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №5 кушымта

ҖИТЕШТЕРҮ ЗОНАЛАРЫ

1 нче Таблица

ҖИР ТӨЗЕЛЕШЕНЕҢ МИНИМАЛЬ ТЫГЫЗЛЫГЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Җитештерү тармагы	Оешмалар (җитештерү)	Төзелешнең минималь тыгызлыгы, %
1	2	3
Химик сәнәгать	1. Тау-химия сәнәгате	28
	2. Азот сәнәгате	33
	3. Фосфат ашламалары һәм неорганик химиянең башка продукциясе	32
	4. Бердәм сәнәгать	32
	5. Икмәк сәнәгате	33
	6. Төп химиянең башка продуктлары	33
	7. Вискозный волокон	45
	8. Синтетик сүс	50
	9. Синтетик сумала һәм пластмассалар	32
	10. Пластмассалардан эшләнмәләр	50
	11. Лакокраса сәнәгате	34
	12. Органик синтез продуктлары	32
Металлургия	1. Коксохимик:	
	баету фабрикасыннан башка	30
	баю фабрикасы белән	28
	2. Метизные	50
	3. Ферросплавныйлар	30
	4. Авыру	45
	5. Ут ташый торган эшләнмәләр җитештерү буенча	32
	6. Утка чыдам чималга һәм порошоклар һәм	28

	мертеләр җитештерүгә карата	
	7. Кара металл калдыкларын һәм ломны бүлү буенча	25
Төсле металлургия	1. Алюминий	43
	2. Свинцово-цинк һәм титаномагний	33
	3. Медеплавиль	38
	3 гә кадәр	30
	6 дан артык	35
	4. Электр	45
	5. Төсле металл эшкәртү буенча	45
	6. Балчык	35
Целлюлоз-кәгазь җитештерү	1. Целлюлоз-кәгазь һәм целлюлоза-картоннар	35
	2. приводлы целлюлозада һәм макулатурада эшләүче үзгәртеп кору кәгазь һәм катыргылары	40
Энергетика	3. Фадирен булганда, җылылык-электр үзәкләре түбәндәгеләр була:	
	а) 500 МВтка кадәр куәте:	
	каты ягулыкта	28
	газ мазут ягулыгында	25
	б) 500 дән алып 1000 МВтка кадәр куәте:	
	каты ягулыкта	28
	газ мазут ягулыгында	26
	в) 1000 МВт артык куәтле:	
	каты ягулыкта	29
	газ мазут ягулыгында	30
Машина төзелеше	1. Парлы һәм энергетик казаннар һәм ярдәмче казаннар	50
	2. төсле металлургия өчен Прокат, домна, корыч эретү, агломерация һәм кокс җиһазлары, җайланмалар	50
	3. Техникацияләнгән ныгытмалар, киселә торган комплекслар һәм агрегатлар, чистарту һәм үтәтү эшләре өчен вагонеткалар, комбайннар, күмер чыгару өчен кузаклы җайланмалар, төяү-бушату һәм су басу машиналары, гидравлик стоклар,	52

	баету җиһазлары	
	4. Электр күперләре һәм кәҗә краннары	50
	5. Контейнер йөкләре, таль (тельферлар), эскалаторлар һәм башка күтәртү-транспорт җиһазлары өчен ленталы, скребка, асылмалы йөк төяү җайланмалары конвейерлары	52
	6. Тимер юл транспортының (магистраль, маневр һәм сәнәгать тепловозлары, пассажирлар һәм сәнәгать вагоннары, электр поездларын һәм дизель поездларын кертеп), юл машиналары һәм контейнерларының хәрәкәтчән составы	50
	7. Тимер юл хәрәкәтчән составы өчен Тормоз җиһазлары	52
Тимер юл транспорты	1. Тимер юл транспортының хәрәкәтчән составын ремонтлау	40
Электротехник җитештерүләр	1. Электродвигательләр	52
	2. Эре электр машиналары һәм турбогенераторлар	50
	3. Югары молекуляр аппаратура	60
	4. Трансформаторлар	45
	5. Түбән сәнәгать аппаратурасы һәм яктылык-су җиһазлары	55
	6. Кабельле продукция	45
	7. Электролámплар	45
	8. Электроизоляция материаллары	87
	9. Аккумулятор	55
	10. Ярымүткәргеч приборлар	52
Радиотехник җитештерүләр	1. Җитештерү биналарының гомуми мәйданы каршындагы радиосәнәгать өлкәсе, мең кв. метр:	
	100 гә кадәр	50
	6 дан артык	55
	а) бер бинада урнашкан предприятиеләр (корпус, завод)	60
	б) берничә бинада урнашкан предприятиеләр:	
	бер катлы	55
	күпкатлы	50

Химик машина төзелеше	1. Нефть һәм газ чыгару һәм целлюлоза-кәгазь сәнәгате өчен җиһазлар һәм арматуралар	50
	2. Сәнәгать торба үткәргеч арматурасы	55
Төгәллек	1. Металлаллорежуй станоклар, кою һәм агач эшкәртү җайланмалары	50
	2. Кузнечно-пресса җиһазлары	55
	3. Инструменталь	60
	4. Ясалма алмазлар, абразив материаллар һәм алардан инструментлар	50
	5. Кою	50
	6. Поковоклар һәм штамповкалар	50
	7. Машина төзелеше өчен эшкәртү конструкцияләре	50
	8. Гомуми машина төзелеше кулланылышы (редукторлар, гидроҗиһазлар, фильтрлау җайланмалары, төзелеш детальләре) эшләнмәләре	52
Оборона төзелеше	1. Калдыклар, автоматлаштыру чаралары һәм идарә системалары:	
	а) җитештерү биналарының гомуми мәйданы 100 мең кв. метр булганда	50
	б) шул ук, 100 мең кв. метрдан артык	55
	в) терекөмеш һәм пыяла кайнату кулланганда	30
Химик-фармацевтика производстволары	1. Химик-фармацевтика	32
	2. Медик инструменталь	43
	3. Пыяла һәм фарфорнан медицина эшләнмәләре	40
Автосәнәгать	1. Автомобильле	50
	2. Автоҗыю	55
	3. Автомобиль моторлар төзү	55
	4. Агрегатлар, төеннәр, запчастьләр	55
	5. Подшипниковлар	55
Авыл хуҗалыгы машина төзелеше	1. Трактор, авыл хуҗалыгы машиналары, трактор һәм комбайн двигательләре	52
	2. Тракторларга һәм авыл хуҗалыгы машиналарына Агрегатлар, узеллар, детальләр һәм запас частьләр	56

Төзелеш-юл төзелеше	1. Бульдозерлар, скреперлар, экскаваторлар һәм экскаваторлар өчен төеннәр	50
	2. Пневматик, электр инструменты һәм кече механизация чаралары	63
	3. Мелиорация эшләре, урман әзерләү һәм торф сәнәгате өчен җайланмалар	55
	4. Коммуналь машина төзелеше	57
Җиһаз җитештерү	1. Җиңел, текстиль, азык-төлек, катнаш азык һәм полиграфия сәнәгате өчен технологик җайланмалар	55
	2. Сәүдә һәм җәмәгать туклануы өчен технологик җайланмалар	57
	3. Сабак сәнәгате өчен технологик җиһазлар	57
	4. Көнкүреш приборлары һәм машиналары	57
Урман сәнәгате	1. Россия Федерациясе Транспорт министрлыгының тимер юлына терәлеп торучы урман әзерләү оешмалары:	
	җитештерү егәрлеге белән агач эшкәртмичә, мең куб метр/елга:	
	400 гә кадәр	28
	6 дан артык	35
	җитештерү куәте булган агач эшкәртү белән, мең куб метр/елга:	
	400 гә кадәр	23
	6 дан артык	20
	2. Урманны камчылыларда җибәргәндә су транспорт юлларына терәлеп торган урман әзерләү:	
	кышкы зират белән	17
	кышкы зиратсыз	44
	3. Шул ук сортиментларда урман җибәргәндә:	
	җитештерү егәрлеге булган кышкы плотбище, мең куб метр/ел:	
	400 гә кадәр	30
	6 дан артык	33
	җитештерү егәрлеге, мең куб метр/елга:	

	400 гә кадәр	33
	6 дан артык	38
	4. Пиломатериал, стандарт йортлар, детальләр комплектлары, агач эшләнмәләре һәм эшләнмәләр:	
	чимал китергәндә һәм тимер юл буйлап продукция җибәргәндә	40
	су буенча чимал китергәндә	45
	5. Борынгы-йомычка плиталары	45
	6. Фанерлар	47
	7. Җиһаз	53
Җиңел сәнәгать	1. җитен	35
	2. (басусыз коры җир)	27
	3. йонны беренчел эшкәртү	61
	4. Ефәк-моталь сәнәгать	41
	5. Бер катлы төп корпуслы текстиль комбинатлары	60
	6. Бер катлы корпусларда урнаштырылган текстиль фабрикалары баш җитештерү корпусының гомуми мәйданы, мең кв. метр:	
	50 гә кадәр	55
	50 дән күбрәк	60
	7. Текстиль галантереясы	60
	8. Югары һәм эчке трикотаж	60
	9. Тегү-трикотаж	60
	10. Тегүлеләр	55
	11. Тире чималын чәйнәү һәм беренчел эшкәртү:	
	бер катлы	50
	ике катлы	45
	12. Ясалма тире, аяк киеме картоннары һәм пленка материаллары	55
	13. Кожгалантерей:	
	бер катлы	55
	күпкатлы	50

	14. Мех һәм овчинно-шубные	55
	15. Аяк киемнәре:	
	бер катлы	55
	күпкатлы	50
	16. Аяк киеме, галантерей, тегү һәм трикотаж сәнәгате өчен Фурнитуралар һәм башка эшләнмәләр	52
Азык-төлек сәнәгате	1. чөгендер эшкәрткәндә шикәр заводлары, мең тонна/тәүлек.:	
	3 кадәр (кагат кырларында чөгендер саклау)	55
	3 дән 6 га кадәр (механикалаштырылган складларда чөгендер саклау)	50
	2. Җитештерү куәте булган икмәк-күмәч әйберләре, тонна/тәүлек:	
	45 гә кадәр	37
	6 дан артык	40
	3. Кондитер эшләнмәләре	50
	4. Җитештерү куәте белән үсемлек мае, тәүлеккә орлыклар эшкәртү, тонна:	
	400 гә кадәр	33
	6 дан артык	35
	5. Маргарин продукциясе	40
	6. Парфюмер-косметик әйберләр	40
	7. Виноград шәрабы һәм шәраб материаллары	50
	8. Пива һәм солода	50
	9. Начар яшелчә консервлары	50
	10. Чәй яфрагын беренчел эшкәртү	40
	11. Тәмәке фермерлары	41
Сөт сәнәгате	1. Ит (сую һәм обескровлау цехлары белән)	40
	2. Ит консервлары, казылык, ысланган һәм башка ит продуктлары	42
	3. Сөтне җитештерү куәте белән эшкәртү буенча сменага, тонна:	
	100 гә кадәр	43

	6 дан артык	45
	4. Җитештерү куәте белән майсызландырылган коры сөт, тонна:	
	5 гә кадәр	36
	6 дан артык	42
	5. Сөт консервлары	45
	6. Сыра	37
	7. Гидролиз-чүпрә, аксым-витаминлы концентратлар һәм премикслар җитештерү буенча	45
Әзерлекләр	1. Мелькомбинатлар, ярмалар, катнаш азык заводлары, элеваторлар һәм икмәк кабул итү предприятиеләре	41
	2. Икмәк продуктлары комбинатлары	42
Техниканы ремонтлау	1. Йөк автомобильләрен ремонтлау буенча	60
	2. Тракторларны ремонтлау буенча	56
	3. Тракторларның шассиен төзекләндерү буенча	54
	4. Йөк автомобильләренә техник хезмәт күрсәтү станцияләре	40
	5. Энергия куәте көчле булган тракторларга техник хезмәт күрсәтү станцияләре	40
	6. Россельхозтехника район берләшмәләренең тракторларга, бульдозерларына һәм башка махсус машиналарына техник хезмәт күрсәтү пунктлары	52
	7. Куллану (район һәм районара) базалары	54
	8. Минераль ашламалар, известь материаллары, агулы химикатлар базалары	35
	9. Үсемлекләрне яклауның химик чаралары складлары	57
Җирле сәнәгать	1. Замочно-скобяный эшләнмәләр	61
	2. Сәнгать керамикасы	56
	3. Тимер һәм таштан сәнгать эшләнмәләре	52
	5. Агачтан уенчык һәм сувенирлар	53
	6. Металлдан уенчык	61
	7. Тегү эшләнмәләре:	

	ике катлы биналарда	74
	ике каттан артык бинада	
	8. Җитештерү биналарының гомуми мәйданы 2000 кв. метрдан артык булган көнкүреш хезмәтенең сәнәгать предприятиеләре, түбәндәгеләр буенча:	60
	кием тегү һәм ремонтлау, радиотелеаппаратура һәм фотоэшләр фабрикасын ремонтлау	60
	аяк киеме ясау һәм ремонтлау, катлаулы көнкүреш техникасын, химик чистарту һәм урлау фабрикаларын ремонтлау, А тибындагы көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең унификацияләнгән блоклары	55
	җиһаз ремонтлау һәм әзерләү	60
Төзелеш материаллары җитештерү	1. Максатчан:	
	җитештерүнең коры ысулы белән	35
	җитештерүнең юеш ысулы белән	37
	2. Асбестоцемент эшләнмәләр	42
	3. елга 90 мең куб. метрлы җитештерү куәте булган якынча киеренке тимер юл шпаллары	50
	4. Елына 60 мең куб. метр җитештерү куәте булган тимер-тонналы су торбалары	45
	5. Җитештерү куәте булган ячел һәм тыгыз силикатобетоннан эре блоклар, панельләр һәм башка конструкцияләр, мең куб метр/елга:	
	120	45
	200	50
	6. Җитештерү егәрлеге елына мең куб метр булган авыл производствосы өчен тимер-бетон һәм җиңел бетон конструкцияләр җыю:	
	40	50
	100	55
	7. Җитештерү төзелеше өчен конструкцияләр комплектларын әзерләү буенча авыл төзелеш комбинатлары	50
	8. Яндырылган балчык кирпеч һәм керамик блоклар	42
	9. Көчле кирпеч	45

	10. Җеннәр өчен керамик плиткалар, облицовкалы глазурь плиткалар, биналарның фасадларын тышлау өчен керамик эшләнмәләр	45
	11. Керамик канализация торбалары	45
	12. Керамик дренаж торбалары	45
	13. Чыганакларны җитештерү егәрлегендә гидромеханикалаштыру ысулы белән эшкәрткәндә градуслар-сортировкалар, мең куб метр/ел:	
	500-1000	35
	200 (җыелма-тикшерү)	30
	14. Чыганакларны эшкәрткәндә елга 500 - 1000 мең куб метр җитештерү куәтенә экскаватор ысул белән график-сортировкалау	27
	15. Производство куәте булган ныклы бер токымлы токымнарны эшкәртү буенча Дробиль-сортировка, мең куб метр/елга:	
	600 - 1600	27
	200 (җыелма-тикшерү)	30
	16. Җылытылган перлитны (перлитосфера плиталары җитештерә торган) ягулык сыйфатында кулланганда:	
	табигать газы	55
	мазут	50
	17. Минераль мамык һәм аннан эшләнгән әйберләр, вермикулит һәм перлит җылылык һәм тавыш изоляцияләү эшләнмәләре	45
	18. Хәбәр	30
	19. Танылган он һәм сыр гипсы	33
	20. Тәрәзә, полирланган, архитектура-төзелеш, техник һәм пыяла сүс стенкалары	38
	21. Елына 150 - 300 мең тонна җитештерү куәтенә ия булган кварц комы	27
	22. Консерв пыяла савыты, хуҗалык пыяла савыт-сабасы һәм бәллүр эшләнмәләр шешәсе	43
	23. Төзелеш, техник, санитар-техник фаянс, фарфор һәм ярымфарфор	45
	24. Тотрыклы төзелеш конструкцияләре (шул	55

	исәптән торбалардан)	
	25. Алюминий төзелеш корылмалары	60
	26. Монтаж (контроль-үлчәү приборлары һәм автоматикалары, сантехник) һәм электр монтажлау эшләнмәләре өчен	60
	27. Торбаүткәргечләрнең технологик металл конструкцияләре һәм төеннәре	48
	28. Төзелеш машиналарын ремонтлау буенча	63
	29. Махсуслаштырылган монтаж оешмаларының Берләштерелгән предприятиеләре:	
	Механизация базасы белән	50
	механизация базасыннан башка	55
	30. Төзелешне механикалаштыру базалары	47
	31. Механизацияләнгән гомумтөзелеш күчмә колонналарының сайлау базалары	40
	32. Механизацияләнгән махсуслаштырылган күчмә колонналарның сайлау базалары	50
	33. 200 һәм 300 махсуслаштырылган автомобиль һәм автопоездларга төзелеш оешмаларының автотранспорт предприятиеләре	40
	34. Гараж:	
	150 автомобильгә	40
	250 автомобильгә	50
Транспорт чараларына хезмәт күрсәтү һәм аларны ремонтлау хезмәтләре күрсәтү	1. Елына 2 - 10 мең капиталь ремонт куәте булган йөк автомобильләренә капиталь ремонт буенча	60
	2. Йөк автомобильләре һәм автобуслар агрегатларын ремонтлау буенча елга 10 - 60 мең капиталь ремонт	65
	3. Елына 1 - 2 мең ремонт егәрлеге булган әзер агрегатлар кулланып автобусларны ремонтлау буенча	60
	4. Елына 30 - 60 мең капиталь ремонт куәтле җиңел автомобильләр агрегатларын ремонтлау буенча	65
	5. Детальләрне үзәкләштерелгән торгызу	65
	6. Бәйсез чыгып барганда 200 автомобильгә йөк автотранспорты, %:	

	100	45
	50	51
	7. Бәйсез чыгып барганда 300 һәм 500 автомобильгә йөк автотранспорты, %:	
	100	50
	50	55
	8. Автобуслар саны түбәндәге очракларда Автобус парклары:	
	100	50
	9. Автомобильләр, берәмлекләр санында Таксомотор парклары:	
	300	52
	10. Йөк ташу вакытында 500 - 1500 тонна йөк автомобильләре	55
	11. 1200 автомобильгә үзәкләштерелгән техник хезмәт күрсәтү	45
	12. Билгеләр саны буенча җиңел автомобильләргә техник хезмәт күрсәтү станцияләре:	
	5	20
	10	28
	25	30
	13. Юл-ремонт пунктлары	29
	14. Юл участоклары	32
	шул ук юл-төзекләндерү пункты белән	32
	шул ук юл-төзекләндерү техник ярдәм пункты белән	34
	15. Юл-төзелеш идарәсе	40
	16. Цемент-бетон җитештерүчәнлеге, мең куб метр/ел:	
	30	42
	60	47
	120	51
	17. Асфальт-бетон җитештерүчәнлеге, мең тонна/ел:	

	30	35
	60	44
	120	48
	18. Битум базалары:	
	Үсемлекләр	31
	притрасс	27
	19. Ком базлары	48
Нефть эшкәртү	1. Нефть эшкәртү сәнәгате	46
	2. Синтетик каучук җитештерү	32
	3. Сажа сәнәгате	32
	4. Кин сәнәгать	55
	5. Резина-техник эшләнмәләр промышленносте	55
	6. Резина аяк киеме җитештерү	55
Газ сәнәгате	1. Баш сәнәгать корылмалары, газны комплекслы әзерләү җайланмалары, җир асты газсаклагычларының компрессор станцияләре	35
	2. магистраль газүткәргечләрнең компрессор станцияләре	40
	3. Газ саклагычларының газ белән тәэмин итү пунктлары	25
	4. Ремонт-эксплуатация пунктлары	45
Нәшрият эшчәнлеге	Газет-китап-журнал, газета-журнал, китап	50
Продукция китерү предприятиеләре	1. Продукция китерү предприятиеләре	40
	2. Металл продукциясе китерү предприятиеләре	35

Искәрмә:

1. Җитештерү объектының җир кишәрлеген төзүнең тыгызлыгы процентларда төзелеш мәйданының коймадагы объектка карата (яисә койма булмаганда - тиешле шартлы чикләрдә) төзелеш мәйданының тимер юллар вееры биләгән мәйданны кертеп мөнәсәбәте буларак билгеләнә.

2. Төзелеш мәйданы барлык төр биналар һәм корылмалар биләгән мәйданнар суммасы буларак билгеләнә, моңа технологик, санитар-техник, энергетика һәм башка җайланмалар, эстакада һәм галереялар, төяү бушату җайланмалары мәйданчыклары, җир асты корылмалары (резервуарлар, базлар, сыену урыннары, тоннельләр, алар өстендә биналар һәм корылмалар урнаштырыла алмый), шулай ук автомобильләр, машиналар, механизмнар һәм төрле билгеләнештәге ачык складлар керә, мондый

очракта, стоянкалар һәм складлар күләме предприятиеләрне технологик проектлау нормалары буенча кабул ителә.

Төзелеш мәйданына бина һәм корылмаларны урнаштыру өчен проектлауга йөкләмә нигезендә (күрсәтелгән биналарның һәм корылмаларның габаритлары чикләрендә) билгеләнгән объект территориясендәге резерв участоклар кертелергә тиеш.

Төзелеш мәйданына биналар һәм корылмалар, тротуарлар, автомобиль һәм тимер юллар, тимер юл станцияләре, вакытлыча биналар һәм корылмалар, ачык спорт мәйданчыклары, хезмәт ияләренең ял итү мәйданчыклары, яшел агачлар (агачлардан, куаклардан, чәчәкләрдән һәм үләннәрдән), су үткәргеч һәм башка канаулар, терәк стеналар, җир асты биналары һәм корылмалары яки аларның башка корылмалары урнашкан гражданнарга караган автотранспорт чаралары стоянкалары белән капланган мәйданнар керми.

3. Биналар һәм корылмалар биләгән мәйданнарны санау аларның тышкы контурлары буенча җирнең планировка тамгалары дәрәҗәсендә башкарыла.

Галереялар һәм эстакадалар биләгән мәйданнарны санаганда, төзелеш мәйданына галерея һәм эстакад участокларының гына горизонталь яссылыкка проекция кертелә, алар астына габаритлар буенча башка биналар яки корылмалар урнаштырыла алмый, калган участокларда галерея һәм эстакад терәкләренең нигезен җирнең планировка билгеләмәсе дәрәҗәсендә биләгән мәйдан гына исәпкә алына.

4. Чаналары 2 процент булган участокларда объектлар төзегәндә һәм төзелешнең минималь тыгызлыгын таблица нигезендә киметергә рөхсәт ителә.

5. Төзелешнең минималь тыгызлыгын (тиешле техник-икътисадый нигезләүләр булганда) киметергә рөхсәт ителә, әмма әлеге кушымтада билгеләнгән 1/10 нан артмаска тиеш:

Урынның авышуы, %	Төзелеш тыгызлыгын киметүнең Төзәтмәле коэффициенты
2 - 5	0,95 - 0,90
5 - 10	0,90 - 0,85
10:15	0,85 - 0,80
15-20	0,80 - 0,70

а) объектларны киңәйткәндә һәм реконструкцияләгәндә;

б) үз составында әзерләү цехлары булган машина төзелеше предприятиеләре өчен (кою, тимерчелек-матбугат, корым);

в) катлаулы инженер-геологик яисә башка уңайсыз табигый шартлары булган кишәрлекләрдә предприятиеләр төзегәндә;

г) үз энергетика һәм су җыю корылмаларын төзү кирәк булганда объектлар өчен.

2 нче таблица

МӘЙДАНЧЫКЛАР ТӨЗҮНЕҢ МИНИМАЛЬ ТЫГЫЗЛЫГЫ
АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Оешмалар		Төзелешнең минималь тыгызлыгы, %
1		2
Эре мөгезле	Сыерларны бәйләп тотканда сөт	

терлек	Көтүдә сыерлар саны 50 - 60% 400 сыерга 800 сыерга	 51 <*>/45 55/50
	Көтүдә сыерлар саны 90% 400 сыерга 800 һәм 1200 сыерга	 51/45 55/49
	Сыерларны тоткарлыксыз асраганда сөт Көтүдә сыерлар саны 50, 60 һәм 90% 800 сыерга 1200 сыерга 2000 сыерга	 53 56 60
	Ит һәм ит репродукторлары 800 һәм 1200 сыерга	 52 <**>/35
	Яшь терлекләр үстерү һәм симертү 6000 һәм 12 000 урынга	 45
	Яшь бозаулар үстерү, үстерү һәм симертү 3000 урынга 6000 терлеккә-урынга	 41 46
	Мөгезле эре терлекне ашату 1000 урынга 2000 урынга 3000 урынга 6000 терлеккә-урынга	 32 34 36 42
	Ашау мәйданчыклары 2 000 урынга 4 000 урынга	
	Племеннар	
	Сөт 400 сыерга 800 сыерга	 45 55
	Ит	

	400, 600 һәм 800 сыерга	40
	Ремонт таналары үстерү 1000 һәм 2000 урыннарга 3000 урынга 6000 терлеккә-урынга	 52 54 57
дуңгызчы	Товар Репродуктор	
	4000 башка 8000 башка 12 000 башка	36 43 47
	Ашкайнату 6000 һәм 12 000 башка	 39
	Җитештерү циклы белән 2000 башка 4000 башка 6000 һәм 12 000 башка	 32 37 41
	Племеннар 100 матокка 200 ана 300 анага	 38 40 50
Сарык үрчетүче	Бер мәйданчыкта урнашкан Йон, йон, ит 2500 анага 5000 ана 4000 башка яшь терлекләренә	 55 60 66
	Ит-йон 2500 анага 2500 башка яшь терлекләргә	 66 62
	 1200 матогка	 56
	Ашкайнату	

	2500 башка 5000 башка	65 74
	Каравыл алу өчен азык мәйданчыклары 5000 башка	 58
	Көтүнең тәмамланып килүе белән Ит-йон 2500 башка	 60
	Ит-йон-сөт 2000 һәм 4000 башка	 63
	 1600 башка	 67
Кошчылык	Алман юнәлеше 200 мең тавык-йомырка 300 мең тавык-йомырка	 28 32
	Ит юнәлеше Бройлер 3 һәм 6 млн. бройлерга:	 27 <***>/43
	Үрдәкләр 65 мең бәбкәгә	 31
	Күркә 250 мең күркәгә	 24
	Нәсел Йомырка юнәлешендәге	
	50 мең тавыкка нәсел заводы: өлкән кош зонасы яшь терлекләр	25 28
	Ит юнәлеше 50 мең тавыкка нәсел заводы: өлкән кош зонасы яшь терлекләр	

		25 25
Җәнлекчелек һәм куянчылык	Җәнлекчелек	21
	Куян асрау	22

Сызым өстендә чормаларсыз, сызым астында кулланыла торган чормалар булган биналар өчен күрсәткечләр китерелгән.

«Сызым өстендә - тупас азык һәм лапаслар саклаганда, сызык астында - скирдларда саклаганда күрсәткечләр китерелгән.

Сызым өстендә күпкатлы биналар өчен күрсәткечләр китерелгән, сызымда - бер катлы биналар өчен.

3 нче таблица

АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ МӘЙДАНЧЫКЛАР ТӨЗҮНЕҢ МИНИМАЛЬ ТЫГЫЗЛЫГЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ

Оешмалар		Төзелешнең минималь тыгызлыгы, %
Җылылык	Гомуми мәйданы булган күпьеллык теплицалар	
	6 гектар	54
	12 гектар	56
	18, 24 һәм 30 гектар	60
	Гомуми мәйдандагы бер яклы (ангар) теплицалар	
	5 гектарга кадәр	41
Авыл хуҗалыгы техникасын ремонтлау буенча	Парк белән хуҗалыклар өчен үзәк ремонтлау остаханәләре	
	25 тракторга	25
	50 һәм 75 тракторга	28
	100 тракторга	31
	150 һәм 200 тракторга	35
	Бригадага яисә парклы хуҗалыклар бүлекчәләренә техник хезмәт күрсәтү пунктлары	
	10, 20 һәм 30 тракторга	30
	40 һәм аннан да күбрәк тракторга	38

Башка предприятиеләр	Авыл хуҗалыгы продукциясен эшкәртү яисә саклау буенча	50
	Комбиазык	27
	Орлыкларны һәм ашлыкны саклау буенча	28

Искәрмә:

1. Төзелешнең минималь тыгызлыгын киметергә рөхсәт ителә, әмма әлеге кушымтада билгеләнгән кушымтаның 10 процентыннан да артмый, авыл хуҗалыгы предприятиеләрен 3 проценттан артык авышлы мәйданчыкта, утырту грунтларында һәм катлаулы инженер-геологик шартларда төзегәндә.

2. Авыл хуҗалыгы предприятиеләре мәйданчыкларын төзүнең тыгызлыгы предприятиенең төзелеш мәйданының предприятие мәйданчыгының гомуми күләменә карата мөнәсәбәте процентларда билгеләнә.

Биналар һәм корылмалар биләгән мәйданнарны санау аларның тышкы контурлары буенча җирнең планировка билгеләре дәрәҗәсендә, сайлыкларның киңлеген исәпкә алмыйча башкарыла.

3. Предприятие төзелеш мәйданына барлык төр биналар һәм корылмалар биләгән мәйданнар, шул исәптән технологик, санитар-техник һәм башка җайланмалар, эстакада һәм галереялар, төяү-бушату җайланмалары мәйданчыклары, җир асты корылмалары (резервуарлар, базлар, сыену урыннары, тоннельләр, инженерлык коммуникацияләренең үтә торган каналлары, алар өстендә биналар һәм корылмалар урнаштырыла алмый), шулай ук хайваннар, кошлар һәм җәнлекләр өчен көтүлекләр, автомобильләр, авыл хуҗалыгы машиналары һәм механизмнары куеп тору өчен мәйданчыклар, төрле билгеләнештәге складлар ачылган; машиналар, машиналар һәм складлары өчен мәйданнар, машиналар һәм складлар өчен мәйданнар, машиналар һәм складлар өчен урыннар һәм мәйданчыклар технологик проектлау нормалары буенча кабул ителә торган ачык булу шартында.

Төзелеш мәйданына шулай ук төзелеш мәйданында төзелешнең икенче чираты биналарын һәм корылмаларын проектлау йөкләмәсендә күрсәтелгән предприятие мәйданчыгында резерв мәйданнары да (күрсәтелгән биналарның һәм корылмаларның габаритлары чикләрендә) кертелергә тиеш.

Галереялар һәм эстакадалар биләгән мәйданнарны санаганда, төзелеш мәйданына күрсәтелгән объектларның габаритлар буенча башка биналар яисә корылмалар урнаштырыла алмаган участокларының гына горизонталь яссылыгына проекция кертелә, ә башка җир өсте участоклары өчен җирнең планлаштыру билгеләмәсе дәрәҗәсендә терәк конструкцияләре биләгән мәйдан гына исәпкә алына.

4. Төзелеш мәйданына биналар һәм корылмалар, тротуарлар, автомобиль һәм тимер юллар, вакытлыча биналар һәм корылмалар, ачык спорт мәйданчыклары, хезмәт ияләренең ял итү мәйданчыклары, яшел үсентеләр, су үткәргеч һәм башка каналлар, идән асты стеналары, башка биналар һәм корылмалар урнаштырырга мөмкин булган транспорт чаралары өчен ачык мәйданчыклар биләгән мәйданнар кертелмәскә тиеш.

КЛАССИФИКАЦИЯ ҺӘМ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАЛАРЫ
АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ БИЛГЕЛӘНЕШЕНДӘГЕ ОБЪЕКТЛАР ӨЧЕН

АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ҖИТЕШТЕРҮЛӘРЕ ҺӘМ ОБЪЕКТЛАРЫ

I КЛАСС-1000 МЕТРЛЫ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАСЫ

1. Дуңгызчылык комплекслары.
2. Елына 400 меңнән артык йомырка салучы тавык һәм 3 миллионнан артык бройлер тотучы кошчылык фабрикалары.

3. Эре мөгезле терлек комплекслары.
4. Тирес һәм тизәкнең ачык саклагычлары.

II КЛАСС-500 МЕТРЛЫ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАСЫ
1. Дуңгыз фермалары 4 меңнән 12 мең башка кадәр.
2. Эре мөгезле терлек фермалары-1200дән 2000гә кадәр сыер һәм 6000гә кадәр яшь терлек өчен урын.
3. Җәнлекчелек фермалары (чәшке, төлке һ.б.).
4. Кошчылык фермалары елына 100 меңнән 400 меңгә кадәр йомырка салучы тавык һәм 1 миллионнан 3 миллионга кадәр бройлер.
5. Тиреснең биологик эшкәртелгән сыек фракциясенең ачык саклагычлары.
6. Тирес һәм тизәкнең ябык саклагычлары.
7. 500 тоннадан артык агулы химикатлар саклау складлары.
8. Орлыкларны эшкәртү һәм агулау буенча производстволар.
9. Сыеклаңдырылган аммиак складлары.

III КЛАСС-300 МЕТРЛЫ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАСЫ
1. Дуңгыз фермалары 4 мең башка кадәр.
2. Эре мөгезле терлек фермалары 1200 баштан кимрәк (барлык белгечлекләр буенча), ат фермалары.
3. Сарык фермалары 5-30 мең башка исәпләнгән.
4. Кошчылык фермалары-100 меңгә кадәр йомырка сала торган тавык һәм 1 млн.бройлер.
5. Тизәк һәм тирес бораулау мәйданчыклары.
6. Агулы химикатлар һәм минераль ашламалар саклау складлары 50 тоннадан артык.
7. Авыл хуҗалыгы җирләрен тракторлар кулланып пестицидлар белән эшкәртү (кыр чикләреннән торак пунктка кадәр).
8. Җәнлекчелек фермалары.
9. Йөк автомобильләрен һәм авыл хуҗалыгы техникасын ремонтлау, технологик хезмәт күрсәтү һәм саклау буенча гаражлар һәм парклар.
IV КЛАСС-100 МЕТРЛЫ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАСЫ
1. Теплица һәм парник хуҗалыклары.
2. Минераль ашламалар, агулы химикатлар саклау складлары 50 тоннага кадәр.
3. Коры минераль ашламалар һәм үсемлекләрне химик яклау чаралары складлары (зона азык-төлек продукциясен эшкәртү һәм саклау предприятиеләренә кадәр дә билгеләнә).
4. Терлекчелек агынтыларыннан файдаланып мелиорация объектлары.
5. Азык калдыкларын куллануны да кертеп, азык әзерләү цехлары.
6. Терлекләр асраучы хуҗалыклар (дуңгыз абзарлары, сыер абзарлары, питомниклар, ат абзарлары, җәнлек фермалары) 100 башка кадәр.
7. Ягулык-майлау материаллары складлары.

V КЛАСС-50 МЕТРЛЫ САНИТАР-ЯКЛАУ ЗОНАСЫ
1. Җиләк-җимеш, яшелчә, бәрәңге, бөртек саклау урыннары.
2. Матди складлар.
3. Терлекләр асраучы хуҗалыклар (дуңгыз абзарлары, сыер абзарлары, питомниклар, ат абзарлары, җәнлек фермалары) 50 башка кадәр.

5 нче Таблица

ТЕРЛЕКЧЕЛЕК КОМПЛЕКСЛАРЫНЫҢ АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ ПРОДУКТЛАРЫ ЭШКӘРТҮ БУЕНЧА ҖИТЕШТЕРҮ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ

Җитештерү предприятиеләре исеме	Санитар-яклау зонасы, метр
Мясокомбинатлар һәм ит хладобойнялары	1000
Вак терлек һәм кош-корт Бойни, шулай ук тәүлеккә 50 - 500 тонна куәтле терлек аулау объектлары	300
Ит эшкәртү производстволары	300
Сөт, май эшкәртү, сыр җитештерү	100
Җиләк-җимеш һәм яшелчәләр эшкәртү производствосы	50
Кече предприятиеләр һәм эшкәртү буенча кече куәттәге цехлар: ит - ысланмыйча тәүлеккә 5 тоннага кадәр; сөт - 10 тоннага кадәр	50

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №6 кушымта

Әйләнә-тирә мохитне саклау

1 нче таблица

ТУФРАКНЫҢ ХИМИК ПЫЧРАНУ ДӘРӘҖӘСЕН БӘЯЛӘҮ

Пычрану категорияләре	Пычрануның суммар күрсәткече (Zc)	Туфрак, мг/кг					
		Куркыныч сыйныф		II класслы куркыныч		III класслы куркыныч	
		кушылмалар		кушылмалар		кушылмалар	
		органик	органик булмаган	органик	органик булмаган	органик	органик булмаган
Чиста	-	фоннан алып ПДКга кадәр	фоннан алып ПДКга кадәр	фоннан алып ПДКга кадәр	фоннан алып ПДКга кадәр	фоннан алып ПДКга кадәр	фоннан алып ПДКга кадәр
Рөхсәт ителгән	11.2.	1дән 2 кадәр ПДК	2 фонлы күрсәткечтән ПДКга кадәр	1дән 2 кадәр ПДК	2 фонлы күрсәткечтән ПДКга кадәр	1дән 2 кадәр ПДК	2 фонлы күрсәткечтән ПДКга кадәр
Уртача куркыныч	16 - 32					2 елдан 5 елга кадәр	ПДКдан Kmax га кадәр
Куркыныч	32 - 128	2 елдан 5 елга кадәр	ПДКдан Kmax га кадәр	2 елдан 5 елга кадәр	ПДКдан Kmax га кадәр	5 ПДК	> Kmax
Гадәттән тыш куркыныч	11.2.	5 ПДК	> Kmax	5 ПДК	> Kmax		

биредә:

Kmax - зарарлы дүрт күрсәткечнең берсе буенча элементның мөмкин булган эчтәлегенең максималь әһәмияте;

Zc - исәп-хисап торак урыннарның туфрак сыйфатын гигиена белән бәяләү буенча методик күрсәтмәләр нигезендә үткәрелә;

ПДК - рөхсәт ителгән иң чик концентрация.

Искәрмә: Химик пычраткыч матдәләр түбәндәге куркыныч классларына бүленә:

I - мышьяк, кадмий, терекөмеш, кургаш, цинк, фтор, 3,4-бензапирен;

II - бор, кобальт, никель, дога кылу, бакыр, сурьма, хром;

III - барий, ванадий, вольфрам, марганец, стронций, ацетофенон.

2 нче таблица

АВЫЛ ХУҖАЛЫГЫ БИЛГЕЛӘНЕШЕНДӘГЕ ТУФРАК ҺӘМ АЛАРДАН ФАЙДАЛАНУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

Туфракның пычрану категориясе	Туфракның пычрануына характеристика	Территориядән файдалану мөмкинлеге	Туфракны савыктыру буенча тәкъдимнәр
1. Рөхсәт ителә	Туфракта химик матдәләр микъдары фонлы матдәләрдән артып китә, ләкин ПДКдан югары түгел	Теләсә нинди мәдәниятҡә куллану	Туфракны пычрату чыганакларының тәэсир итү дәрәҗәсен киметү. Үсемлекләр өчен токсикантлар керүне киметү (известьлау, органик ашламалар кертү һ.б.) чараларын гамәлгә ашыру.
2. Куркыныч	Туфракта химик матдәләрне тоту гомумсанитария, миграция су һәм миграция һава күрсәткечләрендә зарарлылык лимиты булган ПДКдан артып китә, ләкин транслокация күрсәткече буенча мөмкин булган дәрәҗәдән түбәнрәк.	Авыл хуҗалыгы үсемлекләренең сыйфатын контрольдә тоту шарты белән, теләсә нинди культурага куллану	Мондый чаралар 1. Миграция су яки миграция һава күрсәткечләре булган матдәләр булганда, авыл хуҗалыгы эшчеләренең сулыш алу зонасында һәм җирле су чыганакларында бу матдәләрнең эчтәлеген тикшереп тору уздырыла
3. Бик куркыныч	Туфракта химик матдәләрне тоту зарарлы булуның транслокация күрсәткече лимиты булган ПДКдан артып китә.	Техник культуралардан файдалану, авыл хуҗалыгы культуралары өчен куллану концентраторларның үсемлекләрен исәпкә алып чикләнгән	1 нче категория өчен күрсәтелгән чаралардан тыш, үсемлекләрдә - азык һәм азык продуктларында токсикантлар тотуга мәҗбүри контроль. Үсемлекләр - азык продуктлары үстерергә кирәк булганда, аларны чиста туфракта үстерелгән продуктлар белән катнаштыру тәкъдим ителә. Үсемлекләрне - концентраторларны исәпкә алып, терлек азыгына яшел массаны куллануны чикләү
4. Гадәттән тыш куркыныч	Химик матдәләрне тоту туфракта ПДКдан барлык	Техник культуралардан файдалану яисә	Пычранганлык дәрәҗәсен киметү һәм токсикантларны бәйләү чаралары

	зарарлылык күрсәткечләре буенча артып китә	авыл хуҗалыгы кулланылышыннан чыгару. Урман саклау полосалары	

3 нче таблица

ТУФРАКНЫ ПЫЧРАНУГА КАРАП ФАЙДАЛАНУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

Туфракны пычрату категорияләре	Туфрактан файдалану буенча тәкъдимнәр
Чиста	Чикләүләрсез файдалану
Рөхсәт ителә	Югары хәвеф-хәтәр объектларыннан тыш, чикләүләрсез файдалану
Уртача куркыныч	Төзелеш эшләре барышында казаннарны һәм киселешләрне күмү, чиста грунт катламын 0,2 метрдан да ким булмаган күләмдә яшелләндерү участокларында куллану
Куркыныч	Чиста грунт катлавы 0,5 метрдан да ким булмаган күләмдә киселгән урыннарны һәм казаннарны сиптерү өчен чикләнгән куллану. Эпидемиологик куркыныч булганда - дезинфекция (дезинвазия) уздырганнан соң Роспотребнадзор органнары күрсәтмәләре буенча алга таба лаборатор контроль белән файдалану.
Гадәттән тыш куркыныч	Махсуслаштырылган полигоннарда чыгару һәм утильләштерү. Эпидемиологик куркыныч булганда - дезинфекция (дезинвазия) уздырганнан соң Роспотребнадзор органнары күрсәтмәләре буенча алга таба лаборатор контроль белән файдалану.

4 нче таблица

РӨХСӘТ ИТЕЛӘ ТОРГАН ҺӘМ РӨХСӘТ ИТЕЛӘ ТОРГАН ЧИК ДӘРӘҖӘЛӘР ТАВЫШ БАСЫМЫ, ТАВЫШ ДӘРӘҖӘЛӘРЕ, ЭКВИВАЛЕНТ ҺӘМ ҮТЕП КЕРҮЧЕ ТАВЫШ АВАЗЫНЫҢ МАКСИМАЛЬ ДӘРӘҖӘЛӘРЕ ТОРАК ҺӘМ ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫ УРЫННАРЫНДА ШАУ-ШУ ТОРАК ТӨЗЕЛЕШ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕ

Урыннарны яисә территорияләрне билгеләү	Тәүлек вакыты, сәгать	Уровень звука L_A (эквивалентный уровень звука $L_{A\,экв}$), дБА	Максимальный уровень звука $L_{A\,макс}$, дБА
1	2	3	4

1. Җитештерү предприятиеләренең административ-идарә персоналының, лабораторияләрнең, үлчәү һәм аналитик эшләр өчен урыннарның эш урыннары	-	60	75
2. Диспетчерлык хезмәтләренең эш бүлмәләре, күзәтү һәм дистанцион идарә кабиналары, телефон аша сөйләм элемтәсе, төгәл җыю участоклары, телефон һәм телеграф станцияләре	-	65	80
3. Эксперименталь эшләр үткәрү өчен лабораторияләр биналары, күзәтү һәм дистанцион идарә кабиналары сөйләм элемтәсеннән башка телефон аша	-	75	90
4. Җитештерү предприятиеләре, даими эш урыннары булган предприятиеләр территорияләре даими эш урыннары булган биналар (1 - 3 позициясендә саналган эшләрдән тыш)	-	80	95
5. Санатария палаталары	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	35 25	50 40
6. Хастаханә табиблары, шифаханәләр кабинетлары	-	35	50
7. Сыйныф бүлмәләре, уку кабинетлары, уку йортлары аудиторияләре, конференц-заллар, китапханәләрнең уку заллары, клубларның тамаша заллары, мәдәният биналары, гадәти җиһазлары булган клубларның тамашачылар заллары	-	40	55
8. Музыкаль сыйныфлар	-	35	50
9. Фатирларның торак бүлмәләре	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	40 30	55 45
10. Ял йортларының, пансионатларның торак урыннары, мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының йокы бүлмәләре	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	40 30	55 45
11. Административ биналарның, конструкторлык, проект һәм фәнни-тикшеренү оешмаларының офислары, эш бүлмәләре һәм кабинетлары	-	50	65
12. Кафе заллары	-	55	70
13. Күпмаксатлы заллар	-	35	<*>
14. Спорт заллары	-	45	<*>
15. Кибетләрнең сәүдә заллары	-	60	75

16. Турыдан-туры шифаханә биналарына якын территорияләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	45 35	60 50
17. Торак биналарга, ял йортларына турыдан-туры якын территорияләр	7.00 - 23.00 23.00 - 7.00	55 45	70 60
18. Поликлиникалар, мәктәпләр, мәктәпкәчә мәгариф оешмалары биналары янәшәсендәге территорияләр, торак йортлар төркемнәренең ял итү мәйданчыклары		55	70

<*> Әлеге биналарда тавышның максималь дәрәҗәсе нормальләнми.

Искәрмә:

1. Урыннарда 1, 5 - 13 позицияләрендә китерелгән рөхсәт ителгән тавыш дәрәҗәләре бары тик башка бүлмәләрдән һәм тыштан үтеп керә торган тавышка гына карыйлар.

2. Биналарда 5 - 12 позицияләрендә китерелгән тышкы чыганаклардан рөхсәт ителгән тавыш дәрәҗәләре норматив һава алмашын тәэмин итү шартларында, ягъни вентиляциянең мәҗбүри системасы булмаганда яисә һаваны кондиционлаштырганда, ачык форточкалар яисә һава агымын тәэмин итә торган башка җайланмалар шартларында билгеләнергә тиеш. Норматив һава алмашын тәэмин итә торган мәҗбүри вентиляция яки һаваны кондицияләштерү системалары булганда, биналарда тышкы шау-шуның мөмкин булган дәрәҗәләре (17) ябык тәрәзәләр янындагы биналарда мөмкин булган дәрәҗәләрне тәэмин итү исәбеннән арттырылырга мөмкин.

3. Вентиляция, һаваны кондиционерлау һәм һава белән җылыту системалары җиһазларыннан, шулай ук урнаштырылган (янкормаланган) сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләренең җылыту һәм су белән тәэмин итү системалары насосларыннан һәм суыткыч җайланмаларыннан рөхсәт ителгән тавыш дәрәҗәләрен, 9 нчы позициядән тыш (тәүлекнең төнге вакыты өчен), әлеге кушымтаның 4 нче таблицасында күрсәтелгән күрсәткечләрдән 5 дБ (дБА) түбәнрәк кабул итәргә кирәк.

Шул ук вакытта тавыш тональлегенә төзәтмәләрне исәпкә алмыйлар.

5 нче таблица

ЭШ УРЫННАРЫНДА ИНФРАТАВЫШНЫҢ РӨХСӘТ ИТЕЛӘ ТОРГАН ЧИК ДӘРӘҖӘЛӘРЕ

№ т/б	Урыннарны билгеләү	Тавыш басымы тигезлекләре, кисәкләрнең уртача геометрик мәгънәләре булган октава полосаларында дБ, Гц				Тавыш басымының гомуми дәрәҗәсе, дБ лин
		2	4	8	16	
1	Җитештерү предприятиеләре:					
	төрле дәрәҗәдәге эш;	100	95	90	85	100
	интеллектуаль-эмоциональ киеренкелекнең төрле дәрәҗәдәге эшләре	95	90	85	80	95

2	Торак төзелеше территориясе	90	85	80	75	90
3	Торак һәм иҗтимагый биналар биналары	75	70	65	60	75

6 нче таблица

ХАЛЫК ӨЧЕН РӨХСӘТ ИТЕЛӘ ТОРГАН ЧИК ДӘРӘҖӘЛӘР
ЕШЛЫКЛАР ДИАПАЗОНЫНЫҢ ЭЛЕКТРОМАГНИТ КЫРЫ
30 КГЦ-300 ГГЦ

Еш диазоны	30 - 300 кГц	0,3 - 3 МГц	3 - 30 МГц	30 - 300 МГц	0,3 - 300 Гц
«Нормалаштырыла торган параметр	Электр кырының киеренкелеге, Е (В/м)				Энергия агымының тыгызлыгы, мкВт/см2
Һичшиксез мөмкин булган дәрәҗәләр	25	15	10	3	10 25Par13003 <*>

Түгәрәк күзәтү яки сканерлау режимында эшләүче антенналардан нурланыш очраклары өчен.

Искәрмә: Таблицада китерелгән диагностика зоналары аскысын чыгармыйлар һәм ешлыкның өске чикләрен кертәләр.

7 нче таблица

ПРОЕКТЛАУДА КУЛЛАНЫЛА ТОРГАН ЭКВИВАЛЕНТЛЫ ДОЗА

Нурланыш зоналары категориясе		Урыннарны һәм территорияләрне билгеләү	нурланыш озынлыгы, ел/ел	Экипвалент дозаның проект куәте, мкЗв/сәг
Шәхси	А төркеме	Персоналның даими булу бинасы	1700	6,0
		Персоналның вакытлыча булу бинасы	850	12
	Б төркеме	Радиацияле объект бинасы һәм персонал урнашкан санитар-яклау зонасы территориясе	2000	1,2
Халык		Теләсә нинди башка бүлмәләр һәм территорияләр	8800	0,06

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №7 кушымта

АЗНАКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ ТАРИХИ-МӘДӘНИ ПОТЕНЦИАЛЫ, ТАРИХ ҺӘМ МӘДӘНИЯТ ҺӘЙКӘЛЛӘРЕН САКЛАУ

№ т/б	Шәһәр, муниципаль район исеме	Археология һәйкәлләре			Тарих һәйкәлләре			Шәһәр төзелеше һәм архитектура һәйкәлләре			Сәнгать һәйкәлләре			Район буенча барысы
		саклау категориясе												
		Ф	Р	В	Ф	Р	М	Ф	Р	М	Ф	Р	М	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
3	Азнакай			32										32

Искәрмә:
1. Таблицада әдәбиятчылар түбәндәге саклау категорияләре күрсәтелгән:
Ф - федераль, Р - республика (төбәк), М - җирле (муниципаль) әһәмияттәге, В - ачыкланган археология объектлары.

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №8 кушымта

ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ

РАЙОННАРДА ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУНЫ КИЛЕШТЕРҮГӘ КАРАТА ТАЛӘПЛӘРАЭРОДРОМНАРНЫ ҺӘМ БАШКА ТЕРРИТОРИЯЛӘРДӘ ТӘЭМИН ИТҮНЕ ИСӘПКӘ АЛЫПҺАВА СУДНОЛАРЫ ОЧЫШЛАРЫНЫҢ КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫ

Килештерү кирәк булган предприятиеләр һәм оешмалар җаваплылык зонасында төзелеш күздә тотыла торган хәрби округның хәрби-һава көчләре берләшмәсе штабын билгели. Штаб адресы заказчыларга проект документациясе яисә җирле үзидарә органнары тарафыннан проект оешмалары тарафыннан бирелә.

Килешүгә түбәндәгеләр урнаштыру тиеш:

1) аэродромнарга һава алымнары полосалары чикләрендә барлык объектлар, шулай ук аэродромның контроль ноктасыннан 10 км радиуста әлеге полосалар чикләреннән тыш;

2) аэродромның аэродром контроль ноктасыннан 30 км радиуста объектлары, аларның биеклеге аэродром дәрәҗәсенә карата 50 м һәм аннан да күбрәк;

урнашу урынына бәйсез рәвештә:

3) җир өслегеннән 50 м һәм аннан да югарырак биеклектәге объектлар;

4) радиотехник чараларның нормаль эшләве өчен тоткарлыклар тудырырга мөмкин элемтә, электр тапшыру линияләре, шулай ук радио- һәм электромагнит нурланышларының башка объектлары;

5) шартлау куркынычы булган объектлар;

6) эшчәнлекләре аэродромнар районнарында күз күреме начараюга китерергә мөмкин булган сәнәгать һәм башка предприятиеләр һәм корылмалар.

3-6 пунктчаларда күрсәтелгән объектларны урнаштыру урыннарына бәйсез рәвештә, моннан тыш, территорияләрендә һәм җаваплылык зоналарында төзелеш күздә тотыла торган хәрби округ штабы һәм хәрби округның Хәрби-һава көчләре берләшмәсе штабы белән килештерелергә тиеш.

Аэродромның контроль ноктасыннан 15 км ераклыкта азык калдыклары ташлау урынын, җәнлек фермалары, терлекләр аулау урыннарын һәм кошларның күпләп туплануы белән аерылып торган башка объектларны урнаштыру тыела.

Искәрмә:

1. Күрсәтелгән килештерүләр, әгәр тиешле объектларны өч ел дәвамында төзү башланмаган булса, үз көчләрен югалта.

2. Аэродромнарның контроль ноктасы аэродромның геометрик үзәге янында урнашкан:

бер очып китү-утыру полосасы (хәрби округның хәрби-һава көчләре) - аның үзәгендә;

ике параллель ВПП булганда - аларның үзәкләрен тоташтыручы туры уртасында;

ике параллель булмаган ВПП булганда - ВПП үзәкләреннән торгызылган перпендикулярларның кисешү ноктасында.

3. Биеклек корылмаларын урнаштыруны килештерүгә тапшырыла торган документларда барлык очракларда проектлана торган корылмаларның урнашу координаталарын күрсәтергә кирәк.

1 нче таблица

ХАЛЫКНЫҢ ШӘХСИ МИЛКЕНДӘГЕ АВТОМОБИЛЬЛӘР

(ҖИҢЕЛ, ЙӨК ҺӘМ АВТОБУСЛАРНЫ ДА КЕРТЕП)

(1000 кешегә машиналар)

Муниципаль район, шәһәр исеме	2010 ел	2015 ел	2020 ел	2035 ел
1	2	3	4	5
Азнакай	247,4	282,1	313,9	408,7

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №9 кушымта

ИНЖЕНЕРЛЫК ИНФРАСТРУКТУРАСЫ
Су белән тәэмин итү

1 нче Таблица

ХАЛЫКНЫҢ ХУҖАЛЫК-ЭЧҮ ИХТЫЯҖЛАРЫНА УРТАЧА ТӘҮЛЕКЛЕК (ЕЛ ӨЧЕН) СУ КУЛЛАНУ

Торак төзелеше районнарын төзекләндерү дәрәҗәсе	Бер кешегә исәпләнгән торак пунктларда уртача тәүлеклек (бер елга), литр/тәүлеклек су куллану
Эчке сүүткәргеч һәм канализация белән җиһазландырылган биналар төзү:	
ваннасыз;	125 - 160
ванна һәм җирле су җылыткычлар белән;	160 - 230
кайнар су белән үзәкләштерелгән	230 - 350

Искәрмә:

1. Судан файдаланучы биналар белән су җыю колонкаларыннан төзелгән районнар өчен бер кешегә уртача тәүлеклек (бер елга) су куллану тәүлегенә 30 - 50 литр тәшкил итә.

2. Суны чагыштырмача куллану хуҗалык-эчү һәм көнкүреш ихтыяҗларына җәмәгать биналарындагы су чыгымнарын үз эченә ала (СНиП 2.08.02-89* кабул ителгән классификация буенча), ял йортлары, шифаханә-туристлык комплекслары һәм балалар сәламәтләндерү лагерьлары өчен су чыгымнарыннан тыш, алар СНиП 2.04.01-85 һәм технологик мәгълүматлар буенча кабул ителергә тиеш.

3. Таблицада күрсәтелгән чикләрдә чагыштырмача су куллануны сайлау климат шартларына, су белән тәэмин итү чыганагының куәтенә һәм суның сыйфатына, төзекләндерү дәрәҗәсенә, төзелешнең катлылыгына һәм җирле шартларга бәйле рәвештә башкарылырга тиеш.

4. Халыкны азык-төлек белән тәэмин итә торган сәнәгать ихтыяҗларына су саны һәм исәпкә алынмаган чыгымнар тиешле нигезләгәндә торак пунктның хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларына су суммар чыгымының 10 - 20 проценты күләмендә өстәмә кабул

ителә.

5. Кайнар су белән үзәкләштерелгән биналар тарафыннан төзелгән территорияләр өчен хуҗалык-эчәргә яраклы ихтыяҗларга һәм бер сәгать эчендә максималь су алу ихтыяҗына тотылган суның гомуми чыгымының 40 проценты - җылылык челтәреннән кайнар суны турыдан-туры сайлап алуны кабул итәргә кирәк. Катнаш корылмада күрсәтелгән биналарда яшәүче халык санынннан чыгып эш итәргә кирәк.

2 нче таблица

КУЛЛАНУЧЫЛАРНЫҢ СУ ЧЫГЫМЫ НОРМАЛАРЫ

Йөртүчеләр	Үлчәү берәмлеге	Су (шул исәптән кайнар) тоту нормалары, литрлар	
		урта тәүлектә	тәүлеккә иң күп су куллану
1	2	3	4
Фатир тибындагы торак йортлар: сүүткәргеч һәм ваннасыз канализация белән	1 кеше	95	120
газ белән тәэмин итү	1 кеше	120	150
каты ягулыкта эшләүче сүүткәргеч, канализация һәм ванналар белән	1 кеше	150	180
сүүткәргеч, канализация һәм газ җылыткычлы ванналар белән	1 кеше	190	225
тиз тәэсир итүче газ җылыткычлары һәм күп урынлы су талаучылар белән	1 кеше	210	250
юынгычлар, юынгычлар, юынгычлар һәм душлар белән җиһазландырылган кайнар су белән тәэмин ителгән	1 кеше	195	230
утыру ванналары, душлар белән җиһазландырылган	1 кеше	230	275
душлар белән җиһазландырылган 1500 мм озынлыктагы ванналар белән	1 кеше	250	300
югары биеклектә кайнар су белән үзәкләштерелгән һәм аларны төзекләндерүгә таләпләр югары булган 12 каттан артык.	1 кеше	360	400
Пансионатлар һәм уртак ванна һәм душлар белән мотельләр	1 кеше	120	120
Барлык аерым номерларда душлы пансионатлар	1 кеше	230	230

Санатория һәм ял йортлары: барлык торак бүлмәләрдә ванналар белән	1 койка	200	200
барлык торак бүлмәләрдә душлар белән	1 койка	150	150
Амбулаторияләр	1 авыру	13	15
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары: балаларның көндезге очрашуы белән:			
ярымфабрикатларда эшләүче ашханәләр белән	1 бала	21,5	30
чимал һәм кер юу машиналары белән җиһазландырылган өстәлләр белән	1 бала	75	105
тәүлек буе балалар була:			
ярымфабрикатларда эшләүче ашханәләр белән	1 бала	39	55
чимал һәм кер юу машиналары белән җиһазландырылган өстәлләр белән	1 бала	93	130
Балалар лагерьлары (шул исәптән ел әйләнәсе гамәлдә): чимал һәм кер юу машиналары белән җиһазландырылган өстәлләр белән	1 урын	200	200
ярымфабрикатларда эшләүче өстәлләр һәм үзәкләштерелгән кер юу бүлмәләре белән	1 урын	55	55
Административ биналар	1 эшләүче	12	16
Гимнастика заллары каршында душлар булган гомуми белем бирү оешмалары һәм ярымфабрикатларда эшләүче ашханәләр	1 укучы һәм 1 укытучы сменада	10	11,5
Шул ук озайтылган көн белән	Шул ук	12	14
Даруханәләр сәүдә залы һәм ярдәмче бүлмәләр	1 эшләүче	12	16
Дарулар әзерләү лабораториясе	1 эшләүче	310	370
Җәмәгать туклануы предприятиеләре ризык әзерләү өчен:			
төшке залда гамәлгә ашырыла торган	1 шартлы ашамлык	12	12
Өйгә сатыла торган	1 шартлы	10	10

	ашамлык		
чыгара торган ярымфабрикатлар:			
ит	10 тонна		6700
балык	10 тонна		6400
яшелчә	10 тонна		4400
кулинар	10 тонна		7700
Ашамлык кибетләре азык-төлек	Бер сменада эшләүче (сәүдә залының 20 кв. метры)	250	250
сәнәгать товарлары	1 эш урыны	12	16
Парикмахер	1 эш урыны	56	60
Клублар	1 урын	8,6	10
Спортзаллар:			
тамашачылар өчен	1 урын	3	3
физкультурачылар өчен (душ кабул итүне исәпкә алып)	1 кеше	50	50
спортчылар өчен	1 кеше	100	100
Мунча:			
сабынлы сабын савытында эскәмияләрдә юу	1 кеше		180
шул ук вакытта сәламәтләндерү процедураларын кабул итү	1 кеше		290
душ кабинасы	1 кеше		360
ванна кабинасы	1 кеше		540
Сәнәгать предприятиеләренең көнкүреш биналарында сулыклар	1 кеше		500
84 кДж дан 1 куб метрга артык җылылык бирү цехлары	1 кеше		45
Калган цехлар	1 кеше		25
Су сиптерү өчен чыгымнар: үлән капламы	1 кв. метр	3	3

футбол кыры	1 кв. метр	0,5	0,5
башка спорт корылмалары	1 кв. метр	1,5	1,5
камилләштерелгән өслекләр, тротуарлар, мәйданнар, завод юллары	1 кв. метр	0,4 - 0,5	0,4 - 0,5
яшел утыртмалар, газоннар һәм чәчәклекләр	1 кв. метр	3 - 6	3 - 6
Шугалак өслеген тоташтыру	1 кв. метр	0,5	0,5

Искәрмә:

1. Су тоту нормалары төп кулланучылар өчен билгеләнгән һәм барлык өстәмә чыгымнарны (хезмәт күрсәтүче персонал, хезмәт күрсәтүче персонал, килүчеләр, биналарны җыештыру һ.б. өчен) үз эченә ала.

Төркем душларында һәм көнкүреш биналарында һәм җитештерү предприятиеләрендә ванналарда су куллану, кер юу һәм җәмәгать туклануы предприятиеләрендә азык әзерләү, шулай ук хастаханәләр, шифаханәләр һәм поликлиникалар составына керүче су шифаханәләрендә һәм поликлиникаларда су дәвалау процедураларына суны куллану куллану нормалары билгеләнгән кулланучылардан тыш, өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

2. Урта тәүлеккә су тоту нормалары вариантларны техник-икътисадый чагыштыруны үтәү өчен китерелгән.

3. Әлеге таблицада күрсәтелмәгән җитештерү ихтыяҗларына су чыгымнарын технологик биремнәр һәм проектлау буенча күрсәтмәләр нигезендә кабул итәргә кирәк.

4. Автоматлаштырылмаган кер юу машиналарында һәм кер юу җайланмасында 1 кг коры керне юу нормасын махсус пычрату очрагында 30 процентка кадәр арттырырга рөхсәт ителә.

3 нче таблица

САНИТАРИЯ САКЛАУ ЗОНАЛАРЫ
СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ ЧЫГАНАКЛАРЫ

№ т/б	Су белән тәэмин итү чыганагы исеме	Су белән тәэмин итү чыганагыннан санитар саклау зоналарының чикләре		
		I пояс	II пояс	III пояс
1	2	3	4	5
1.	Җир асты чыганаклары:			
	а) скважиналар, шул исәптән: сакланган сулар;	кимендә 30 метр	исәп-хисап буенча, Тм 2 гә бәйле рәвештә)	исәп-хисап буенча, Тх 3 кә бәйле рәвештә)
	җитәрлек сакланмаган сулар	кимендә 50 метр	Шул ук	Шул ук
	б) җир асты сулары запасларын ясалма	кимендә 50 метр	Шул ук	Шул ук

	тулыландырганда су коймалары, шул исәптән инфильтрация корылмалары (бассейннар, каналлар)	 кимендә 100 метр 1)		
2.	Өске чыганаклар а) су агымнары (елгалар, каналлар)	агым буенча кимендә 200 метр югарыга таба; агым буенча түбәнгә таба кимендә 100 метр	исәпләү буенча агым буенча өскә таба; агым буенча аска таба кимендә 250 метр;	II пояс чикләре белән туры киләләр; II пояс чикләре белән туры киләләр;
		ян тармаклар - җәйге-көзге межа суын кисү сызыгыннан кимендә 100 метр ераклыкта	ян, ким дигәндә: 500 метр тигез рельефта; итәк битендә - 750 метр; текә сөзәклек - 1000 метр	3 - 5 км чикләрендә, кушылдыкларны да кертеп, линия буенча
	б) сулыклар (сусаклагычлар, күлләр)	су коймасы акваториясе буйлап һәм аның янәшәсендәге яр буйлап җәйге-көзге межа вакытында су кисәгеннән 100 м дан да ким булмаган барлык юнәлешләрдә	акватория буенча: 3 - 5 км барлык якларга да; территория буенча: 3 - 5 км ике якка да, яр буйлап ике якка да һәм нормаль идән асты дәрәҗәсендә 500 - 100 метр	II пояс чикләре белән туры килә
3.	Су үткәрү корылмалары һәм сулыклар	Запас һәм көйләүче савытлар, фильтрлар һәм контактлы яктырткычлар диварларыннан санитар-яклау полосасы чикләре - 30 метрдан да ким булмаган 4); су башняларыннан - кимендә 10 метр 5); башка бүлмәләрдән (артта калучылар, реагент хуҗалык, хлор складгы 6), насос станцияләре һ.б.) - кимендә 15 метр; иң кырый суүткәргеч линияләрдән: грунт сулары булмаганда - сулыкларның диаметры 1000 миллиметрга кадәр булган су		

		диаметры 10 метрдан да ким булмаган һәм диаметры 1000 миллиметрдан артыграк булган кимендә 20 метр булганда; грунт сулары булганда - сулыкларның диаметрына карап 50 метрдан да ким булмаган күләмдә

Искәрмә:

1. Җир асты суларының инфильтрацион су җыю җайланмаларының I поясы чикләренә, аралары 150 метрдан кимрәк булса, су алу һәм өске сулык арасындагы яр буе территориясе кертелә.

2. II пояс чикләрен билгеләгәндә Тм (җир асты сулары агымы белән микроб пычрануны алга сөрү вакыты) түбәндәге таблица буенча кабул ителә:

Гидрологик шартлар	Тм (тәүлектә)
1. Җир асты сулары (грунт сулары, шулай ук ачык сулык белән турыдан-туры гидравлик бәйләнеше булган напор һәм басымсыз катламара сулар) җитәрлек якланмаган	400
2. Сакланган җир асты сулары (ачык сулык белән турыдан-туры гидравлик бәйләнеше булмаган су өсте сулары)	200

3. Су йөртүчән катламны химик пычранудан саклау өчен билгеләнгән өченче пояс чиге гидродинамик исәпләүләр белән билгеләнә. Шул ук вакытта сулыкларга химик пычрану хәрәкәте вакыты исәп-хисап Тхыннан күбрәк булырга тиеш.

Тх су җыю җайланмасын эксплуатацияләү вакыты буларак кабул ителә (су алу җайланмасын куллануның гадәттәге срогы - 25 - 50 ел).

4. Сууткәргеч корылмалар урнашкан территориядә хлорның чыгым складлары булганда санитар-яклау зонасы торак һәм җәмәгать биналарына кадәр күләмнәре хлорны җитештергәндә, саклаганда, күчереп йөрткәндә һәм кулланганда куркынычсызлык кагыйдәләрен исәпкә алып билгеләнә.

5. Әлеге кушымтада "су белән тәэмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы сууткәргечләрне санитар саклау зоналары"СанПиН 2.1.4.1110-02 билгеләгән нормалар бар.

4 нче таблица

ЭЛЕКТР КУЛЛАНУ НОРМАЛАРЫ

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЕ ЧЫГЫМЫНЫҢ ЭРЕЛӘНГӘН КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ КОММУНАЛЬ-КӨНКҮРЕШ КУЛЛАНУЧЫЛАРЫ ҺӘМ ЕЛЛЫК САНЫ ЭЛЕКТР ЙӨКЛӘНЕШЕ МАКСИМУМЫННАН ФАЙДАЛАНУ СӘГАТЬЛӘРЕ

Торак пунктлар категорияләре	Стационар электр плитәләре булмаган торак пункт		Стационар электр плиталары булган торак пункт	
	елына электр энергиясенең чагыштырма чыгымы, кВтч/кеше	электр йөкләнешенең максимумын куллануның еллык сәгате саны	елына электр энергиясенең чагыштырма чыгымы, кВтч/кеше	электр йөкләнешенең максимумын куллануның еллык сәгате саны

Зур	2480	5400	3060	5600
Урта	2300	5350	2880	5550
Кече	2170	5300	2750	5500

Искәрмә:

1. Урнаштырылган күрсәткечләр электр куллануны торак һәм җәмәгать биналары, коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәте күрсәтү объектлары, тышкы яктырту белән күздә тота.

2. Китерелгән мәгълүматлар торак биналарда кондиционерлар, электр җылыткычлары һәм электр җылыткычлары куллануны исәпкә алмый.

3. Электр йөкләнешенең максимумын куллану сәгатьләренең еллык саны туклану үзәгенең 10 (6) кВ шиннарына китерелгән.

5 нче таблица

ТОРАК ЙОРТЛАР ФАТИРЛАРЫНЫҢ ЭЛЕКТР КАБУЛ ИТҮЧЕ
ИСӘПЛӘНГӘН ЭЛЕКТР ЙӨКЛӘНЕШЕ

Электр энергиясен кулланучылар	Исәп-хисап электр йөкләнеше, кВт/фатир, фатирлар саны булганда:													
	1 - 5	6	9	12	15	18	24	40	60	100	200	400	600	1000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Плиталы фатирлар: на природном газе <*>	4,5	2,8	2,3	2	1,8	1,65	1,4	1,2	1,05	0,85	0,77	0,71	0,69	0,67
сыекландырылган газда (шул исәптән төркем җайланмаларында һәм каты ягулыкта)	6	3,4	2,9	2,5	2,2	2	1,8	1,4	1,3	1,08	1	0,92	0,84	0,76
электр, куәте 8,5 кВт	10	5,9	4,9	4,3	3,9	3,7	3,1	2,6	2,1	1,5	1,36	1,27	1,23	1,19
Квартиры повышенной комфортности с электрическими плитами мощностью до 10,5 кВт <**>	14	8,1	6,7	5,9	5,3	4,9	4,2	3,3	2,8	1,95	1,83	1,72	1,67	1,62
Бакчачылык ширкәтләре участокларындагы йортлар	4	2,3	1,7	1,4	1,2	1,1	0,9	0,76	0,69	0,61	0,58	0,54	0,51	0,46

Типик проектлар буенча биналарда.
<**> Күрсәтелгән күрсәткечләр.

Искәрмә:
1. Таблицада күрсәтелмәгән фатирлар саны өчен исәп-хисап йөкләнешләре интерполяция юлы белән билгеләнә.
2. Фатирларның исәп-хисап йөкләнеше гомумйорт биналарын (баскыч күзәнәкләре, идән асты, техник катлар, чормалар һ.б.) яктырту йөкләнешен, шулай ук начар җылыту җайланмаларының һәм вак көч җиһазларының йөкләнешен исәпкә ала.

3. Атналык исәп-хисап йөкләнеше типлаштырылган проектлар буенча биналарда 70 кв. метр (35 тән 90 кв. метрга кадәр фатирлар) һәм 150 кв. метр (100 дән 300 кв. метрга кадәр фатирлар) индивидуаль проектлар буенча биналарда югары уңайлыклары булган йортларда уртача 70 кв. метр мәйданлы фатирлар өчен китерелгән.

4. Расчетную нагрузку для квартир с повышенной комфортностью следует определять в соответствии с заданием на проектирование или в соответствии с заявленной мощностью и коэффициентами спроса и одновременности по СП 31-110-2003.

5. Исәп-хисап йөкләнешләре гаиләләрнең фатирда ял итеп урнашуын исәпкә алмыйлар.

6. Исәп-хисап йөкләнешләре җәмәгать билгеләнешендәге (кушып төзелгән) биналарның гомумйорт көч йөкләнешен, җәмәгать билгеләнешендәге (кушып төзелгән) биналарның яктырту һәм көч йөкләнешен, реклама йөкләнешен исәпкә алмый, шулай ук фатирларда электр җылыткычларын, көнкүреш кондиционерларын (элиталы фатирлардан тыш) куллану.

7. Таблицада китерелгән исәп-хисап күрсәткечләренә, җирле шартларны исәпкә алып, конкрет куллану өчен төзәтмәләр кертелергә мөмкин. Документланган һәм билгеләнгән тәртиптә расланган эксперименталь мәгълүматлар булганда, йөкләнешләрне исәпләүне алар буенча башкарырга кирәк.

8. Бинага кертүгә исәп-хисап йөкләнешендә 10 кВт кадәр куәтле иллюминация йөкләнеше исәпкә алынмаска тиеш.

6 нче таблица

ИНДИВИДУАЛЬ ТОРАК ЙОРТЛАРНЫҢ ИСӘПЛӘНГӘН ЭЛЕКТР ЙӨКЛӘНЕШЕ

Электр энергиясен кулланучылар	Шәхси торак йортлар саны булганда, исәп-хисап электр йөкләнеше, кВт/йорт									
	1 - 3	6	9	12	15	18	24	40	60	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Табигый газда плиталы йортлар	11,5	6,5	5,4	4,7	4,3	3,9	3,3	2,6	2,1	2,0
Табигый газда плиталы йортлар һәм 12 кВт куәтле электр сауна йортлары	22,3	13,3	11,3	10,0	9,3	8,6	7,5	6,3	5,6	5,0
Электр плиталары 10,5 кВт кадәр куәтле йортлар	14,5	8,6	7,2	6,5	5,8	5,5	4,7	3,9	3,3	2,6
Электр плиталары 10,5 кВт һәм 12 кВт кадәр куәтле электр саулыгы булган йортлар	25,1	15,2	12,9	11,6	10,7	10,0	8,8	7,5	6,7	5,5

Искәрмә:

1. Удельные расчетные нагрузки для количества индивидуальных жилых домов, не указанного в таблице, определяются путем интерполяции.
2. Исәп-хисап йөкләнеше гомуми мәйданы 150 дән 600 кв. метрга кадәр булган индивидуаль торак йортлар өчен китерелгән.
3. Гомуми мәйданы 150 кв. метрга кадәр булган электр саунасыннан башка индивидуаль торак йортларның чагыштырма исәп-хисап йөкләнешләре әлеге кушымтаның 5 нче таблицасы буенча табигый яисә сыекландырылган газдагы плитәләре, яисә электр плитәләре булган типик фатирлар өчен билгеләнә.
4. Исәп-хисап йөкләнеше индивидуаль торак йортларда электр җылыткычлары һәм электр җылыткычлары куллануны исәпкә алмый.

7 нче таблица

ИҖТИМАГЫЙ БИНАЛАРНЫҢ ЭЛЕКТР ЙӨКЛӘНЕШЕ

№ т/б	Бина	Үлчәү берәмлеге	Ясалма йөкләнеш
1	2	3	4
Җәмәгать туклануы предприятиеләре			
	Утырту урыннары саны белән тулысынча электрлаштырылган:		
1	400 гә кадәр	кВт/урын	1,04
	Утырту урыннары саны белән өлешчә электрлаштырылган (газ ягулыгындагы плитәләр		

	белән):		
2	400 гә кадәр	Шул ук	0,81
Азык-төлек кибетләре			
3	Һаваны кондицияләмичә	сәүдә залының кВт/кв. метры	0,23
4	Һаваны кондицияләштерү белән	Шул ук	0,25
Азык-төлек булмаган кибетләр			
5	Һаваны кондицияләмичә	"	0,14
6	Һаваны кондицияләштерү белән	"	0,16
Гомуми белем бирү мәктәпләре			
7	Электр өстәлләре һәм спорт заллары белән	кВт/1 укучы	0,25
8	Электрлаштырылган ашханәләрдән, спортзаллардан башка	Шул ук	0,17
9	Буфетлар, спортзалларсыз	Шул ук	0,17
10	Буфетлар һәм спорт залларыннан башка	Шул ук	0,15
11	Балалар ясле-бакчасы	кВт/урын	0,46
Идарә итү учреждениеләре яки биналары			
12	Һаваны кондицияләштерү белән	гомуми мәйдандагы кВт/кв. метр	0,054
13	Һаваны кондицияләмичә	Шул ук	0,043
14	Ял йортлары һәм һаваны кондицияләмичә пансионатлар	Шул ук	0,36
15	Балалар лагерьлары	торак биналарның кВт/кв. метры	0,023

Искәрмә:

1. 1 - 2 позицияләр өчен чагыштырма йөкләнеш һава кондиционеры булуга бәйле түгел.

2. 11 позиция өчен бассейннар һәм спорт залларының йөкләнеше исәпкә алынмаган.

3. 12, 13, 14, 15 позицияләр өчен азык-төлек блокларының йөкләнеше исәпкә алынмаган. Азык-төлек блокларының чагыштырма йөкләнешен, тиешле бина өчен нормалар һәм 6.21 СП 31-110-2003 пункты белән тәкъдим ителгән утырту урыннары санын исәпкә алып, җәмәгать туклануы предприятиеләре өчен кабул итәргә кирәк.

3. Таблицада күрсәтелмәгән урыннар исәбендә җәмәгать туклануы предприятиеләре өчен аерым йөкләнеш интерполяция белән билгеләнә.

ТОРАК ҺӘМ ИҖТИМАГЫЙ БИНАЛАРНЫҢ ЭНЕРГИЯ ЧЫГЫМНАРЫ

АЗ КАТЛЫ БЕР ФАТИРЛЫ ВЕНТИЛЯЦИЯЛӘҮ ҺӘМ КҮПФАТИРЛЫ ЙОРТЛАРНЫҢ ҖЫЛЫТУ ЧОРЫНЫҢ ЧАГЫШТЫРМА ЧЫГЫМЫ

(Вт/(кв. метр град. С сут.))

Йортларның җылытыла торган мәйданы, кв. метр	Катлар саны			
	1	2	3	4
60 һәм аннан да кимрәк	42,0	-	-	-
100	34,7	37,5	-	-
150	30,6	33,3	36,1	-
250	27,8	29,2	30,6	-
400	-	25,0	26,4 - 31,0	32,3
600	-	23,2 - 30,0	22,6 - 28,5	28,7
1000	-	22,0 - 28,7	21,0 - 27,0	26,4
1500 һәм аннан күбрәк	-	-	25,9	25,2

Искәрмә:

1. Йортның җылытыла торган мәйданында нигез дәрәҗәсендәге 60 - 1500 кв. метр интервалында линия интерполяциясе буенча билгеләнергә тиеш.

2. җылытыла торган бер фатирлы йорт мәйданы дигәндә, эчке һаваның исәп-хисап температурасы 12 градтан югары булган җылытыла торган биналар мәйданнарының суммасын аңлыйлар. С, блокланган йортлар өчен - бер блок фатирының аренда мәйданы, шулай ук 12 градтан югары исәп температурасы белән. С, ә гомуми баскычлы күпфатирлы йортлар өчен - җәйге биналарсыз фатирлар мәйданнары суммасы.

3. 1500 кв. метр мәйданлы һәм аннан да күбрәк булган йортлардан соң ике һәм өч катлы йортларда күпфатирлы йортлар өчен мәгълүматлар китерелә, башка күрсәткечләр бер фатирлы аерым яисә блокланган йортлар өчен.

9 нче таблица

КҮПКАТЛЫ ТОРАК ЙОРТЛАРНЫ ҺӘМ АЕРЫМ ЙОРТЛАРНЫ ҖЫЛЫТУ ҺӘМ ВЕНТИЛЯЦИЯЛӘҮ, ҖЫЛЫЛЫК ЭНЕРГИЯСЕНЕҢ ЕЛЛЫК ЧАГЫШТЫРМА ЧЫГЫМЫ

(Вт/(кв. метр град. С сут.))

Биналар типлары	Катлар саны							
	1	2	3	4, 5	6 - 7	8, 9	10, 11	12 һәм аннан күбрәк
Торак	8 таблица			23,6	22,2	21,1	20,0	19,4
1,5 сменалы эш режимы белән дәвалау, белем бирү оешмалары	33,8	32,8	31,8	30,8	29,3	28,3	27,7	26,9
Тәүлек буе эшләү режимы булган мәктәп яны учреждениеләре, балалар бакчалары һәм яслеләр	37,8	36,8	35,8	34,8	33,4	32,4	31,8	31,0

10 нче таблица

БАШКА ИҖТИМАГЫЙ БИНАЛАРНЫ ҖЫЛЫТУ ҺӘМ ВЕНТИЛЯЦИЯЛӘҮ, ҖЫЛЫЛЫК ЭНЕРГИЯСЕНЕҢ ЕЛЛЫК ЧАГЫШТЫРМА ЧЫГЫМЫ

(Вт/(кв. метр град. С сут.))

Җылылык чорының градус-тәүлекләре, шәһәр. Тәүлектән	Уртача тәүлеклек эчке җылылык бүленеше, Вт/м2					
	5 - 10	11-15	16-20	21-25	26-30	31 - 35
2000	26,0	22,0	19,0	17,0	13,0	10,0
4000	26,2	22,4	20,0	18,0	14,5	12,0
6000	26,5	23,0	21,0	19,0	15,7	13,5
8000	27,2	24,4	22,0	20,0	17,5	15,0
10000	27,4	24,8	23,0	21,0	18,5	16,5
12000	275	25,0	24,0	22,0	20,0	18,0

11 нче таблица

ТОРАК БИНАЛАРНЫ КОНДИЦИОНЕРЛАУ СИСТЕМАСЫ

(елына кВт сәг/кв. метр)

Елның җылы чорында тышкы һаваның исәп-хисап температурасы, С .	Уртача тәүлеклек эчке җылылык бүлеп чыгару			
	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 15
22 - 23	3,0	5,0	7,0	9,0
24 - 25	6,5	9,0	11,0	13,5
26 - 27	10,5	13,5	15,5	18,0
28 - 29	15,0	18,5	20,5	23,0
30 - 31	20,5	24,0	26,0	28,5
32 - 33	26,5	30,0	32,0	34,5
34 - 35	33,0	36,5	38,5	41,0
36 - 37	40,0	43,5	45,5	48,0
38 - 39	47,5	51,0	53,0	55,5
40 - 41	55,0	59,0	61,0	63,5

12 нче таблица

ИҖТИМАГЫЙ БИНАЛАРНЫ КОНДИЦИОНЕРЛАУ ҺӘМ ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЕНЕҢ ЕЛЛЫК ЧАГЫШТЫРМА ЧЫГЫМЫ

(елына кВт сәг/кв. метр)

Елның җылы чорында тышкы һаваның исәп-хисап температурасы, С	Уртача тәүлеклек эчке җылылык бүлеп чыгару					
	5 - 10	11-15	16-20	21-25	26-30	31 - 35
22 - 23	6,0	8,0	9,5	11,0	12,0	12,5
24 - 25	10,0	12,0	13,5	15,0	16,5	18,0
26 - 27	14,0	17,0	19,0	21,0	22,5	24,0
28 - 29	20,0	23,0	25,5	28,0	30,0	31,5
30 - 31	27,0	30,5	33,0	35,5	37,5	39,5
32 - 33	34,5	39,0	41,5	44,0	46,0	48,0
34 - 35	42,5	46,5	50,0	52,5	55,0	57,5
36 - 37	51,0	55,5	59,0	62,0	65,0	67,5

38 - 39	60,0	64,5	69,0	72,5	75,5	78,0
40 - 41	70,0	75,0	79,5	83,0	86,0	89,0

13 нче таблица

ҖЫЛЫЛЫК ЭНЕРГИЯСЕНЕҢ ЕЛЛЫК ЧАГЫШТЫРМА ЧЫГЫМЫ
КАЙНАР СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАСЫ
(елына кВт сәг/кв. метр)

Биналар типлары	Фатирның мәйданы, кунакханә номерлары, тулай тораклар, елына 1 кешегә туры килә торган тораклар./кв. метрга				
	12-15	16-20	21-25	26-30	31 - 40
Торак	200	150	120	100	80
Балалар йортлары, тәүлек буе эшләү буенча мәктәпкәчә учреждениеләр	160	120	100	80	65

14 нче таблица

ОФИСЛАРДА КАЙНАР СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАСЫ

(елына кВт сәг/кв. метр)

Эксплуатацияләү режимы, атнага сәгать саны	Бер хезмәткәргә туры килә торган мәйдан бер кешегә кв. метр				
	6 - 8	9 - 10	11 - 12	13 - 14	15 - 16
40-60	6,0	4,5	3,5	3,0	2,5
61-80	8,5	7,3	6,0	4,7	3,5
81 - 100	11,0	9,5	8,0	6,7	4,5
101 - 120	13,0	11,0	9,5	7,5	5,5
121 - 140	15,5	13,3	11,0	8,7	6,5
141 - 168	18,0	15,5	13,0	10,5	7,5

15 нче таблица

ТОРАК БИНАЛАРНЫҢ ИҖТИМАГЫЙ ЗОНАЛАРЫН ЯКТЫРТУ СИСТЕМАЛАРЫ

(елына кВт сәг/кв. метр)

Иҗтимагый зоналар	Электр энергиясенең чагыштырма чыгымы
Фатирара холллар, баскыч күзәнәкләре һәм тышкы төркемнәр табигый яктылыктан башка	30,0

Урман күзәнәкләре, табигый яктыртылган керү төркемнәре	20,0

16 нче таблица

ҖӘМӘГАТЬ БИНАЛАРЫН ЯКТЫРТУ СИСТЕМАСЫНА ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЕНЕҢ ЕЛЛЫК ЧАГЫШТЫРМА ЧЫГЫМЫ

(елына кВт сәг/кв. метр)

Биналарны эксплуатацияләү режимы, атнага сәгать	Яктылыкның, уртача дәрәҗәсе					
	100 - 150	151 - 200	201 - 250	251 - 300	301 - 350	351 - 400
40-60	38,5	56,0	70,0	87,5	90,5	119,0
61-80	42,0	67,0	84,0	105,0	126,0	143,0
81 - 100	54,0	78,5	98,0	124,5	147,0	166,5
101 - 120	61,5	89,5	112,0	140,0	168,0	190,5
121 - 140	69,5	101,0	126,0	158,0	189,0	214,0
141 - 168	77,0	112,0	140,0	175,0	210,0	238,0

17 нче таблица

БИНАЛАРНЫ ИНЖЕНЕРЛЫК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ

(елына кВт сәг/кв. метр)

Биналар типлары	Катлар саны				
Торак	1 - 3	4 - 6	7-10	11-15	11.2.
Эксплуатацияләү режимы белән иҗтимагый кешеләр, атнага сәгать:					
40-60	10,0	10,5	11,3	12,0	13,0
61-80	12,0	12,6	13,4	14,3	15,5
81 - 100	13,7	14,5	15,5	16,7	18,2
101 - 120	15,2	16,0	17,3	18,8	20,4
121 - 140	16,6	17,6	19,1	20,8	22,7
141 - 168	18,0	19,2	20,5	22,0	25,0

18 нче таблица

ТОРАК БИНАЛАРНЫ ИНЖЕНЕРЛЫК БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

(бер кв. метр)

Ягу чорының күрсәткече, градус-тәүлеке	Катлар саны					
	1 - 3	4, 5	6 - 7	10, 11	10, 11	12 һәм аннан күбрәк
2 000	46,0	45,9	45,7	45,6	45,4	45,2
4 000	49,0	48,6	48,2	47,8	47,4	47,0
6 000	53,0	52,4	51,8	51,2	50,6	50,0
8 000	58,0	57,0	56,0	55,0	54,0	53,0
10 000	64,0	62,4	60,8	59,2	57,6	56,0
12 000	70,0	66,0	64,0	62,0	60,0	59,0

19 нче таблица

(бер кг у.т./кв. метр)

Ягу чорының күрсәткече, градус-тәүлеке	Биналарны эксплуатацияләү режимы, атнага сәгать					
	40-60	61-80	81 - 100	101 - 120	121 - 140	141 - 168
2 000	61,5	68,0	74,5	81,0	87,5	940
4 000	54,9	59,9	64,9	69,9	75,8	79,8
6 000	61,3	65,0	68,7	72,4	76,0	79,6
8 000	68,7	71,4	74,1	76,9	79,7	82,4
10 000	75,5	77,4	79,3	81,2	831	85,0
12 000	85,5	87,4	88,3	90,2	92,1	94,0

Татарстан Республикасы Азнакай
муниципаль районы авыл җирлекләрен
шәһәр төзелешен проектлау
нормативларына №10 кушымта

ЯНГЫН КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫ

1 нче Таблица

НЕФТЬ СКЛАДЛАРЫ ТЕРРИТОРИЯЛӘРЕНДӘГЕ БИНАЛАРДАН ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРДАН
ҺӘМ НЕФТЬ ПРОДУКТЛАРЫ БЕЛӘН ЧИКТӘШ ЯКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫНА КАДӘР

Нефть һәм нефть продуктлары складлары биналары һәм корылмалары белән чиктәш объектларның аталышы	Нефть һәм нефть продуктлары складлары биналарыннан һәм корылмаларыннан склад категориясендәге алар белән чиктәш объектларга кадәр янгынга каршы ераклыклар				
	I	II	IIа	IIб	IIв
1	2	3	4	5	6
Алар белән янәшә урнашкан җитештерү объектлары биналары һәм корылмалары	100	40 11.2.	40	40	30
Урманнар (урман парклары) урман утыртмалары белән:					
ылыслы һәм катнаш токымнар;	100	50	50	50	50
яфраклы токымнар	100	100	50	50	50
Урман материаллары, торф, җепселле янучан матдәләр, печән, салам складлары, шулай ук торфның ачык ятмасы участоклары	100	100	50	50	50
Гомуми челтәрнең тимер юллары (үрдәк итәгенә кадәр)					
станцияләрдә;	150	100	80	60	50
разъездларда һәм платформаларда;	80	70	60	50	40
бүлмәләрдә	60	50	40	40	30
Гомуми челтәрнең автомобиль юллары (юл өлеше крае):					
I, II һәм III категорияләр;	75	50	45	45	45
IV һәм V категорияләр	40	30	20	20	15
Торак һәм иҗтимагый биналар	200	100	100	100	100

		11.2.			
Гомуми файдаланудагы автозаправка станцияләренең өләшү колонкалары	50	30	30	30	30
Автомобильләр өчен шәхси гаражлар һәм ачык стоянкалар	100	40 11.2.	40	40	40
Складка карамаучы канализация корылмалары һәм насос станцияләре	100	100	40	40	40
Складка карамый торган су-хокук корылмалары	200	150	100	75	75
резервуар парк өчен һәлакәт сыешлыгы (авария сыйдырышлылыгы)	60	40	40	40	40
Шартлау-янгын куркынычы һәм янгын куркынычы буенча А һәм Б категорияләренең технологик җайланмалары һәм газ яндыру өчен факель җайланмалары	100	100	100	100	100

Искәрмә. Чаналарда гомуми сыйдырышлылыгы 50 000 куб. метрдан артык булган II категория складлары өчен күрсәткечләр күрсәтелгән.

2 нче таблица

БЕНЗИН ҺӘМ ДИЗЕЛЬ ЯГУЛЫГЫ АВТОЗАПРАВКА СТАНЦИЯЛӘРЕННӘН АЛЫП АЛАР БЕЛӘН ЧИКТӘШ ОБЪЕКТЛАРГА КАДӘР ЯНГЫНГА КАРШЫ ЕРАКЛЫКЛАР

Янгынга каршы аралар билгеләнә торган объектлар исемнәре	Автозаправка станцияләреннән янгынга каршы ераклыклар		
	җир асты резервуарлары белән	җир өсте резервуарлары белән	
		гомуми сыйдырышлылыгы 20 куб метрдан артык.	гомуми сыйдырышлылыгы 20 куб метрдан да артмый.
1	2	3	4
Сәнәгать оешмаларының җитештерү, склад һәм административ-көнкүреш биналары һәм корылмалары	15	25	25
Урманнар (урман парклары) урман утыртмалары белән:			
ылыслы һәм катнаш токымнар;	25	40	30
яфраклы токымнар	10	15	12

Торак һәм иҗтимагый биналар	25	50	40
Кешеләрнең массакүләм булу урыннары	25	50	50
Автомобильләр өчен шәхси гаражлар һәм ачык стоянкалар	18	30	20
Сәүдә киосклары	20	25	25
Гомуми челтәрнең автомобиль юллары (юл өлеше крае):			
I, II һәм III категорияләр;	12	20	15
IV һәм V категорияләр	9	12	9
Гомуми челтәрнең тимер юллары	25	30	30
Автозаправка станцияләренә карамаучы канализация корылмалары һәм насос станцияләре	15	30	25
I һәм II класслы куркыныч матдәләре булган АН, БН, ГН категорияләренең, биналарның һәм корылмаларның технологик җайланмалары	-	100	-
Урман материаллары, торф, җепселле янучан матдәләр, печән, салам складлары, шулай ук торфның ачык ятмасы участоклары	20	40	30

3 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ ЕРАКЛЫКЛАР

Бина һәм корылманың аталышы	Янгынга каршы ераклыклар, метр			
	Җир өсте резервлары басым астында, шул исәптән ярымизотермик	Җир асты резервуарлары басым астында	Коры җирдә урнашкан изотермик резервуарлар	Җир асты изотермик резервуарлары
1	2	3	4	5
Гомуми челтәрнең тимер юллары	100	75	100	75
Гомуми челтәрнең автомобиль юллары (юл өлеше крае)	50	50	50	50
Югары көчәнешле (һава) электр тапшырулары линиясе (бөкләү табаныннан)	терәкнең биеклеге кимендә 1,5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5

Катнаш оешмалар территорияләре чикләре (коймага кадәр)	300	250	300	200
Торак һәм иҗтимагый биналар	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 500	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 300	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 500	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 300
Теплоэлектроцентраль	200	200	200	200
Урман материаллары һәм каты ягулык складлары	200	150	200	150
Ылыслы токымлы урман утыртмалары (оешма яисә склад территориясе коймасы) белән урманнар (урман парклары)	100	75	100	75
Яфраклы урман утыртмалары (оешма яисә склад территориясе коймасы) белән урманнар (урман парклары)	20	20	20	20
Складка карамый торган Внутризаводск җир өсте һәм җир асты технологик торбаүткәргечләре	Тулаем күләмнән тыш, әмма 20 дән якын түгел	15 тән дә якынрак түгел	Тулаем күләмнән тыш, әмма 20 дән якын түгел	15 тән дә якынрак түгел
Резервуарлар, куб метрлар күләмендә җитештерү зонасында биналар һәм корылмалар:				
2000 - 5000;	150	120	150	100
6000 - 10 000	250	200	200	125
Факел җайланмасы (факел көпшәсенә кадәр)	150	100	150	200
Оешма (административ зона) территориясенә якын булган зонадагы биналар һәм корылмалар	250	200	250	200

4 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ ЕРАКЛЫКЛАР
ГОМУМИ СЫЙДЫРЫШЛЫ СЫЕКЛАНДЫРЫЛГАН УГЛЕВОДОРОД ГАЗЛАРЫ СКЛАДЛАРЫННАН10 000 ДӘН 20 000 КУБ. МЕТРГА КАДӘР САКЛАГАНДА БАСЫМЫ ЯИСӘ 40 000 НӘН 60 000 КУБ. МЕТРГА КАДӘР.
КОРЫ ҖИРДӘ ИЗОТЕРМИК ЫСУЛ БЕЛӘН САКЛАГАНДА РЕЗЕРВУАРЛАРДА ЯИСӘ 40 000 ДӘН 100 000 КУБ МЕТРГА КАДӘР.
ТОВАР-ЧИМАЛ БАЗАСЫ СОСТАВЫНА КЕРҮЧЕ РЕЗЕРВУАРЛАРДА, СӘНӘГАТЬ ҺӘМ ГРАЖДАН ОБЪЕКТЛАРЫНА КАДӘР

Бина һәм корылманың аталышы	Янгынга каршы ераклыклар, метр			
	Җир өсте резервуарлары басым астында	Җир асты резервуарлары басым астында	Коры җирдә урнашкан изотермик резервуарлар	Җир асты изотермик резервуарлары
1	2	3	4	5
Килә торган тимер юл юллары (сөрелгән урыннарның итәгенә яисә кашларына кадәр) һәм гомуми челтәрнең автомобиль юллары (юлның юл кыры)	100	50	100	50
Электр тапшыру линиясе (һава)	терәкнең биеклеге кимендә 1,5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5	терәкнең биеклеге кимендә 1,5
Товар-чимал базасының яисә складның җитештерү, склад, ярдәмче зонасы биналары һәм корылмалары	300	250	300	200
Оешманың завод алды (административ) зонасы биналары һәм корылмалары	500	300	500	300
Факел җайланмасы (факел көпшәсенә кадәр)	200	100	200	100
Катнаш оешмалар территорияләре чикләре (коймага кадәр)	300	200	300	200
Торак һәм иҗтимагый биналар	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 500	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 300	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 500	Санитар-яклау зонасы чикләреннән тыш, әмма кимендә 300
Теплоэлектроцентраль	300	200	300	200
Ылыслы токымлы урман үсентеләре (товар-чимал базасы яисә склады коймасы) белән урманчылыклар (урман парклары)	100	75	100	75
Яфраклы урман үсентеләре (товар-чимал базасы яисә склады коймасы) белән урманчылыклар (урман	20	20	20	20

парклары)				
Складлар урнашкан вакытта гидротехник корылмалар, күперләр әлеге объектлардан агым уңаена түбәнрәк	300	200	300	200
Складлар урнашканда, гидротехник корылмалар, күперләр бу объектлардан агым уңаена югарырак.	3000	2000	3000	2000

5 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ ЕРАКЛЫКЛАР
СЫЕКЛАНДЫРЫЛГАН РЕЗЕРВУАР ҖАЙЛАНМАЛАРЫННАН
УГЛЕВОДОРОД ГАЗЛАРЫН ЯКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫНА КАДӘР

(метр)

Биналар, корылмалар һәм коммуникацияләр	Резервуарлардан янгынга каршы ераклыклар						Пешерү яки төркемле баллон җайланмасыннан янгынга каршы ераклыклар
	җир өсте			җир асты			
	җайланмада резервуарларның гомуми сыйдырышлылыгы, куб метр булганда						
	5 нән артык түгел	5 тән артык, әмма 10нан артык түгел	10нан артык, әмма 20дән артык түгел	10 нән артык түгел	10нан артык, әмма 20дән артык түгел	20 дән артык, әмма 50дән артык түгел	
1	2	3	4	5	6	7	8
Иҗтимагый биналар һәм корылмалар	40	50+	60+	15	20	30	25
- торак бинаны;	20	30+	40+	10	15	20	12
Балалар һәм спорт мәйданчыклары, гаражлар (резервуар җайланма коймасыннан)	20	25	30	10	10	10	10
Җитештерү биналары (сәнәгать, авыл хуҗалыгы оешмалары һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү оешмалары)	15	20	25	8	10	15	12
Канализация, җылылык трассасы (җир асты)	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
резервуар җайланмага карамаган җир өсте корылмалары һәм коммуникацияләр	5	5	5	5	5	5	5

(эстакадалар, җылылык трассалары)							
Сууткәргеч һәм башка каналсыз коммуникацияләр	2	2	2	2	2	2	2
Җир асты коммуникацияләре коелары	5	5	5	5	5	5	5
Гомуми челтәрнең тимер юллары (резервуарлар ягыннан буйга кадәр)	25	30	40	20	25	30	20
Сәнәгать оешмаларының тимер юллары, I - III категорияләрдәге автомобиль юллары (юл читенә кадәр)	20	20	20	10	10	10	10
IV һәм V категорияләрдәге автомобиль юллары (юлларның юл читенә кадәр)	10	10	10	5	5	5	5

Искәрмә. Билге +" оешмасы оешмаларны резервуар җайланмадан установкага кадәр булган ераклыкны белдерә.

6 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ ЕРАКЛЫКЛАР
СЫЕКЛАНДЫРЫЛГАН РЕЗЕРВУАР ҖАЙЛАНМАЛАРЫННАН
УГЛЕВОДОРОД ГАЗЛАРЫН ЯКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫНА КАДӘР

Биналар, корылмалар һәм коммуникацияләр	Сыекландырылган углеводород газлары резервуарларыннан, метрлардан янгынга каршы ераклыклар									Сыекландырылган углеводород газы кулланыла торган биналардан, җайланмалардан янгынга каршы ераклыклар	Гомуми сыйдырышлы, метрлы баллоннар складыннан янгынга каршы ераклык	
	җир өсте					җир асты						
	гомуми сыйдырышлылыгы, куб метр											
	20 дән артык, әмма 50дән артык түгел	50дән артык, әмма 200дән артык түгел	50дән артык, әмма 500дән артык түгел	200дән артык, әмма 8000дән артык түгел		50дән артык, әмма 200дән артык түгел	50дән артык, әмма 500дән артык түгел	200дән артык, әмма 8000дән артык түгел				
	бер резервуарның максималь сыйдырышлылыгы, куб метр											
	25 нән артык түгел	25	50	100	100 дән артык, әмма 600 дән артык түгел	25	50	100	100 дән артык, әмма 600 дән артык түгел		20 нән артык түгел	6 дан артык
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Торак, иҗтимагый биналар	70	80	150	200	300	40	75	100	150	50	50	100
Административ, көнкүреш,	70 (30)	80 (50)	150	200	300	40 (25)	75	100	150	50	50 (20)	100 (30)

җитештерү биналары, котельныйлар, гаражлар һәм ачык тукталышлар биналары			(110)+				(55)+					
Җир өсте корылмалары һәм коммуникацияләр (эстакадалар, җылылык трассалары), торак биналарның ярдәмче корылмалары	30 (15)	30 (20)	40 (30)	40 (30)	40 (30)	20 (15)	25 (15)	25 (15)	25 (15)	30	20 (15)	20 (20)
Гомуми челтәрнең тимер юллары (туфрак табаныннан), I - III категорияләрдәге автомобиль юллары	50	75	100-	100	100	50	75-	75	75	50	50	50
Тимер юллар, оешмалар юллары, IV һәм V категорияләрдәге автомобиль юллары	30 (20)	30-(20)	40-(30)	40 (30)	40 (30)	20-(15)-	25-(15)-	25 (15)	25 (15)	30	20 (20)	20 (20)

Искәрмәләр:

1. Чаналарда кыскартылган углеводород газлары резервуарларыннан һәм оешмалар территорияләрендә урнашкан баллоннар складларыннан аларның биналарына, корылмаларына кадәр булган ераклыкларның кыйммәтләре күрсәтелгән.

2. Билге "- билгеләп үткәнчә, гомуми сыйдырышлылыгы 200 куб метрдан да артмаган газ тутыру станцияләре резервуарларыннан ераклыкны 70 метрга кадәр, җир астында - 35 метрга кадәр, ә сыйдырышлылыгы 300 куб метрдан артмаган ераклыкны 90 һәм 45 метрга кадәр киметү рөхсәт ителә.

3. +" билгесе билгеләп үткәнчә, тимер һәм автомобиль юлларыннан гомуми сыйдырышлылыгы 200 куб метрдан да артмаган тыгызлыктагы углеводород газлары резервуарына кадәр булган ераклыкны 75 метрга кадәр һәм җир асты башкаруында 50 метрга кадәр киметү рөхсәт ителә. Оешма территориясеннән читтә узучы подъездлы, трамвай юлларыннан, гомуми сыйдырышлылыгы 100 куб метрдан да артмаган сыекландырылган углеводород газлары резервуарларына кадәр түбәндәгеләрне киметергә мөмкин: җир өсте башкаруда 20 метрга кадәр һәм җир асты башкаруында 15 метрга кадәр, ә оешма территориясе буенча юллар һәм юллар үткән вакытта бу ераклыклар җир асты резервуарларын үтәгәндә 10 метрга кадәр кими.

7 нче таблица

ЯНГЫНГА КАРШЫ ЕРАКЛЫКЛАР
БИНАЛАРДАН ҺӘМ КОРЫЛМАЛАРДАН АЛЫП СКЛАДЛАРГА КАДӘР ЯНУЧАН СЫЕКЛЫКЛАР

Складның сыйдырышлылыгы, куб метр	Биналар һәм корылмаларның ут чыдамлыгы, метрлар булган янгынга каршы ераклыклар		
	I, II	III	IV, V
100 тан артык түгел	20	25	30
100дән артык, әмма 800дән артык түгел	30	35	40
800дән артык, ләкин 2000 елдан артык түгел	40	45	50

8 нче таблица

НЕФТЬ ҺӘМ НЕФТЬ ПРОДУКТЛАРЫН САКЛАУ СКЛАДЛАРЫ

Склад категориясе	Бер резервуарның максималь күләме, куб метр	Складның гомуми сыйдырышлылыгы, куб метр
I	-	100 000 артык
II	-	20 000 артык, әмма 100 000 артык түгел
IIа	5000 нән артык түгел	10 000 артык, әмма 20 000 артык түгел
IIб	2000 нән артык түгел	2000 дән артык, әмма 10 000 дән артык түгел
IIв	700 нән артык түгел	2000 нән артык түгел